ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1 Δεκεμβρίου 2021 | ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ | Αρ. Φύλλου **5582**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 127740

Έγκριση Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας προγραμματικής περιόδου 2021 - 2025.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τον ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α΄ 133).

2. Το μέρος ΙΗ΄ «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» του ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α΄ 167) και ιδίως του άρθρου 125 και της παρ. 1 του άρθρου 132.

3. Τον ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α΄143) και ιδίως τα άρθρα 23, 57, 78 και 79 και 80.

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α'98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α'133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους. Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

7. Το π.δ. 147/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης» (Α΄ 192).

8. Την υπ' αρ. 38/2020 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου «Έγκριση και προσδιορισμός των πόρων υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2021-2025» (Α΄ 174).

9. Την υπ' αρ. 51875/07.05.2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Ιωάννη Τσακίρη» (Β' 1867).

10. Την υπ' αρ. 95189/14.09.2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 - 2025» (Β΄ 3961).

11. Την υπ' αρ. 62564/04.06.2021 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου - Κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025» (Β' 2442).

12. Την υπ' αρ. 64957/10.06.2021 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Μεταφορά συνεχιζόμενων έργων εθνικού σκέλους ΠΔΕ 2021 στα Προγράμματα Ανάπτυξης του ΕΠΑ 2021-2025 και ρυθμίσεις χρονοδιαγράμματος έγκρισης των Προγραμμάτων» (Β' 2548).

13. Την υπ' αρ. 82119/21.07.2021 Εγκύκλιο - 1η τροποποίηση οδηγιών για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2021 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2022 - 2024.

14. Την υπ' αρ. 174384/15.11.2021 υποβολή πρότασης του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας για την έγκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

15. Την υπ' αρ. 125901/19.08.2021 υποβολή προς έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας για το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 - 2025 στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 106 του ν. 4849/2021 (Α' 207).

16. Την από 125920/19.11.2021 εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού ΠΔΕ (Δι.Δι.Ε.Π.) προς τον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων για την έγκριση του «Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», ύστερα από την ολοκλήρωση της διαβούλευσής του.

17. Την υπ' αρ. 23.11.2021 εισήγηση δημοσιονομικών επιπτώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (περ. ε της παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 4270/2014), σύμφωνα με την οποία με την παρούσα απόφαση προκαλείται δαπάνη στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) του κρατικού προϋπολογισμού ύψους εκατόν πέντε εκατομμυρίων ευρώ (105.000.000 €), η οποία θα καλυφθεί από πιστώσεις που θα εγγραφούν στο εθνικό

σκέλος του ΠΔΕ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων την περίοδο 2021 έως 2025, ως φορέα που εγγράφονται οι πιστώσεις των Περιφερειών της Ελληνικής Επικράτειας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1
Έγκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

1. Εγκρίνεται το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο καταρτίστηκε και αξιολογήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις, τους όρους και τη διαδικασία της υπ’ αρ. 95189/14.09.2020 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 - 2025» (Β΄ 3961) και του Μέρους ΙΗ του ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α΄167).

2. Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της παρούσας απόφασης, μέσα σε ένα μήνα από την έγκρισή του, αναρτάται στον επίσημο ιστότοπο για το ΕΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και στον ιστότοπο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 125 του ν. 4635/2019 (Α΄167).

3. Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας θα μεριμνήσει για την τήρηση των όρων, περιορισμών και κατευθύνσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Άρθρο 2
Προϋπολογισμός Προγράμματος

Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2025 ανέρχεται σε 105.000.000 ευρώ και κατανέμεται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019 (Α΄167).

Άρθρο 3
Υπηρεσία Διαχείρισης

1. Αρμόδια Υπηρεσία Διαχείρισης για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης ορίζεται η Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, η οποία θα αναλάβει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019 και με αντίστοιχη προσαρμογή του θεσμικού της πλαισίου.

2. Στην Υπηρεσία Διαχείρισης ανατίθεται η διαχείριση των πόρων του άρθρου 2 της παρούσας.

Άρθρο 4
Παράρτημα

Προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης το Παράρτημα που ακολουθεί, το οποίο περιλαμβάνει το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

www.sate.gr

Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΕΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ - ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
2. ΕΘΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ - ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ - ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ANALYSIS)
4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΗΔΗ ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΡΓΑ (ΕΘΝΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ) ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

II. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2025

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΠΑ
2. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ)
4. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΡΓΩΝ/ΔΡΑΣΕΩΝ

III. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

IV. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

V. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

1. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΠΑ ΜΕ ΕΠΑ
2. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ (ΤΕΤΡΑΕΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ 3852/10, ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑ κλπ.)
3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ / ΟΡΓΑΝΩΝ

VI. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
2. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ
3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

VII. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

VIII. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ

IX. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Χ. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ. .....;

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018 .....
Πίνακας 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), % .....
Πίνακας 3: Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, €)..
Πίνακας 4: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €) .....
Πίνακας 5: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €) .....
Πίνακας 6: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (A10) και Περιφέρεια (NUTS II) - Έτος 2017 - (Προσωρινά στοιχεία. Σε τρέχουσες τιμές, εκατ.€) .....
Πίνακας 7: Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της A10 ταξινόμησης Nace Rev.2 .....
Πίνακας 8: Απασχολούμενοι - Δυτική Μακεδονία (εκτιμήσεις σε χιλιάδες) .....
Πίνακας 9: Απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία κατά κλάδο (σε χιλ.), αναθεώρηση 17/1/2020 .....
Πίνακας 10: Έρευνα εργατικού δυναμικού - άνεργοι (1981 – 2019) (εκτιμήσεις σε χιλιάδες) .....
Πίνακας 11: Eurostat - SBS data by NUTS 2 regions and NACE Rev. 2 (from 2008 onwards) .....
Πίνακας 12: Αποτελέσματα Περιφερειακής Καινοτομίας – Δυτική Μακεδονία .....
Πίνακας 13: Στατιστικά Στοιχεία Καινοτομίας (Regional Innovation Scoreboard, 2019), Δομικές Διαφορές – Δυτική Μακεδονία .....
Πίνακας 14: Αριθμός Επενδύσεων του Αναπτυξιακού Νόμου της ΠΔΜ και ετήσια ποσά χρηματοδότησης 2015-2020 (Δημόσια Δαπάνη) .....
Πίνακας 15: Εμπορευματικές συναλλαγές Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας .....
Πίνακας 16: Κατάλογος Πράξεων ανά Κλάδο RIS3 και Πηγή Χρηματοδότησης .....
Πίνακας 17: Κατάλογος Πράξεων ανά Πηγή Χρηματοδότησης και Κλάδο .....
Πίνακας 18: Χρηματοδοτικές Πηγές και Προϋπολογισμοί .....
Πίνακας 19: Έργα και ομάδες έργων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας .....
Πίνακας 20: Πράσινη Ανάπτυξη .....
Πίνακας 21: Πράσινη Ανάπτυξη .....
Πίνακας 22: Κοινωνική Ανάπτυξη .....
Πίνακας 23: Ανάπτυξη Υποδομών .....
Πίνακας 24: Ενίσχυση Εξωστρέφειας .....
Πίνακας 25: Πίνακας τεκμηρίωσης αναγκών χρηματοδότησης από το ΠΠΑ 2021-2025 .....
Πίνακας 26: Δείκτες Εκροών ΠΠΑ .....
Πίνακας 27: Αντιστοίχιση Δεικτών Εκροών ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025 με Ενδεικτικές Δράσεις/ Έργα Μεγάλου Π/Υ ή Στρατηγικής Σημασίας .....
Πίνακας 28: Πίνακας Νέων Έργων – Δράσεων 2021 - 2025 .....
Πίνακας 29: Κατανομή Π/Υ ανά Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ .....
Πίνακας 30: Ιεραρχημένη Κατανομή Π/Υ των Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων του ΠΠΑ ανά Στόχο Προτεραιότητας .....
Πίνακας 31: Χρηματοδοτικός πίνακας με κατανομή ανά έτος και Στόχο Προτεραιότητας .....
Πίνακας 32: Χρηματοδοτικός Πίνακας ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΜ .....
Πίνακας 33: ΠΠΑ 2021 – 2025 και 4ετές ΕΣ Ν.3852 .....
Πίνακας 34: Συμβατότητα Στρατηγικής ΠΠΑ 2021– 2025 και ΠΕΠ ΠΔΜ 2021- 2027 .....
Πίνακας 35: Μεγάλα έργα του ΠΠΑ και επιπτώσεις στην περιφερειακή οικονομία .....

Ευρετήριο Γραφημάτων

Γράφημα 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018
Γράφημα 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), %
Γράφημα 3: Ποσοστιαία μεταβολή κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2016/2017
Γράφημα 4: Συμμετοχή των Περιφερειών στο εθνικό ΑΕΠ (%), 2017
Γράφημα 5: ΑΕΠ Δυτικής Μακεδονίας κατά Π.Ε., σε εκατ. €
Γράφημα 6: Συμμετοχή των Περιφερειών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία % - 2017
Γράφημα 7: ΑΠΑ Τομέα D35 παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ηλεκτρισμού ως ποσοστό επί του συνόλου στη Δυτική Μακεδονία
Γράφημα 8: Απασχολούμενοι στην ΠΔΜ ανά τομέα (% του συνόλου)
Γράφημα 9: Το προφίλ της Δυτικής Μακεδονίας – 2019, Σύγκριση με ΕΕ - 2011
Γράφημα 10: Σύγκριση των Ελληνικών Περιφερειών
Γράφημα 11: Συγκριτικό Διάγραμμα Καινοτομίας
Γράφημα 12: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, 2018
Γράφημα 13: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, άνευ πετρελαιοειδών - 2018
Γράφημα 14: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια 2017-2018
Γράφημα 15: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών άνευ πετρελαιοειδών ανά Περιφέρεια, 2017 - 2018
Γράφημα 16: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια, 2014 - 2018
Γράφημα 17: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια άνευ πετρελαιοειδών, 2014 - 2018
Γράφημα 18: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυρίοτερο κλάδο, 2018
Γράφημα 19: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυρίοτερο προορισμό, 2018
Γράφημα 20: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 (30/06/2020)
Γράφημα 21: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΤΠΑ (30/06/2020)
Γράφημα 22: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΚΤ (30/06/2020)
Γράφημα 23: Αλιεία και Θάλασσα
Γράφημα 24: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
Γράφημα 25: Τεχνική Βοήθεια
Γράφημα 26: Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα
Γράφημα 27: ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας
Γράφημα 28: Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
Γράφημα 29: Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
Γράφημα 30: Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ)
Γράφημα 31: Βιώσιμες Μεταφορές
Γράφημα 32: Κλιματική Αλλαγή - Πρόληψη
Γράφημα 33: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)
Γράφημα 34: Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία
Γράφημα 35: Οικονομία Χαμηλών Ρύπων
Γράφημα 36: Απασχόληση
Γράφημα 37: Χωρίς Θεματικό Στόχο
Γράφημα 38: Κοινωνική Ένταξη
Γράφημα 39: Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης
Γράφημα 40: Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
Γράφημα 41: Προστασία Περιβάλλοντος
Γράφημα 42: Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Νέων Έργων & Δράσεων
Γράφημα 43: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του ΠΠΑ της ΠΔΜ στους Αναπτυξιακούς Στόχους
Γράφημα 44: Ετήσια Κατανομή Προϋπολογισμού ΠΠΑ
Γράφημα 45: Συμβατότητα Προτεραιοτήτων ΕΠΑ και ΠΠΑ ανά Στόχο

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Οι αναπτυξιακοί και οι ειδικοί στόχοι του ΕΠΑ και του ΠΠΑ της ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 2: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου έξυπνης ανάπτυξης για την ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 3: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου πράσινης ανάπτυξης για την ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 4: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου κοινωνικής ανάπτυξης για την ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 5: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ανάπτυξης υποδομών για την ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 6: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ενίσχυσης της εξωστρέφειας για την ΠΔΜ .....
Διάγραμμα 7: Αναπτυξιακοί Στόχοι ΠΠΑ 2021 – 2025 και Αναπτυξιακοί Στόχοι ΕΠΑ.....

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα σε πρωτόγνωρες κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές συνθήκες (πολύ έντονα επηρεασμένες από την πανδημία του κορωνοϊού COVID – 19, όπως και από τη μεταλιγνιτική μετάβαση και τις γενικές εθνικές, ευρωπαϊκές και παγκόσμιες συνθήκες), η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (εφεξής ΠΔΜ) επικεφαλής φορέας χάραξης και εφαρμογής στρατηγικών για την ευημερία των πολιτών που διαμένουν στην περιοχή, εκπόνησε μέσω της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Σχεδιασμού της (εφεξής ΔΙΑΠ) το παρόν Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (εφεξής ΠΠΑ) που αφορά στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2021-2025, σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο {θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (εφεξής ΕΠΑ) με τον ν. 4635/2019 (Α' 167)}.

Ήδη από τις αρχές του 2020 θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά στα εθνικά δεδομένα, ένα ολοκληρωμένο σύστημα σχεδιασμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας, όπως και το ΕΠΑ εισάγει τη μεθοδολογία της μεσοπρόθεσμης στοχοθεσίας και προσδιορίζει την υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και στο μέτρο του εφικτού ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες που θέτει η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Το ΠΠΑ περιλαμβάνει τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού, στους τομείς ευθύνης και στις αρμοδιότητες της ΠΔΜ, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ σε εθνικό επίπεδο και κυρίως την κατανομή των πόρων από το ΕΠΑ που αναλογεί στη Δυτική Μακεδονία για τα έτη 2021 - 2025.

Στον προϋπολογισμό (π/υ) του ΠΠΑ έχουν μεταφερθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου όλα τα εν εξελίξει έργα και οι δράσεις προηγουμένων ετών (συνεχιζόμενα, συμβασιοποιημένα ή μη) τα οποία βαρύνουν τον συνολικό π/υ με το εκάστοτε ποσό που αποτελεί αδιάθετο υπόλοιπο έως την περίοδο κατάρτισης του Προγράμματος.

Επίσης κατά την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος καταβλήθηκε από τη ΔΙΑΠ προσπάθεια «εκκαθάρισης» από έργα λιμνάζοντα ή έργα μη επενδυτικού χαρακτήρα και διευρύνθηκε έτσι η δυνατότητα του ΠΠΑ να εξυπηρετήσει σημειακά και νέους αναπτυξιακούς στόχους για τους οποίους στο παρελθόν δεν υπήρχε ποτέ η δυνατότητα αυτή στην ΠΔΜ.

Οι προγραμματικές περίοδοι του ΠΠΑ έχουν πενταετή διάρκεια. Η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου έχει οριστεί για την 1η Ιουλίου 2021. Το ΠΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των περιφερειακών (και συχνά και των εθνικών) αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις για τη Δυτική Μακεδονία, τον διαθέσιμο προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του σε συνέργεια με όλα τα εν δυνάμει χρηματοδοτικά εργαλεία.

Για την ολοκλήρωση του παρόντος ακολουθήθηκαν όσα θεσμικά προβλέπονται, μέσα ένα ανοικτό πλαίσιο διαβούλευσης με την τοπική κοινωνία, τους εμπλεκόμενους φορείς και τις υπηρεσίες της ΠΔΜ. Η ΔΙΑΠ είχε παράλληλα σε συνεχή εποπτεία τα υπόλοιπα προγραμματικά κείμενα – επιχειρησιακά σχέδια που εκπονούνταν ή προετοιμάζονταν την ίδια χρονική περίοδο, με ευθύνη, είτε της ίδιας της ΠΔΜ, είτε άλλων θεσμικά αρμόδιων φορέων. Ιδιαίτερη ήταν η συνέργεια του ΠΠΑ της ΠΔΜ με τους εν εξελίξει σχεδιασμούς: του νέου ΠΕΠ 2021-2027, του Σχεδίου για τη Δίκαιη Μετάβαση, του Τετραετούς Επιχειρησιακού Σχεδίου του Οργανισμού της ΠΔΜ, του Προγράμματος Ανάκαμψης και του Προγράμματος του Πράσινου Ταμείου «Χρηματοδότηση έργων και δράσεων για

την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας.

Αναλυτικότερα:

1. Μετά την έκδοση της υπ’ αρ. 95189/14.9.2020 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021- 2025» (Β΄ 3961) της παραγράφου 5 του άρθρου 123 του ν. 4635/2019 (Α΄ 167), η ΠΔΜ προετοίμασε και κατάρτισε το ΠΠΑ της, εξειδικεύοντας τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης της, κατένειμε τους πόρους του ΕΠΑ που της αναλογούν σε δράσεις και έργα με υψηλή προτεραιότητα προβλέποντας μέτρα για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίησή τους εντός του πλαισίου του ΕΠΑ 2021-2025. Το ΠΠΑ τέθηκε σε διαβούλευση σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες.

2. Η ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατάρτισε το ΠΠΑ (με την υποστήριξη πενταμελούς ομάδας συμβούλου τεχνικής υποστήριξης) σύμφωνα με το σχέδιο ανάπτυξης της Περιφέρειας για την παραγωγική ανάταξη, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή συνεκτιμώντας τις προτάσεις των αρμόδιων φορέων ή/και των εν δυνάμει δικαιούχων. Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει:

   α) την περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και των σχετικών αναγκών της ΠΔΜ,

   β) την εξειδίκευση των ειδικών αναπτυξιακών στόχων για τους τομείς πολιτικής αρμοδιότητας της ΠΔΜ, με τους οποίους προβλέπεται να αντιμετωπισθούν εν μέρει οι διαπιστωμένες ανάγκες, η αντιστοίχιση των αναπτυξιακών στόχων με προτεραιότητες και συγκεκριμένες προτεινόμενες κατηγορίες έργων ή/και συγκεκριμένα έργα, καθώς και την τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αναπτυξιακής επίδρασης και συμβολής τους στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων,

   γ) τους δείκτες εκροών και τους δυνητικούς δικαιούχους,

   δ) τους αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες,

   ε) τα γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων,

   στ) την προτεινόμενη Υπηρεσία και τις γενικές γραμμές του Συστήματος Διαχείρισης του Προγράμματος,

   ζ) την τεκμηρίωση της συμβατότητας με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ και της συνάφειας με άλλες πολιτικές.

3. Το Πρόγραμμα δεν διαρθρώνεται σε υποπρογράμματα, αλλά διαρθρώνεται στους 5 Αναπτυξιακούς Στόχους ΠΠΑ οι οποίοι περιλαμβάνουν τις επιλεγμένες προτεραιότητες για την Περιφέρεια. Έργα και δράσεις που δεν είναι συμβατά με τα κριτήρια του άρθρου 127 του ν. 4635/2019 δεν περιλαμβάνονται στο ΠΠΑ. Ένας 6ος Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ, αποκλειστικά για την Υποστήριξη του Προγράμματος έχει προστεθεί.

4. Το ΠΠΑ προβλέπεται και θα τελεί σε απόλυτη συνάφεια με το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α΄87) που θα ολοκληρωθεί εντός του 2021.

5. Μετά το πέρας της διαβούλευσης και την οριστικοποίησή του, το ΠΠΑ υποβάλλεται στη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Δι.Δι.Ε.Π.), για την αξιολόγηση συμβατότητάς του με το ΕΠΑ, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 127 του ν. 4635. Με την απόφαση της παρ. 5 του άρθρου 123 μπορεί να προβλέπεται μεγαλύτερη προθεσμία έγκρισης του ΠΠΑ, ιδίως στην περίπτωση που η Δι.Δι.Ε.Π. ζητήσει τη διόρθωση και επανυποβολή του προγράμματος.

6. Το εγκεκριμένο ΠΠΑ αναρτάται στις ιστοσελίδες του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και της ΠΔΜ.

I. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΕΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ - ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η ΠΔΜ αποτελεί αυτοτελή ενιαία διοικητική μονάδα αποκέντρωσης της κρατικής διοίκησης με αρμοδιότητες σχεδιασμού, προγραμματισμού, συντονισμού και εφαρμογής των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Δυτικής Μακεδονίας.

Οι 13 περιφέρειες της χώρας συγκροτήθηκαν αρχικά με το ν. 1622/1986 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός» (Α’ 92).

Με το ν. 2503/1997 «Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση της Περιφέρειας, Ρύθμιση Θεμάτων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλες Διατάξεις» (Α΄107) δόθηκε στην περιφέρεια ο χαρακτήρας ενιαίας αποκεντρωμένης μονάδας διοίκησης του κράτους. Η περιφέρεια συμβάλλει στον εθνικό σχεδιασμό και στο πλαίσιο αυτού σχεδιάζει, προγραμματίζει και εφαρμόζει τις πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Η κάθε περιφέρεια ως ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης έχει τις αρμοδιότητες που ασκούν οι υπηρεσίες της στη συνολική χωρική έκτασή της, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών της περιφέρειας στο νομό ή νομαρχία, καθώς και τις αρμοδιότητες που ανήκουν στο Γενικό Γραμματέα της περιφέρειας. Η περιφέρεια ως διοικητική μονάδα έχει δικό της προσωπικό, δικό της προϋπολογισμό, καθώς και δικούς της μηχανισμούς διαχείρισης των πιστώσεων έργων περιφερειακού χαρακτήρα ΣΑΕΠ. Παράλληλα η περιφέρεια διατηρεί και το χαρακτήρα της ως μονάδα περιφερειακής ανάπτυξης.

Με το ν. 2647/1998 «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Περιφέρειες» μεταβιβάζονται στις Περιφέρειες διάφορες αρμοδιότητες που ασκούνται από Υπουργούς.

Με το άρθρο 268 του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α’ 87) και τις ρυθμίσεις της υπ’ αρ. 74754/30.12.2010 υπουργικής απόφασης του ΥΠΕΣΑΗΔ, καθώς και σχετικών εγκυκλίων που ακολούθησαν διαχρονικά ορίζονται οι θεσμικές αρμοδιότητες και οι κανονιστικές αρμοδιότητες των δευτεροβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Με το ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) επιχειρήθηκε μία σημαντική διοικητική μεταρρύθμιση ευρύτερα στον χώρο της κρατικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βασική της στόχευση ήταν η οργανωτική και επιχειρησιακή ενίσχυση των δήμων, μέσα από τη συνένωσή τους, ούτως ώστε η παροχή υπηρεσιών τους προς τους πολίτες στα ζητήματα που αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση των καθημερινών ζητημάτων να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική. Τούτο φαίνεται και από τη σημαντική μεταφορά επί πλέον αρμοδιοτήτων στους δήμους, ούτως ώστε ένας μεγάλος όγκος δημοσίων υποθέσεων κοινωνικού-προνοιακού και αναπτυξιακού χαρακτήρα να διεξάγεται σήμερα από αυτούς, ενώ παράλληλα η κρατική διοίκηση, στην αποκεντρωμένη της μορφή, να περιορίζεται κυρίως σε εποπτικό και επιτελικό έργο.

Επιπλέον με το ν. 3852/2010 πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση της περιφέρειας ως Β΄ βαθμός αυτοδιοίκησης.

Με το ν. 3852/2010 οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, στους οποίους περιλαμβάνονταν 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και 19 επαρχίες (σύνολο 76 διοικητικές ενότητες), συνενώθηκαν δημιουργώντας τις 13 αιρετές περιφέρειες που υφίστανται μέχρι σήμερα.

Ο ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] - Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ - Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» αποτελεί την τελευταία σημαντική θεσμική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Θεωρείται διάδοχος του σχεδίου Καλλικράτης με βασική φιλοσοφία την μείωση της θητείας των δημοτικών αρχών από πενταετία σε τετραετία και την υιοθέτηση της απλής αναλογικής.

Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες

Τομείς παρέμβασης

Οι αρμοδιότητες των Περιφερειών, ως έχουν καθοριστεί με το ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) και έχουν τροποποιηθεί στην διάρκεια των ετών που ακολούθησαν, αφορούν στους ακόλουθους εννέα τομείς:

Α. Προγραμματισμού - Ανάπτυξης,

Β. Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Προγραμματισμού

β. Υποτομέας Γεωργίας

γ. Υποτομέας Κτηνοτροφίας

δ. Υποτομέας Αλιείας

Γ. Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Διαχείρισης Υδάτων

β. Υποτομέας ορυκτού πλούτου

γ. Υποτομέας Ενέργειας

δ. Υποτομέας Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας

Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού,

Ε. Μεταφορών–Επικοινωνιών

ΣΤ. Έργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος

Ζ. Υγείας

Η. Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού

Θ. Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας

Αρμοδιότητες στον Τομέα του Προγραμματισμού - Ανάπτυξης

Σχετικά με τον τομέα του Προγραμματισμού - Ανάπτυξης οι αρμοδιότητες των Περιφερειών μέσω των Διευθύνσεων Αναπτυξιακού Προγραμματισμού είναι οι ακόλουθες:

- Ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η υλοποίηση των σχετικών με αυτόν δράσεων και η παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της περιφέρειας.
- Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής, στο επίπεδο της περιφέρειας, η υλοποίηση των διαδικασιών του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, για τα ετήσια και μεσοχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.
- Η σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.
- Η προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων.
- Η διαχείριση, ο έλεγχος και η εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως αυτή οριοθετείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), για τα περιφερειακά όργανα του ν. 3614/2007 (Α’ 267), όπως ισχύει, περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της αυτοδιοίκησης, καθώς και της κατάρτισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).
- Η κατάρτιση του Αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η έγκριση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης και η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.
- Η εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
- Η συνεργασία με φορείς της περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από τις ενωσιακές πρωτοβουλίες και προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας.
- Η τελική διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων περιφερειακού επιπέδου.
- Η πορεία υλοποίησης, η διενέργεια ελέγχων, ως δικαιούχος, στους φορείς υλοποίησης έργων, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων.
- Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους.

- Η κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
- Η κατανομή των αντίστοιχων ποσών και η έγκριση της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ο προσδιορισμός των δικαιούχων των πιστώσεων, που εγκρίνονται κατά πρόγραμμα και διαρθρωτικό ταμείο.
- Η συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την περιφέρεια.
- Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητά της.
- Η σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, ο έλεγχος των στοιχείων, η αξιολόγησή τους, η εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, η έκδοση της απόφασης υπαγωγής, οι αποφάσεις τροποποίησης και η παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης, η ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης παραγωγικής λειτουργίας.
- Η καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων.
- Η παροχή στοιχείων προς καταγραφή σε βάση δεδομένων του Υπουργείου Οικονομίας και Επενδύσεων των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων.
- Η σύνταξη τεχνικών δελτίων των ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.
- Η λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας.
- Η διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το Υπουργείο Οικονομίας και Επενδύσεων.
- Η πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.

- Η παρακολούθηση και η επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών.
- Η γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται σε συνεργασία των συναρμόδιων υπουργείων κατόπιν και της γνώμης της Ένωσης Περιφερειών, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες της κεντρικής διοίκησης.

Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους.

Με όμοια διατάγματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που συνάπτονται με τους ανωτέρω τομείς, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Παροχή γνώμης της περιφέρειας για ειδικά θέματα

Προκειμένου η κρατική διοίκηση να εκδώσει οποιαδήποτε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά την αειφόρο ανάπτυξη, τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά ή πολεοδομικά σχέδια και τις αποφάσεις χωροθέτησης εγκαταστάσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, οφείλει να ζητά τη γνώμη των οικείων αιρετών συλλογικών οργάνων των περιφερειών.

Στα συλλογικά όργανα της διοίκησης που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την αειφόρο ανάπτυξη μετέχουν υποχρεωτικά και εκπρόσωποι των περιφερειών.

Βασικό πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων

Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

Κατά την άσκησή τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

I. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.

II. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.

III. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.

IV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και

V. Η ανάγκη αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ΠΔΜ και οι λοιποί αρμόδιοι φορείς χρηματοδότησης και εκτέλεσης του ΠΔΕ έχουν την ευθύνη σύμφωνα με το νόμο για την ορθή υλοποίηση των δράσεων που χρηματοδοτεί το ΠΔΕ, όπως τήρηση των διαδικασιών δημοπράτησης και ανάληψης νομικής δέσμευσης, κανονικότητα και νομιμότητα των πληρωμών, ορθή εφαρμογή των ειδικών συστημάτων διαχείρισης, όπου υπάρχουν, και τήρηση των διατάξεων της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας που διέπει τα έργα (παρ. 3 άρθρου 80 του ν. 4270/2014).

Επιπλέον, οι αρμοδιότητες σύνταξης του ΠΠΑ ορίζονται με το ν. 4635/2019 (Α’ 167), «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» και ειδικότερα στα άρθρα 125 και 123.

Οι τομείς παρέμβασης όπως προσαρμόζονται στις ανάγκες του ΠΠΑ 2021-2025 ταυτίζονται με τους 5 αναπτυξιακούς στόχους: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών, Κοινωνική Ανάπτυξη και Εξωστρέφεια και καλύπτουν τους ειδικούς στόχους που αφορούν στις παρεμβάσεις των έργων και δράσεων του ΠΠΑ:

Έρευνα και ανάπτυξη, Ψηφιακός μετασχηματισμός, Καινοτομία και επιχειρηματικότητα, Κυκλική οικονομία, Προστασία του περιβάλλοντος, Κλιματική αλλαγή, Δίκτυα, Μεταφορές, Εφοδιαστική αλυσίδα, Υγεία, Απασχόληση, Παιδεία/Αθλητισμός, Κοινωνική συνοχή, Πολιτισμός, Τουρισμός, Αγροδιατροφικός τομέας, Βιομηχανία

2. ΕΘΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Κανονιστικά Κείμενα που καθορίζουν τις σχετικές υποχρεώσεις

Οι κανόνες που διέπουν την κατάρτιση, τον συντονισμό, τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) και των επιμέρους προγραμμάτων του, που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) θεσπίστηκαν με την ψήφιση του ν. 4635/19.

Με την υπ’ αρ. 95189/14.09.2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Προγραμματικής Περιόδου 2021 – 2025» (Β’ 3961),η ΠΔΜ κλήθηκε να υποβάλει προς έγκριση το Περιφερειακό της Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, καθορίστηκε η διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα κατάρτισης, διαβούλευσης και υποβολής, καθώς και οι προδιαγραφές και τα κριτήρια αξιολόγησης του προγράμματος, σύμφωνα με το άρθρο 127 του ν. 4635/2019.

Η ΠΔΜ κατάρτισε το ΠΠΑ της, εξειδικεύοντας τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στους τομείς ευθύνης της, κατανέμοντας τους πόρους του ΠΠΑ που της αναλογούν σε δράσεις και έργα με υψηλή προτεραιότητα και προβλέποντας μέτρα για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίησή τους εντός του πλαισίου του ΠΠΑ.

Κανονιστικά κείμενα που καθορίζουν μεταξύ άλλων και τις λοιπές υποχρεώσεις

Στις διαδικασίες του αναπτυξιακού προγραμματισμού, καθώς και κατά την υλοποίηση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του, τηρούνται οι αρχές και οι κανόνες της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας,

καθώς και των διεθνών συμφωνιών τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα, ιδίως, όσον αφορά το περιβάλλον, το χωροταξικό σχεδιασμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προσβασιμότητα χωρίς διακρίσεις, ιδίως, των ευπαθών ομάδων όπως τα άτομα με αναπηρία, την άρση και αποτροπή ανισοτήτων, τον ανταγωνισμό, καθώς και τις κρατικές ενισχύσεις.

Στη συνέχεια παρατίθεται αναφορά στα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο και που ελήφθησαν κατά κύριο λόγο υπόψη κατά τη σύνταξη του ΠΠΑ της ΠΔΜ.

- Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας 2014 -2020
- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
- Επιχειρησιακά Προγράμματα της ΠΔΜ του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α΄87)
- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού
- Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014-2025
- Εθνική Στρατηγική για τα Ευφυή Συστήματα Μεταφορών 2015-2025
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών της Ελλάδας
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Ειδικό Σχέδιο Δράσης «Βιώσιμες πόλεις – Μαθιός Καρλαύτης»
- Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης Βιοποικιλότητας
- Μακροχρόνια Στρατηγική για το έτος 2050 (Υπουργείο Ενέργειας)
- Πράσινη Βίβλος Πλαίσιο για τις πολιτικές που αφορούν το κλίμα και την ενέργεια με χρονικό ορίζοντα το έτος 2030
- Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας
- Έκθεση για την Ελλάδα για το 2020, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ που αναφέρεται στη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027
- Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (masterplan) των λιγνιτικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης
- Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- Σχεδιασμός νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027

<u>Ειδικά για το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 αναφέρονται πολύ συνοπτικά τα εξής:</u>

Στις 2 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντίστοιχα στις 29 Μαΐου

2018 ανακοίνωσε την πρότασή της για την πολιτική συνοχής και τους κανονισμούς των ταμείων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027 εγκαινιάζοντας επισήμως την περίοδο διαπραγμάτευσης. Η πρόταση της Ε.Ε. σχετικά με την πολιτική συνοχής περιλαμβάνει έναν ενιαίο Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΔΔ) που εφαρμόζεται στα εξής ταμεία: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑλ) και για πρώτη φορά στο Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, στο Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και στο Ταμείο Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων. Με βάση το πλαίσιο αυτό, στη νέα προγραμματική περίοδο δίνεται έμφαση στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής:

1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.

2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.

4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση τις 3 κατηγορίες. Οι κατηγορίες περιφερειών που διαμορφώνονται είναι:

- Λιγότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ 100%).
- Περιφέρειες σε μετάβαση (κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 100%) και
- Περισσότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ > 100%).

Η θεματική συγκέντρωση παραμένει ως υποχρέωση τόσο στο ΕΤΠΑ, όσο και στο ΕΚΤ+ αλλά με αλλαγές σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο. Στο ΕΤΠΑ, αφορά τους στόχους πολιτικής 1 και 2. Τα κριτήρια της θεματικής συγκέντρωσης εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο κατηγοριών περιφερειών, γεγονός που προσφέρει ευελιξία στις επιλογές του κάθε κράτους - μέλους. Έτσι για τα κράτη – μέλη με κατά κεφαλή ΑΕΠ κάτω από το 75%, όπως η Ελλάδα, προβλέπεται ότι:

- τουλάχιστον το 35% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί στο στόχο πολιτικής 1 και
- τουλάχιστον το 30% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί στο στόχο πολιτικής 2

Η προσέγγιση στη διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 δεν έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Τα προγράμματα θα σχεδιαστούν στη βάση συγκεκριμένων αναπτυξιακών αναγκών που θα πρέπει να προσδιοριστούν. Αν και ως διαδικασία η διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης παραμένει η ίδια την προγραμματική περίοδο 2021-2027, ωστόσο υπάρχει μία σημαντική διαφοροποίηση ως προς τον ορισμό του αποτελέσματος και κατά συνέπεια των δεικτών που θα προσδιοριστούν στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ/ΤΣ. Την προγραμματική περίοδο 2021-2027 το αποτέλεσμα προκύπτει άμεσα από την πράξη και δεν αντανακλά πλέον την έμμεση ευρύτερη επίδραση από τις διαφορετικές πολιτικές που υιοθετούνται σε μία περιοχή / τομέα. Επίσης, οι 11 θεματικοί στόχοι της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ενοποιούνται σε 5 στόχους πολιτικής (ΣΠ), ενώ αντίστοιχα οι 60 επενδυτικές

προτεραιότητες ενσωματώνονται σε 35 ειδικούς στόχους (32 ειδικούς στόχους κατανεμημένους στους ΣΠ 1-5, 1 ειδικό στόχο για το ΤΔΜ και 2 ειδικούς στόχους για τα Προγράμματα Interreg).

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ - ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ - ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ANALYSIS)

Σε συνθήκες μετάβασης λόγω της ταχείας απολιγνιτοποίησης, ως αποτέλεσμα των αποφάσεων για την καθαρή ενέργεια, η ΠΔΜ χαράσσει συνδυασμένες στρατηγικές ανάπτυξης με στόχο την κατά το δυνατό προσαρμογή της στο νέο περιβάλλον. Η ΠΔΜ εργάζεται μεθοδικά για τη διαμόρφωση και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού μοντέλου διακυβέρνησης τόσο για τη μετάβαση, όσο και για τις υπόλοιπες συνθήκες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών της, με στόχο ένα βιώσιμο περιφερειακό οικοσύστημα για τις επόμενες γενιές.

Ακολουθεί η ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης καθώς και η ανάλυση δυνατών σημείων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών (SWOT ANALYSIS) ανά τομέα παρέμβασης.

3.1 ΑΝΆΛΥΣΗ ΤΡΈΧΟΥΣΑς ΚΑΤΆΣΤΑΣΗς

Η Δυτική Μακεδονία είναι η μόνη ελληνική περίκλειστη περιφέρεια με εξωτερικά σύνορα με δύο βαλκανικές χώρες και η μοναδική περιφέρεια που δε βρέχεται από θάλασσα. Την περιγράφουν μεγάλες οροσειρές και τη διασχίζει ο μεγαλύτερος ποταμός της χώρας. Το ανάγλυφο είναι κατεξοχήν ορεινό ενώ περιλαμβάνει σημαντικό μέρος των επιφανειακών υδάτων της χώρας. Η περιφέρεια χαρακτηρίζεται από σπάνια οικοσυστήματα, ιδιαίτερα αγροτικά προϊόντα, πληθώρα πολιτισμικών μνημείων, πλούσια ιστορία και βιομηχανική κληρονομιά και ιδιαίτερη μεταποίηση.

Τα τελευταία 60 και πλέον χρόνια έχει μικτό βιομηχανικό και αγροτικό χαρακτήρα λόγω της εκμετάλλευσης των λιγνιτικών κοιτασμάτων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στις Π.Ε Κοζάνης και Φλώρινας. Στην Π.Ε Καστοριάς και στο Δήμο Βοίου σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα αποτελεί η γουνοποιία (μοναδική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη) με σημαντικό εξωστρεφή χαρακτήρα, παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κυρίως τα τελευταία 3 χρόνια. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και η γουνοποιία χαρακτηρίζουν το οικονομικό προφίλ της περιφέρειας μέχρι και το 2020.

Με την λειτουργία της Εγνατίας οδού και των κάθετων αξόνων της τα τελευταία χρόνια βελτιώθηκε σημαντικά η προσπελασιμότητα και ήρθη η γεωγραφική απομόνωση της περιφέρειας.

Με μόνιμο πληθυσμό 283.689 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή 2011 και έκταση 9451km^2, (ΕΛΣΤΑΤ) είναι αραιοκατοικημένη (μεικτή πυκνότητα περίπου 30κατ./km^2 με μέση πυκνότητα χώρας 81,75κατ./km^2). Από τις 4 Περιφερειακές Ενότητες η πιο πολυπληθής είναι η Π.Ε. Κοζάνης με πληθυσμό 150.196 κατοίκους και ακολουθούν η Φλώρινα με 51.414 κατοίκους, η Καστοριά με 50.322 και τέλος τα Γρεβενά με 31.757 κατοίκους. Σύμφωνα με νεότερα στοιχεία (Eurostat) ωστόσο, ο πληθυσμός της περιφέρειας το 2018 ανήρθε στους 269.222 κατοίκους μειωμένος κατά 5% σχεδόν μέσα σε διάστημα 7 ετών περίπου. Η μείωση αυτή φαίνεται ότι οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μετανάστευση εξαιτίας της κρίσης. Σύμφωνα δε, με στοιχεία που παραθέτει το “Σχέδιο δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών” ο πληθυσμός ηλικίας 65+ ετών αυξήθηκε κατά 2 μονάδες, ενώ η ομάδα 25 – 44 ετών μειώθηκε κατά 4 μονάδες. Σε εθνικό επίπεδο είναι η δεύτερη μικρότερη πληθυσμιακά Περιφέρεια της χώρας, αμέσως μετά την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και η τελευταία μεταξύ των περιφερειών της ηπειρωτικής Ελλάδας. Με τα δεδομένα αυτά η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται 10 θέσεις πριν το τέλος στην κατάταξη των περιφερειών της

Ευρώπης με βάση τον πληθυσμό τους (322η στις 332 περιφέρειες). Η ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων αναδεικνύει της τάση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και γήρανσης του πληθυσμού με υψηλότερη τάση γήρανσης στις Π.Ε. Γρεβενών και Κοζάνης.

Πίνακας 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018

Ηλικιακή κατηγορία	Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία
0-14	14,37%	13,74%
15-19	5,12%	6,03%
20-24	4,65%	4,22%
25-29	5,33%	5,00%
30-44	21,03%	18,33%
45-64	27,87%	29,30%
65+	21,64%	23,37%

Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Οι επιπτώσεις της μετάβασης στη μετα-λιγνιτική εποχή - Η περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2020)

Γράφημα 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018

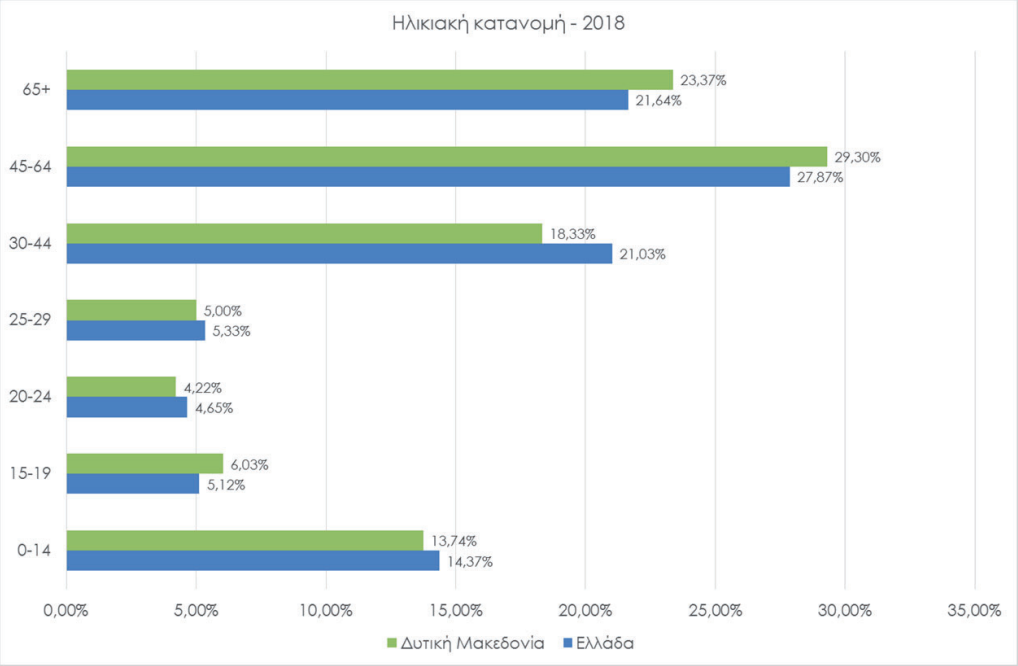

Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ελλάδα	**31,6**	**32,4**	**33,1**	**33,6**	**34,1**	**34,6**
Δυτική Μακεδονία	**35,3**	**35,8**	**36,2**	**36,9**	**37,5**	**38,2**
Γρεβενά, Κοζάνη	36,0	36,5	37,0	37,7	38,4	39,0
Καστοριά	34,5	35,1	35,8	36,7	37,6	38,9
Φλώρινα	33,7	34,0	34,0	34,3	34,5	34,9

Πηγή: Eurostat

Γράφημα 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), %

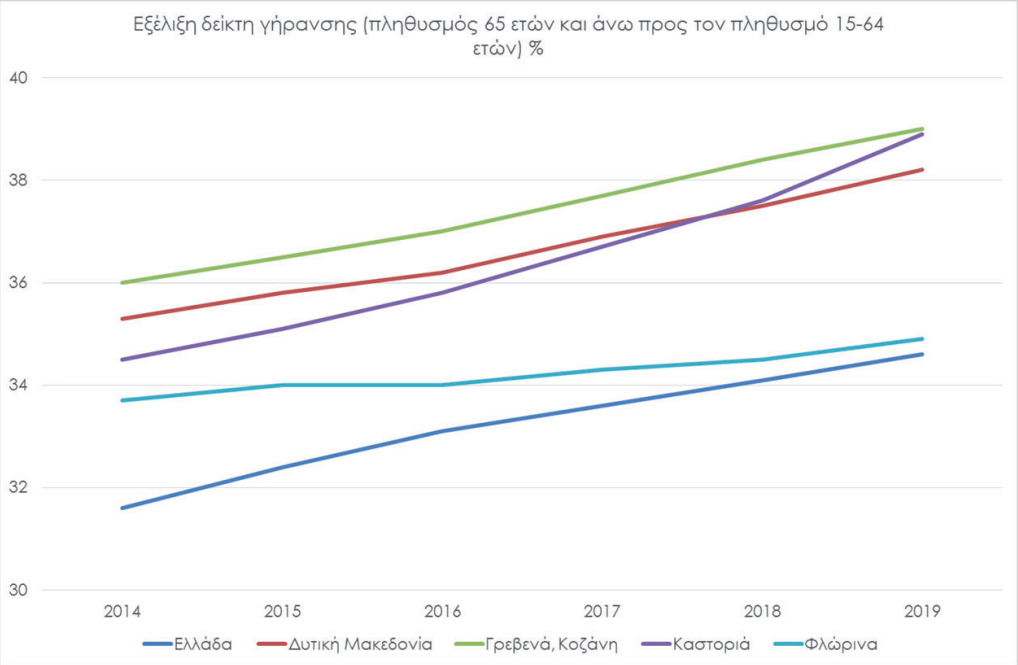

Πηγή: Eurostat, Ιδία επεξεργασία

Όσο αφορά στο προσδόκιμο επιβίωσης αυτό βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα και ανέρχεται στα 81,8 έτη (103η μεταξύ 282 περιφερειών της ΕΕ).

Σύμφωνα με μελέτη του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για τις επιπτώσεις της μετάβασης στη Μεταλιγνιτική εποχή, η Δυτική Μακεδονία υπολείπεται της Ελλάδας σε αρκετούς δείκτες για το επίπεδο εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα ο ερευνητής αναφέρει ότι σε σχέση με τα εθνικά ποσοστά στην περιφέρεια είναι μικρότερα τα ποσοστά φοίτησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και μεγαλύτερα τα ποσοστά αυτών που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο ή το εγκατέλειψαν κατά τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού. Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι αθροίζοντας τις τέσσερις ανώτερες εκπαιδευτικές κλάσεις (Μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση, τριτοβάθμια εκπαίδευση, πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ και μεταπτυχιακό τίτλο) το ποσοστό για τη Δυτική Μακεδονία είναι 65,14% και για το σύνολο της χώρας 83,1%.

Σύμφωνα δε με τη Eurostat το μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (% ατόμων ηλικίας 30-34 ετών) το 2017 ανήλθε στο 36,3% και η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται στη 10η θέση από τις 13 ελληνικές περιφέρειες, και στη θέση 174 από τις 325 ευρωπαϊκές περιφέρειες.

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας παρουσίασε μείωση από το 80% του Μ.Ο. της ΕΕ-27 (2010), σε ποσοστό μικρότερο του 70% (στο 59%) του Μ.Ο. της ΕΕ-27 (2017), γεγονός που κατατάσσει τη Δυτική Μακεδονία μαζί με άλλες 10 Περιφέρειες στις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες.

Κατά τη διετία 2016 – 2017 (ΕΛΣΤΑΤ) υπήρξε βελτίωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας κατά 2,1% η οποία ώθησε την περιφέρεια στην 5η θέση σε επίπεδο περιφερειών.

Πίνακας 3: Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, €)

Περιφέρειες	**2016**	**2017**	**Μεταβολή %**
Αττική	22.204	22.784	2,6%
Βόρειο Αιγαίο	12.266	11.955	-2,5%
Νότιο Αιγαίο	17.769	18.091	1,8%
Κρήτη	13.811	14.366	4,0%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	11.432	11.539	0,9%
Κεντρική Μακεδονία	12.880	13.172	2,3%
Δυτική Μακεδονία	**14.361**	**14.663**	**2,1%**
Ήπειρος	11.785	11.879	0,8%
Θεσσαλία	12.662	12.911	2,0%
Ιόνια Νησιά	15.182	15.464	1,9%
Δυτική Ελλάδα	12.058	12.216	1,3%
Στερεά Ελλάδα	14.727	15.214	3,3%
Πελοπόννησος	13.579	13.903	2,4%
Ελλάδα	**16.378**	**16.757**	**2,3%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3: Ποσοστιαία μεταβολή κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2016/2017

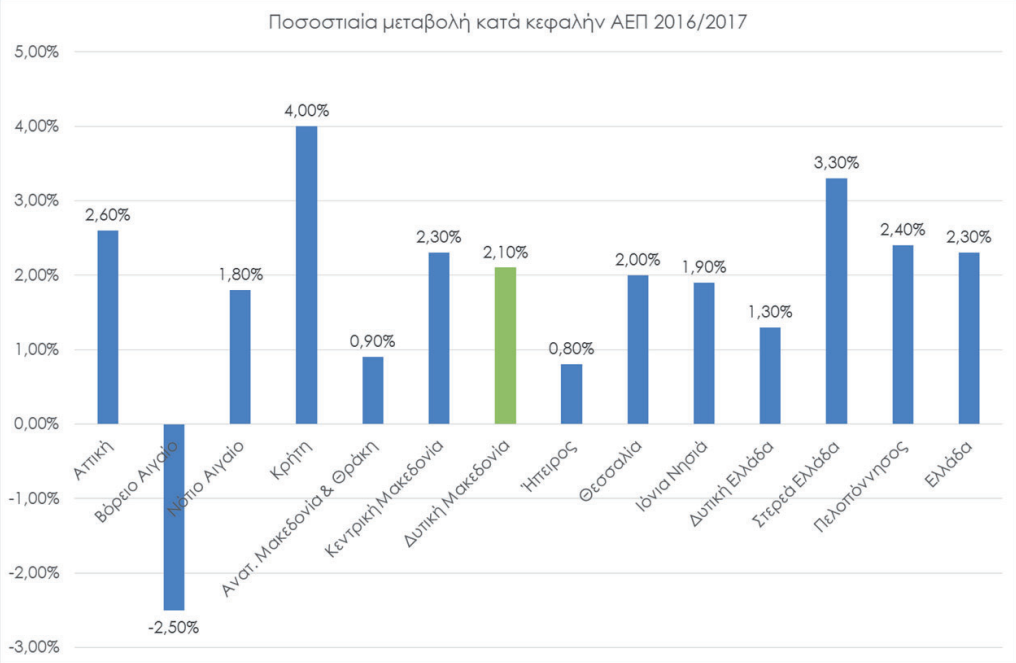

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €)

	2015	**2016**	**2017**	**Συμμετοχή στο εθνικό ΑΕΠ (%), 2017**
Ελλάδα	**177.258**	**176.488**	**180.218**	
Αττική	84.515	83.872	85.782	47,60
Βόρειο Αιγαίο	2.504	2.455	2.480	1,38
Νότιο Αιγαίο	6.121	5.981	6.144	3,41
Κρήτη	8.880	8.732	9.095	5,05
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.831	6.901	6.946	3,85
Κεντρική Μακεδονία	23.918	24.237	24.739	13,73
Δυτική Μακεδονία	**4.337**	**3.916**	**3.964**	**2,20**
Γρεβενά	313	307	307	
Κοζάνη	2.592	2.245	2.269	
Καστοριά	512	517	499	
Φλώρινα	920	847	890	
Ήπειρος	3.925	3.960	3.977	2,21
Θεσσαλία	9.154	9.214	9.347	5,19
Ιόνια Νησιά	3.129	3.124	3.170	1,76
Δυτική Ελλάδα	8.156	8.032	8.083	4,48
Στερεά Ελλάδα	7.960	8.185	8.454	4,69
Πελοπόννησος	7.830	7.878	8.036	4,46

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ – Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4: Συμμετοχή των Περιφερειών στο εθνικό ΑΕΠ (%), 2017

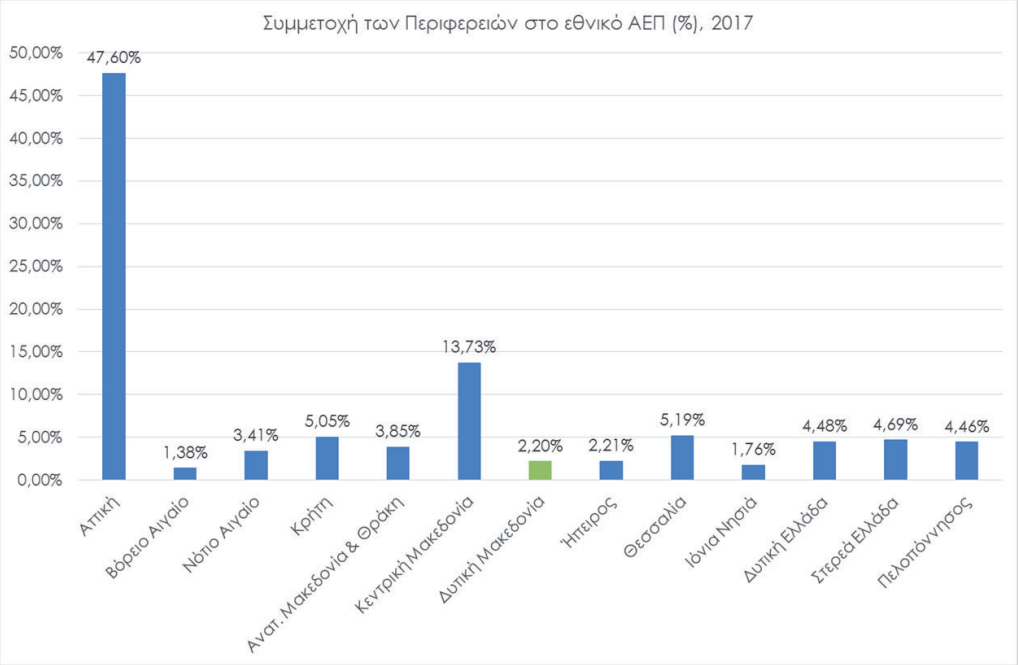

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ – Ιδία επεξεργασία

Το ΑΕΠ της περιφέρειας σε τρέχουσες τιμές παρουσίασε σημαντική μείωση το 2016 και στη συνέχεια ανέκαμψε οριακά στα 3,964 εκ. ευρώ (2017). Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων η Π.Ε. Κοζάνης απέχει σημαντικά από τις υπόλοιπες με 2,269 εκ. ευρώ ακολουθούμενη από την Π.Ε. Φλώρινας με 890 εκ. ευρώ. Συνολικά η περιφέρεια τοποθετείται τρεις θέσεις πριν το τέλος σε εθνικό επίπεδο.

Γράφημα 5: ΑΕΠ Δυτικής Μακεδονίας κατά Π.Ε., σε εκατ. €

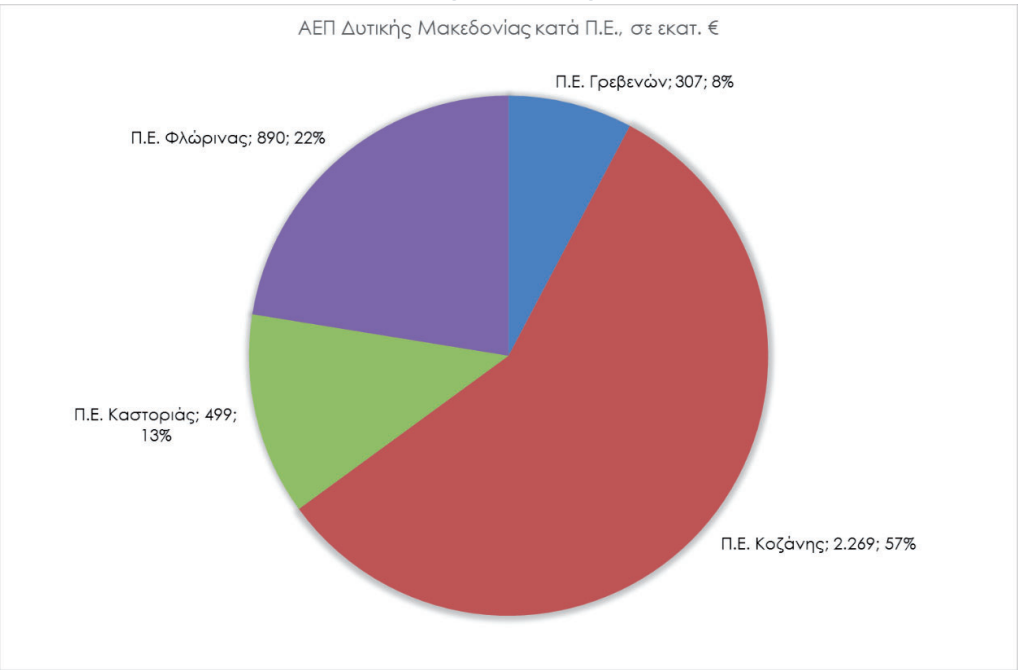

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Η περιφέρεια συμμετέχει στο εθνικό ΑΕΠ σε ποσοστό 2,2% (ΕΛΣΤΑΤ), που προέρχεται κατά 6,8% από την Γεωργία, 38,5% από τη Βιομηχανία – Κατασκευές (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι τομείς των μεταλλείων – ορυχείων με 9,8% και της Ενέργειας με 18,6%) και 54,7% από τις Υπηρεσίες. Έχει ισχυρά χαρακτηριστικά «μονοδραστηριότητας», ως η κυριότερη ηλεκτροπαραγωγός περιφέρεια της χώρας τα τελευταία 50 – 60 χρόνια.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται στη 257η θέση ανάμεσα σε 323 ευρωπαϊκές περιφέρειες με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αγγίζει μόλις το 59% του μέσου όρου της ΕΕ-28 (στοιχεία 2017 – Eurostat).

Η μεταβολή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στη διετία 2016 – 2017 ήταν μόλις 1,4% και ανήρθε στα 3,465 εκ. ευρώ το 2017 ενώ η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συμμετέχει στην εθνική ΑΠΑ με ποσοστό 2,2%.

Πίνακας 5: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €)

Περιφέρειες	**2016**	**2017**	**Μεταβολή %**	**Συμμετοχή των περιφερειών στην Α.Π.Α. % – Έτος 2017**
Αττική	73.206	74.981	2,4%	47,60
Βόρειο Αιγαίο	2.143	2.167	1,1%	1,37
Νότιο Αιγαίο	5.220	5.371	2,9%	3,41
Κρήτη	7.622	7.950	4,3%	5,04
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.024	6.071	0,8%	3,85
Κεντρική Μακεδονία	21.155	21.624	2,2%	13,73
Δυτική Μακεδονία	**3.418**	**3.465**	**1,4%**	**2,20**
Ήπειρος	3.456	3.476	0,6%	2,21
Θεσσαλία	8.042	8.170	1,6%	5,19
Ιόνια Νησιά	2.727	2.771	1,6%	1,76
Δυτική Ελλάδα	7.010	7.065	0,8%	4,48
Στερεά Ελλάδα	7.144	7.390	3,4%	4,70
Πελοπόννησος	6.876	7.024	2,2%	4,46
Ελλάδα	**154.044**	**157.526**	**2,3%**	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 6: Συμμετοχή των Περιφερειών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία % - 2017

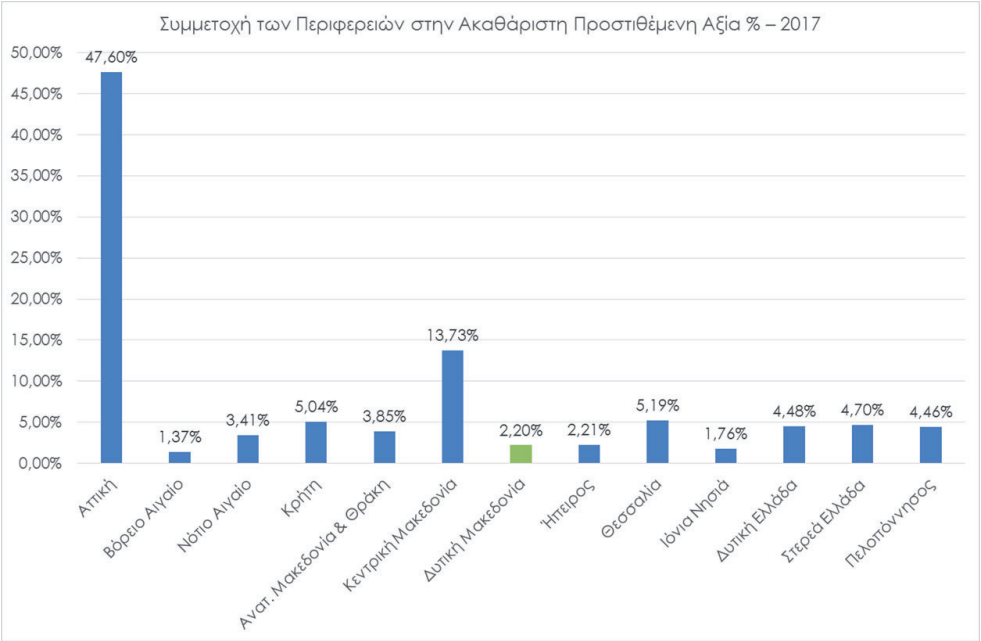

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Στον επόμενο Πίνακα γίνεται ανάλυση της ΑΠΑ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (Nace Rev.2/A10) για το έτος 2017.

Πίνακας 6: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (Α10) και Περιφέρεια (NUTS II) - Έτος 2017 - (Προσωρινά στοιχεία. Σε τρέχουσες τιμές, εκατ.€)

Περιφέρειες	**Α**	**Β,Γ,Δ,Ε**	**ΣΤ**	**Ζ,Η,Θ**	**Ι**	**Κ**	**Λ**	**Μ,Ν**	**Ξ,Ο,Π**	**Ρ,Σ,Τ,Υ**
Αττική	299	8.680	1.390	17.765	4.065	4.398	15.859	5.428	14.266	2.832
Βόρειο Αιγαίο	123	167	68	514	41	63	350	71	691	79
Νότιο Αιγαίο	143	374	194	2.658	51	111	678	201	753	208
Κρήτη	577	810	262	2.803	150	230	987	359	1.411	362
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	493	1.090	149	1.256	103	157	724	191	1.691	218
Κεντρική Μακεδονία	1.259	3.651	531	5.122	471	648	2.905	929	5.091	1.016
Δυτική Μακεδονία	**316 (4,73%)**	**1.429 (εκ των οποίων η μεταποίη ση: 206) (6,10%)**	**89 (2,41%)**	**387 (1,01%)**	**38 (0,70%)**	**71 (1,1%)**	**326 (1,21%)**	**68 (0,83%)**	**644 (2,02%**	**96 (1,48%)**
Ήπειρος	304	423	147	766	52	99	524	115	894	151
Θεσσαλία	994	1.384	212	1.528	89	175	1.057	185	2.145	400

Ιόνια Νησιά	120	129	81	1.257	29	53	438	119	402	143
Δυτική Ελλάδα	793	917	205	1.508	174	175	1.133	195	1.619	347
Στερεά Ελλάδα	584	2.731	153	1.318	78	129	859	175	1.119	244
Πελοπόννησος	669	1.616	217	1.364	106	157	1.147	167	1.214	367
Ελλάδα	6.673	23.402 (εκ των οποίων η μεταποίηση είναι 17.022)	3.699	38.246	5.447	6.466	26.987	8.203	31.941	6.462

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7: Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης Nace Rev.2

Α	Α	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
Β,Γ,Δ,Ε	Β	Ορυχεία και Λατομεία
	Γ	Μεταποίηση
	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
	Ε	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης
ΣΤ	ΣΤ	Κατασκευές
Ζ,Η,Θ	Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών
	Η	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης
Ι	Ι	Ενημέρωση και Επικοινωνία
Κ	Κ	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
Μ,Ν	Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες
	Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
Ξ,Ο,Π	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
	Ο	Εκπαίδευση
	Π	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα
Ρ,Σ,Τ,Υ	Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία
	Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών, Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες
	Τ	Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση

	Υ	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία η συμμετοχή της περιφέρειας στην ΑΠΑ ανά κλάδο είναι ιδιαίτερα χαμηλή με εξαίρεση τον Α (Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία) (4,73%) και τους Β, Γ, Δ, και Ε (6,10%) όπου περιλαμβάνονται οι εξορυκτικές και λοιπές σχετικές δραστηριότητες της περιφέρειας. Στους υπόλοιπους κλάδους τα ποσοστά συμμετοχής είναι πολύ χαμηλά.

Πιο συγκεκριμένα (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) ο τομέας D35 παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ηλεκτρισμού συμμετείχε στην ΑΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας το 2017 με ποσοστό 23,48%. Η διακύμανση του ποσοστού στο διάστημα 2000 – 2017 φαίνεται στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 7: ΑΠΑ Τομέα D35 παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ηλεκτρισμού ως ποσοστό επί του συνόλου στη Δυτική Μακεδονία

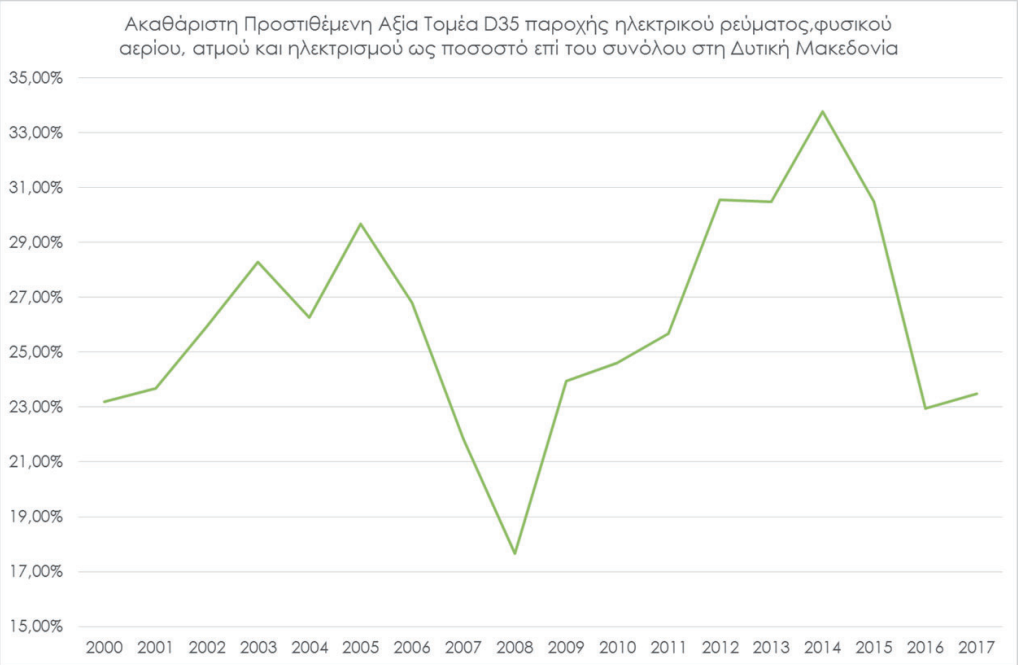

Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων απασχολείται στον τριτογενή τομέα (55,8% - 2019) και ακολουθούν ο δευτερογενής τομέας (24,0% - 2019) και ο πρωτογενής τομέας (20,21% - 2019). Από το 2015 έως το 2019 παρατηρήθηκε βελτίωση της απασχόλησης σε ποσοστό 7,27%. Η βελτίωση της απασχόλησης παρατηρείται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα ενώ στον τριτογενή εμφανίζεται ελαφρώς μειωμένο το ποσοστό επί του συνόλου της απασχόλησης. (Έρευνα εργατικού δυναμικού – απασχολούμενοι 1981 – 2019, ΕΛΣΤΑΤ)

Πίνακας 8: Απασχολούμενοι - Δυτική Μακεδονία (εκτιμήσεις σε χιλιάδες)

	2015		**2016**		**2017**		**2018**		**2019**	
	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%
Σύνολο	**81,2**		**81,1**		**84,5**		**86,2**		**87,1**	

απασχολούμενων										
Δημόσιος τομέας	24,4		25,0		23,4		27,5		27,9	
Ιδιωτικός Τομέας	56,8		56,1		61,2		58,8		59,1	
Πρωτογενής (Γεωργία, δασοκομία, αλιεία)	15,4	18,97	14,6	18,00	17,9	21,18	17,8	20,65	17,6	20,21
Δευτερογενής	18,5	22,78	22,2	27,37	20,7	24,50	20,3	23,55	20,9	24,00
Βιομηχανία ενέργεια	14,0		19,4		17,8		17,2		16,4	
Κατασκευές	4,5		2,9		3,0		3,1		4,5	
Τριτογενής	47,3	58,25	44,3	54,62	45,9	54,32	48,2	55,91	48,6	55,80
Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστίαση, μεταφορές και επικοινωνίες	20,0		18,8		21,0		19,4		19,7	
Χρηματοπιστωτικές, επιχειρηματικές δραστηριότητες	4,6		5,2		5,2		5,2		4,9	
Άλλες υπηρεσίες	22,8		20,3		19,7		23,5		23,9	
Τύπος επαγγέλματος										
Μη χειρωνακτικά υψηλής εξειδίκευσης	21,0		18,5		20,4		22,2		23,4	
Μη χειρωνακτικά χαμηλής εξειδίκευσης	21,2		24,6		23,7		24,1		22,5	
Χειρωνακτικά με εξειδίκευση	19,8		18,9		17,9		17,6		18,8	
Γεωργίας, Δασοκομίας, Κτηνοτροφίας & Αλιείας	15,1		14,4		17,7		17,5		17,5	
Ανειδίκευτα	4,1		4,7		4,8		4,8		4,9	
Θέση στην απασχόληση										
Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό	3,3		4,5		5,1		4,0		4,1	
Αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό	27,7		25,3		26,9		27,3		29,6	
Μισθωτοί	45,8		48,4		49,1		52,7		51,5	

Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση	4,5		2,9		3,4		2,3		1,9	
Πλήρης απασχόληση	74,7	91,99	73,4	90,50	76,2	90,17	78,6	91,18	80,0	91,85
Μερική απασχόληση	6,5		7,6		8,4		7,8		7,1	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού – Απασχολούμενοι (1981 – 2019), Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 8: Απασχολούμενοι στην ΠΔΜ ανά τομέα (% του συνόλου)

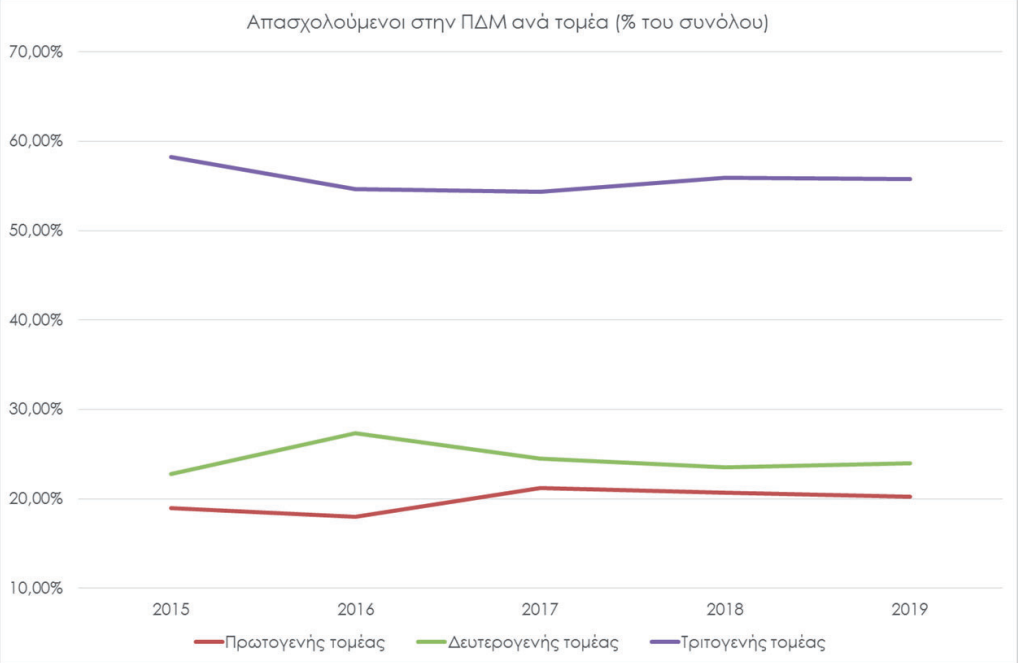

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με νεότερα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ η απασχόληση στις κατασκευές βελτιώθηκε κατά 5,71% στην τριετία 2015 – 2017, στην ενημέρωση – επικοινωνία κατά 10,05%, ενώ συρρικνώθηκε στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας κατά 7,83%.

Πίνακας 9: Απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία κατά κλάδο (σε χιλ.), αναθεώρηση 17/1/2020

	2015	**2016**	**2017 (ποσοστό επί του συνόλου)**	**Μεταβολή % 2017/2015**
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	15.586,4	15.058,0	15.364,4 (16,95%)	-1,42%
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	15.595,8	15.591,4	15.507,3 (17,11%)	-0,57%
Κατασκευές	5.959,0	6.157,9	6.299,6 (6,95%)	5,71%

Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	22.669,1	22.879,3	23.187,3 (25,58%)	2,28%
Ενημέρωση και επικοινωνία	371,0	389,8	408,3 (0,45%)	10,05%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	892,7	905,3	917,1 (1,01%)	2,73%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	109,8	111,0	101,2 (0,11%)	-7,83%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	4.573,2	4.587,7	4.623,3 (5,10%)	1,09%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	20.211,8	20.182,4	19.762,5 (21,81%)	-2,22%
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	4.541,2	4.352,9	4.450,7 (4,91%)	-1,99%
Σύνολο Απασχόλησης	90.509,9	90.215,7	90.621,6	0,12%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Τα τελευταία χρόνια τα υψηλά ποσοστά ανεργίας κατατάσσουν την περιφέρεια στις πρώτες θέσεις σε επίπεδο χώρας και ΕΕ. Χαρακτηριστικά το Β’ τρίμηνο 2019 η ανεργία ανήλθε στο 24,6%. Η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους (70,6% - 2014) όπου και κατέχει τα πρωτεία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η υψηλή ανεργία στην περιοχή συνεπάγεται και υψηλό ποσοστό φτώχειας το οποίο στη Δυτική Μακεδονία ανήλθε στο 25% του πληθυσμού για το 2018 (*Πηγή: Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών*).

Η ανεργία στην περιφέρεια, στο διάστημα 2015 – 2019 υποχώρησε κατά 21,39%, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι μειώθηκαν κατά 14,41%. Σημαντική μείωση της ανεργίας παρατηρείται τόσο στον δευτερογενή, όσο και στον τριτογενή τομέα. Αύξηση ωστόσο παρατηρείται στα ποσοστά των ανέργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 10: Έρευνα εργατικού δυναμικού - άνεργοι (1981 – 2019) (εκτιμήσεις σε χιλιάδες)

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**Μεταβολή 2019/2015**
Σύνολο ανέργων	**36,0**	**36,9**	**34,7**	**31,9**	**28,3**	**-21,39%**
Διάρκεια ανεργίας						
Πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνια άνεργοι)	22,9	24,4	24,7	22,8	19,6	-14,41%
Νέοι άνεργοι (χωρίς προηγούμενη εργασιακή εμπειρία)	11,1	10,2	8,0	8,8	7,6	-31,53%

Θέση στην τελευταία εργασία						
Αυτοαπασχολούμενος	1,6	2,0	2,0	1,5	1,0	
Μισθωτός	20,4	20,4	20,6	17,2	15,3	
Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	0,1	0,6	0,5	0,2	0,3	
Τομέας οικονομικής δραστηριότητας τελευταίας εργασίας						
Πρωτογενής	0,4	0,4	0,4	1,2	1,2	200,00%
Δευτερογενής	8,1	9,9	8,3	6,9	5,4	-33,33%
Βιομηχανία, ενέργεια	5,4	6,7	5,0	4,7	3,9	
Κατασκευές	2,7	3,3	3,3	2,2	1,5	
Τριτογενής	13,7	12,7	14,4	10,9	10,1	-26,28%
Επίπεδο εκπαίδευσης						
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	7,3	7,4	9,0	8,5	8,5	16,44%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού – Άνεργοι (1981 – 2019), Ιδία επεξεργασία

Σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο η Δυτική Μακεδονία καταγράφει ιδιαίτερα δυσμενή ποσοστά στην απασχόληση. Συγκεκριμένα στην απασχόληση 20-64 ετών (52,7%) κατατάσσεται στην τελευταία θέση συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες και στην 314η θέση (σε σύνολο 328) στην Ευρώπη.

Όσο αφορά στην ανεργία (15 ετών και άνω) βρίσκεται στην 1η θέση σε εθνικό επίπεδο και στη 2η θέση σε ευρωπαϊκό επίπεδο με ποσοστό ανεργίας στους νέους της τάξης του 29,1%.

Η είσοδος της περιφέρειας στην εποχή χωρίς λιγνίτη αναμένεται να πλήξει ιδιαίτερα την απασχόληση. Συγκεκριμένα περίπου 5,000 εργαζόμενοι απασχολούνται άμεσα ή έμμεσα από τη ΔΕΗ στη λιγνιτική δραστηριότητα (*Πηγή: Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών*). Πλέον των 3,100 είναι τακτικό προσωπικό ενώ οι υπόλοιποι είναι συνεργαζόμενοι εργολάβοι και έκτακτο προσωπικό. Η πλειονότητα αυτών είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι εργαζόμενοι αυτοί θα τροφοδοτήσουν επιπλέον την ανεργία της περιφέρειας. Το εργατικό δυναμικό της περιφέρειας χαρακτηρίζεται ως χαμηλής εξειδίκευσης (τα ¾ του εργατικού δυναμικού δε διαθέτει επιστημονική κατάρτιση, στοιχεία 2018), ωστόσο το 50% του εργατικού δυναμικού είναι ηλικίας έως 44 ετών, άρα έχει προοπτική επανακατάρτισης.

Η ύφεση στην επιχειρηματική δραστηριότητα αποτυπώνεται ιδιαίτερα στον επόμενο πίνακα, όπου είναι φανερό ότι σε όλους τους κλάδους κατά NACE Rev.2 η Δυτική Μακεδονία καταγράφει απώλειες επιχειρήσεων και σημαντική μείωση της επιχειρηματικότητας, οι οποία ωστόσο καταγράφεται και σε εθνικό επίπεδο.

Πίνακας 11: Eurostat - SBS data by NUTS 2 regions and NACE Rev. 2 (from 2008 onwards)

		2014	**2015**	**2016**	**2017**
Ορυχεία και Λατομεία	**Ελλάδα**	928	816	805	730
	Δυτική Μακεδονία	38	36	41	33
Μεταποίηση	**Ελλάδα**	76.582	75.240	68.246	64.283

	Δυτική Μακεδονία		2.890	2.573	2.351
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, ατμού και κλιματισμού	**Ελλάδα**	11.398	10.013	9.000	9.345
	Δυτική Μακεδονία	374	332	316	350
Διανομή νερού, αποχέτευσης, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης	**Ελλάδα**	2.350	2.345	2.276	1.977
	Δυτική Μακεδονία	46	55	56	32
Κατασκευές	**Ελλάδα**	102.925	90.168	84.751	69.516
	Δυτική Μακεδονία		2.604	2.454	1.882
Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	**Ελλάδα**	318.735	310.364	283.376	263.256
	Δυτική Μακεδονία	7.479	7.112	6.553	6.058
Μεταφορά και αποθήκευση	**Ελλάδα**	69.964	67.360	65.623	63.090
	Δυτική Μακεδονία	1.396	1.374	1.299	1.275
Δραστηριότητες παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	**Ελλάδα**	128.362	127.443	123.243	116.971
	Δυτική Μακεδονία	3.279	3.160	3.042	2.783
Ενημέρωση και επικοινωνία	**Ελλάδα**	23.434	22.870	20.763	18.550
	Δυτική Μακεδονία	274	279	261	235
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	**Ελλάδα**	10.143	10.307	9.613	8.798
	Δυτική Μακεδονία	78	90	75	72
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	**Ελλάδα**	166.158	157.887	154.798	140.189
	Δυτική Μακεδονία	2.946	2.824	2.756	2.494
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	**Ελλάδα**	24.848	25.000	23.573	21.930
	Δυτική Μακεδονία	318	314	307	238

Πηγή: Eurostat

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι, έως το 2017, κανένας κλάδος δεν παρουσίασε αύξηση, ενώ σημαντικές απώλειες συγκριτικά με το σύνολο της χώρας παρατηρούνται στη μεταποίηση (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -18,65%), στις κατασκευές (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -27,73%) και στις διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -24,20%). Υπολογίζεται δε (σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα), ότι στο διάστημα από το 2014 έως το 2017 έκλεισαν περί τις 3.900 επιχειρήσεις στη Δυτική Μακεδονία, ποσοστό περίπου 18% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην περιφέρεια το 2014.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανήκει στις Περιφέρειες Μέτριας Καινοτομίας (Moderate Innovators) σύμφωνα με το Regional Innovation Scoreboard 2019. Παρακάτω παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι επιμέρους παράγοντες καινοτομίας της περιφέρειας συγκρινόμενοι κατά περίπτωση με τις λοιπές περιφέρειες της ΕΕ ή της Ελλάδας.

Γράφημα 9: Το προφίλ της Δυτικής Μακεδονίας – 2019, Σύγκριση με ΕΕ - 2011

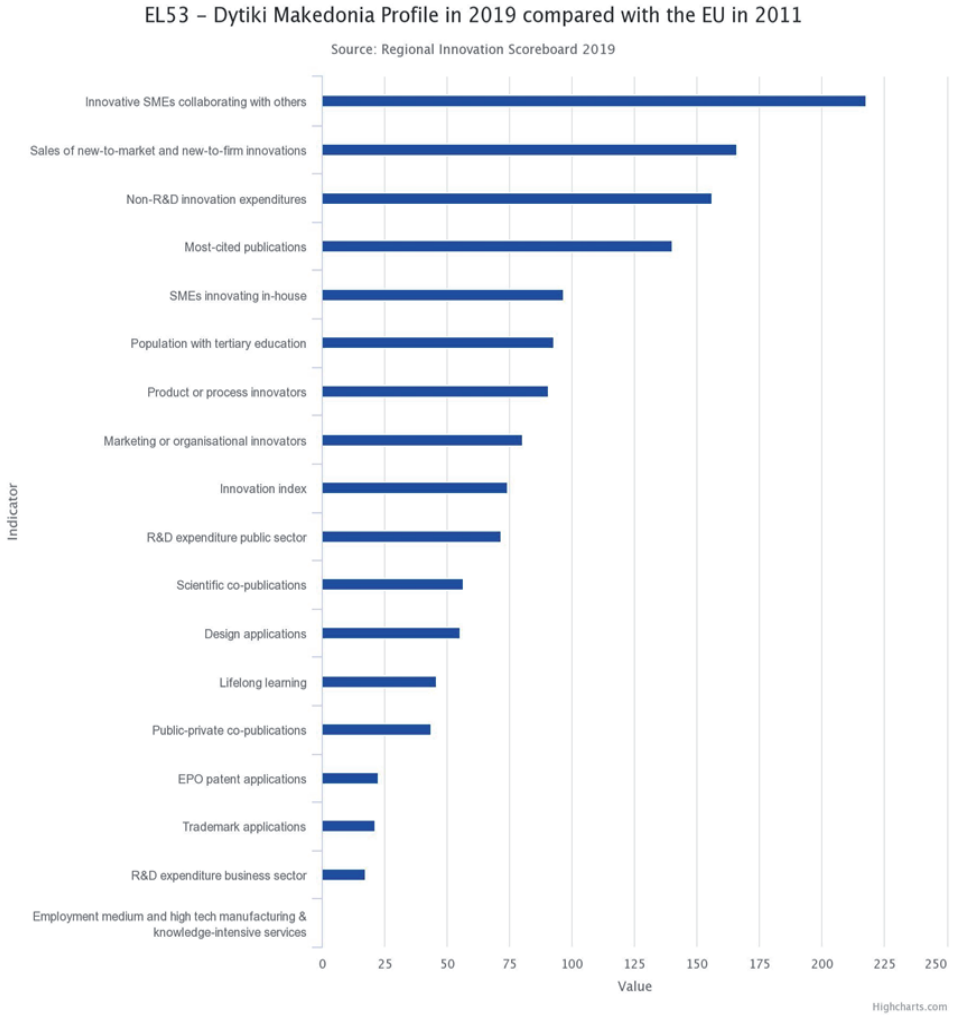

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Γράφημα 10: Σύγκριση των Ελληνικών Περιφερειών

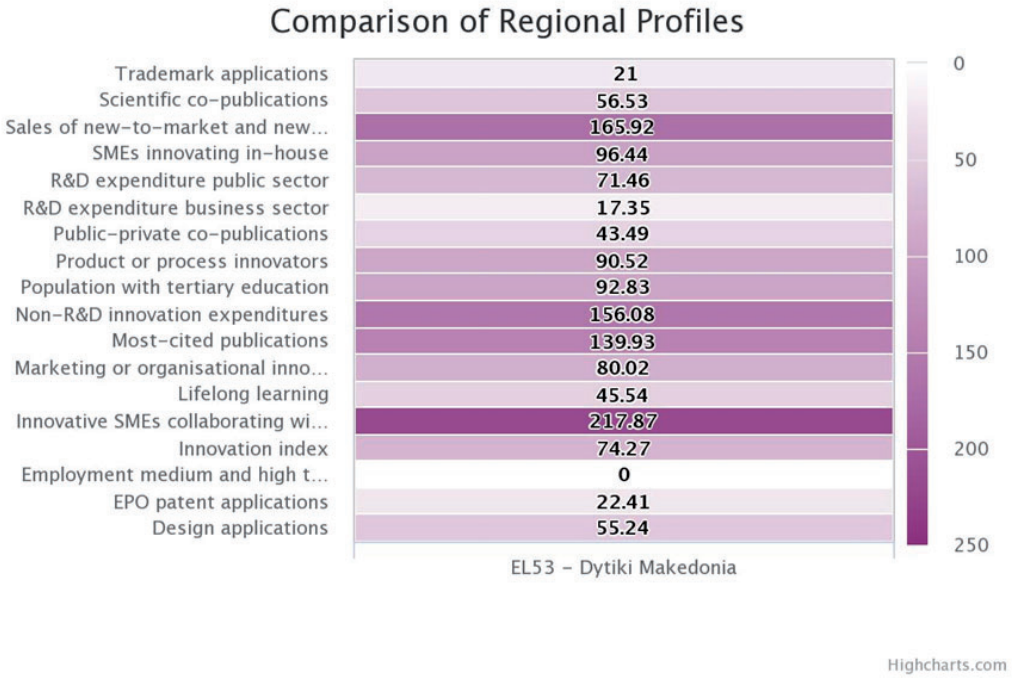

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι κανονικοποιημένες τιμές ανά δείκτη και τα σχετικά αποτελέσματα σε σχέση με την χώρα και την ΕΕ καθώς επίσης και ο Περιφερειακός δείκτης καινοτομίας (ΠΔΚ) το 2019 σε σχέση με αυτόν της χώρας και της ΕΕ το 2019, της ΕΕ το 2011 και η αλλαγή της απόδοσης με την πάροδο του χρόνου μεταξύ των ετών 2011 και 2019.

Πίνακας 12: Αποτελέσματα Περιφερειακής Καινοτομίας – Δυτική Μακεδονία

Δείκτης	**Δεδομένα**	**Καν/μένη Επίδοση**	**Σε σχέση με**	
			Ελλάδα	**ΕΕ**
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση	36,3	0,395	75	86
Δια βίου μάθηση	5,2	0,139	118	45
Διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις ανά εκατομμύριο πληθυσμού	175	0,236	50	41
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ των πλέον αναφερόμενων δημοσιεύσεων (10%) σε όλο τον κόσμο ως ποσοστό του συνόλου των επιστημονικών δημοσιεύσεων της χώρας	0,147	0,716	170	132
Δαπάνες Ε&Α στο δημόσιο τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,37	0,398	78	70
Δαπάνες για Ε&Α στον τομέα των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,07	0,095	31	16
Δαπάνες των επιχειρήσεων για καινοτομία, εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α ως ποσοστό του κύκλου εργασιών	±	0,788	±	±
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών ως	±	0,444	±	±

% των ΜΜΕ				
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες μάρκετινγκ ή οργανωτικές καινοτομίες ως % των ΜΜΕ	±	0,412	±	±
ΜΜΕ που καινοτομούν εσωτερικά ως ποσοστό των ΜΜΕ	±	0,465	±	±
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες ως ποσοστό των ΜΜΕ	±	0,825	±	±
Συν-δημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα	7,1	0,170	82	42
Αιτήσεις ευρεσιτεχνίας PCT ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,42	0,102	88	24
Κοινοτικά σήματα ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,17	0,076	25	17
Κοινοτικά σχέδια ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,52	0,280	118	57
Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης (μεταποίηση και υπηρεσίες) ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης	0	0,000	0	0
Πωλήσεις νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση προϊόντων ως % του κύκλου εργασιών	±	0,979	±	±
Μέση επίδοση	--	0,407	--	--
Διορθωτικός συντελεστής χώρας μεταξύ ευρωπαϊκού και περιφερειακού πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας	--	0,846	--	--
Περιφερειακός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΔΚ) 2019	--	0,345	--	--
ΠΔΚ 2019 (ίδια χρονιά)	--	--	94,6	70,9
ΠΔΚ 2019 (ΕΕ 2011)	--	--	--	74,3
Περιφερειακός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΔΚ) 2011	--	0,237	--	--
ΠΔΚ 2011 (ίδια χρονιά)	--	--	83,3	51,2
ΠΔΚ αλλαγή μεταξύ 2011 και 2019	--	23,1	--	--

± Δεν εμφανίζεται η τιμή σε σχέση με την Ε.Ε. διότι θα επέτρεπε τον υπολογισμό εμπιστευτικών περιφερειακών δεδομένων της Κοινοτικής έρευνας Καινοτομίας

Πηγή: Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019

Στο διάγραμμα ραντάρ φαίνονται οι σχετικές δυνάμεις σε σύγκριση με την χώρα (πορτοκαλί γραμμή) και την ΕΕ (μπλε γραμμή) δείχνοντας τα δυνατά σημεία (όπως καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται) και αδυναμίες (όπως απασχόληση σε βιομηχανίες μέσης και υψηλής τεχνολογίας και σε υπηρεσίες έντασης γνώσης)

Γράφημα 11: Συγκριτικό Διάγραμμα Καινοτομίας

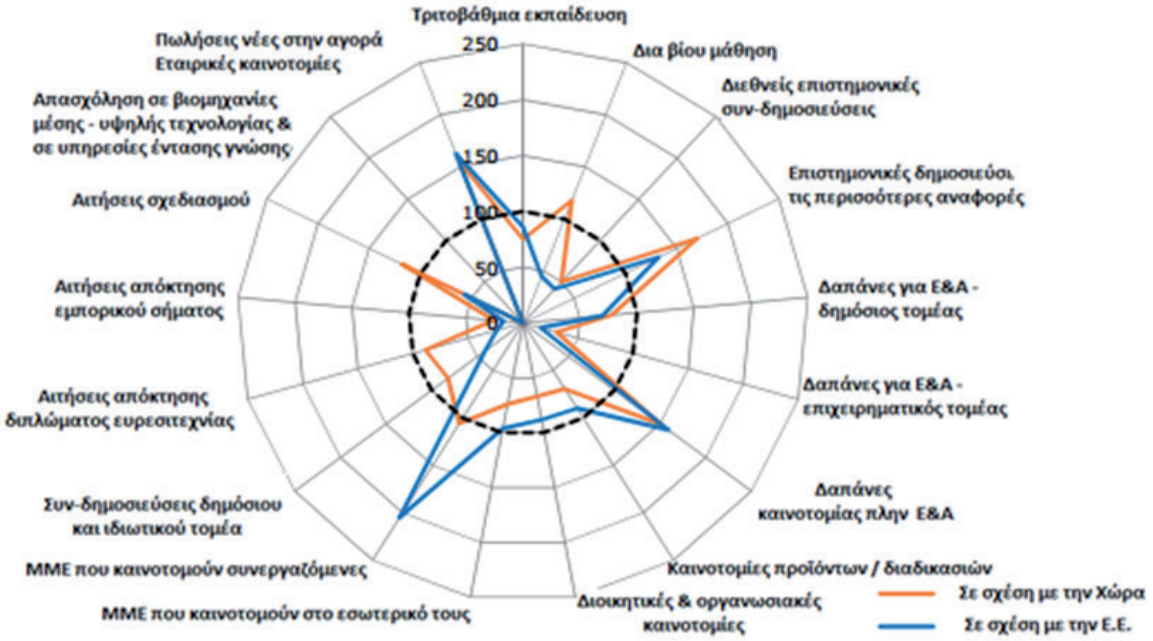

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται δεδομένα που υπογραμμίζουν τις δομικές διαφορές της περιφέρειες συγκριτικά με την Ελλάδα και την ΕΕ 28. Παρατηρούμε τη σημαντική απόκλιση σχετικά με την απασχόληση σε Γεωργία – Εξόρυξη, ειδικότερα σχετιζόμενη με την ΕΕ 28. Εντοπίζουμε επίσης τη διαφοροποίηση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο εκτός της μειωμένης τιμής του, εμφανίζει και αρνητικό ρυθμό αύξησης για το διάστημα 2013 – 2017.

Πίνακας 13: Στατιστικά Στοιχεία Καινοτομίας (Regional Innovation Scoreboard, 2019), Δομικές Διαφορές – Δυτική Μακεδονία

	Δυτική Μακεδονία	**Ελλάδα**	**ΕΕ 28**
Απασχόληση σε:			
• Γεωργία & Εξόρυξη (A-B)	24,7	12,9	4,6
• Βιομηχανία (C)	9,6	9,3	15,4
• Ωφέλειες & Κατασκευές (D –F)	9,7	5,5	8,2
• Υπηρεσίες (G-N)	46,5	63,4	64,1
• Δημόσια διοίκηση (O-U)	9,6	8,9	7,0
Μέσος αριθμός Απασχολούμενων ανά επιχείρηση-μέγεθος εταιρίας (2015-2016)	3,4	3,4	5,5
Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. σε ισοδύναμη αγοραστική δύναμη (2017)	17.900	20.200	30.000
Ρυθμός αύξησης κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ισοδύναμη αγοραστική δύναμη (2013-2017)	-0,55	1,28	2,86
Πυκνότητα πληθυσμού (2017)	29	82	118
Αστικοποίηση	53,2	72,6	76,0
Πληθυσμός σε χιλιάδες (2018)	270	10.740	512.380

Πηγή: Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην ενότητα αυτή καταδεικνύουν τη σαφή ύφεση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιφέρεια με σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Η ταυτόχρονη είσοδος στην εποχή χωρίς ορυκτά καύσιμα υποδαυλίζει περαιτέρω το μέλλον της ΠΔΜ. Η ανάγκη τόνωσης της επιχειρηματικής κουλτούρας, της αξιοποίησης των ΤΠΕ, και της στροφής σε ένα πιο βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο κρίνεται απαραίτητη για την αειφορία της περιοχής.

Ακολουθεί η ανάλυση δυνατών σημείων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών (SWOT ANALYSIS) ανά τομέα παρέμβασης, σύμφωνα και με τα ευρήματα της ανάλυσης της παρούσας κατάστασης που προηγήθηκε.

Α. Έξυπνη Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Βρίσκεται σε κομβικό γεωγραφικό σημείο, με εξειδίκευση στις ενεργειακές δραστηριότητες και με εν δυνάμει ισχυρό πανεπιστήμιο.

(Α) Διαθέτει περιορισμένη κλαδική εξειδίκευση, χαμηλή ανταγωνιστικότητα και χαμηλές επιδόσεις σε Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ) κυρίως στην ένταση καινοτομίας, ουσιαστικά ανενεργοί υποδοχείς (Ψ, ΒΙΟΠΑ).

(Ε) Βρίσκεται μπροστά σε πλήθος ευκαιριών και χρηματοδοτήσεων για διάφορες επενδύσεις και αξιοποίησης κυρίως της ενεργειακής τεχνογνωσίας, όπως και αξιοποίησης μιας ζώνης ειδικών κινήτρων.

(Κ) Αντιμετωπίζει ένα πλήθος οικονομικών και άλλων παραγόντων που πιέζουν αρνητικά την προσαρμογή στις νέες συνθήκες παραγωγικής ανάπτυξης, έχοντας ταυτόχρονα μεγάλη ανεργία και μειωμένο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 1: Έξυπνη Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	**Αδυναμίες**
Δ1. Γεωγραφική θέση περιφέρειας – κομβικό σημείο (εγγύτητα σε Θεσσαλονίκη, Ήπειρο και Δυτικά Βαλκάνια) και σημαντικά έργα υποδομής (Εγνατία Οδός - Κάθετοι άξονες κ.α.) που υπό συνθήκες θα μπορούσαν να την αναδείξουν ως Κέντρο Επιχειρηματικότητας / Καινοτομίας στην ευρύτερη περιοχή. Δ2. Ενεργειακό κέντρο της χώρας και ισχυρή μακροχρόνια εξειδίκευση στην τεχνογνωσία των ενεργειακών δραστηριοτήτων. Δ3. Μοναδικότητα στην εκτροφή γουνοφόρων ζώων. Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της γουνοποιίας. Δ4. Πρωτογενής τομέας με παραγωγή ποιοτικών προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης ΠΟΠ και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης ΠΓΕ που μπορεί να τροφοδοτεί αντίστοιχους κλάδους του δευτερογενούς σε μεγέθυνση. Σημαντική παραγωγή προϊόντων με θετικό εμπορικό ισοζύγιο (οίνων, οσπρίων, φρούτων). Δ5. Ιστορική παράδοση στην εμπορική κυρίως δραστηριότητα, ιδίως στο γειτονικό βαλκανικό χώρο. Δ6. Λειτουργία του Πανεπιστημίου και του Ινστιτούτου Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΙΔΕΠ) με ερευνητική τεχνογνωσία σε ενεργειακά αντικείμενα. Δ7. Υλοποίηση δράσεων ανάπτυξης ερευνητικών υποδομών (ΙΔΕΠ/ΕΚΕΤΑ και Πανεπιστήμιο) στους τομείς RIS3. Δ8. Λειτουργία Δομής Στήριξης RIS3 και Αγροδιατροφικής Σύμπραξης. Δ9. Ανεπτυγμένο δίκτυο ευρυζωνικών υποδομών (μητροπολιτικά δίκτυα MANs). Δ10. Λειτουργία ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Δ.11 Εμπειρία από τη συμμετοχή φορέων της περιφέρειας σε προγράμματα με	Α1. Γεωγραφική θέση σε γειτνίαση με χώρες των Δυτικών Βαλκανίων πολύ χαμηλών επιδόσεων σε ΕΤΑΚ, χωρίς ισχυρές διασυνοριακές διασυνδέσεις, ενώ η Θεσσαλονίκη λειτουργεί συχνά ως ανταγωνιστικός πόλος σε δράσεις ΕΤΑΚ. Α2. Πολυπλοκότητα – γραφειοκρατία του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας (ίδρυση επιχειρήσεων, χρηματοδοτικά προγράμματα, τραπεζικά δάνεια κ.λπ.). Χαμηλός βαθμός διείσδυσης των ΤΠΕ στις υπηρεσίες εξυπηρέτησης του επιχειρηματία και του πολίτη. Α3. Καθυστερήσεις ή αγκυλώσεις στις διαδικασίες χρηματοδότησης των δράσεων Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές κεφαλαίων. Α4. Χαμηλή διαδραστικότητα των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας. Α5. Περιορισμένη χωρική κλίμακα ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Προβλήματα στη χωροθέτηση παραγωγικών δραστηριοτήτων - Ανάγκη για εκπόνηση ειδικών χωροταξικών - διαχειριστικών σχεδίων για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ως αποτέλεσμα και της απολιγνιτοποίησης. Α6. Μηδενική προσέλκυση επενδύσεων (κυρίως ξένων αλλά και εγχώριων – εκτός περιφέρειας). Έλλειψη επενδύσεων ιδίως σε ΕΤΑΚ και διαχρονική απουσία διασύνδεσης ΕΤΑΚ με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Α7. Περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας. Μικρή διαφοροποίηση της μεταποίησης και σημαντική εξάρτηση από συμβατικούς κλάδους (ενέργεια, γούνα). Α8. Χαμηλό ενδιαφέρον για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας ιδίως των νέων. Πλήθος πολύ μικρών επιχειρήσεων με σαφή έλλειψη σύγχρονης αντίληψης σε ζητήματα διαχείρισης, ενσωμάτωσης καινοτομίας και νέων τεχνολογιών και απουσία εξειδικευμένου επιστημονικού

έμφαση στην επιχειρηματικότητα και καινοτομία.	προσωπικού. A9. Απουσία οικονομικών δραστηριοτήτων που να συνδέονται με τη νέα ενεργειακή κατεύθυνση της περιφέρειας και δη των ΑΠΕ. A10. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα. A11. Χαμηλή πρόσβαση στη χρηματοδότηση. A12. Χαμηλή παραγωγικότητα γεωργικού τομέα. A13. Χαμηλή εξειδίκευση και διασύνδεση με ακαδημαϊκά – ερευνητικά ιδρύματα που οδηγούν σε χαμηλά ποσοστά ενσωμάτωσης τεχνολογικής καινοτομίας και αλλαγής των παραδοσιακών τρόπων παραγωγής. A14. Έλλειψη συνεργατικής κουλτούρας των επιχειρήσεων. A15. Πολύ χαμηλή ανάπτυξη εφαρμογών αξιοποίησης ΤΠΕ και καινοτομικών εφαρμογών και χαμηλός βαθμός διείσδυσης στην παραγωγική διαδικασία. A16. Μικρός αριθμός επιχειρήσεων που χρησιμοποιεί λογισμικά και ψηφιακά εργαλεία ηλεκτρονικού εμπορίου.
Ευκαιρίες	**Κίνδυνοι (Απειλές)**
E1. Έμφαση στην υποστήριξη της καινοτομίας στις στρατηγικές κατευθύνσεις της περιόδου 2021-2027. E2. Υφιστάμενα δίκτυα συνεργασιών στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων με άλλες περιοχές - φορείς χωρών της Ε.Ε. που μπορεί να συμβάλλουν στην εισαγωγή και υιοθέτηση καλών πρακτικών ΕΤΑΚ. E3. Λειτουργία των κάθετων αξόνων της Εγνατίας οδού. E4. Διασυνοριακή - στρατηγική θέση για ευρωπαϊκή διείσδυση των τοπικών προϊόντων. E5. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στο σύνολο των υπηρεσιών της ΠΔΜ, ενσωμάτωση τους σε εκπαιδευτικές διαδικασίες, στο φάσμα του τομέα της Υγείας και αξιοποίηση εφαρμογών ΤΠΕ με στόχο την εξυπηρέτηση του επιχειρηματία και του πολίτη.	K1. Συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πανδημίας αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το ΑΕΠ κατέρρευσε από το 86% στο 59% του μέσου όρου της ΕΕ μεταξύ 2009 και 2017. K2. Μη επαρκής ανταπόκριση των θεσμικά εμπλεκομένων στον συντονισμό - καθοδήγηση δράσεων ΕΤΑΚ και πραγματικής διασύνδεσης της επιχειρηματικότητας με την καινοτομία και την πανεπιστημιακή κοινότητα. K3. Αύξηση της έντασης του ανταγωνισμού από τα πλησιέστερα μεγάλα αστικά κέντρα για το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας καθώς και αύξηση του ανταγωνισμού στον τουρισμό από τις γειτονικές περιφέρειες. K4. Αδυναμία βελτίωσης των επιχειρηματικών διαδικασιών, λόγω της περιορισμένης δυναμικής για εισαγωγή και εφαρμογή ΕΤΑΚ και ΤΠΕ στην

Ε6. Προώθηση της υλοποίησης ολοκληρωμένων προγραμμάτων υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της απασχόλησης. Ε7. Ενίσχυση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, προσαρμοσμένη στις νέες απαιτήσεις και συνθήκες των αγορών και της μεταλιγνιτικής περιόδου. Ε8. Σχεδιασμός με τη συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας και πιο ώριμη εφαρμογή της νέας στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση. Ε9. Ενίσχυση πολιτικών ένταξης στην παραγωγική διαδικασία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (πράσινη οικονομία με έμφαση στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, κυκλική οικονομία, κοινωνική οικονομία, αγροτική οικονομία υψηλής παραγωγικότητας και ποιότητας κ.λπ.) στο πλαίσιο μετάβασης της περιοχής στη μεταλιγνιτική εποχή. Ε10. Δημιουργία ευνοϊκών κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις μέσω και των διαθέσιμων χρηματοδοτήσεων της νέας προγραμματικής περιόδου σε συνδυασμό με την δυνατότητα εφαρμογής χρηματοδοτικών μηχανισμών – εργαλείων. Ε11. Ανάδειξη και υποστήριξη των κλάδων με δυναμισμό και με συγκεκριμένα σχέδια ανάπτυξης δράσεων. Ε12. Δημιουργία δομής πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων σε επίπεδο περιφέρειας. Ε13. Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Συνεργατικών Σχηματισμών (clusters). Ε14. Δυνατότητες για επενδύσεις αξιοποίησης ενεργειακής τεχνογνωσίας. Ε15. Υλοποίηση Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή. Ε16. Θέσπιση Ειδικής Ζώνης Κινήτρων για ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Ε17. Νέοι χρηματοδοτικοί πόροι από τα ειδικά ταμεία για τη μετάβαση. Ε18. Ένταξη του φυσικού αερίου σε παραγωγικές και αστικές χρήσεις.	παραγωγή. Κ5. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ΜμΕ, σε σχέση με το σύνολο της χώρας και συνεχιζόμενη αδυναμία καθετοποίησης παραγωγής και αποτελεσματικής προώθησης των τοπικών προϊόντων. Κ6. Συνεχιζόμενη αδυναμία του τραπεζικού τομέα να χρηματοδοτήσει παραγωγικές επενδύσεις και έλλειψη επαρκούς ρευστότητας στην αγορά. Κ7. Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και συνεχείς αλλαγές στο καθεστώς φορολόγησης επιχειρήσεων και ακινήτων οδηγούν δυνητικά σε φυγή κάποιων επιχειρήσεων σε γειτονικές χώρες με ευνοϊκότερα καθεστώτα φορολόγησης. Κ8. Συνέχιση της πολυνομίας και γραφειοκρατίας στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Κ9. Διατήρηση της υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας των επιστημόνων, που εξακολουθεί να επιτείνει τις τάσεις φυγής από την περιοχή. Κ10. Φθίνουσα πορεία των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στις οποίες προστίθεται σταδιακά και η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από λιγνίτη. Κ11. Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της συνεχούς άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο. Κ12. Αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα, λόγω της εφαρμοζόμενης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που επιφέρει μείωση αξίας παραγωγής, αριθμού εκμεταλλεύσεων και ακαθάριστων επενδύσεων. Κ13. Μείωση του πληθυσμού της περιφέρειας από το 2011 στο 2020 πάνω από 6%. Κ14. Μείωση επενδυτικού ενδιαφέροντος και προσανατολισμού στην καινοτομία ως αποτέλεσμα της πανδημίας.

Β. Πράσινη Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει εγκατεστημένη τεχνογνωσία σε ενεργειακά θέματα, στις τηλεθερμάνσεις, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στη διαχείριση απορριμμάτων - λυμάτων, ενώ διαθέτει μοναδική βιοποικιλότητα.

(Α) Δεν διαθέτει ακόμη ολοκληρωμένο σχέδιο μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή και στην συναφή αποκατάσταση εδαφών, όπως και σχέδιο πρόληψης - αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (βρίσκονται σε εξέλιξη). Έχει καθυστερήσει στην ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) όλων των οικισμών, όπως και των αναγκών ύδρευσης, ενώ υστερεί σε δράσεις κυκλικής οικονομίας.

(Ε) Μπορεί να αξιοποιήσει χρηματοδοτήσεις (συμπεριλαμβανομένης και της δίκαιης μετάβασης) για να διαφοροποιήσει το οικονομικό της μοντέλο βασισμένη σε έργα με αιχμή τις ΑΠΕ και σε ειδικές δράσεις που αφορούν στην επιχειρηματικότητα και στον πρωτογενή τομέα. Ταυτόχρονα, το ίδιο ισχύει και για δράσεις διαχείρισης λυμάτων, βιοποικιλότητας και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

(Κ) Έχει προς το παρόν ένα σχετικά ασαφές σύστημα διακυβέρνησης της μετάβασης και ένα όχι ενιαίο μέτωπο ως προς τον προσανατολισμό των σχετικών διεκδικήσεων. Επίσης καταγράφεται πλήθος άλλων αδυναμιών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο που την επηρεάζουν άμεσα (ΔΕΗ σε δυσπραγία, τηλεθερμάνσεις σε κίνδυνο, έλλειψη τόσο στην τεχνογνωσία δράσεων μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων όσο και επιστημονικού προσωπικού κ.ά.).

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	**Αδυναμίες**
Ενέργεια Δ1. Εγκατεστημένη τεχνογνωσία από την ΔΕΗ ΑΕ και μελετητικές – κατασκευαστικές επιχειρήσεις. Δ2. Εγκατεστημένη γνώση στο Πανεπιστήμιο καθώς και σε επιστημονικό προσωπικό σε ζητήματα εξοικονόμησης ενέργειας. Ύπαρξη εξειδικευμένων τμημάτων στο Πανεπιστήμιο της ΠΔΜ με πράσινη κατεύθυνση και ενεργή παρουσία του ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ. Δ3. Υφιστάμενα δίκτυα τηλεθέρμανσης σε κύριες πόλεις που γειτνιάζουν με ΑΗΣ με συμβολή στη μείωση εκπομπών CO_2. Δ4. Υφιστάμενα κομβικά δίκτυα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Δ5. Αριθμός πιλοτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας με χρήση βιομάζας. Δ6. Υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων σε ενεργειακές αναβαθμίσεις σε δημόσια κτίρια και υποδομές. Δ7. Αυξημένη περιβαλλοντική συνείδηση λόγω της μακρόχρονης εξόρυξης λιγνίτη. Κλιματική αλλαγή Δ8. Εφαρμογή ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμυρών και Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Δ9. Θεσμοθετημένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) με εξειδίκευση και προσαρμογές στην ΠΔΜ. Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων Δ10. Παρεμβάσεις διαχείρισης των αστικών αποβλήτων και λειτουργία των υποδομών του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΣΔΑ) της ΠΔΜ.	Ενέργεια Α1. Απουσία ολοκληρωμένου Σχεδίου Μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή ως σύνθεση όλων των επί μέρους στρατηγικών και χρηματοδοτικών εργαλείων ανάπτυξης. Α2. Απουσία στρατηγικής για τον προσδιορισμό και σχεδιασμό χρήσης των αποκατεστημένων εδαφών από την εξόρυξη λιγνίτη, αλλά και λοιπών εκσκαφών σε μεταλλευτικές περιοχές. Κλιματική αλλαγή Α3. Έλλειψη συνολικού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων. Α4. Έλλειψη προσωπικού και εξοπλισμού των αρμοδίων υπηρεσιών για την παρακολούθηση των έργων / δράσεων με σκοπό την τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων Α5. Ανθρωπογενείς δραστηριότητες με δυσμενείς επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (έδαφος, αέρας και νερά). Ρύπανση υγροτόπων και υδροφόρου ορίζοντα από γεωργικές δραστηριότητες και βιομηχανικά απόβλητα εγκαταστάσεων. Μερικώς ελεγχόμενη διάθεση αδρανών αποβλήτων, και σε ορισμένες περιπτώσεις και επικίνδυνων. Α6. Απουσία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) σε οικισμούς που βρίσκονται πλησίον ευαίσθητων αποδεκτών (λιμνών και ποταμών) της ΠΔΜ. Α7. Απουσία σχεδίου επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης επεξεργασμένων λυμάτων. Διαχείριση υδάτων Α8. Καθυστερημένη ολοκλήρωση έργων διαχείρισης υδάτινων πόρων.

Δ11. Εγκατεστημένη γνώση στη ΔΙΑΔΥΜΑ και στη μονάδα ΣΔΙΤ διαχείρισης απορριμμάτων, καθώς και σε επιστημονικό προσωπικό σε συναφή ζητήματα. Διαχείριση υδάτων Δ12. Αντικατάσταση, επέκταση και κατασκευή νέων δικτύων και λοιπών υποδομών ύδρευσης. Δ13. Εφαρμογή Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας. Δ14. Πολυεπίπεδη διασύνδεση των λιμνών της ΠΔΜ με το νέο αναπτυξιακό της προσανατολισμό και μοντέλο. Διαχείριση βιοποικιλότητας Δ15. Η Δυτική Μακεδονία διαθέτει μοναδική βιοποικιλότητα και τεράστιο δασικό πλούτο με εξαίσια, πλούσια οικοσυστήματα, με μεγάλο βαθμό ενδημισμού και με σημαντική αξία για τις τοπικές κοινωνίες. Δ16. Εφαρμογή Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα και του Θεσμικού Πλαισίου για τη συγκρότηση των Φορέων Διαχείρισης. Δ17. Παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων αγροτικής και δασικής υπολειμματικής βιομάζας. Κυκλική οικονομία Δ18. Καλά ανεπτυγμένο δίκτυο συγκέντρωσης διαμοιρασμένων αστικών ανακυκλούμενων υλικών από τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ.	Α9. Μη κάλυψη του συνόλου των αναγκών των οικισμών για ύδρευση. Α10. Ανεπαρκείς δράσεις τηλεμετρίας για τον έλεγχο διαρροών και την παρακολούθηση εγκαταστάσεων ύδρευσης στην ΠΔΜ. Α11. Μακροχρόνιες καθυστερήσεις σε παρεμβάσεις συνδεόμενες με τις λίμνες της ΠΔΜ Διαχείριση βιοποικιλότητας Α12. Ανεπαρκής δράση φορέων διαχείρισης (κυρίως λόγω μη χρηματοδότησης) και υποστήριξη λοιπών εμπλεκόμενων φορέων στην ολοκλήρωση ειδικών διαχειριστικών μελετών. Α13. Παγκοσμίου φήμης οικοσυστήματα της ΠΔΜ, ζωτικής σημασίας για τη ζωή και την οικονομία ολόκληρης της χώρας καθώς και άλλα περιφερειακής εμβέλειας, είναι ασύνδετα με την δυνητική ταυτότητα για τη διεθνή προβολή της περιφέρειας. Α14. Έλλειψη αξιόλογου αριθμού επενδύσεων σε έργα παραγωγής ενέργειας από βιομάζα, πέραν των όποιων θεσμικών εμποδίων παρουσιάζονται, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό και στην μη ύπαρξη μοντέλου διαχείρισης της αγροτικής ή/και δασικής βιομάζας. Κυκλική οικονομία Α15. Απουσία κουλτούρας κυκλικής οικονομίας στις επιχειρήσεις. Αστική αναγέννηση Α16. Καθυστέρηση στην εφαρμογή των ΕΣΣΒΑΑ και ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων καθώς εξακολουθούν να υπάρχουν ανάγκες για τη βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, τη δημιουργία πράσινων υποδομών, τη μείωση της ρύπανσης και του θορύβου, καθώς επίσης και τη συστηματική παρακολούθηση τους.
Ευκαιρίες	**Κίνδυνοι (Απειλές)**
Ενέργεια Ε1. Σύσταση Εθνικού Ειδικού Λογαριασμού για τη Δίκαιη Μετάβαση των	Ενέργεια Κ1. Ασαφές, πολύ-συμμετοχικό και πολύ-επίπεδο σύστημα διακυβέρνησης της μετάβασης, όπως και έλλειψη συναίνεσης της τοπικής κοινωνίας που μπορεί να

λιγνιτικών περιοχών Ε2. Πόροι από το Περιβαλλοντικό Οικιακό Τιμολόγιο και το ειδικό τέλος δικαιωμάτων λιγνίτη (υφιστάμενα αντισταθμιστικά μέτρα) Ε3. Σταδιακή διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές, δημιουργώντας μακροπρόθεσμες θέσεις εργασίας Ε4. Ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών απεξάρτησης από τον άνθρακα με έμφαση στη χρήση του Η2 κα μορφών με στόχο την ενεργοποίηση του Κέντρου Ενεργειακών Εξελίξεων, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος. Ε5. Μελέτη για την ανάπτυξη δράσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και καθαρών μορφών ενέργειας με την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. Ε6. Εκπόνηση – εφαρμογή ενός Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου που θα καθορίζει τις χρήσεις στο σύνολο της έκτασης του λιγνιτικού κέντρου Δυτικής Μακεδονίας για αξιοποίηση των αποκαταστημένων ορυχείων. Ε7. Ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων γύρω από την ενέργεια με έμφαση στις ΑΠΕ και με τη συνεργασία ΔΕΗ - ερευνητικών και ακαδημαϊκών δομών. Ε8. Ενίσχυση δράσεων ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης. Ε9. Αεριοδότηση όλων των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας Ε10. Προώθηση της χρήσης ΑΠΕ στις δημόσιες υποδομές, στις κατοικίες και στις επιχειρήσεις και μέσω ενεργειακής κοινότητας με τη συμμετοχή φορέων δημόσιου χαρακτήρα. Ε11. Χρηματοδότηση μελετών βιωσιμότητας και τεχνικής ωρίμανσης έργων ΑΠΕ, εξηλεκτρισμού των μεταφορών και εξοικονόμησης ενέργειας από Ενεργειακές Κοινότητες, αλλά για όλο το ευρύτερο φάσμα των δυνητικών δραστηριοτήτων των ενεργειακών κοινοτήτων, με βάση τα κριτήρια που θα ισχύουν σε λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία. Ε12. Στήριξη του πρωτογενούς τομέα: Προώθηση ενεργειακών καλλιεργειών, και συγκεκριμένα της τοπικά παραγόμενης βιομάζας για την τροφοδοσία εναλλακτικών συστημάτων τηλεθέρμανσης, καθώς και ενίσχυση τοπικών	οδηγήσει στη μη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της περιφέρειας. Κ2. Έλλειψη συμμαχιών στην ενιαία διαχείριση των διεκδικήσεων – διαβουλεύσεων μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων έναντι της ταχείας απολιγνιτοποίησης. Κ3. Περικοπή επενδυτικών προγραμμάτων της ΔΕΗ που δυσχεραίνουν την υλοποίηση - ολοκλήρωση δράσεων αναφορικά με την εκπομπή χαμηλών ρύπων, όπως και των περιβαλλοντικών αποκαταστάσεων. Κ4. Επιβάρυνση (αν και βαίνουσα μειούμενη) της υγείας των πολιτών εξαιτίας των σχετικά υψηλών συγκεντρώσεων αιωρούμενων σωματιδίων εμφανίζοντας χρόνια προβλήματα. Κ5. Ασαφής προγραμματισμός της ομαλής λειτουργίας και της βιωσιμότητας των τηλεθερμάνσεων στη μεταλιγνιτική εποχή. Κ6. Έλλειψη τεχνογνωσίας στην υλοποίηση έργων με τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και δανείων. Κ7. Έλλειψη νέου επιστημονικού δυναμικού που θα συμμετάσχει στις δράσεις της μεταλιγνιτικής, λόγω brain drain. <u>Κλιματική αλλαγή</u> Κ8. Αύξηση των δυσμενών επιπτώσεων, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής στο φυσικό περιβάλλον και στο κοινωνικοοικονομικό σύστημα της ΠΔΜ (αύξηση θερμοκρασίας, ξηρασία, ακραία καιρικά φαινόμενα, υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα, του εδάφους και των νερών). Κ9. Κίνδυνοι για το δομημένο περιβάλλον, κυρίως, λόγω αύξησης των θερμοκρασιών. Κ10. Η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθροϋλοτομίας και λαθροθηρίας

καλλιεργειών υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως και νέων καινοτόμων κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Ε13. Πρόγραμμα στήριξης επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις λιγνιτικές περιοχές με δυνατότητα χρηματοδότησης και συμπράξεων με ερευνητικά κέντρα / πανεπιστήμια στους τομείς των ΑΠΕ, έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, εναλλακτικών καυσίμων, τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας. Ε14. Προώθηση της ενεργειακής επιχειρηματικότητας καθαρών λύσεων. Ε15. Ανάπτυξη χρηματοοικονομικών εργαλείων εξοικονόμησης ενέργειας (ΧΑΤ) με τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων με τη χρήση ειδικών χρηματοδοτικών εργαλείων. Ε16. Ενίσχυση του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ’ οίκον». Ε17. Καθιέρωση ετήσιου πανελλήνιου επιστημονικού συνεδρίου για τις ενεργειακές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές εξελίξεις. <u>Κλιματική αλλαγή</u> Ε18. Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός συνολικού επιχειρησιακού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης των φυσικών (πολιτικής προστασίας) και τεχνολογικών κινδύνων. Ε19. Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση ρεμάτων, αντιμετώπιση κατολισθήσεων, διαμορφώσεις περιοχών, κ.α.). Ε20. Εφαρμογή μέτρων δασοπροστασίας. Δασώσεις – αποκαταστάσεις δασοκομικού δυναμικού Ε21. Ενίσχυση των επενδύσεων (δημόσιων και ιδιωτικών) για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ε22. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων του δημοσίου/ιδιωτικού τομέα σε συμμόρφωση με τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Ε23. Μετριασμός των κλιματικών αλλαγών με περιορισμό της αέριας ρύπανσης (αναβάθμιση, επέκταση και βελτιστοποίηση του περιφερειακού δικτύου μέτρησης	στις ορεινές περιοχές λόγω και της ενεργειακής φτώχειας. <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u> Κ11. Υποβάθμιση της ποιότητας των επιφανειακών και υπογείων υδάτων λόγω της νιτρορρύπανσης (ανορθολογική χρήση λιπασμάτων) και της απουσίας ΕΕΛ σε μικρούς οικισμούς. <u>Διαχείριση υδάτων</u> Κ12. Η περαιτέρω εξάντληση των υπόγειων υδροφορέων. <u>Διαχείριση βιοποικιλότητας</u> Κ13. Μειωμένη εστίαση σε δράσεις βιοποικιλότητας λόγω εστίασης σε άλλες που αφορούν στις επιπτώσεις της μετάβασης. Κ14. Παράνομες υλοτομίες και αμμοληψίες από ξένους και εγχώριους συλλέκτες – εμπόρους της σπάνιας χλωρίδας των ορεινών όγκων της ΠΔΜ είναι συνήθη και ανεξέλεγκτα φαινόμενα. <u>Αστική αναγέννηση</u> Κ15. Καθυστέρηση στην εφαρμογή των ΕΣΣΒΑΑ και ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων.

αέριας ρύπανσης). <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u> Ε24. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης εφαρμογής του Περιφερειακού Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων με παράλληλη υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών επεξεργασίας, αξιοποίησης και επανάχρησης (ανακύκλωση) στερεών αποβλήτων. Ε25. Χρηματοδότηση και υλοποίηση επενδύσεων στους τομείς της επεξεργασίας λυμάτων και επεξεργασίας / αξιοποίησης κτηνοτροφικών αποβλήτων. Ε26. Ένταξη οικισμών <2000 κατοίκων σε δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων – ολοκλήρωση συναφών υποδομών προηγουμένων περιόδων. Ε27. Επένδυση επεξεργασίας λυματολάσπης από μονάδες επεξεργασίας αστικών/οικιακών λυμάτων της περιφέρειας καθώς και από σταθμούς καθαρισμού που επεξεργάζονται λύματα των οποίων η σύνθεση είναι παρόμοια με την σύνθεση των οικιακών ή αστικών λυμάτων, για τη μετατροπή της σε ωφέλιμο δευτερογενές υλικό. <u>Διαχείριση υδάτων</u> Ε28. Κάλυψη του 100% του πληθυσμού της ΠΔΜ με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμου νερού. Ε29. Δράσεις προστασίας πηγών υδροληψίας και Σχεδίων Ασφάλειας Νερού των μεγάλων αστικών οικισμών. Ε30. Εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης υδάτινων πόρων και λεκανών απορροής υδάτων του διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας. Ε31. Προώθηση της αειφόρου γεωργίας και κτηνοτροφίας (έλεγχος της κατανάλωσης νερού, μείωση νιτρορρύπανσης και προώθηση βιολογικής γεωργίας, γεωργίας ακριβείας και κτηνοτροφίας) <u>Διαχείριση βιοποικιλότητας</u>	

Ε32. Ανάπτυξη και διαχείριση περιφερειακού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης με την αξιοποίηση των εφαρμογών των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (συστήματα τηλε-ελέγχου και τηλεχειρισμού, ανάπτυξη αυτοματοποιημένου δικτύου μέτρησης της ποιότητας εδαφών και υδάτων καθώς και ορεινών δασικών συμπλεγμάτων) σε συναρμογή με την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας (ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές) και υλοποίηση των απαραίτητων έργων υποδομών. Ε33. Χρηματοδότηση σύνταξης διαχειριστικών μελετών για τις προστατευόμενες περιοχές. Ε34. Εστίαση στην οικονομική διάσταση της βιοποικιλότητας αναδεικνύοντας την ιατρική, φαρμακευτική και γαστρονομική διάσταση της. Ε35. Οργάνωση περιφερειακού δικτύου προστατευόμενων περιοχών. Ε36. Αξιοποίηση επιστημονικού προσωπικού και ερευνητικού υλικού για την επίλυση σοβαρών περιβαλλοντικών ζητημάτων της ΠΔΜ. Ε37. Αύξηση της συμβολής του δασικού τομέα στο ΑΕΠ της περιφέρειας. <u>Κυκλική οικονομία</u> Ε38. Εφαρμογή προγραμμάτων ολοκληρωμένης παρέμβασης στον τομέα της εργασίας (π.χ. νέες μορφές ενέργειας, αγροδιατροφικός κλάδος, τουριστικός κλάδος, επιδότηση νέων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο συστήματα ή τεχνικές διαχείρισης και εξοικονόμησης ενέργειας, ή την ενεργειακή αναβάθμιση, κ.λπ.), καθώς και προγράμματα κατάρτισης / επιμόρφωσης στους παραπάνω τομείς. Ε39. Παρεμβάσεις στον τομέα της κυκλικής οικονομίας / αξιοποίησης δευτερογενών υλικών: Επεξεργασία λυματολάσπης και διάθεσης των προϊόντων ως εδαφο-βελτιωτικών, αξιοποίηση τέφρας, κ.λπ. με έμφαση στις αντίστοιχες δράσεις / έργα / προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου για την Κυκλική Οικονομία.	

Αστική αναγέννηση Ε40. Εγκεκριμένα ΕΣΣΒΑΑ και υπό εκπόνηση – ολοκλήρωση ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων.	

Γ. Κοινωνική Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει επάρκεια υποδομών πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ένα νέο Πανεπιστήμιο, βελτιωμένες δομές – υποδομές υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης. Διαθέτει εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της ενέργειας, της γουνοποιίας και της διαχείρισης απορριμμάτων.

(Α) Καθυστερεί στην ολοκλήρωση μερικών από τις υποδομές των βαθμίδων εκπαίδευσης, ενώ δεν διαθέτει αποτελεσματικό περιφερειακό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και πρόνοιας με υψηλή ποιότητα υπηρεσιών. Καταγράφει σταθερά υψηλή ανεργία (ειδικά στους νέους), απουσία περιφερειακού μηχανισμού αγοράς εργασίας και ολιγο-κλαδική διάσταση της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης.

(Ε) Έχει έργα σε εξέλιξη για την ολοκλήρωση των υποδομών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και δυνατότητες βελτίωσης των συνθηκών δημόσιας υγείας λόγω της απολιγνιτοποίησης (δομή τριτοβάθμιας υγείας). Έχει τη δυνατότητα ολοκληρωμένης προσέγγισης της ανάπτυξης και της απασχόλησης, σε συναρμογή με τις νέες τάσεις και τις σύγχρονες ανάγκες της απολιγνιτοποίησης και της 4ης βιομηχανικής επανάστασης

(Κ) Διακρίνεται από σαφή δυσλειτουργία των υφιστάμενων υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, κυρίως λόγω ελλείψεων σε προσωπικό και μέσα. Βρίσκεται μπροστά στη συνέχιση και την κορύφωση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος (συνέπειες απολιγνιτοποίησης – πανδημίας) με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της απασχόλησης.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 3: Κοινωνική Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	**Αδυναμίες**
Υποδομές εκπαίδευσης Δ1. Επάρκεια υποδομών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δ2. Λειτουργία του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Δ3. Χρήση σύγχρονου εξοπλισμού και ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Υγεία και Κοινωνική φροντίδα Δ4. Αναβάθμιση Νοσοκομείων Φλώρινας, Καστοριάς και επέκταση Μποδοσάκειου με ταυτόχρονη προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού σε όλες τις μονάδες υγείας. Δ5. Ολοκλήρωση Κέντρου Υγείας Σιάτιστας. Δ6. Ενίσχυση των υποδομών πρόνοιας στη Δυτική Μακεδονία κυρίως μέσω του ΠΕΠ 2014-2020. Δ7. Βελτίωση δομών στήριξης ΑΜΕΑ. Δ8. Ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής φροντίδας ευάλωτων ομάδων κυρίως στα αστικά κέντρα. Δ9. Λειτουργία ΤΕΒΑ για την καταπολέμηση της φτώχειας. Απασχόληση Δ10. Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της ενέργειας. Δ11. Ισχυρή εξειδίκευση σε κλάδους (γουνοποιία, διαχείριση απορριμμάτων, τηλεθέρμανση, κ.α.). Δ12. Κίνητρα χρηματοδότησης νέων επιχειρήσεων και ενίσχυσης των θέσεων εργασίας από το ΕΣΠΑ κ.α. ειδικά προγράμματα.	Υποδομές εκπαίδευσης Α1. Καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Α2. Ελλιπής χρηματοδότηση ποιοτικής λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών όλων των βαθμίδων. Α3. Ελλείψεις σύγχρονων εγκαταστάσεων στις σχολικές μονάδες τεχνικής εκπαίδευσης και στα δημόσια ιδιόκτητα νηπιαγωγεία. Υγεία και Κοινωνική φροντίδα Α5. Απουσία αποτελεσματικού περιφερειακού συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και πρόνοιας και ελλιπής παροχή ολοκληρωμένων νοσοκομειακών υπηρεσιών περιφερειακού χαρακτήρα. Α6. Χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών στα 5 νοσοκομεία. Α7. Ανεπαρκής παρακολούθηση της δημόσιας υγείας και του ελέγχου των επιπτώσεων από την εξορυκτική δραστηριότητα. Α8. Χαμηλό σχετικά επίπεδο κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Α9. Προβλήματα στην χρηματοδότηση της λειτουργίας των προνοιακών υποδομών και δομών. Α10. Παραμένουσες ελλείψεις σε δομές – υποδομές κοινωνικής φροντίδας ευάλωτων ομάδων. Α11. Ανέγερση νέων και επαρκής συντήρηση των υπαρχόντων αθλητικών υποδομών της ΠΔΜ. Απασχόληση Α12. Υψηλή, συνολική και μακροχρόνια ανεργία η οποία αναμένεται να εκτοξευτεί

Κοινωνική ένταξη Δ13. Μη ύπαρξη σημαντικών θυλάκων Ρομά και άλλων ειδικών ομάδων στο χωρικό επίπεδο. Δ14. Λειτουργία Κέντρων Κοινότητας για τη στήριξη ευάλωτων ομάδων και προώθησή τους στην απασχόληση (περιλαμβάνεται και η στήριξη Ρομά). Δ15. Ενίσχυση λειτουργίας 3 Συμβουλευτικών Κέντρων και 1 Δομής Φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας. Δ16. Λειτουργία 7 Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και 2 Κέντρων Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρίες (ΚΔΗΦ/ΑΜΕΑ). Δ17. Υλοποίηση δράσεων εναρμόνισης του οικογενειακού και επαγγελματικού βίου.	λόγω της απολιγνιτοποίησης και της διακοπής λειτουργίας μονάδων της ΔΕΗ ειδικά στους νέους. Α13. Χαμηλή ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω της παρατηρούμενης έλλειψης επιχειρηματικής κουλτούρας, αλλά και άλλων παραγόντων οικονομικής φύσης (παραμένουσα οικονομική κρίση και πανδημία), με αποτέλεσμα την αδυναμία απορρόφησης του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού. Α14. Απουσία περιφερειακού συστήματος καταγραφής αναγκών δια βίου μάθησης του ενεργού πληθυσμού. Α15. Απουσία περιφερειακού μηχανισμού αγοράς εργασίας. Α16. Χαμηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού με εξαίρεση στον τομέα της ενέργειας και διαχείρισης απορριμμάτων, όπως και στον κλάδο της γουνοποιίας. Α17. Χαμηλή γεωγραφική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Α18. Ολιγοκλαδική διάσταση της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης. Α19. Κατάρτιση που δεν έχει ποτέ συνδεθεί αποτελεσματικά με τους δημιουργικούς κλάδους της περιφερειακής οικονομίας. Κοινωνική ένταξη Α20. Διαμόρφωση διαρκώς εντεινόμενων συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (όπως άνεργοι). Α21. Περιορισμός των χρηματοδοτικών διαθεσίμων.
Ευκαιρίες	**Κίνδυνοι (Απειλές)**
Υποδομές εκπαίδευσης Ε1. Ολοκλήρωση των υποδομών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και επαρκής χρηματοδότηση της ποιοτικής λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων.	Υποδομές εκπαίδευσης Κ1. Έλλειψη κονδυλίων για την υποστήριξη των λειτουργικών δαπανών όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Υγεία και Κοινωνική φροντίδα

Ε2. Ολοκλήρωση Εκπαιδευτικού Πάρκου Όρλιακα στα Γρεβενά. <u>Υγεία και Κοινωνική φροντίδα</u> Ε1. Προώθηση της θεσμοθετημένης κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ε2. Ανάπτυξη, λειτουργία και δικτύωση υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και ένταξης ειδικών ομάδων. Ε3. Ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου, αναφορικά με τις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και εξυπηρετήσεις υγείας και πρόνοιας. Ε4. Βελτίωση των συνθηκών δημόσιας υγείας λόγω της απολιγνιτοποίησης. Ε5. Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας σε περιφερειακό επίπεδο με αντιμετώπιση των σημαντικών ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό και της δυσλειτουργίας κρίσιμων νοσοκομειακών κλινικών, παράλληλα με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Ε9. Αξιοποίηση των πρόσθετων πόρων της δίκαιης μετάβασης. <u>Απασχόληση</u> Ε10. Εφαρμογή πολιτικών για στήριξη της επαγγελματικής κατάρτισης και της ενίσχυσης της απασχόλησης με την προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης - κατάρτισης με έμφαση στις νέες τεχνολογίες και στις νέες δεξιότητες. Εντατική δια βίου μάθηση σε νέους τομείς (και εκτός της ενέργειας, γουνοποιίας και αγροτικού τομέα). Ε11. Δημιουργία περιφερειακού μηχανισμού για τις δράσεις της δια βίου μάθησης. Ε12. Πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων. Ε13. Ολοκληρωμένη προσέγγιση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε συγκεκριμένης περιοχής, σε συναρμογή με τις νέες τάσεις και τις σύγχρονες ανάγκες της απολιγνιτοποίησης	Κ2. Συνέχιση της λειτουργίας αναποτελεσματικών δομών και δικτύων κοινωνικής φροντίδας. Κ3. Χαμηλή ανταπόκριση σε σχέση με τις δράσεις κοινωνικής προσφοράς και εθελοντισμού. Κ4. Επιβάρυνση της δημόσιας υγείας του πληθυσμού από περιβαλλοντικούς παράγοντες και την πανδημία και στροφή των πολιτών στο δημόσιο σύστημα υγείας με αποτέλεσμα την αύξηση του λειτουργικού κόστους στο δευτεροβάθμιο σύστημα υγείας. Κ5. Δυσλειτουργία των υφιστάμενων υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας λόγω ελλείψεων σε προσωπικό και μέσα. Κ6. Μη ολοκλήρωση του προγράμματος ψυχικής υγείας. Κ7. Μη μετάβαση από τις δομές κλειστής φροντίδας στις δομές ανοικτής φροντίδας. <u>Απασχόληση</u> Κ8. Μη στοχευμένες παρεμβάσεις ή / και ελλιπής σχεδιασμός – συντονισμός στην αξιοποίηση δράσεων από πλευράς ανέργων που προκύπτουν από τη απολιγνιτοποίηση. Κ9. Συνέχιση και κορύφωση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος (συνέπειες απολιγνιτοποίησης – πανδημίας) με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της απασχόλησης. Κ10. Περαιτέρω άνοδος του δείκτη ανεργίας λόγω συνεχιζόμενων απωλειών θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα, στην παραγωγή ενέργειας, στον ιδιωτικό τομέα, στις ΔΕΚΟ και στις τράπεζες. Κ11. Συνέχιση της μετανάστευσης του υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού στο εσωτερικό και εξωτερικό. Κ12. Έλλειψη γνώσεων, δεξιοτήτων και εξειδίκευσης ανωτέρου επιπέδου εντός του δυναμικού της ΠΔΜ.

και της 4ης βιομηχανικής επανάστασης. Ε14. Αναβάθμιση και αξιοποίηση του αποθέματος του εργατικού δυναμικού, που μέσω της βελτίωσης των γνώσεων και δεξιοτήτων του, μπορεί να συμβάλει στην επιτάχυνση της οικονομικής ανόδου και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών σε βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ε15. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πολύ-απασχόληση (με στόχο την τόνωση του εισοδήματος) και στην υιοθέτηση των ευέλικτων μορφών εργασίας. Ε16. Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη σύζευξη της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας και τον παραγωγικό ιστό της περιφέρειας. Ε17. Ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών με εκπαιδευτικά αντικείμενα. Ε18. Δημιουργία κοινωνικών δομών και δομών υποστήριξης, που να υποστηρίζουν διεξόδους στην απασχόληση σε ομάδες που αποτελούν το σκληρό πυρήνα της ανεργίας (όπως νέοι, γυναίκες, ειδικές ομάδες κ.ά.) Ε19. Προώθηση ίσων ευκαιριών στην απασχόληση λόγω και της 4ης βιομηχανικής επανάστασης. Ε20. Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης – συμβουλευτικής και πιστοποίησης ανέργων στους τομείς RIS3 με έμφαση στις σύγχρονες μορφές ΑΠΕ. <u>Κοινωνική ένταξη</u> Ε21. Προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών σε διασυνοριακό επίπεδο, καθώς και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης σε διασυνοριακό επίπεδο. Ε22. Ενίσχυση 4 Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤοΜΥ) και των δομών παροχής υπηρεσιών σε άτομα με εξαρτήσεις. Ε23. Λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης. Ε24. Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης στο πλαίσιο της εφαρμογής των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.	Κ13. Επίδραση της 4ης βιομηχανικής επανάστασης σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων στην ΠΔΜ. <u>Κοινωνική ένταξη</u> Κ14. Ένταση φαινομένων άμεσων και έμμεσων πολλαπλών διακρίσεων και εμποδίων σε άτομα με ψυχικές ασθένειες ή αναπηρίες.

Δ. Ανάπτυξη Υποδομών

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει την Εγνατία Οδό σε λειτουργία και στρατηγική γεωπολιτική θέση σε οδικούς – αναπτυξιακούς άξονες και αξιόλογη γνώση σε θέματα ηλεκτροκίνησης.

(Α) Δεν διαθέτει σύγχρονη οδική σύνδεση με Κεντρική – Νότια Ελλάδα, σιδηροδρομική διασύνδεση, ολοκληρωμένα ΣΒΑΚ αστικών κέντρων και επίσης δε διαθέτει ένα στρατηγικό σχέδιο Μεταφορών.

(Ε) Μπορεί να αξιοποιήσει τις διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις (συμπεριλαμβανομένων και αυτών της δίκαιης μετάβασης) για την κατασκευή νέων συνδέσεων βελτίωσης της οδικής προσπελασιμότητας κυρίως σε περιοχές ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος, την αναβάθμιση των 2 αεροδρομίων και την εφαρμογή συστημάτων ηλεκτροκίνησης και ειδικών δράσεων για ΑΜΕΑ.

(Κ) Διαθέτει περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους για υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές μεταφορών στη νέα προγραμματική περίοδο με εστίαση σε διευρωπαϊκά δίκτυα, πολύτροπες μεταφορές.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Δυνατά Σημεία	**Αδυναμίες**
Δ1. Λειτουργία της Εγνατίας Οδού - Εύκολη πρόσβαση στη Δυτική Μακεδονία. Δ2. Λειτουργία αστικών και υπεραστικών ΚΤΕΛ. Δ3. Στρατηγική θέση ως προς τους οδικούς - αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα (Εγνατία Οδός). Δ4. Ιδιαίτερη γεωπολιτική θέση στα Νοτιοδυτικά Βαλκάνια. Δ5. Τεχνογνωσία Πανεπιστημίου σε θέματα ηλεκτροκινητικότητας.	Α1. Ελλιπής οδική διασύνδεση με την Κεντρική και τη Νότια Ελλάδα. Α2. Παύση της σιδηροδρομικής διασύνδεσης με την υπόλοιπη Ελλάδα (πλην τη υφιστάμενης γραμμής σε λειτουργία). Α3. Ελλιπής αεροπορική διασύνδεση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Α4. Μέτριας ποιότητας οδική σύνδεση ορεινών οικισμών. Α5. Έλλειψη διαμετακομιστικών κέντρων και εμπορευματικών σταθμών για συνδυασμένες μεταφορές. Α6. Υποδομές ευρυζωνικότητας στην περιφέρεια (αστικές και κυρίως μη αστικές περιοχές). Α7. Μη ολοκλήρωση και εφαρμογή των ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων. Α8. Προσεγγίσεις ως προς συστήματα ευφυών μεταφορών στην ΠΔΜ. Α9. Έλλειψη περιφερειακού οργάνου που θα καταρτίζει, συντονίζει, εξετάζει και θα αποτυπώνει, θα σχεδιάζει, θα υλοποιεί, θα παρακολουθεί, θα συντηρεί και θα αποτιμά ένα στρατηγικό σχέδιο που αφορά τοπικές και υπερ-τοπικές παρεμβάσεις στο τομέα των μεταφορών.
Ευκαιρίες	**Κίνδυνοι (Απειλές)**
Ε1. ΠΔΜ ως βασικό κέντρο διασύνδεσης με την υπόλοιπη χώρα, αλλά και με την Ευρώπη μέσω των μεταφορικών αξόνων. Ε2. Κατασκευή του κάθετου άξονα Νίκη – Φλώρινα – Πτολεμαΐδα – Κοζάνη (Α27) – Λάρισα (ΕΟ3), του κάθετου άξονα Φλώρινα – Πισοδέρι - Πρέσπα, του Φλώρινα – Υδρούσα - Νυμφαίο, της σύνδεσης ΠΑΘΕ με την ΠΔΜ μέσω σήραγγας 15 χιλ. από τα Πιέρια Όρη, της βελτίωσης του οδικού τμήματος Γρεβενών - Βασιλίτσας, της σήραγγας της Κλεισούρας και της παράκαμψης της Κοζάνης. Ε3. Κατασκευή νέων συνδέσεων βελτίωσης της οδικής προσπελασιμότητας κυρίως σε περιοχές ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος (όπως τουριστικές	Κ1. Περιορισμένοι χρηματοδοτικοί πόροι για υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές μεταφορών στη νέα προγραμματική περίοδο με εστίαση σε διευρωπαϊκά δίκτυα, πολύτροπες μεταφορές. Κ2. Αδυναμία ανάπτυξης συστημάτων μεταφορών φιλικών προς το περιβάλλον.

περιοχές, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, κ.ά.) και δράσεων ποιοτικής αναβάθμισης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου. Ε4. Αναβάθμιση των δυο αεροδρομίων στο πλαίσιο της συνολικής οργάνωσης των αερομεταφορών σε εθνικό επίπεδο, υπό το πρίσμα των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής σε κρίσιμους τομείς (τουρισμός, πόλοι ανάπτυξης) και των αναδιατάξεων που έχει προκαλέσει η κατασκευή της Εγνατίας Οδού σε σχέση με τις χρονο-αποστάσεις από και προς το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Ε5. Επέκταση και αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου της περιφέρειας για την ανάπτυξη κύρια συνδυασμένων ή πολύτροπων μεταφορών και τη βελτίωση της προσπελασιμότητας της, σύμφωνα και με τον ευρύτερο εθνικό σχεδιασμό. Ε6. Εφαρμογή συστημάτων ηλεκτροκίνησης και υποστήριξης υπηρεσιών έξυπνων πόλεων στις μετακινήσεις. Ε7. Κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου μεταφορών της Δυτικής Μακεδονίας. Ε8. Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και καινοτομίας στα μέσα μεταφορών και στις υποδομές, βελτιώνοντας τους όρους ασφάλειας και προστασίας περιβάλλοντος στις μεταφορές.	

Ε. Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα, υλοποιημένες δράσεις ανάδειξης ιστορικών πολιτιστικών μνημείων και υποδομών, όπως και φυσικό περιβάλλον πλούσιο σε χλωρίδα - πανίδα και μεγάλο δυναμικό επιφανειακών υδάτων.

(Α) Έχει ανεπαρκή προβολή και ανάπτυξη ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος, έλλειψη ειδικών διαχειριστικών σχεδίων χωροθέτησης αγροτικών - παραγωγικών δραστηριοτήτων και χαμηλή έως καθόλου οργάνωση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση τοπικών προϊόντων και τουρισμού.

(Ε) Έχει ευκαιρίες αύξησης της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας και ανάδειξης του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος της, διαθέτει τεράστιο δυναμικό βιομηχανικής κληρονομιάς, όπως και δυνατότητες υποστήριξης παρεμβάσεων αποκατάστασης και αξιοποίησης του περιβάλλοντος χώρου, αστικού και μη, πρώην βιομηχανικών περιοχών.

(Κ) Βρίσκεται σε κίνδυνο καθυστέρησης στην επικοινωνιακή προσαρμογή του προφίλ της σε «πράσινη» περιφέρεια που αξιοποιεί τις ΑΠΕ, τις λίμνες και τα ποιοτικά της αγροδιατροφικά της προϊόντα με μεθοδικές δράσεις εξωστρέφειας.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Δυνατά Σημεία	**Αδυναμίες**
Δ1. Υλοποίηση δράσεων προστασίας και ανάδειξης ιστορικών πολιτιστικών μνημείων και υποδομών με στόχο την τουριστική ανάπτυξη. Δ2. Ιδιαιτερότητα γεωμορφολογικού χαρακτήρα της περιφέρειας (ορεινοί όγκοι, επιφανειακά ύδατα). Δ3. Φυσικό περιβάλλον πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα και μεγάλο δυναμικό επιφανειακών υδάτων με προστατευόμενες και φυσικού κάλλους περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000. Δ4. Υλοποίηση δράσεων αστικής / αγροτικής ανάπτυξης σχετικά με την αισθητική αναβάθμιση των αστικών – ημιαστικών κέντρων, τις μεταφορικές και κοινωνικές υποδομές, τη διαφύλαξη και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Δ5. Εμπειρία στην υλοποίηση διαπεριφερειακών και διασυνοριακών έργων και δράσεων.	Α1. Ανεπαρκής προβολή και ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος σε επίπεδο υποδομών και υπηρεσιών που να αναδεικνύει την τοπική ιστορική φυσιογνωμία, τον φυσικό πλούτο και τα ποιοτικά προϊόντα της ΠΔΜ. Α2. Έλλειψη προωθητικής και αναγνωρίσιμης περιφερειακής ταυτότητας (brand name). Α3. Έλλειψη ευρυζωνικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές / απομακρυσμένες περιοχές. Α4. Έλλειψη ειδικών διαχειριστικών σχεδίων χωροθέτησης αγροτικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων. Α5. Περιφέρεια που διαθέτει μεγάλα αναξιοποίητα αποθέματα φυσικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, τα οποία μπορούν να ενταχθούν δυναμικότερα στην παραγωγική της εξειδίκευση. Α6. Αποσπασματικές προσπάθειες συνεργατικής εξωστρέφειας των επιχειρήσεων. Α7. Χαμηλή έως καθόλου διασύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση τοπικών προϊόντων και τουρισμού.
Ευκαιρίες	**Κίνδυνοι (Απειλές)**
Ε1. Αύξηση της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον, την τοπική παραγωγή και τον πολιτισμό. Ε2. Ανάδειξη του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος της ΠΔΜ με τη δημιουργία ποιοτικού τουριστικού προϊόντος και διασύνδεσή του με την τοπική παραγωγή (αξιοποίηση συστημάτων Οργάνωσης Δομής Διαχείρισης Προορισμού (DMO) και Διαχείρισης τουριστικού προορισμού (DMS). Ε3. Υποστήριξη παρεμβάσεων αποκατάστασης και αξιοποίησης του περιβάλλοντος χώρου, αστικού και μη, πρώην βιομηχανικών περιοχών (ΑΕΒΑΛ,	Κ1. Περαιτέρω υποβάθμιση εδαφών και αλλοίωση του ανάγλυφου με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής ποιοτικών εξαγώγιμων γεωργικών προϊόντων. Κ2. Εκτενής παγκοσμιοποίηση του εμπορίου που κλονίζει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των αγροδιατροφικών προϊόντων στην ΠΔΜ. Κ3. Αρνητική επίδραση στον τουρισμό και στις διεθνείς συνεργασίες κάθε είδους λόγω της πανδημίας και των επιπτώσεων της.

πρώην λιγνιτικές εκτάσεις κλπ.). Ε4. Αξιοποίηση των ΑΗΣ για την ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς των λιγνιτικών περιοχών. Ε5. Προώθηση διασύνδεσης δράσεων αστικής ανάπτυξης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ε6. Καινοτόμες προσεγγίσεις στη στήριξη των συνεργασιών και της δικτύωσης των ΜμΕ και ολοκλήρωση των απαραίτητων βασικών υποδομών και ΤΠΕ για να αυξηθούν η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια. Ε7. Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και των συστημάτων ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Ε8. Συμμετοχή σε συνεργατικά διαπεριφερειακά δίκτυα ανάπτυξης τουρισμού. Ε9. Ενίσχυση του σχεδιασμού και της εφαρμογής των επιχειρησιακών σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ, ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) σε επιλεγμένες περιοχές παρέμβασης αστικών περιοχών, χωρικών ενοτήτων και θεματικών παρεμβάσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη της μετάβασης των ενεργειακών περιοχών στη μεταλιγνιτική περίοδο.	Κ4. Καθυστέρηση στην επικοινωνιακή προσαρμογή του προφίλ της ΠΔΜ σε «πράσινη» περιφέρεια που αξιοποιεί τις ΑΠΕ, τις λίμνες και τα ποιοτικά της αγροδιατροφικά της προϊόντα. Κ5. Αυτοδιοικητικό προσωπικό ολιγάριθμο και εστιασμένο στις καθημερινές ανάγκες των υπηρεσιών του, αδύναμο να υποστηρίξει συνεργατικές ευρωπαϊκές δράσεις.

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΗΔΗ ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΡΓΑ (ΕΘΝΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ) ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όσα θετικά αποτελέσματα και να καταγράφει από τις χρηματοδοτήσεις που αξιοποιεί, έχει αρχίσει ήδη να καταβάλλει το μεγαλύτερο τίμημα από την απολιγνιτοποίηση της Ελλάδας, που αναμένεται να επηρεάσει και κατά περίπτωση να επισκιάσει σε μεγάλο βαθμό όσα επιτεύγματα και αποτελεσματικές προσπάθειες έγιναν τα τελευταία χρόνια, παρόλο που η περίοδος αυτή συμπίπτει και με την οικονομική κρίση της χώρας. Οι επενδύσεις κεφαλαίου στην ενέργεια λειτουργούσαν ανέκαθεν σαν ελκυστήρας για την προσέλκυση επενδύσεων σε όλη την κλίμακα της οικονομίας της περιοχής, οπότε κατά συνέπεια η συντελεσθείσα απολιγνιτοποίηση έχει ήδη προκαλέσει ένα επενδυτικό κενό πολλαπλάσιο του εθνικού. Το σοκ που επέρχεται στην οικονομία και στην απασχόληση ενδέχεται να απομειώσει και την περαιτέρω δυναμική των όποιων θετικών αποτελεσμάτων στα επόμενα χρόνια. Η ΠΔΜ αποτελεί ταυτόχρονα μια κοινωνικά επιβαρυμένη Περιφέρεια, όπως δείχνει η γήρανση και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της, σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα (στοιχεία που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες).

Τα τελευταία χρόνια της παραμένουσας οικονομικής κρίσης στη χώρα και στην περιφέρεια (από το 2010 και μετά), **με δεδομένη την πολύ χαμηλή δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων από εθνικούς πόρους**, η ΠΔΜ στηρίχθηκε χρηματοδοτικά μέσω των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, κυρίως μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος της, όπως και σημειακά μέσω των υπολοίπων ανταγωνιστικών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων σε επίπεδο ΕΕ. **Η επιχειρηματική δραστηριότητα έμεινε επίσης σε χαμηλές αποδόσεις και επενδύσεις**, τόσο λόγω των συνθηκών, όσο και λόγω της αδυναμίας δανειοδότησης από το ασθμαίνον τραπεζικό σύστημα. Στην οικονομική κρίση προστίθενται σταδιακά οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης και επιπλέον οι νέες δραματικές επιπτώσεις από την πανδημία του 2020.

Σε οριζόντιο επίπεδο αξίζει να μνημονεύσουμε ως κορωνίδα των προηγούμενων αναφορών (κατά την περίοδο της κρίσης και έως το 2019) **ότι ο περιφερειακός πλούτος που αποτυπώνεται στον δείκτη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας μειώθηκε κατά 25% περίπου, ενώ η ανεργία εκτινάχθηκε στο 27%,** με τις επιπτώσεις στην απασχόληση από την απολιγνιτοποίηση να αναμένεται πως θα επιβαρύνουν δραματικά την μακροχρόνια θλιβερή πρωτιά που κατέχει η περιοχή ως προς το γενικό, αλλά και τα ειδικά ποσοστά ανεργίας. Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία καταγράφει μια αξιοσημείωτη αυξητική μεταβολή στον Πρωτογενή Τομέα (Γεωργία, Δασοκομία, Αλιεία) για τα έτη 2014-2015 της τάξης του 30%, ενώ η δεκαετία 2007-2017 κλείνει με αύξηση κατά 17,5% σε σχέση με το 2007 (αναλυτικά στοιχεία παρουσιάστηκαν σε προηγούμενες υποενότητες).

Ενδιαφέρουσα αυξητική τάση εντοπίζεται και στον τομέα της μεταποίησης από το 2015 έως το 2017, γεγονός που φαίνεται να καταγράφει την προσπάθεια της πραγματικής οικονομίας να ισορροπήσει, με τον κλάδο της αγροδιατροφής να αποτελεί το μοναδικό πυλώνα που μπορεί να υποστηρίξει την αναστροφή των κακών μεγεθών, εισοδημάτων και απασχόλησης.

Στη Δυτική Μακεδονία των τελευταίων ετών **σε ότι αφορά στην αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που χρηματοδοτεί η χώρα και η ΕΕ** αναφέρεται συχνά πως **ο χρόνος είναι πλέον ακριβότερος από το διαθέσιμο χρήμα για επενδύσεις**.

Αποτιμώντας επιτελικά μεν, πλην όμως ολοκληρωμένα δε, για τις ανάγκες σύνθεσης του παρόντος Προγράμματος, αναμενόμενα (ή και ήδη υπάρχοντα) αποτελέσματα αναφέρονται **οι εντοπισμένοι**

παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά τόσο την αποτελεσματικότητα, όσο και την πρόοδο υλοποίησης των Προγραμμάτων Εθνικού και Συγχρηματοδοτούμενου σκέλους.

Ακολουθούν συγκεντρωτικά οι κρίσιμοι 3 εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν έντονα την ενεργοποίηση και ταχεία υλοποίηση δράσεων σε ότι αφορά κυρίως στο ΕΣΠΑ 2014-2020, αλλά σημειακά και στο Εθνικό ΠΔΕ της προηγούμενης περιόδου:

- Συνεχιζόμενη αδυναμία του χρηματοπιστωτικού συστήματος να στηρίξει επενδυτικές δράσεις.
- Καθυστερήσεις στο ΕΣΠΑ λόγω των δεσμευτικών αιρεσιμοτήτων με ευθύνη των αρμόδιων κεντρικών αρχών, δυστοκία στην επιλογή Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) για τις δράσεις μέσω κρατικών ενισχύσεων, προβλήματα στη λειτουργία και του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), καθυστέρηση στην αποσαφήνιση των όρων και προϋποθέσεων συμμετοχής των Περιφερειών στα νέα Χρηματοδοτικά Εργαλεία – Ταμεία, καθυστερήσεις έγκρισης νέων Κανονισμών, καθυστερήσεις λόγω τροποποίησης του θεσμικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων.
- Καθυστερήσεις εξειδίκευσης κεντρικών πολιτικών (όπως Εθνική Ψηφιακή Πολιτική, Πολιτική Τομέα Υγείας, Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ), κ.α.).

Στους παράγοντες αυτούς προστίθεται η διαχρονική και δυστυχώς διογκούμενη αδυναμία ωρίμανσης έργων από μέρους των περισσοτέρων δικαιούχων δημοσίου χαρακτήρα, που αποδίδεται στην έλλειψη οικονομικών πόρων, προσωπικού, κινήτρων και φυσικά στις παραμένουσες γραφειοκρατικές διαδικασίες του συστήματος ανάθεσης και εκπόνησης μελετών μέσω του ν. 4412/2016.

Σε ότι αφορά στα αποτελέσματα από λοιπά διαπεριφερειακά έργα που προκύπτουν από ανταγωνιστικές διαδικασίες της ΕΕ, αυτά είναι συνήθως ήσσονος σημασίας για την επίδραση τους σε σημαντικούς μετρήσιμους δείκτες, καθώς δεν μπορούν να επιφέρουν διαθρωτικές βελτιώσεις στην ποιότητα ζωής των πολιτών (ειδικός σχολιασμός ακολουθεί σε επόμενο σημείο της παρούσας ενότητας).

Εντοπίζονται επίσης κατά τη διάρκεια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 οι εξής σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα:

- Καθυστέρηση εφαρμογής του ν. 4412/2016 (αν και ενεργοποιήθηκαν κάποιες ανενεργές διατάξεις), ενώ και η προσαρμογή από την πλευρά των δικαιούχων υλοποίησης δημοσίων έργων ήταν ικανοποιητική.
- Μεγάλα ποσοστά εκπτώσεων δημοσίων έργων, συχνά και στην περιοχή του 60% που συνήθως δημιουργούν προβλήματα μέχρι την ολοκλήρωση των προγραμμάτων που τα χρηματοδοτούν.
- Χωρικές παρεμβάσεις κυρίως μέσω των Σχεδίων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΕΣΣΒΑΑ) και λιγότερο μέσω της ΟΧΕ που δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα και κυρίως δεν μπορούν να υποστηριχθούν από τους δικαιούχους στη λογική των συνδεόμενων και ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.
- Ελλιπής στελέχωση των υπηρεσιών των δικαιούχων που δυσχεραίνει μονίμως, τόσο την έγκαιρη, όσο και την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων.

– Στην εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), αλλά και των υπόλοιπων στρατηγικών - πολιτικών προς την επιχειρηματική αγορά, εντοπίζεται και μέσα στο 2020 η έλλειψη ενός αποτελεσματικού συνδέσμου μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου, της επιστημονικής κοινότητας και των φορέων υποστήριξης επιχειρηματικότητας, ενώ τόσο το ενδιαφέρον, όσο και οι επιδόσεις του ισχύοντος αναπτυξιακού νόμου επιδεινώνουν τα όποια αναμενόμενα αποτελέσματα με βάση τα διαθέσιμα ποσά από εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

4.1 Αποτελέσματα ανά Τομέα Παρέμβασης

Έξυπνη Ανάπτυξη

Στην τρέχουσα περίοδο (2015) εκπονήθηκε το Στρατηγικό Σχέδιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) και μέχρι σήμερα σε ότι αφορά στο Στόχο 1 της περιόδου 2014-2020 υλοποιούνται δράσεις με χρηματοδότηση σχεδόν αποκλειστικά από το ΠΕΠ της ΠΔΜ και το πρόγραμμα Ερευνώ - Καινοτομώ. Αντίθετα, σε ενισχύσεις γενικής επιχειρηματικότητας οι συντριπτικά περισσότερες ΠμΕ (Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις) και ΜμΕ (Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις) υλοποιούν επιχειρησιακά σχέδια μέσω εντάξεων σε προσκλήσεις που προκήρυξε το ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020.

Ειδικότερα:

Συνολικά, η ΠΔΜ παρουσιάζει πολύ χαμηλές δαπάνες Έρευνας και Τεχνολογίας που την κατατάσσουν στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Ιδιαίτερα αρνητική είναι η επίδοση και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, όπου (παρά τη σημαντική αύξηση που παρατηρείται) η χαμηλή βάση εκκίνησης δεν επιτρέπει την αλλαγή της θέσης της. Η ΠΔΜ συγκεντρώνει το 2% των απασχολούμενων στην Ε&Α της χώρας και βρίσκεται στην 11η θέση. Το προσωπικό αυτό αυξήθηκε κατά 61% την περίοδο 2013 - 2015 με μεταβολή μεγαλύτερη του μέσου όρου της χώρας και 2η μεγαλύτερη μεταξύ των περιφερειών, ενώ αναμένεται μεγαλύτερη αύξηση έως το 2023, και ως αποτέλεσμα των υλοποιούμενων παρεμβάσεων. Η απασχόληση συνολικά σε όλους του κλάδους τεχνολογίας και έντασης γνώσης παρουσίασε μια μικρή άνοδο τόσο για την ΕΕ-28, όσο και για την Ελλάδα και τις περιφέρειές της μεταξύ των ετών 2014-2018. Η μεταβολή αυτή για την ΠΔΜ (5%), κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με την μεταβολή στην ΕΕ-28, ενώ είναι λίγο χαμηλότερη από αυτή της χώρας, αλλά και η πιο χαμηλή ανάμεσα στις 13 περιφέρειες της χώρας.

Στον τομέα της **έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομικής ανάπτυξης (ΕΤΑΚ)** οι υλοποιούμενες **10 δράσεις** ανάπτυξης και δημιουργίας ερευνητικών υποδομών (1.1). Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος) στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και η **ενίσχυση 17 ερευνητικών σχεδίων ΜμΕ** σε συνεργασία με ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα, θα φέρουν αύξηση στον αριθμό του ερευνητικού προσωπικού που απασχολείται στον τομέα ΕΤΑΚ και κατά αρκετά μεγαλύτερα αποτελέσματα στους δείκτες RIS3 στην επόμενη περίοδο. Έχει δημιουργηθεί, με σημαντικές προσδοκίες ενίσχυσης των πρωτοβουλιών της RIS3, ο Περιφερειακός Μηχανισμός Υποστήριξης της ΕΤΑΚ στα μέσα του 2020.

Συνολικά στην **επιχειρηματικότητα** και μέσω ΕΣΠΑ **η πρόβλεψη ενίσχυσης έως και 700 ΜμΕ θα συμβάλλει στη δημιουργία περίπου 500 θέσεων απασχόλησης**. Η ΠΔΜ συνέδραμε με εκχώρηση ποσού από το ΠΕΠ της στη δημιουργία και λειτουργία του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ ΙΙ).

Αντίθετα, ενώ προβλεπόταν και η στήριξη ανάπτυξης θερμοκοιτίδας/ων και συνεργατικών σχηματισμών (clusters) και δικτύων επιχειρήσεων με έμφαση στους τομείς - κλάδους Έξυπνης Εξειδίκευσης μέσω του τρέχοντος ΠΕΠ, δεν έχει υπάρξει κινητικότητα.

Στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Νόμου εντοπίζονται τα εξής στοιχεία προόδου για τα ενταγμένα έργα της περιόδου από το 1/1/2015 έως τις 10/10/2020:

Πίνακας 14: Αριθμός Επενδύσεων του Αναπτυξιακού Νόμου της ΠΔΜ και ετήσια ποσά χρηματοδότησης 2015-2020 (Δημόσια Δαπάνη)

Έτος/Νόμος	Αριθμός Επενδύσεων	Ποσό (€)
2016/3299	2	207.019,95
2016/3908	11	911.891,66
Σύνολο	**13**	**1.118.911,61**
2017/3299	14	737.488,55
2017/3908	20	1.559.339,97
Σύνολο	**34**	**2.296.828,52**
2018/3299	7	1.255.430,59
2018/3908	20	1.405.896,69
Σύνολο	**27**	**2.661.327,28**
2019/3299	10	1.058.625,21
2019/3908	19	3.551.242,45
Σύνολο	**29**	**4.609.867,66**
2020/3299	2	401.267,80
2020/3908	18	3.209.009,27
2020/Ν4399	3	86.184,03
Σύνολο	**23**	**3.696.461,10**

Πηγή: Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ΠΔΜ

Στην **ψηφιακή ανάπτυξη** στην οποία προβλέπονται περισσότερες από 30 ψηφιακές υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ανάδειξης του πολιτισμού και βελτίωσης της τουριστικής κίνησης, ηλεκτρονικής παιδείας και ηλεκτρονικού περιεχομένου και υγείας - πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης μέσω ΠΕΠ και ΕΣΠΑ δεν καταγράφονται ακόμη αξιόλογα μετρήσιμα αποτελέσματα με χρηματοδότηση είτε από το ΠΕΠ, είτε από το ΕΣΠΑ 2014-2020.

Πράσινη Ανάπτυξη

Η θέση του τομέα της ενέργειας στην περιφερειακή οικονομία δεν είναι κυρίαρχη πλέον, όπως και η συμβολή του στη συνολική παραγωγή σε εθνικό επίπεδο, παρόλο που η ΠΔΜ κατέχει τα κύρια αποθέματα εγχώριων στερεών καυσίμων και διαθέτει τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ μονάδων, σε σύγκριση με τις άλλες Περιφέρειες, όσον αφορά στο στόλο των θερμικών και υδροηλεκτρικών μονάδων. Η αναγκαιότητα της κλιμακούμενης μείωσης της χρήσης του λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα,

δημιουργεί την άμεση ανάγκη αντίδρασης και ασφαλούς μετάβασης στη μεταλιγνιτική περίοδο με δράσεις μεταξύ των άλλων ανάπτυξης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (όπως του H_2, κ.ά.) για τη σταδιακή αντικατάσταση και αντιστάθμιση του ενεργειακού «κενού».

Στο πλαίσιο της 4ης και 5ης προγραμματικής περιόδου **ενισχύθηκε σημαντικά ο στόχος της μείωσης της έκλυσης του CO_2** μέσα από τις δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, τις δράσεις παραγωγής ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την ενίσχυση των δικτύων τηλεθέρμανσης (Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Αμύνταιο, Φλώρινα), ενώ προχώρησαν μεν δύο μεγάλα έργα, Τηλεθέρμανση Φλώρινας και Τηλεθέρμανση με βιομάζα Αμυνταίου Φλώρινας με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΕΚ, αλλά δυστυχώς κανένα από τα αρχικά προβλεφθέντα στο ΠΕΠ της ΠΔΜ για τη δημιουργία πιλοτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας με χρήση βιομάζας για την τηλεθέρμανση οικισμών. Σε εξέλιξη βρίσκεται η ανάπτυξη του πιλοτικού σχεδίου δέσμευσης και αξιοποίησης του CO_2 των ατμοηλεκτρικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με δικαιούχο το ΕΚΕΤΑ. Συνολικά ενισχύεται η **εξοικονόμηση ενέργειας σε περίπου 100 δημόσια κτίρια**, όπου το μεγαλύτερο μέρος αφορά τις εγκαταστάσεις των σχολικών μονάδων, ενώ από το **«Εξοικονομώ κατ' οίκον» ενισχύονται ~ 4.200 νοικοκυριά** και αναμένονται αρκετά ακόμη έως το τέλος της περιόδου.

Στην **προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη κινδύνων** και την ανθεκτικότητα στις καταστροφές, υλοποιήθηκαν σημαντικές δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας και αντιμετώπισης πυρκαγιών.

Η **διαχείριση των απορριμμάτων** υλοποιείται σύμφωνα με το εγκεκριμένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων με φορέα διαχείρισης τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ. Με τη συγχρηματοδότηση της προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου έχουν καλυφθεί σημαντικές ανάγκες και υπάρχει πλήθος μετρήσιμων αποτελεσμάτων (όπως εξοπλισμός απορριμματοφόρων, σταθμοί μεταφόρτωσης, περιφερειακό κέντρο ανακύκλωσης, διαχείριση βιοαποβλήτων, δημιουργία πράσινων σημείων, κ.α.).

Στη **διαχείριση των λυμάτων** ολοκληρώνονται με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) οι οικισμοί Α-Β-Γ προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1991 (L 135), δηλαδή όλοι οικισμοί με ισοδύναμο πληθυσμό >2.000 κατοίκους, που περιλαμβάνουν περίπου το 65% του πληθυσμού της Περιφέρειας έως το 2023.

Στη **διαχείριση των υδάτων** προβλέπεται να καλυφθεί με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμου νερού περίπου το 86% του πληθυσμού της Περιφέρειας έως το 2023.

Στη **διαχείριση της βιοποικιλότητας** προβλέπεται να καλυφθεί ένα μέρος των δράσεων προστασίας και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Έχει εκπονηθεί το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα σε εναρμόνιση με το αντίστοιχο Εθνικό Σχέδιο Δράσης.

Στον τομέα της **αστικής αναγέννησης** δεν υπάρχει σημαντική πρόοδος στη βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, στη δημιουργία πράσινων υποδομών, στη μείωση της ρύπανσης και του θορύβου, καθώς επίσης και στη συστηματική παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου, ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Κοινωνική Ανάπτυξη

Στη διάρκεια των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση των **υποδομών εκπαίδευσης** σε όλες τις βαθμίδες. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιείται το μεγάλο έργο της Πανεπιστημιούπολης Δυτικής Μακεδονίας, ενώ αναβαθμίζονται και οι Σχολές του Πανεπιστημίου στη Φλώρινα. Επίσης χρηματοδοτήθηκε η προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού σχεδόν στο σύνολο των Σχολών του Πανεπιστημίου. Στη σχολική εκπαίδευση ενισχύθηκε η κατασκευή σχολικών εγκαταστάσεων και η προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού ΤΠΕ σε όλες τις βαθμίδες και για το σύνολο των σχολικών μονάδων.

Στον τομέα **υγείας και κοινωνικής φροντίδας** ενισχύθηκε η βελτίωση και η αναβάθμιση των υποδομών υγείας, πρόνοιας και κοινωνικών υποδομών με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες. Ολοκληρώθηκε η επέκταση του Μποδοσάκειου Νοσοκομείου, η αναβάθμιση του Νοσοκομείου Καστοριάς και του Νοσοκομείου Φλώρινας και ενισχύθηκε σημαντικά η προμήθεια σύγχρονου ιατρο-τεχνολογικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού των μονάδων υγείας. Υλοποιείται (με προβλήματα στην εργολαβία) έργο της κατασκευής του κέντρου υγείας στη Σιάτιστα. Ενισχύθηκε η αναβάθμιση και κατασκευή υποδομών Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία και Στέγης Υποστηριζόμενης Διαβίωσης Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, καθώς και βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών.

Στον τομέα της **απασχόλησης** υλοποιούνται **δράσεις κατάρτισης - συμβουλευτικής και πιστοποίησης περίπου 300 ανέργων** στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης (με σημαντικές καθυστερήσεις λόγω ενστάσεων), καθώς επίσης και ενίσχυσης περίπου 30 ανέργων για τη δημιουργία επιχειρήσεων (αυτοαπασχόληση). Επιπλέον προβλέπεται η κατάρτιση - βελτίωση δεξιοτήτων περίπου 300 εργαζομένων στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης.

Από το ΕΠΑΝΕΚ υλοποιούνται διάφορες δράσεις ενίσχυσης ανέργων για την προώθηση της αυτοαπασχόλησης, και δράσεις ενίσχυσης ανέργων για την προώθηση σε νέες θέσεις εργασίας σε υφιστάμενες επιχειρήσεις.

Την τρέχουσα περίοδο υλοποιούνται σημαντικές δράσεις για την προώθηση της **κοινωνικής ένταξης**, την καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας. Υλοποιούνται οι δράσεις εναρμόνισης του οικογενειακού και επαγγελματικού βίου, όπου **ενισχύονται περίπου 6.000 ωφελούμενοι για την παραμονή ή την ένταξή τους στην αγορά εργασίας**. Δημιουργήθηκαν και λειτουργούν **10 Κέντρα Κοινότητας** για τη στήριξη ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων και την προώθησή τους στην απασχόληση, εκ των οποίων στα 2 παρέχεται στήριξη των Ρομά στις περιοχές Εορδαίας και Φλώρινας. Στηρίζεται η λειτουργία των **3 Συμβουλευτικών Κέντρων** (Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας) και μίας δομής φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας στην Κοζάνη. Στηρίζεται η λειτουργία 7 Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και 2 Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ/ΑμεΑ). Προβλέπεται και η στήριξη 4 Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤοΜΥ) και των δομών παροχής υπηρεσιών σε άτομα με εξαρτήσεις. Επίσης προβλέπεται και η στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Επιπλέον υποστηρίχθηκε και η δημιουργία και λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης.

Από το ΕΠΑΝΑΔδΒΜ στηρίζονται οι δράσεις πρόληψης και μείωσης της σχολικής διαρροής, καθώς επίσης και της στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Ανάπτυξη Υποδομών

Στη διάρκεια της προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην **ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων της Εγνατίας οδού**. Ολοκληρώθηκε ο

κάθετος άξονας Κρυσταλλοπηγής - Καστοριάς - Σιάτιστας, ενώ ο κάθετος άξονας Νίκη Φλώρινας - Κοζάνη - όρια Νομού Λάρισας προβλέπεται να ξεκινήσει στην τρέχουσα περίοδο, και εκτιμάται ότι μπορεί να αποτελέσει μεταφερόμενο έργο στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027. Παρεμβάσεις μικρής και μεσαίας κλίμακας στις λοιπές οδοποιίες υλοποιούνται μέσω έργων ενταγμένων και χρηματοδοτούμενων από το Εθνικό ΠΔΕ, ενώ δεν υπάρχουν μεγάλα έργα υλοποιούμενα μέσω τομεακών προγραμμάτων.

Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Στο πλαίσιο της **Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ)** στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο περιλαμβάνεται η υλοποίηση 5 Επιχειρησιακών Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης **(ΒΑΑ)** συνολικού προϋπολογισμού 41,6 εκ. € και μίας Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης **(ΟΧΕ)** αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας, προϋπολογισμού 36,6 εκ. €. Τα αποτελέσματα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών των 5 αστικών κέντρων δεν αναμένονται δυστυχώς ως σημαντικά, **δεδομένου της πολύ χαμηλής κινητικότητας των Αστικών Αρχών στην υλοποίηση των Σχεδίων,** σε αντίθεση με τα έργα της ΟΧΕ που παρουσιάζει σχετικά μεγαλύτερη κινητικότητα.

Στους τομείς του **πολιτισμού και του τουρισμού** προβλέπεται να υλοποιηθούν περισσότερες από **20 παρεμβάσεις αξιοποίησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς**, με έμφαση στην περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ αξιοποίησης των λιμνών.

Ο αγροδιατροφικός τομέας εμφανίζει σημάδια προόδου και ανάκαμψης, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους κλάδους της μεταποίησης που συνεχίζουν να βρίσκονται σε ύφεση.

Τα κύρια στοιχεία που αξιολογούνται για την εξωστρέφεια της ΠΔΜ είναι η εξέλιξη των εξαγωγών και η σχετική θέση της ως προς τις εθνικές επιδόσεις και τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

Σύμφωνα με τη μελέτη των ΣΕΒΕ (Σύνδεσμος Εξαγωγέων) και ΙΕΕΣ (Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών) «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα, Περίοδος 2014 - 2018», η συνολική αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία για το 2018 ανήλθε στο ποσό των 346,7 εκατ. ευρώ, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή στα 346,4 εκατ. ευρώ, ποσά που αντιστοιχούν στο 1% και 1,6% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, η Δυτική Μακεδονία κατατάσσεται στην 9η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της ελληνικής επικράτειας σε ό,τι αφορά τον εξαγωγικό τομέα.

Γράφημα 12: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, 2018

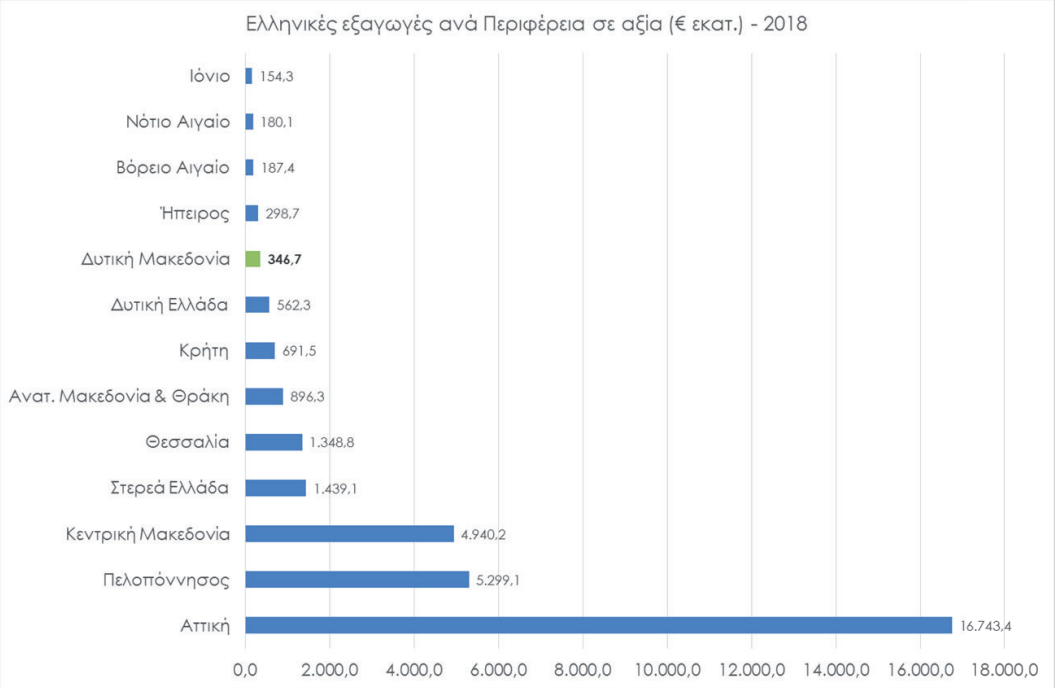

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Γράφημα 13: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, άνευ πετρελαιοειδών - 2018

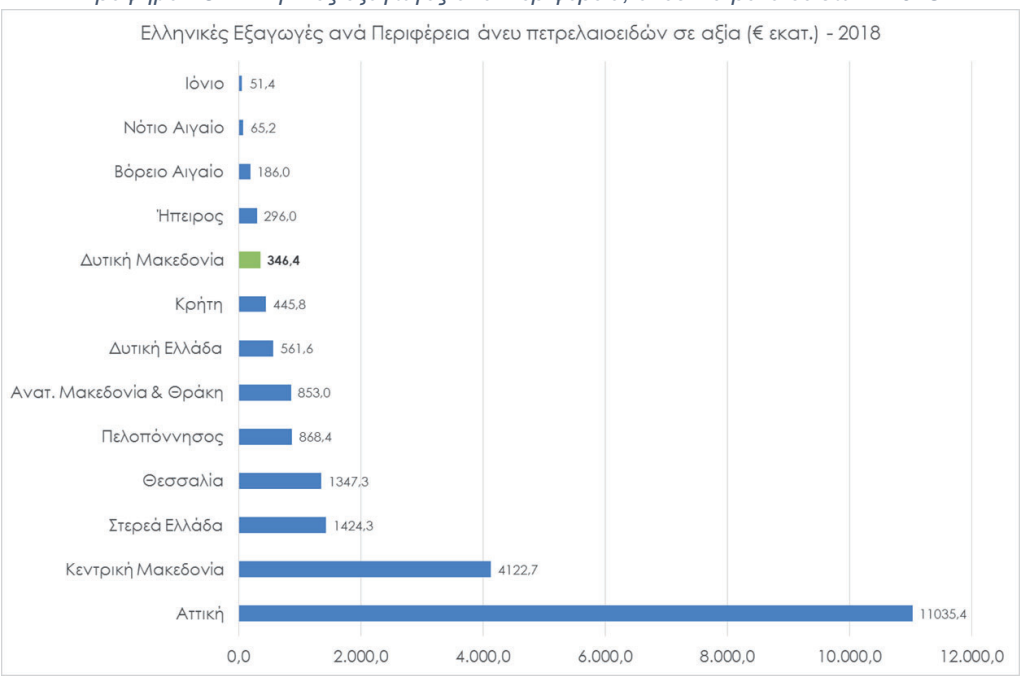

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Οι εξαγωγές στη Δυτική Μακεδονία παρουσίασαν μείωση κατά 3,9% για τα έτη 2017-2018, σε αντίθεση με την ετήσια μεταβολή των εξαγωγών για το σύνολο της χώρας που αυξήθηκε κατά 16,1%. Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας μαζί με τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Ανατολικής

Μακεδονίας και Θράκης και Νοτίου Αιγαίου είναι οι 4 περιφέρειες της χώρας που παρουσίασαν αρνητικά ποσοστά στις εξαγωγές για το έτος 2018.

Γράφημα 14: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια 2017-2018

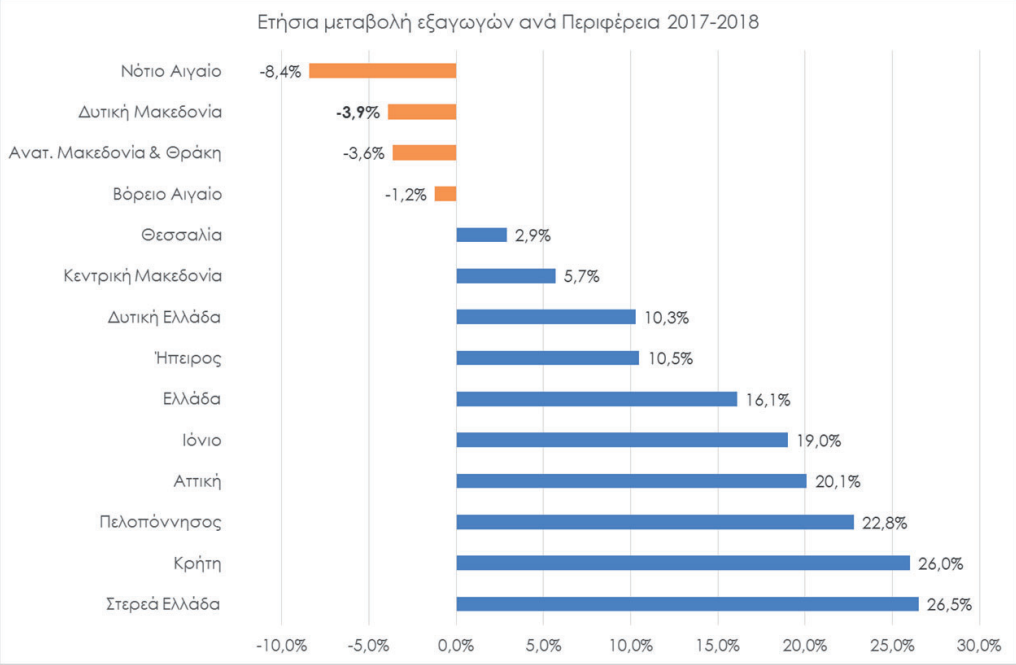

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Γράφημα 15: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών άνευ πετρελαιοειδών ανά Περιφέρεια, 2017 - 2018

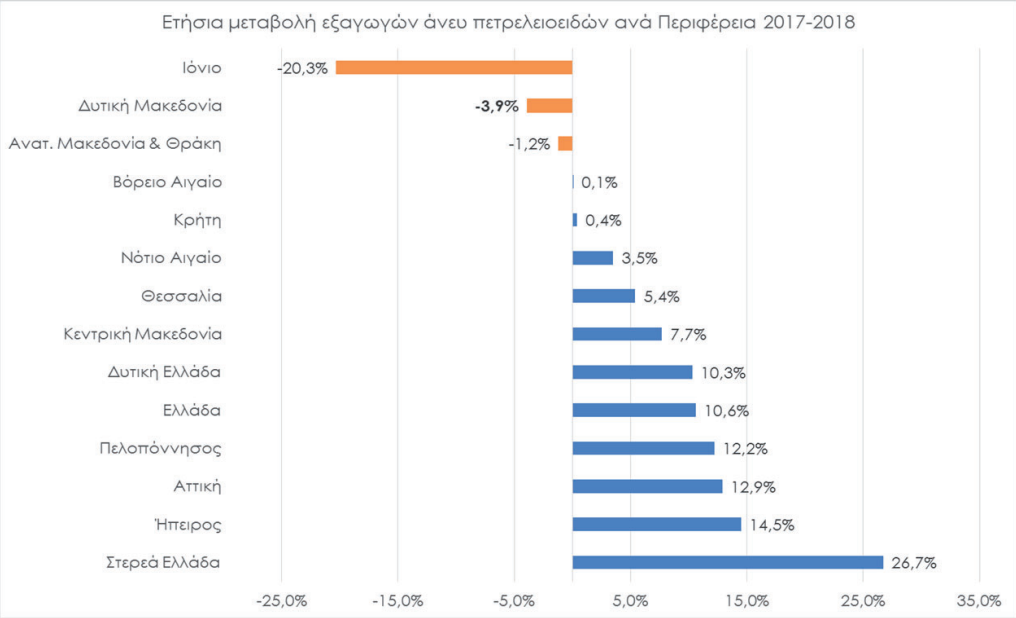

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Σε ό,τι αφορά το χρονικό διάστημα 2014-2018, η Δυτική Μακεδονία είναι η μοναδική περιφέρεια που έχει αρνητική συνολική μεταβολή των εξαγωγών καθώς οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 1,7%, ενώ η συνολική μεταβολή των εξαγωγών στο σύνολο της χώρας αυξήθηκε κατά 5,4% και 6,9% (άνευ πετρελαιοειδών) για το ίδιο διάστημα.

Γράφημα 16: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια, 2014 - 2018

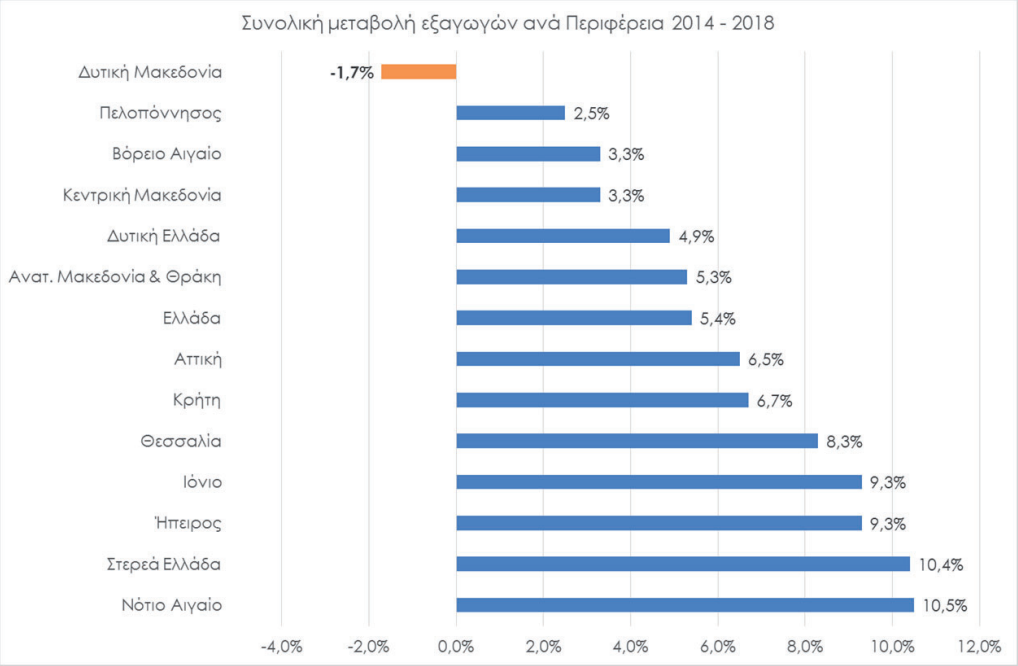

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Γράφημα 17: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια άνευ πετρελαιοειδών, 2014 - 2018

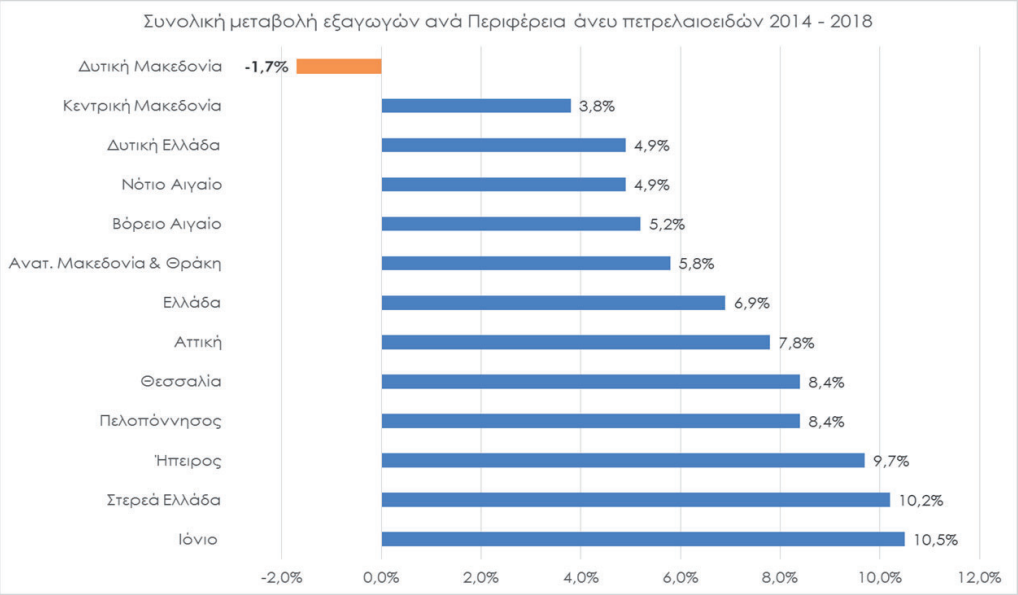

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Η αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία μειώθηκε σταδιακά από το 2014 έως το 2018, με εξαίρεση το 2017 που σημειώθηκε αύξηση των εξαγωγών σε σχέση με τα προηγούμενα έτη και το ποσό των εξαγωγών ανήλθε στα 360,8 εκατ. ευρώ, ενώ το 2016 ήταν 312,6 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση κατά 15,4%. Αντίθετα, το 2018 καταγράφηκε ετήσια μεταβολή στις εξαγωγές -3,9%, με τη συνολική αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία να πλησιάζει τα επίπεδα του 2015.

Συμπληρωματικά αναφέρουμε πως οι εξαγωγές για το α΄ εξάμηνο του 2020 δείχνουν αντοχές, παρά τις αναταράξεις που προκαλεί η πανδημία στο παγκόσμιο εμπόριο.

Οι εξαγωγές κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, μειώθηκαν κατά 2,02 δισ. ευρώ ή κατά 12,2% και διαμορφώθηκαν σε 14,61 δισ. από 16,63 δισ. ευρώ, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή ουσιαστικά παραμένουν στα ίδια επίπεδα με το 2019, στα 11,32 δισ. από 11,28 δισ., ελάχιστα αυξημένες δηλαδή κατά 50,4 εκατ.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε στην ΠΕ Καστοριάς και στο Δήμο Βοίου σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα αποτελεί η γουνοποιία (μοναδική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη) με σημαντικό εξωστρεφή χαρακτήρα τα προηγούμενα χρόνια. Πρόσφατα στοιχεία, ωστόσο, καταδεικνύουν την ύφεση του κλάδου με σημαντική μείωση των εξαγωγών.

Σύμφωνα με στοιχεία (*https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/*) η πτώση στις εξαγωγές ετοίμων ενδυμάτων από γούνα το διάστημα 2012 – 2019 έφτασε το 54% (από €234εκ. σε €108εκ.). Η Ελλάδα εξάγει σε Ρωσία 41%, στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα 20%, και στις ΗΠΑ 11%.

Η σημαντική πτώση των εξαγωγών δεν περιορίζεται στην Ελλάδα, αλλά ισχύει και για το σύνολο των ευρωπαϊκών εξαγωγών προς μη ευρωπαϊκές χώρες όπου η μείωση έφτασε το 23%. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης έχει αποκλείσει τον κλάδο της γούνας από μελλοντική χρηματοδότηση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι ο αριθμός των εκτροφείων αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια λόγω κρατικών επιδοτήσεων (από 43 εκτροφεία το 2011, ανήλθαν σε 131 το 2018), ωστόσο έχουν ήδη αρχίσει να μειώνονται.

Πίνακας 15: Εμπορευματικές συναλλαγές Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

(ποσά σε εκατ. €)	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**	**ΕΜ 17/18**
Εξαγωγές	346,7	360,8	312,6	342,6	370,8	-3,9%
Εισαγωγές	186,9	228,3	150,2	184,7	288,5	-18,1%
Εμπορικό Ισοζύγιο (πλεόνασμα)	159,8	132,6	162,4	157,9	82,4	+20,6%
Εξαγωγές/Εισαγωγές	185,5%	158,1%	208,1%	185,5%	128,6%	-

ΕΜ 17/18: Ετήσια Μεταβολή 2017 – 2018
Πηγή: ΣΕΒΕ – ΙΕΕΣ

Οι κυριότεροι εξαγωγικοί κλάδοι στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας σχετίζονται με την Κλωστοϋφαντουργία-Ένδυση που καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μερίδιο των εξαγωγών με ποσοστό 59,3%, ακολουθούν τα Τρόφιμα με 21,1% και αρκετά μικρότερα μερίδια αντιστοιχούν στη βιομηχανία Μετάλλων, Χημικών-Πλαστικών και Ξύλου-Χαρτιού.

Εξαγωγική επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για το 2016 (εξαγωγές % ΑΕΠ): 8,0%

Γράφημα 18: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυριότερο κλάδο, 2018

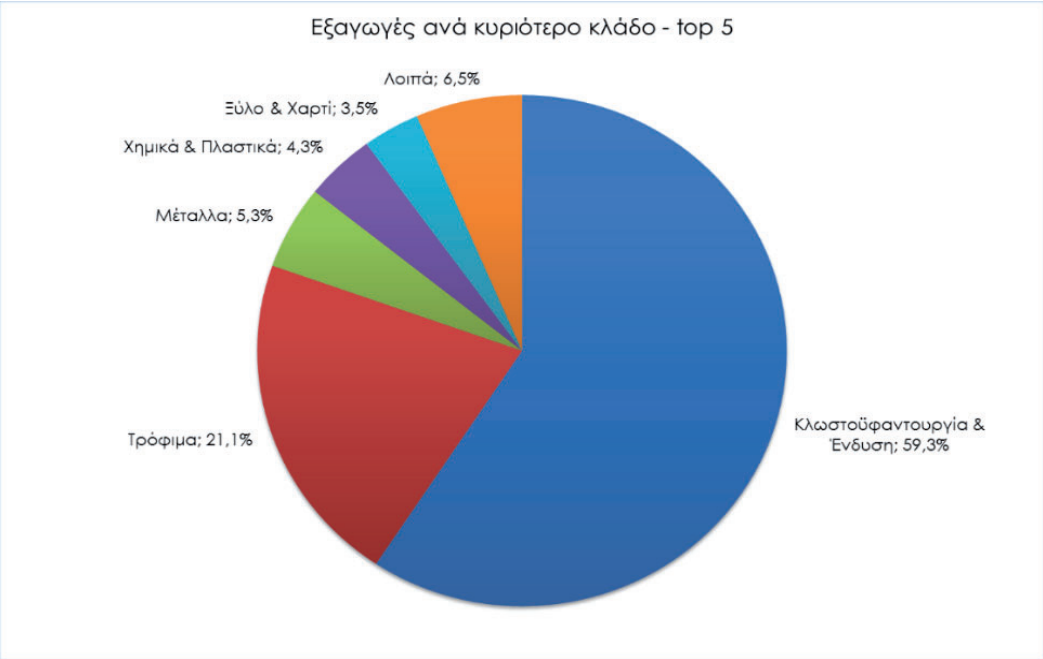

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Η Αλβανία αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό των εξαγωγών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με ποσοστό 20,1%, ενώ ακολουθούν η Ιταλία (15,1)%, που είναι και ο κυριότερος προορισμός των ελληνικών εξαγωγών τα τελευταία χρόνια, η Ρωσία (14,5%) και σε χαμηλότερες θέσεις βρίσκονται χώρες όπως η Δανία, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Βόρεια Μακεδονία, το Χονγκ-Κονγκ και η Ρουμανία.

Η Δυτική Μακεδονία και η Ήπειρος είναι οι δύο περιφέρειες της χώρας των οποίων κύριος εξαγωγικός προορισμός είναι η γειτονική τους Αλβανία με ποσοστό 20,1% και 21,9% αντίστοιχα.

Γράφημα 19: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυριότερο προορισμό, 2018

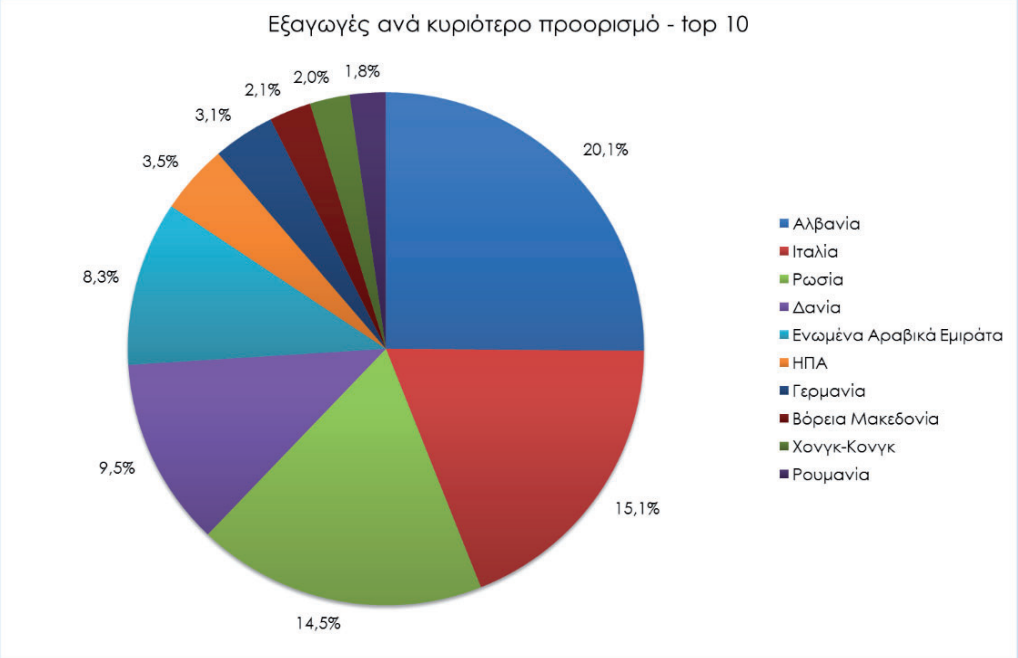

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

4.2 Πορεία Υλοποίησης ΕΠ ΠΔΜ 2014-2020

Τα στοιχεία που ακολουθούν προέρχονται από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού (ΕΥΔΕΠ) του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΔΜ (Ιούλιος 2020) με επεξεργασία το Νοέμβριο του 2020.

4.2.1 Συνολική εικόνα προόδου του Προγράμματος (μέχρι 30/06/2020)

- Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 339,9 εκ. € (ΔΔ) (294,4 εκ. € Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 57 δράσεις από το σύνολο των 62 δράσεων, σε 24 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 25 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 27 από τους 28 Ειδικούς Στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται σε 619,7 εκ. € (182,3%) (210,5% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εκδοθεί 122 προσκλήσεις π/υ 754,9 εκ. € (222%) (256,4% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν υποβληθεί 392 προτάσεις π/υ 508,9 εκ. € (149,7%) (172,8% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν ενταχθεί 211 πράξεις π/υ 261,7 εκ. € (77,0%) (88,9% Αναθ. Προγρ.).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 144,3 εκ. € (42,5%) (49,0% Αναθ. Προγρ.).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 77,4 εκ. € (22,8%) (26,3% Αναθ. Προγρ.).

Γράφημα 20: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 (30/06/2020)

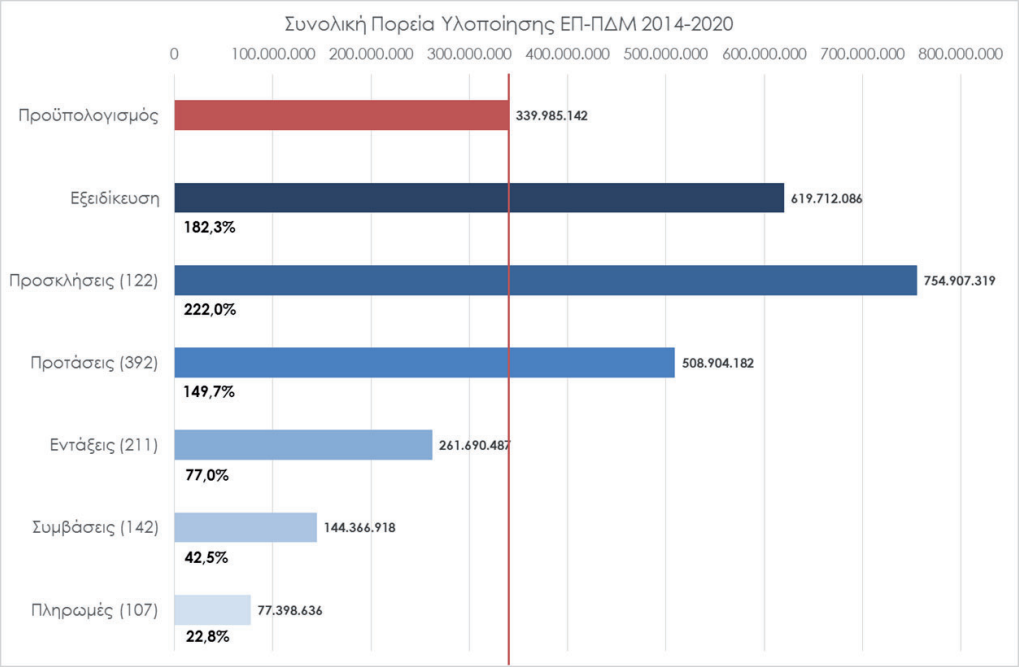

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.2.2 Συνολική εικόνα προόδου ΕΤΠΑ (μέχρι 30/06/2020)

- Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 308,3 εκ. € (ΔΔ) (262,7εκ. € Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 44 δράσεις από το σύνολο των 46 δράσεων, σε 18 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 18 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 19 από τους 19 ειδικούς στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται σε 575,0 εκ. € (186,5%) (218,8% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εκδοθεί 95 προσκλήσεις π/υ 731,9 εκ. € (237,4%) (278,6% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν υποβληθεί 340 προτάσεις π/υ 479,7 εκ. € (155,6%) (182,6% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν ενταχθεί 165 πράξεις π/υ 233,8 εκ. € (75,8%) (89,0% Αναθ. Προγρ.).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 118,7 εκ. € (38,5%) (45,2% Αναθ. Προγρ.).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 60,1 εκ. € (19,5%) (22,9% Αναθ. Προγρ.).

Γράφημα 21: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΤΠΑ (30/06/2020)

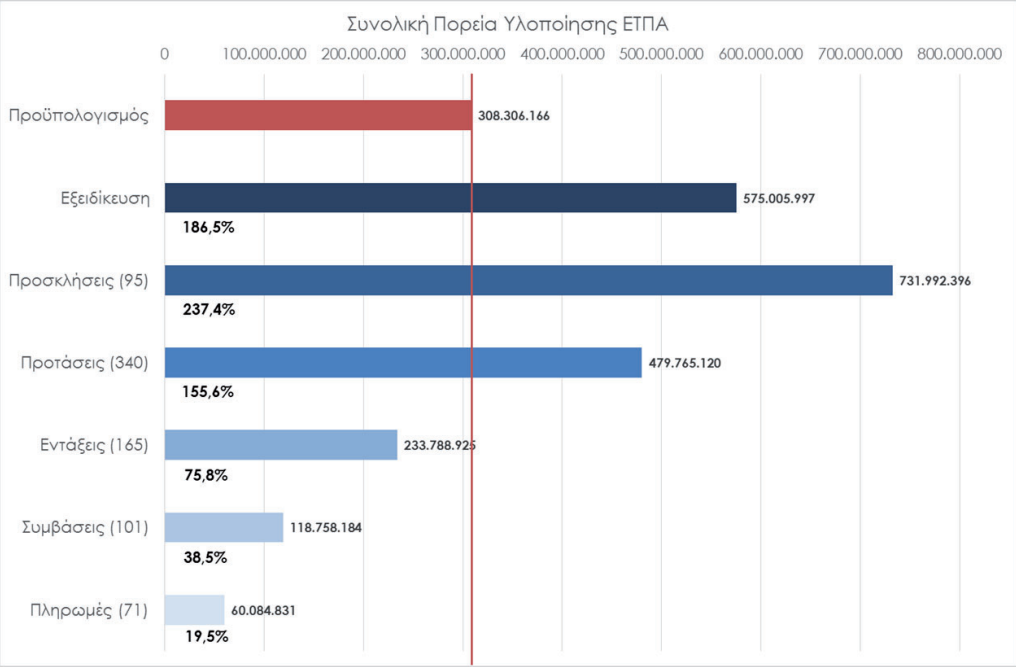

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Έχει ενεργοποιηθεί το σύνολο των 10 Αξόνων Προτεραιότητας που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12), που αφορούν στις δράσεις ΕΤΑΚ, ανάπτυξης ΤΠΕ, στήριξης της επιχειρηματικότητας, μείωσης του CO_2, κλιματικής αλλαγής, περιβάλλοντος, βιώσιμων μεταφορών, υγείας, παιδείας και τεχνικής βοήθειας αντίστοιχα.

Παρατηρείται ικανοποιητική απορρόφηση στους ΑΠ 5, 6, 9, 11 και 12, χαμηλή απορρόφηση στους ΑΠ 1, 3 και 7 και μηδενική απορρόφηση στους ΑΠ 2 και 4.

Οι δράσεις αφορούν στον ΑΠ 1 τις ερευνητικές υποδομές (1a) και τις επενδύσεις επιχειρήσεων σε ΕΤΑΚ (1b), στον ΑΠ 2 την ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση και ηλεκτρονική υγεία (2c), στον ΑΠ 3 την ενίσχυση των ΜμΕ με έμφαση στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης της RIS3, τη συμμετοχή στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ) ΙΙ (3a) και τη δημιουργία δομής στήριξης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) (3a), την ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (3d), στον ΑΠ 4 τις δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων (4c) και τη δράση δέσμευσης και αξιοποίησης του CO_2 στους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς (ΑΗΣ) παραγωγής ενέργειας (4f), στον ΑΠ 5 την αντιπλημμυρική προστασία και την αντιμετώπιση πυρκαγιών και λοιπών κινδύνων (5b), στον ΑΠ 6 τις υποδομές ύδρευσης - διαχείρισης λυμάτων και διαχείρισης των υδατικών πόρων (6b), ενίσχυσης της πολιτιστικής κληρονομιάς (6c), προστασίας της βιοποικιλότητας (6d) και ανάπλασης περιοχών παρέμβασης ΒΑΑ (6e), στον ΑΠ 7 το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο και την ενεργητική ασφάλεια μεταφορών (7b) και τις υποδομές μεταφοράς φυσικού αερίου (7e), στον ΑΠ 9 τις υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγείας, τις κοινωνικές υποδομές και τις υποδομές βελτίωσης πρόσβασης των ΑμεΑ σε δημόσιους χώρους (9a), στον ΑΠ 11 τις υποδομές τριτοβάθμιας, σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης (10a) και στον ΑΠ 12 την τεχνική βοήθεια.

Στον ΑΠ 9 η δράση βελτίωσης των υποδομών εγκαταστάσεων Ρομά (9a) π/υ αφορά σε 500 χιλ. €.

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης της **πανδημίας του κορωνοϊού COVID** στον ΑΠ 9 (ΘΣ 9) εξειδικεύτηκε και εκδόθηκε πρόσκληση ως νέα δράση 09.1.1.05 «Δράσεις ενίσχυσης των Υπηρεσιών Υγείας για την αντιμετώπιση της πανδημίας λόγω Covid 19» (9α) π/υ 10,0 εκ. €.

4.2.3 Συνολική εικόνα προόδου ΕΚΤ μέχρι 30/06/2020

- Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 31,7 εκ. € (ΔΔ).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 13 δράσεις από το σύνολο των 16 δράσεων, σε 6 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 7 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 8 από τους 9 Ειδικούς Στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται 44,7 εκ. € (141,1%).
- Έχουν εκδοθεί 27 προσκλήσεις π/υ 22,9 εκ. € (72,3%).
- Έχουν υποβληθεί 52 προτάσεις π/υ 29,1 εκ. € (92,0%).
- Έχουν ενταχθεί 46 πράξεις π/υ 27,9 εκ. € (88,1%).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 25,6 εκ. € (80,8%).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 17,3 εκ. € (54,7%).

Γράφημα 22: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΚΤ (30/06/2020)

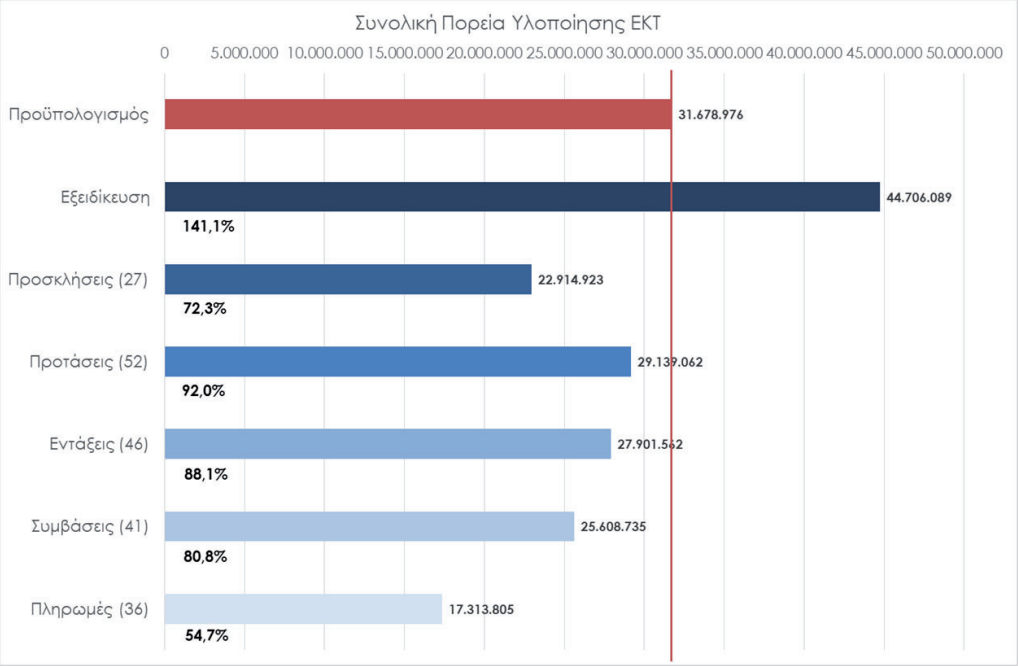

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Έχουν ενεργοποιηθεί το σύνολο των 3 Αξόνων Προτεραιότητας που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ (8, 10 και 13), που αφορούν στην προώθηση ανέργων στην απασχόληση, την κοινωνική ένταξη των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και την τεχνική βοήθεια αντίστοιχα.

Παρατηρείται ικανοποιητική απορρόφηση στον ΑΠ 10 και μηδενική απορρόφηση στους ΑΠ 8 και 13.

Οι δράσεις αφορούν στον ΑΠ 8 τη συμβουλευτική - κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) της ΠΔΜ, στον ΑΠ 10 την εναρμόνιση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (9i, 9iii), τη συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη γυναικών θυμάτων βίας (9iii), τις δράσεις υπηρεσιών υγείας (ΤοΜΥ, ψυχική υγεία και απεξάρτηση) (9iv), την ενίσχυση των κοινωνικών δομών (Κέντρα Κοινότητας, ΚΔΗΦ/ΑΜΕΑ, ΚΗΦΗ) (9iv), τις δράσεις κοινωνικής φροντίδας και προστασίας Ρομά (9iv) και στον ΑΠ 13 την τεχνική βοήθεια.

Δεν ενεργοποιήθηκαν στον ΑΠ 8 οι δράσεις κατάρτισης και πιστοποίησης εργαζομένων (8v), και στον ΑΠ 10 η δράση ενίσχυσης των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (9iii) και οι δράσεις στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑλΟ) (9v).

Στο πλαίσιο **αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19** στον ΑΠ 10 (ΘΣ 9) εξειδικεύτηκε και εκδόθηκε η πρόσκληση της νέας δράσης 10.3.1.02 «Ενίσχυση των Υπηρεσιών Υγείας κατά την Υγειονομική Κρίση του COVID-19» π/υ 5.367.050 €.

Επίσης τροποποιήθηκε η Απόφαση Ένταξης της Πράξης με MIS 5042903 και τίτλο «Λειτουργία Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) 3ης ΥΠΕ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας» (9iv) συνολικής δημόσιας δαπάνης 3.417.388 €, προκειμένου να ενισχυθούν οι υπηρεσίες υγείας της Περιφέρειας για την ανταπόκριση στους κινδύνους της πανδημίας COVID-19.

4.3 ΠΔΜ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΊΑ ΠΡΟΌΔΟΥ ΑΝΆ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΎΜΕΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΌ ΠΡΌΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

Τα στοιχεία και τα γραφήματα που ακολουθούν προέρχονται από ίδια αναλυτική επεξεργασία των δεδομένων, όπως αυτά περιλαμβάνονται στο *http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/*, Οκτ. 2020.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Αλιεία και Θάλασσα»** παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων (98%) και απορρόφησης (73,4%) ανάμεσα στο σύνολο των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συμμετέχουν φορείς της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ ο προϋπολογισμός του είναι συγκριτικά ο μικρότερος (5.405.064 €) καθώς αφορά μόνο στις λιμναίες παρεμβάσεις των 3 ΤΑΠΤΟΚ της Περιφέρειας.

Γράφημα 23: Αλιεία και Θάλασσα

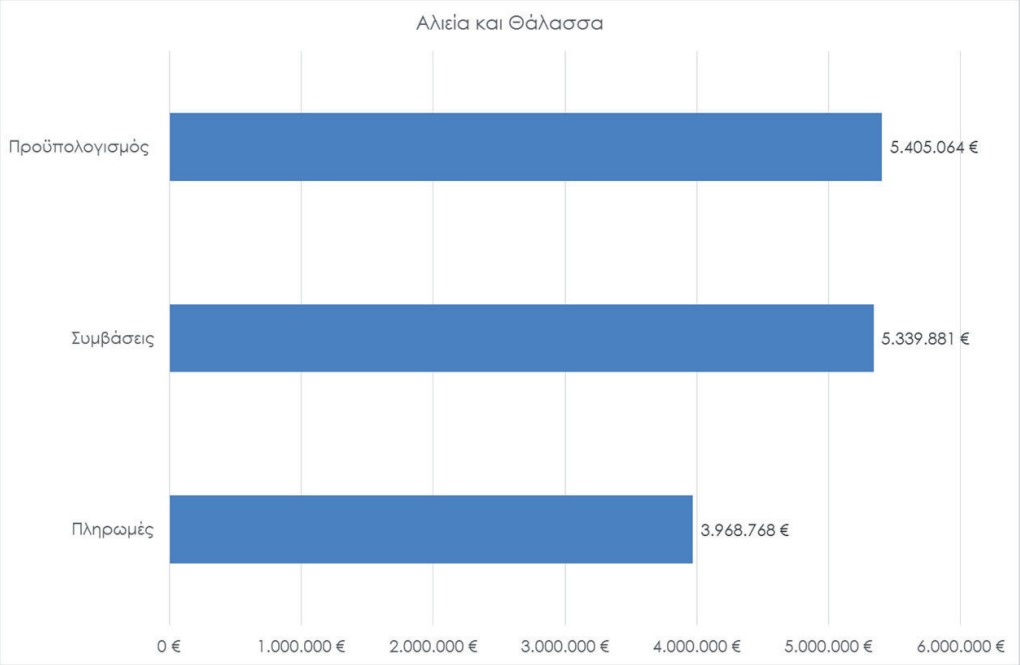

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Ακολουθούν τα προγράμματα **«Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»** και **«Τεχνική Βοήθεια»** με ποσοστό απορρόφησης για τα έργα στα οποία συμμετέχουν φορείς από τη Δυτική Μακεδονία 49,9% και 48% αντίστοιχα. Στα δύο αυτά προγράμματα υψηλά είναι και τα ποσοστά των συμβασιοποιημένων έργων με 85,1% και 81,4% αντίστοιχα.

Γράφημα 24: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

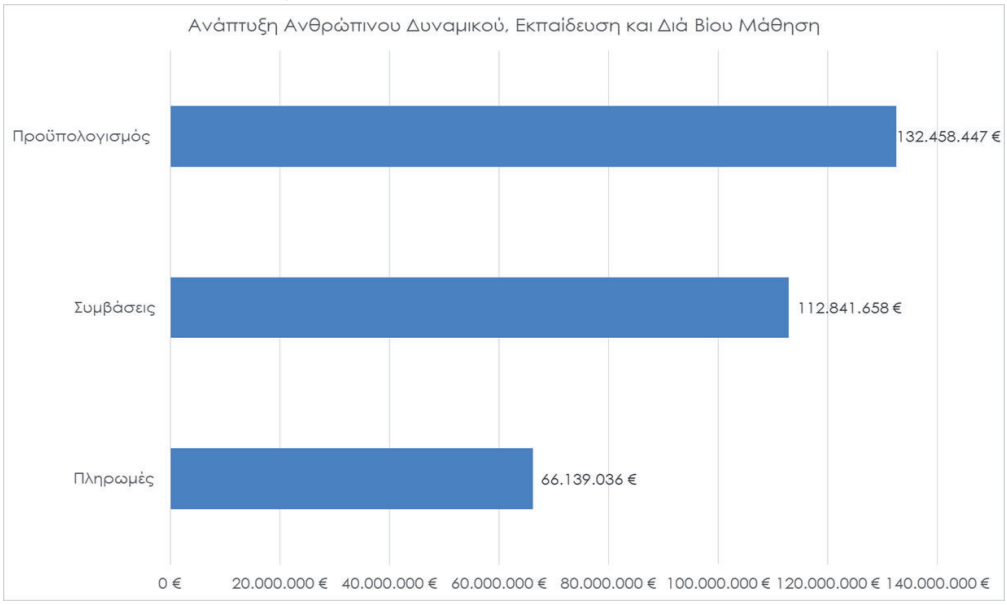

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Γράφημα 25: Τεχνική Βοήθεια

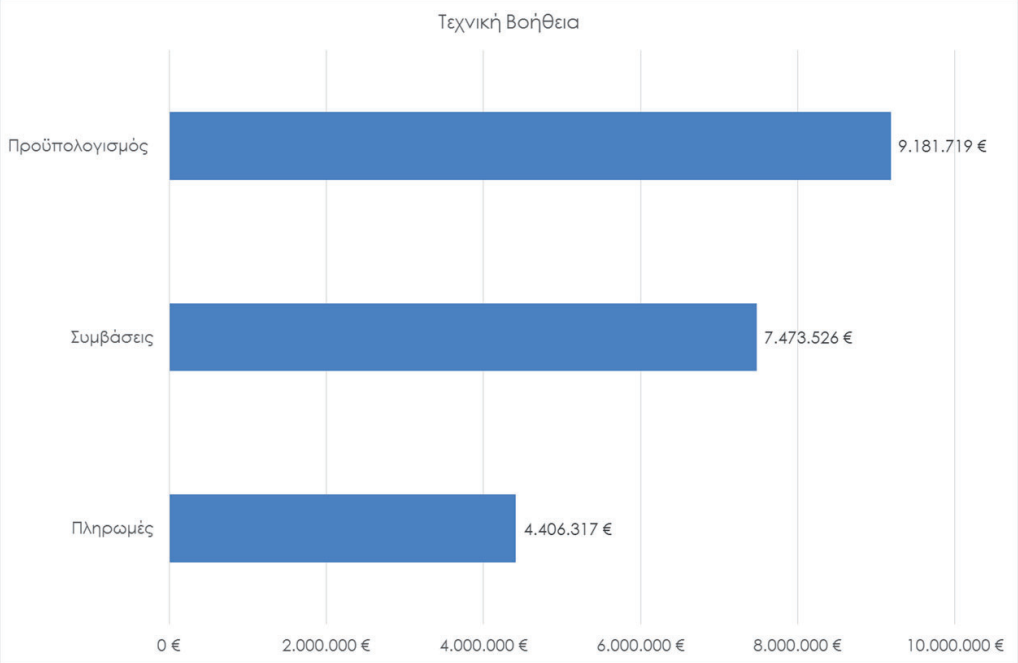

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα χαμηλότερο ποσοστό απορρόφησης πόρων στα τομεακά προγράμματα που συμμετέχουν φορείς – δικαιούχοι της Δυτικής Μακεδονίας καταγράφεται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»** με ποσοστό 27,9% και ακολουθεί το **ΠΕΠ «Δυτική Μακεδονία»** με ποσοστό απορρόφησης 28,4%.

Γράφημα 26: Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα

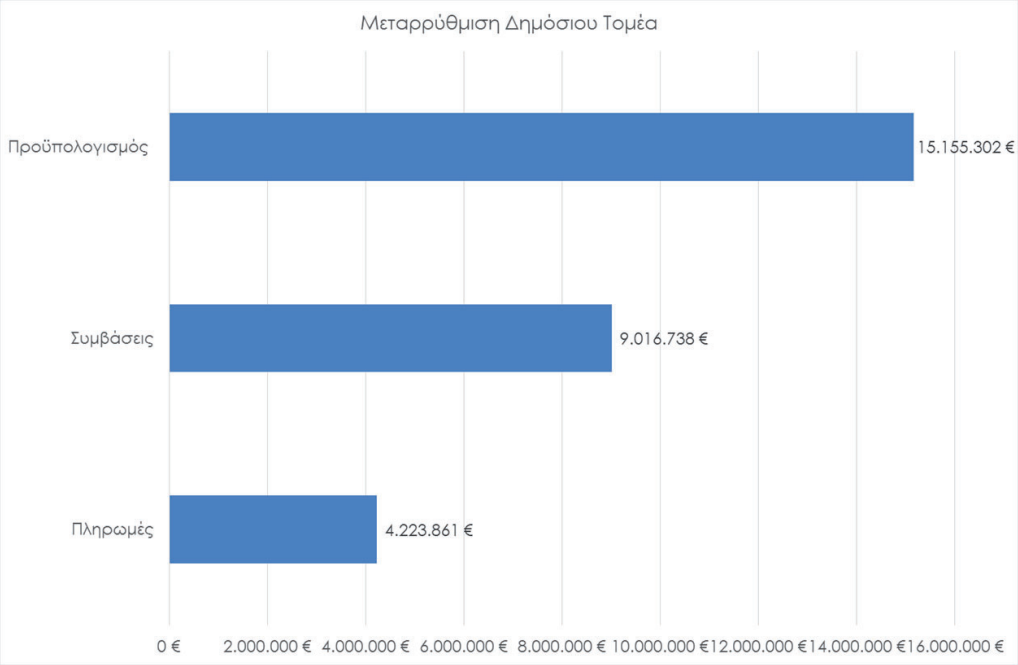

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Γράφημα 27: ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

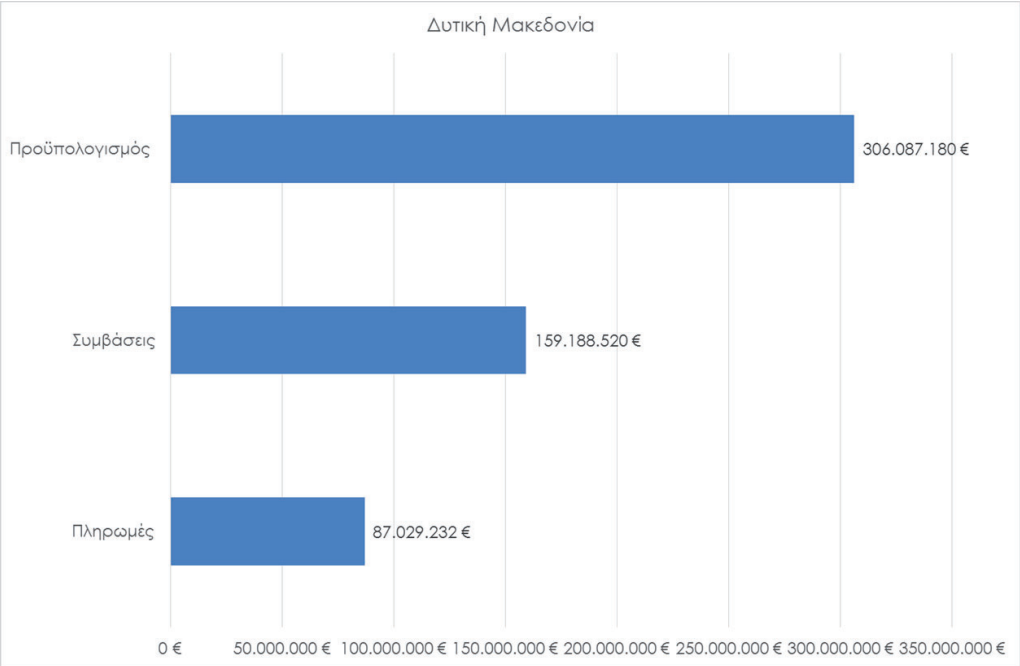

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»** ενώ παρουσιάζει υψηλό ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων της τάξης του 79,3% με προϋπολογισμό 255.722.141€, διαθέτει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απορρόφησης (37%). Από το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται η Τηλεθέρμανση Φλώρινας και η Μονάδα τηλεθέρμανσης από βιομάζα του Αμυνταίου, το πρόγραμμα «Εξοικονομώ κατ’ οίκον», επενδύσεις ΜμΕ που συμμετείχαν σε προσκλήσεις σε εθνικό επίπεδο κ.λπ.

Γράφημα 28: Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία

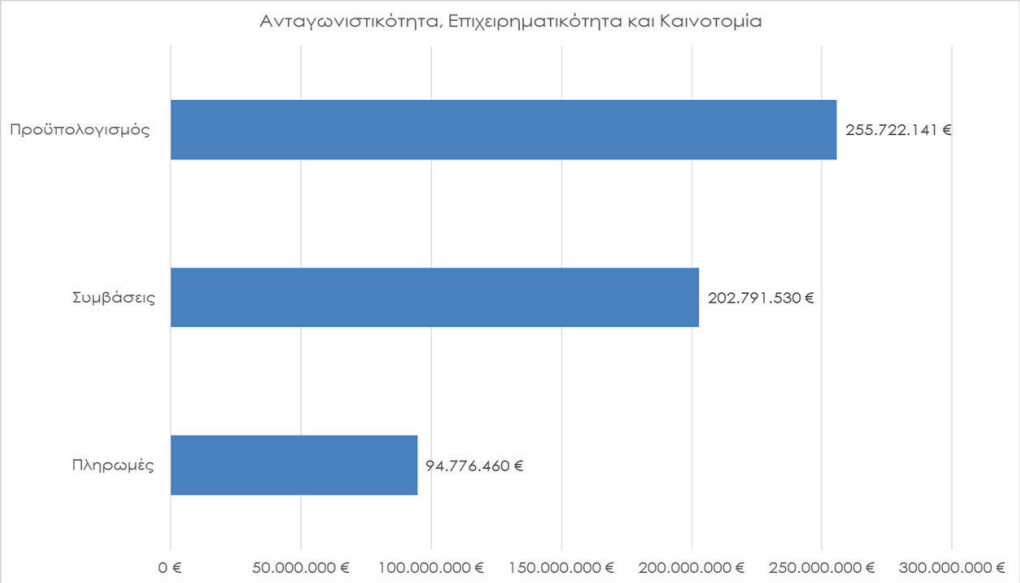

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Αναφορικά με το πρόγραμμα **«Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»** το ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων φτάνει το 63,9% και το ποσοστό απορρόφησης 36,7%.

Γράφημα 29: Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

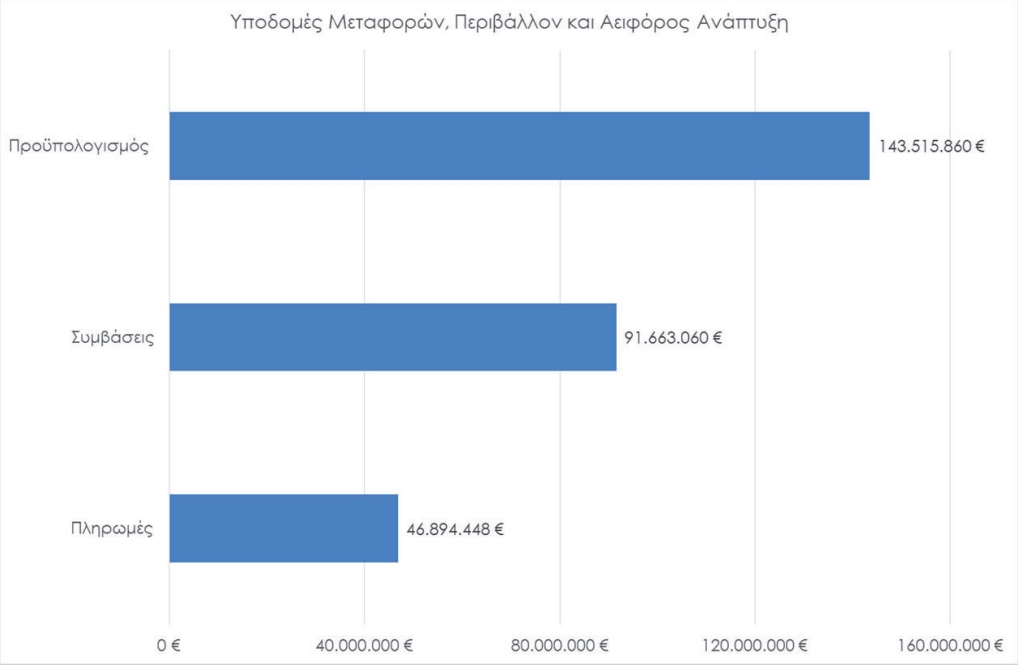

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα ποσοστά των πληρωμών βάσει των συμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν μέχρι σήμερα κυμαίνονται από 46,7% - 58,9% (με εξαίρεση το πρόγραμμα «Αλιεία και Θάλασσα» με ποσοστό 74,3%).

Δεν έχουν δοθεί στη δημοσιότητα εκθέσεις ενδιάμεσων αξιολογήσεων όλων των προγραμμάτων για να υπάρχει η δυνατότητα σχολιασμού της προόδου επίτευξης των δεικτών εκροών και αποτελεσματικότητας (ιδιαίτερα σε ότι αφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας).

4.4 ΠΔΜ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΊΑ ΠΡΟΌΔΟΥ ΑΝΆ ΘΕΜΑΤΙΚΌ ΣΤΌΧΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΏΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΆΤΩΝ 2014-2020

Το έργα του θεματικού στόχου **«Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων»** παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό συμβάσεων (98%) συγκριτικά με τα έργα ενταγμένα σε προγράμματα των υπόλοιπων θεματικών στόχων, ενώ το ποσοστό απορρόφησης είναι 42,9%.

Γράφημα 30: Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ)

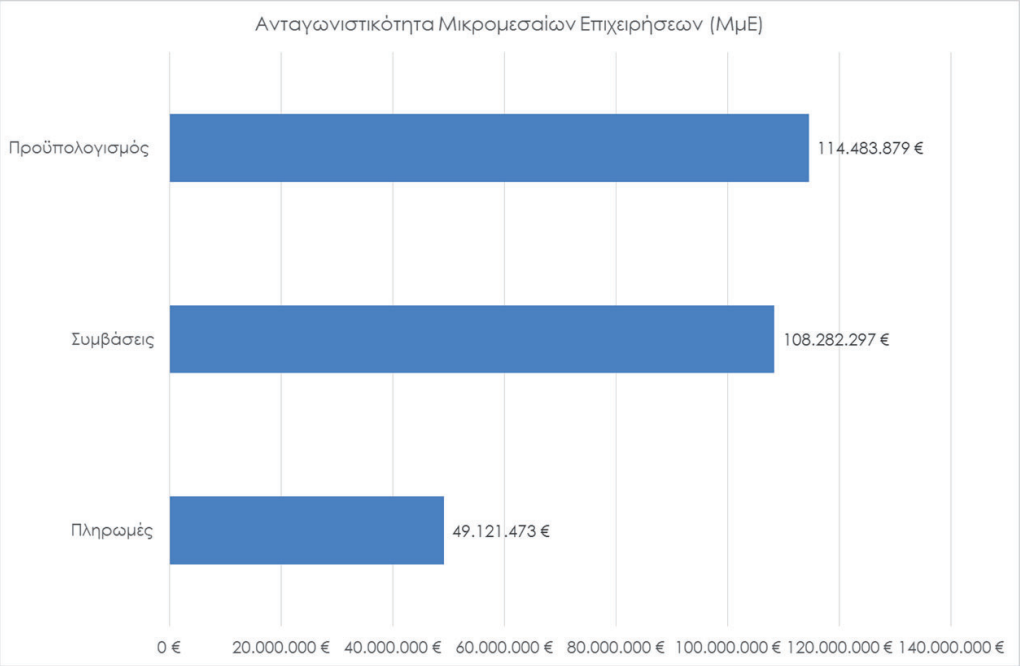

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το έργα του θεματικού στόχου **«Βιώσιμες Μεταφορές»** καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό απορρόφησης σε σχέση με τα έργα των προγραμμάτων των υπόλοιπων Θεματικών Στόχων, με ποσοστό 57,5% και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων με ποσοστό 89,3%.

Γράφημα 31: Βιώσιμες Μεταφορές

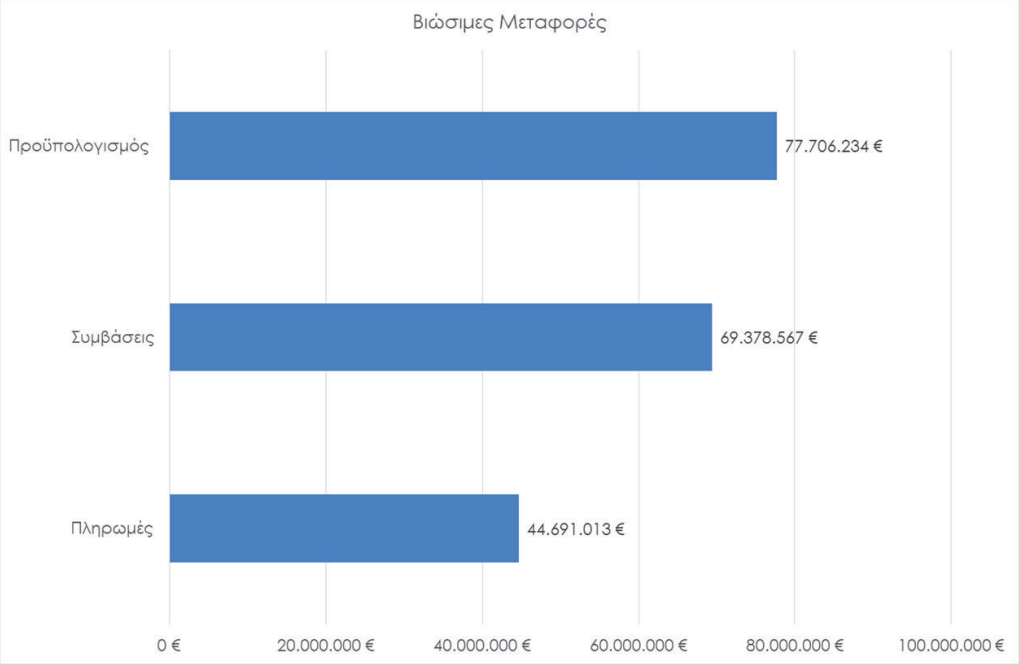

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Υψηλό ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων (85,5%) έχουν και τα έργα του Θεματικού Στόχου **«Κλιματική Αλλαγή-Πρόληψη»** με ποσοστό απορρόφησης της τάξης του 42,4%.

Γράφημα 32: Κλιματική Αλλαγή - Πρόληψη

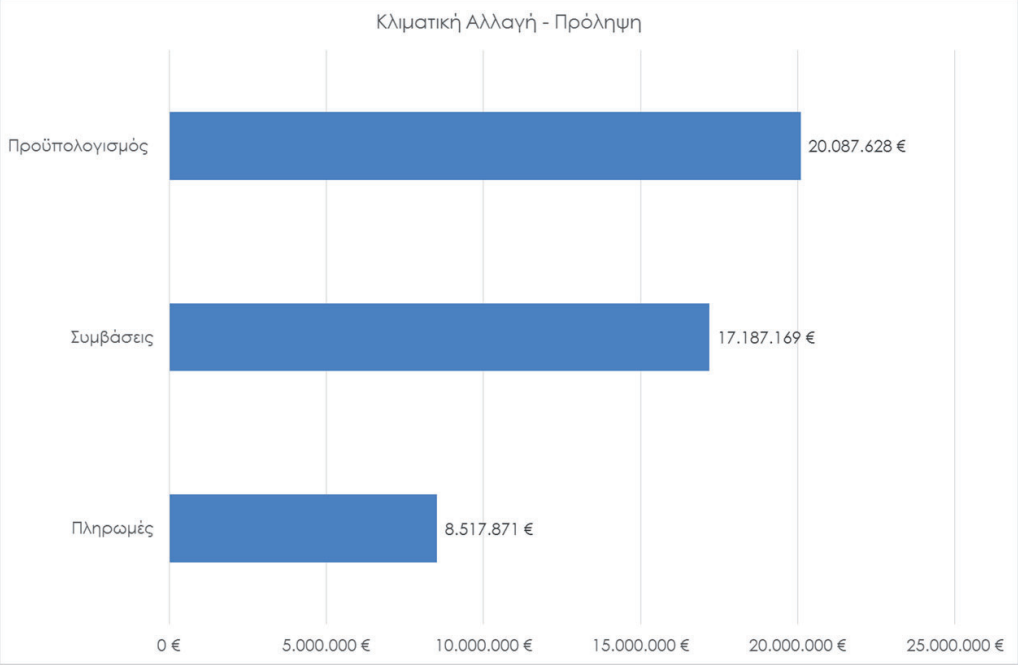

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το χαμηλότερο ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων (45,4%) ανήκει στα έργα του θεματικού στόχου **«Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών - ΤΠΕ»** με ποσοστό απορρόφησης 19,1%.

Γράφημα 33: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

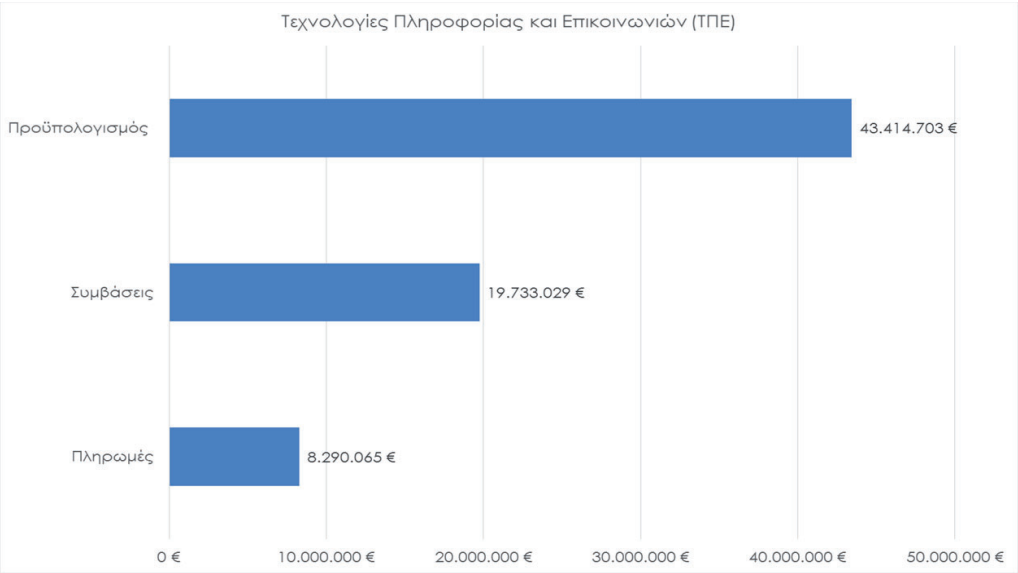

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το χαμηλότερο ποσοστό απορρόφησης 10,9% παρουσιάζουν τα έργα του θεματικού στόχου **«Έρευνα-Τεχνολογία και Καινοτομία»**, με ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων 55,5%.

Γράφημα 34: Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία

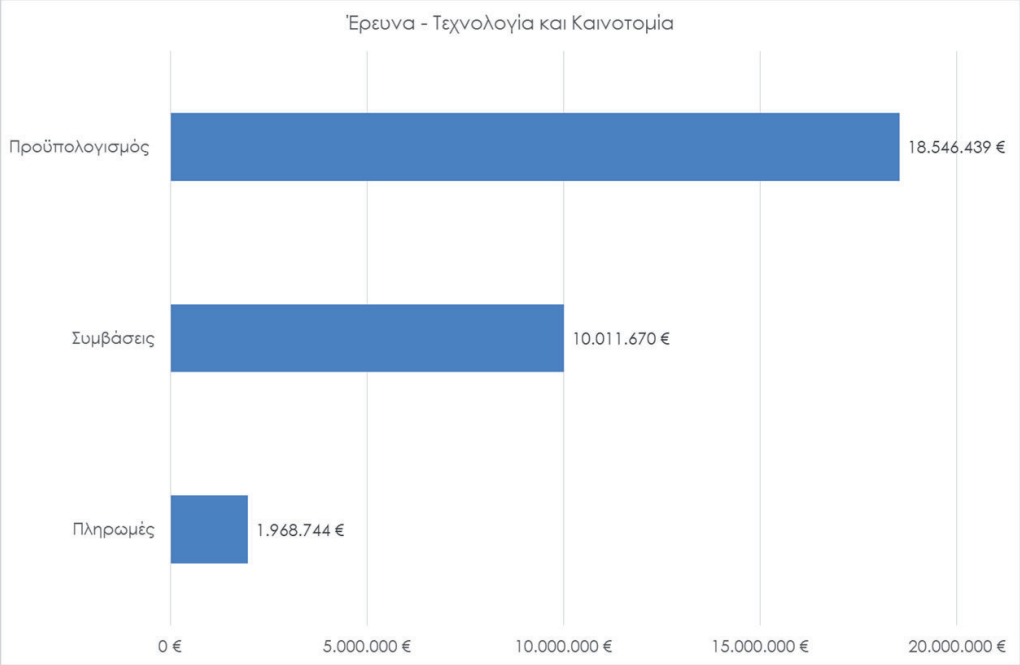

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Από τα πιο χαμηλά ποσοστά απορρόφησης 18,8% παρουσιάζουν και τα έργα του θεματικού στόχου **«Οικονομία Χαμηλών Ρύπων»** με ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων που φτάνει στο 51,8%.

Γράφημα 35: Οικονομία Χαμηλών Ρύπων

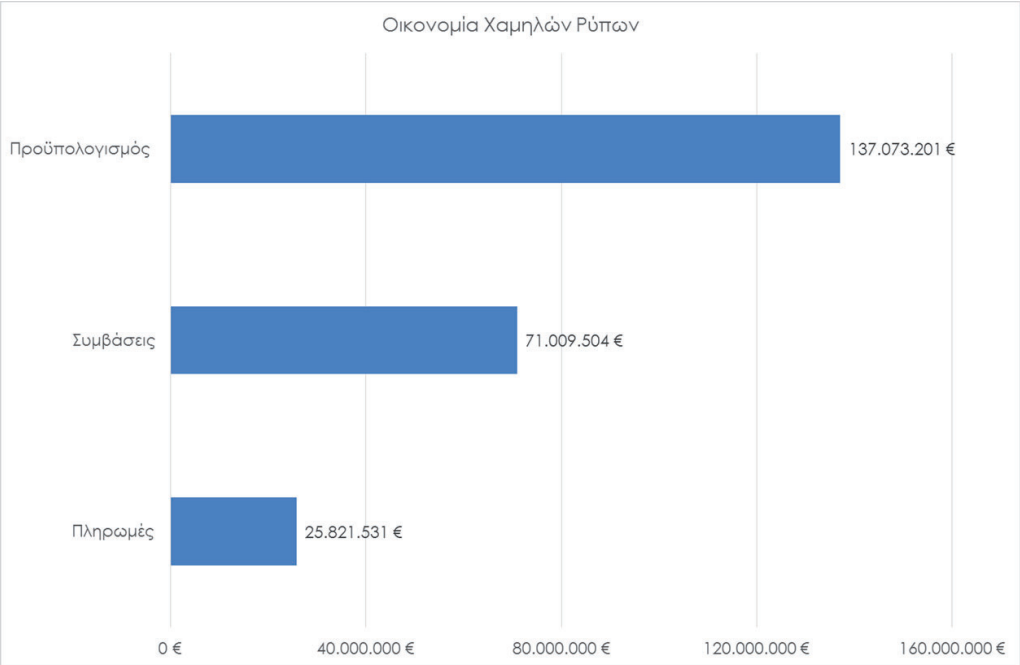

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το συμβασιοποιημένα έργα του θεματικού στόχου **«Απασχόληση»,** φτάνουν στο 78,3% και έχουν ποσοστό απορρόφησης 51,41%.

Γράφημα 36: Απασχόληση

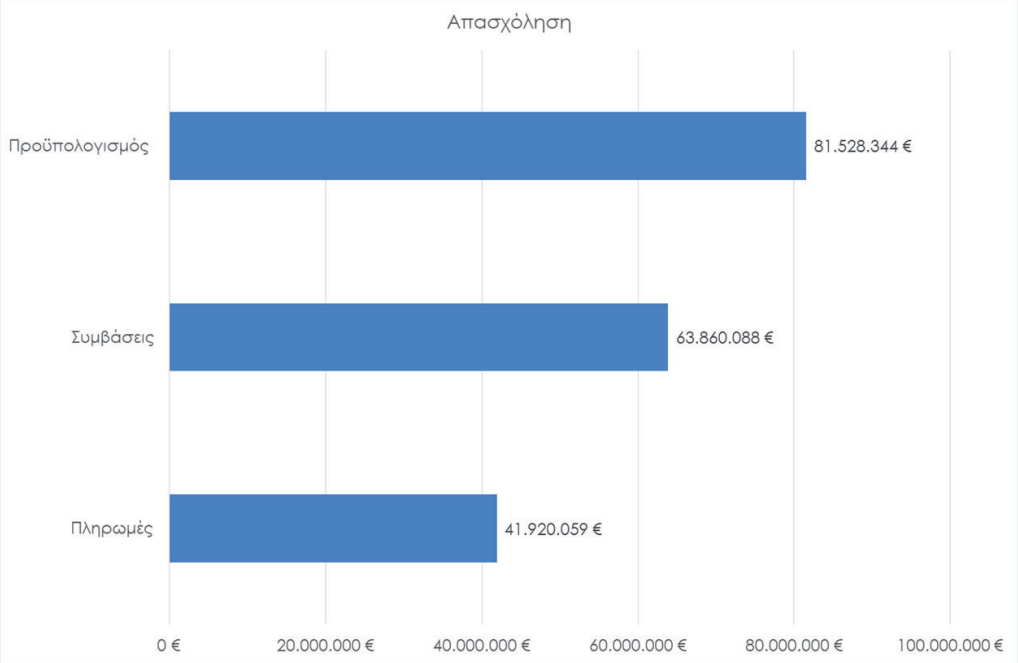

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα έργα που **δεν υπάγονται σε θεματικό στόχο** έχουν ποσοστό συμβασιοποίησης 73,5% και ποσοστό απορρόφησης 44,9%.

Γράφημα 37: Χωρίς Θεματικό Στόχο

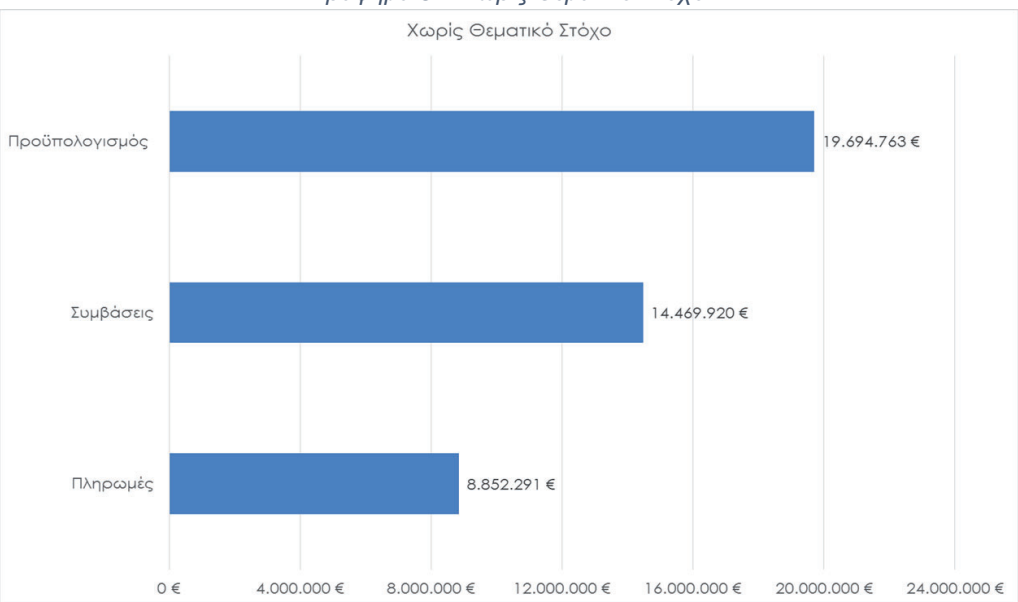

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων του θεματικού στόχου **«Κοινωνική Ένταξη»** είναι 71,8% και το ποσοστό απορρόφησης φτάνει στο 50,7%.

Γράφημα 38: Κοινωνική Ένταξη

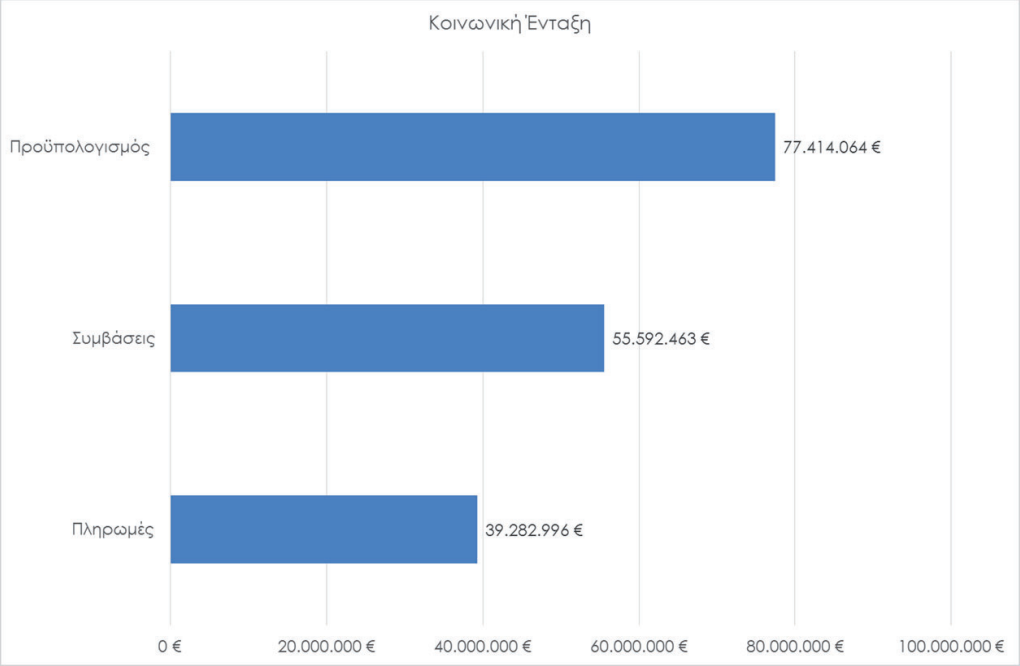

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Σε ό,τι αφορά στα έργα του θεματικού στόχου **«Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης»** το ποσοστό των συμβασιοποιημένων έργων είναι 68,3% και το ποσοστό απορρόφησης 31,3%.

Γράφημα 39: Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης

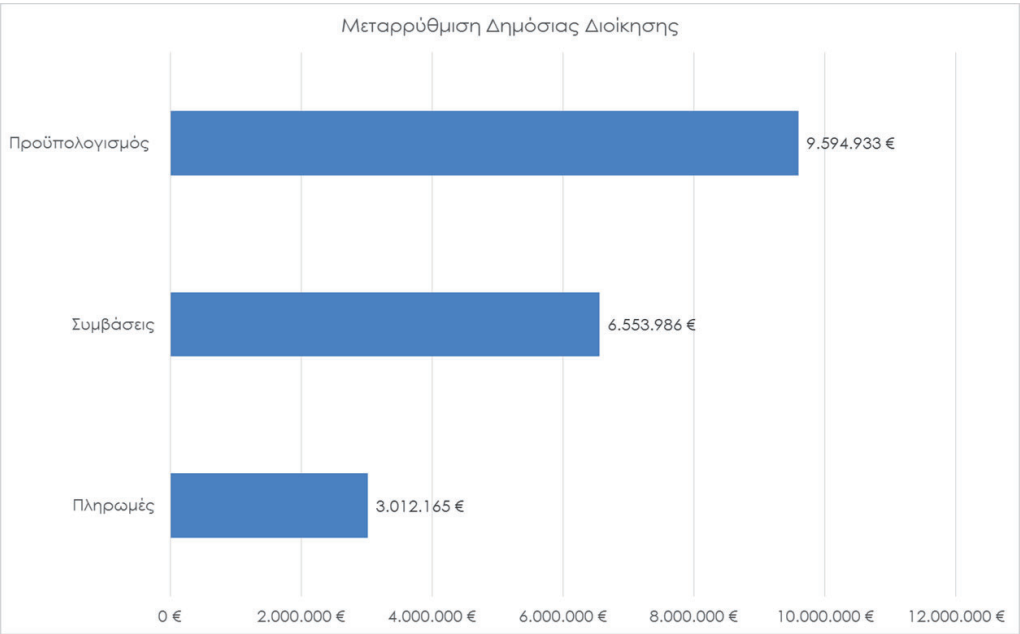

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα έργα του θεματικού στόχου **«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»** παρουσιάζουν ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων 67,2% με ποσοστό απορρόφησης 32%.

Γράφημα 40: Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

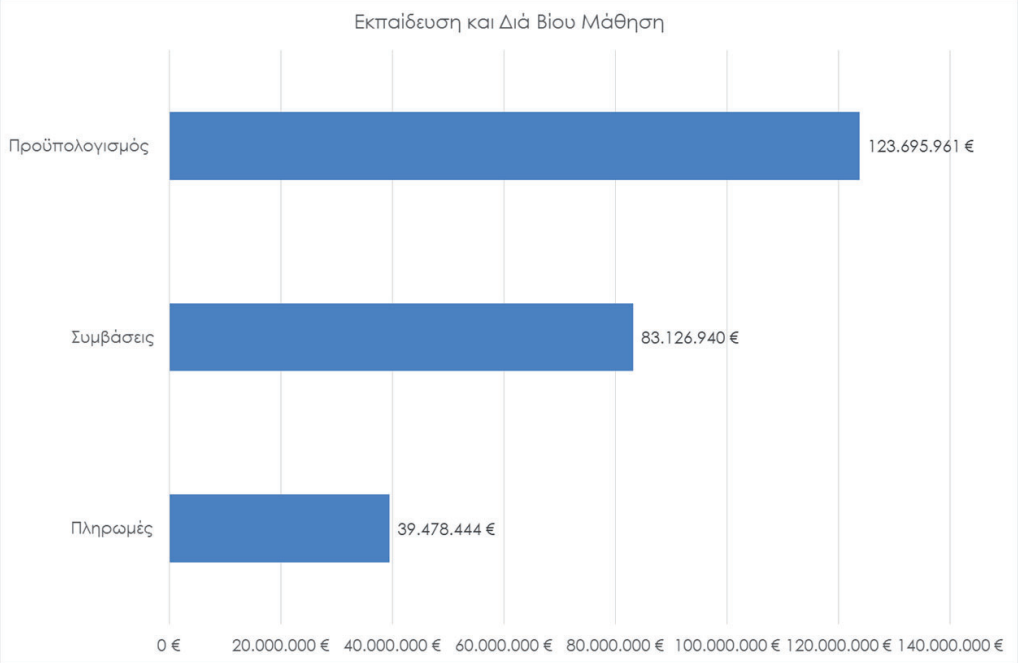

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων που ανήκουν στο θεματικό στόχο **«Προστασία Περιβάλλοντος»** είναι 47,7% και το ποσοστό απορρόφησης φτάνει στο 25,5%.

Γράφημα 41: Προστασία Περιβάλλοντος

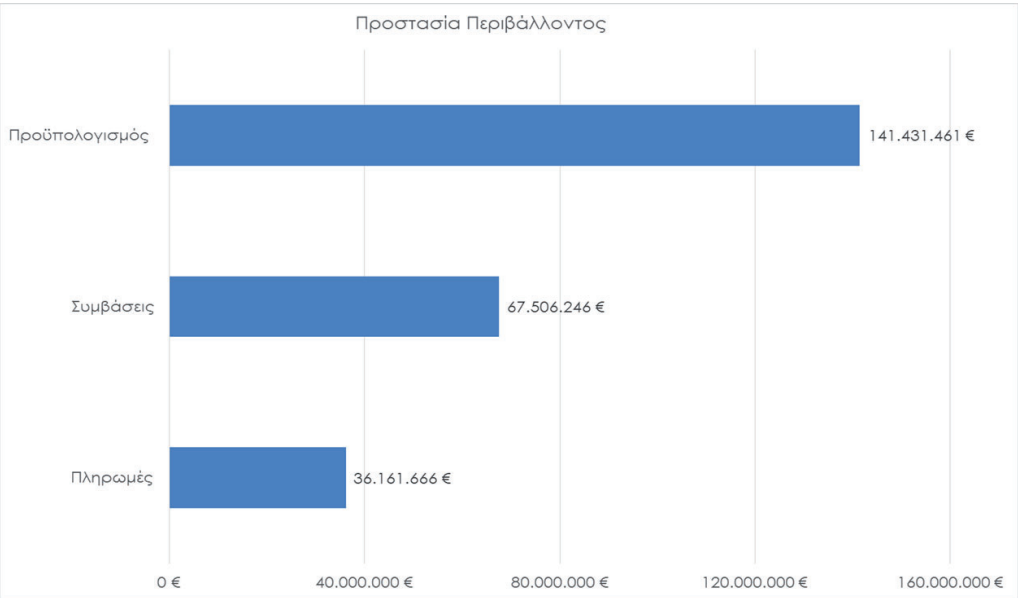

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.5 Υλοποίηση Έργων με χρηματοδότηση από άλλα Χρηματοδοτικά Προγράμματα πλην ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Συνολικά εκτελούνται 72 πράξεις από 13 χρηματοδοτικά προγράμματα, εκ των οποίων μερικά αφορούν αποκλειστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και άλλα αποτελούν οριζόντιες δράσεις που αφορούν και την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Συγκεντρωτικά οι πράξεις που υλοποιούνται και έχουν αντιστοιχηθεί ανά τομέα Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), είναι:

Πίνακας 16: Κατάλογος Πράξεων ανά Κλάδο RIS3 και Πηγή Χρηματοδότησης

α/α	Κλάδος	Αριθμός Πράξεων	Πηγή Χρηματοδότησης
1	Γουνοποιία	1	ΕΠΑνΕΚ 2014-2020
2	Ενέργεια	34	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΑΛΒΑΝΙΑ, INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΠΓΔΜ, INTERREG ADRIATIC–IONIAN, INTERREG MED, HORIZON 2020, RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL, LIFE, ΕΠΑνΕΚ, ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ, ΕΑΠ
3	Ενέργεια /Περιβάλλον	4	HORIZON 2020, RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL
4	Περιβάλλον	11	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΑΛΒΑΝΙΑ, INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΠΓΔΜ,RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL, LIFE, ΕΠΑνΕΚ, ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ, ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ
5	Τουρισμός	5	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΑΛΒΑΝΙΑ, ΕΠΑνΕΚ
6	Όλοι οι τομείς	17	ΕΠΑνΕΚ
	Σύνολο	**72**	

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Πίνακας 17: Κατάλογος Πράξεων ανά Πηγή Χρηματοδότησης και Κλάδο

α/α	Πηγή / Κλάδος	Αριθμός Πράξεων	Γουνοποιία	Ενέργεια	Ενέργεια / Περιβάλλον	Περιβάλλον	Τουρισμός	Όλοι οι Τομείς
1	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΑΛΒΑΝΙΑ	7		3		3	1	
2	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΠΓΔΜ	2		1		1		
3	INTERREG ADRIATIC–IONIAN	1		1				
4	INTERREG MED	1		1				
5	HORIZON 2020	9		7	2			
6	RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL	11		8	2	1		
7	LIFE	3		2		1		
8	ΕΠΑνΕΚ	30	1	7		1	4	17
9	ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ	1		1				

	ΜΑΘΗΣΗ							
10	ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ 2014-2020	2				2		
11	ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	2				2		
12	ΠΕΔ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑ	2		2				
13	ΕΑΠ	1		1				
	Σύνολο	**72**	**1**	**34**	**4**	**11**	**5**	**17**

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα στοιχεία των πράξεων ανά πρόγραμμα και κλάδο ακολουθούν:

Πίνακας 18: Χρηματοδοτικές Πηγές και Προϋπολογισμοί

α/α	Κλάδος	Πράξεις	Προϋπολογισμός
1	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΑΛΒΑΝΙΑ	7	1.120.071 €
2	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ–ΠΓΔΜ	2	357.870 €
3	INTERREG ADRIATIC–IONIAN	1	179.102 €
4	INTERREG MED	1	309.100 €
5	HORIZON 2020	9	2.035.735 €
6	RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL	11	1.344.098 €
7	LIFE	3	427.336 €
8	ΕΠΑνΕΚ	30	Δεν μπορεί να υπολογιστεί (αφορά και οριζόντιες δράσεις)
9	ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	1	250.000 €
10	ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ 2014-2020	2	Δεν βρέθηκαν στοιχεία
11	ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	2	Δεν μπορεί να υπολογιστεί (αφορά και οριζόντιες δράσεις)
12	ΠΕΔ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2	66.493 €
13	ΕΑΠ	1	Δεν διατίθενται στοιχεία
	Σύνολο	**72**	

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.6 Έργα – Μελέτες Συγχρηματοδοτούμενα από το Εθνικό ΠΔΕ (2002-2020)

Σε ότι αφορά στην εικόνα των εγκεκριμένων έργων – μελετών (με στοιχεία του Νοεμβρίου 2020) που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό ΠΔΕ, μετά από στατιστική επεξεργασία παρουσιάζουμε τα εξής σημαντικά στοιχεία και συμπεράσματα, τα οποία σκιαγραφούν το επενδυτικό προφίλ του προγράμματος για την περίοδο 2002-2020 και πριν την εφαρμογή του νέου ΠΠΑ 2021-2025.

Σημ: Επιπλέον εντάξεις έργων – δράσεων έγιναν στο τέλος Δεκεμβρίου 2020.

- Καταγράφονται 98 έργα ή ομάδες έργων με εγκεκριμένο Π/Υ 204.530.745,83 € που κατανέμονται ανά ΣΑ, αριθμό και ποσοστά όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί (Περίοδος 2002-2020).

Πίνακας 19: Έργα και ομάδες έργων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Κατηγορία Έργων – Μελετών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας		**Αριθμός Έργων**	
ΣΑ	**Περιγραφή**	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
ΕΠ041	Περιφερειακά Προγράμματα	65	66%
ΕΠ141	ΕΛΛΑΔΑ 2004	4	4%
ΕΠ241	ΕΑΠ 2003	1	1%
ΕΠ341	Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα	4	4%
ΕΠ541	Επαναλαμβανόμενες Δράσεις	8	8%
ΜΠ041	Περιφερειακά Προγράμματα	16	16%
Σύνολο Έργων – Μελετών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας		**98**	**100%**

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

- Συμβάσεις διαθέτουν τα 65 έργα – μελέτες, δηλαδή ποσοστό ~66%, με τα μη συμβασιοποιημένα έργα να είναι 33.

- Το ποσοστό του συμβασιοποιημένου Π/Υ των 65 έργων – μελετών επί του συνολικά εγκεκριμένου Π/Υ είναι ~37% (76.034.864,34 € επί 204.530.745,83 €).

- Οι συνολικές κατανομές της χρηματοδότησης επί του ποσού των συμβάσεων έργων – μελετών είναι ~51,6%.

- Οι συνολικές πληρωμές έργων – μελετών επί του Π/Υ των συμβάσεων είναι ~60%.

- Η ΠΔΜ ως έδρα είναι φορέας υλοποίησης 24 έργων (24,45% επί συνόλου). Εξ’ αυτών είναι και δικαιούχος σε 17 έργα (με τους λοιπούς δικαιούχους στα υπόλοιπα 7 έργα να είναι ιδιώτες - απαλλοτριώσεις και αγρ. εξηλεκτρισμός, ο Δήμος Σερβίων και το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη). Περιλαμβάνονται κυρίως επαναλαμβανόμενες δράσεις, μελέτες και αριθμός τεχνικών έργων.

    - Τα 12 από τα 24 έργα με δικαιούχο την ΠΔΜ δεν είχαν συμβασιοποιηθεί μέχρι 30 Οκτ 2020.
    - Η ΠΕ Γρεβενών υλοποιεί 7 έργα ως φορέας υλοποίησης και 6 ως δικαιούχος (σε ένα έργο δικαιούχος είναι ο Δήμος Γρεβενών) συνολικού Π/Υ 2.926.773 €
    - Η ΠΕ Καστοριάς υλοποιεί 10 έργα ως φορέας υλοποίησης και ταυτόχρονα δικαιούχος, συνολικού Π/Υ 8.486.816 €
    - Η ΠΕ Κοζάνης υλοποιεί 13 έργα ως φορέας υλοποίησης, συνολικού Π/Υ 4.862.527 €
    - Η ΠΕ Φλώρινας υλοποιεί 4 έργα ως φορέας υλοποίησης και συνολικού Π/Υ 2.833.246 €

- Οι 13 δήμοι της ΠΔΜ υλοποιούν 27 έργα ως φορείς υλοποίησης και ως δικαιούχοι (29,00% επί συνόλου) συνολικού Π/Υ 17.828.043 € (8,00% επί συνόλου).

- Από τις ΔΕΥΑ της ΠΔΜ, μόνο η ΔΕΥΑ Καστοριάς υλοποιεί 5 συνολικά έργα του αντικειμένου της.
- Μεγάλα έργα με Π/Υ πάνω από 1.000.000 € που έχουν ενταχθεί στο Εθνικό ΠΔΕ (και δεν ανήκουν σε επαναλαμβανόμενες δράσεις) είναι:
    - Συντέλεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης οικισμού Αναργύρων Δήμου Αμυνταίου Π.Ε. Φλώρινας (42.400.000 €)
    - Ανάπτυξη δικτύων διανομής φυσικού αερίου στην ΠΔΜ (Π/Υ 12.620.000 €)
    - Αντιπλημμυρικά έργα στις 4 ΠΕ (συνολικού Π/Υ ~5.321.000 €)
    - Συντήρηση προμήθεια για τα ΔΑΚ Πτολεμαΐδας (2.300.000 €)
    - Ανέγερση Μουσείου και Γραφείων Διοίκησης - Προμήθεια Εξοπλισμού Κρόκου (1.200.000 €)
    - Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτημάτων Παλαίστρας – Μελίτης ΠΕ Φλώρινας (1.240.000 €)
    - Ασφαλτόστρωση δρόμου Κλεισούρας – Βλάστης (1.000.000 €)
    - Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην ΕΟ 20 Κοζάνης - Ιωαννίνων (1.265.000 €)
    - Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην ΕΟ 02 Φλώρινας – Βίγλας Πισοδερίου «Χιονοδρομικό» (2.300.000 €)
    - Ενεργειακή αναβάθμιση κλειστού κολυμβητηρίου Γρεβενών (1.456.000 €)
    - Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης (2.750.000 €)
    - Κοζάνη - Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος – Καισαρειά (18.398.540,00 €)
    - Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην ΠΕ Καστοριάς (1.000.000 €)
    - Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού (1.400.000 €)
    - Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων νέου Κομάνου (2.123.000 €)
    - Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου (2.281.419,62 €)
- Οι μελέτες έργων και οι διάφορες υπηρεσίες ανέρχονται σε 19 συνολικού εγκεκριμένου Π/Υ ~4.500.000 € με τις συμβάσεις να ανέρχονται σε ποσοστό ~45%.
- Ο Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Κροκοπαραγωγών είναι δικαιούχος 2 έργων συνολικού Π/Υ 1.500.000 €
- Οι Ιερές Μητροπόλεις Καστοριάς και Σισανίου - Σιάτιστας είναι δικαιούχοι 4 έργων συνολικού ποσού 1.234.093 €

Για τα εγκεκριμένα έργα και μελέτες έγινε η αντιστοίχιση από τη ΔΙΑΠ στους 5 αναπτυξιακούς στόχους των ΕΠΑ – ΠΠΑ 2021-2025, όπως και στον ειδικό στόχο 6 της Υποστήριξης του Προγράμματος με στόχο να αποτυπωθεί η σχετική εικόνα του προγράμματος μέχρι το 2020. Από την επεξεργασία των δεδομένων προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 1 περιλαμβάνεται ένα έργο που αφορά δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της ΠΔΜ, ενώ ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ χρηματοδότηση κάποιας δράσης που να σχετίζεται με έρευνα και καινοτομία προς απευθείας όφελος επιχειρηματικών δράσεων.
- Στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 2 περιλαμβάνονται 30 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 30% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
    - Εδώ εντάσσεται το μεγάλο έργο της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του οικισμού των Αναργύρων (42.000.000 €), το οποίο ζητήθηκε να μεταφερθεί εκτός ΠΠΑ 2021-2025, λόγω του πολύ μεγάλου Π/Υ του, όπως και έγινε αποδεκτό από το Υπουργείο.
    - Σημαντικό ποσοστό του Π/Υ καλύπτουν τα αντιπλημμυρικά έργα στις 4 ΠΕ της ΠΔΜ.
    - Τα υπόλοιπα έργα αποδίδουν την σημερινή εικόνα του προγράμματος που διαχρονικά χρηματοδοτεί με πόρους από το Εθνικό ΠΔΕ, η οποία διαθέτει και κατά περίπτωση αναπτυξιακό χαρακτήρα.
- Στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 3 περιλαμβάνονται 19 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 8% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
    - Εντοπίζουμε κυρίως έργα υποστήριξης αθλητικών εγκαταστάσεων, με τα έργα υποστήριξης δράσεων παιδείας να ακολουθούν.
    - Τα συμπληρωματικά έργα υποστήριξης δομών παιδείας έπονται, ενώ είναι ελάχιστα τα έργα από τον χώρο της υγείας και της πρόνοιας.
    - Δεν εντοπίζουμε δράσεις που σχετίζονται με την απασχόληση των πολιτών.
- Στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 4 περιλαμβάνονται 32 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού σκοπού, καλύπτοντας περίπου το 57% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
    - Περίπου 56% του Π/Υ του στόχου αφορά στην επαναλαμβανόμενη δράση της συντήρησης – αποχιονισμού του οδικού δικτύου της ΠΔΜ.
    - Το έργο της ανάπτυξης των δικτύων διανομής φυσικού αερίου της τάξης των 12.600.000 € έχει ενταχθεί για μελλοντική υλοποίηση στο νέο πρόγραμμα.
    - Το έργο της κατασκευής τμήματος της οδού Κήπου – Καισαρειάς, της τάξης των 18.398.000 € περιλαμβάνεται στα μεγάλα διαχρονικά έργα που αντιστοιχίζονται στο στόχο 4.
- Τέλος, στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 5 περιλαμβάνονται 12 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 2,5% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
    - Εντοπίζουμε 2 μεγάλα και 1 μικρότερο έργο υποστήριξης της επιχειρηματικότητας στις ΠΕ Κοζάνης και Καστοριάς.

- Τα υπόλοιπα έργα αφορούν στον πολιτισμό.

II. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2025

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΠΑ

Η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται ήδη αντιμέτωπη με τις ιστορικά μεγαλύτερες προκλήσεις της και η αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της απαιτεί την πλήρη ενεργοποίηση διαθέσιμων ή/και διεκδικούμενων πόρων, ιδιωτικών και δημόσιων, από εθνικές πηγές και από την ΕΕ ή άλλες πηγές του εξωτερικού. Για τη μέγιστη δυνατή κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων, απαιτείται η συνέχιση της προσπάθειας της δομικής αναπροσαρμογής του παραγωγικού υποδείγματος της Δυτικής Μακεδονίας λόγω της μετάβασης στην μεταλιγνιτική εποχή. Πολύ σημαντικό συμπληρωματικό αναπτυξιακό μοχλό αποτελεί και η αποτελεσματική αξιοποίηση των εθνικών δημόσιων πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων και παρεμβάσεων με αναπτυξιακό πρόσημο.

Η υλοποίηση των δημόσιων επενδύσεων καταγράφεται άμεσα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στο απόθεμα του παραγωγικού κεφαλαίου της χώρας, αλλά υπό τις κατάλληλες συνθήκες μπορεί να έχει και καταλυτικό ρόλο στην πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων και τη στήριξη της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας. Δημόσιες επενδύσεις που δεν στρεβλώνουν τα κίνητρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα που θέτει στρατηγικούς στόχους, ιεραρχεί τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί τις επενδυτικές παρεμβάσεις έναντι μετρήσιμων στόχων, δημιουργούν τη δομή πάνω στην οποία δομείται ο παραγωγικός ιστός της οικονομίας.

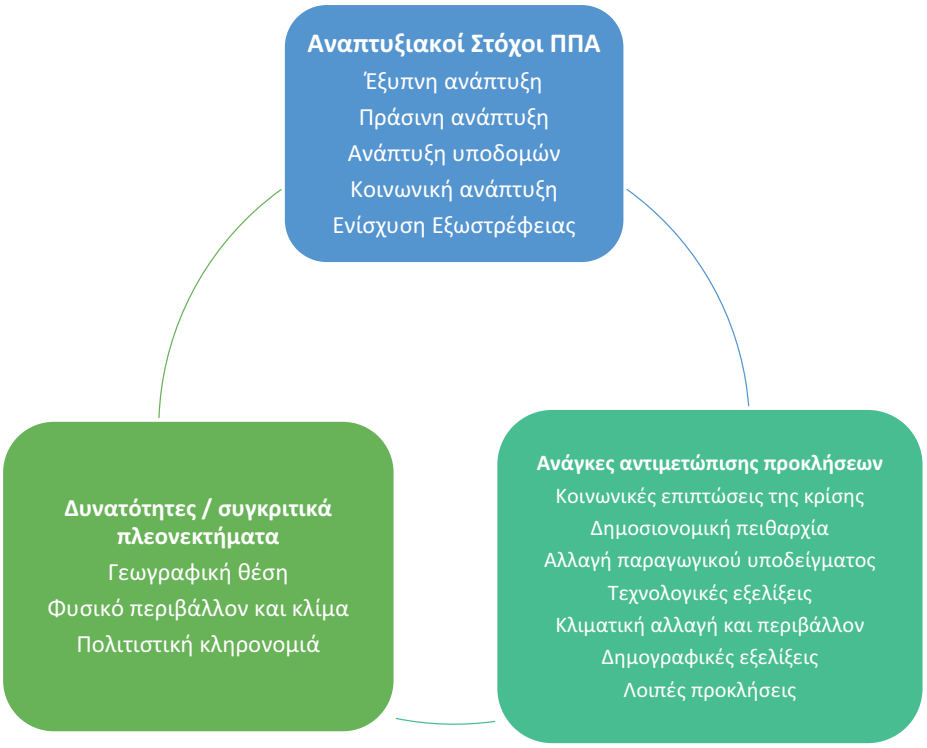

Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19

Η αντίδραση της οικονομικής πολιτικής και κυρίως, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα καθορίσουν τη βραχυμεσοπρόθεσμη προοπτική της περιφερειακής οικονομίας και την πιθανότητα η ΠΔΜ (όπως και ολόκληρη η χώρα) να βρεθεί σε μια νέα παρατεταμένη περίοδο ύφεσης και στασιμότητας. Η οικονομική κρίση και η κρίση χρέους στις οποίες βυθίστηκε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, αλλά και η ανησυχία για την επανεκκίνηση της οικονομίας μετά το σοκ της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19, δείχνουν τα όρια και τις χρόνιες αδυναμίες του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, με τις ειδικές προεκτάσεις της στο περιφερειακό επίπεδο. Οι δομικοί περιορισμοί του μοντέλου αυτού είναι σύνθετοι και πολλαπλοί: η τεχνολογικά και κλαδικά ανεπαρκής διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, η χαμηλή παραγωγικότητα και διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, η μη δημιουργική/παραγωγική επιχειρηματικότητα, η μεγάλη εξάρτηση της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές και η χαμηλή και κλαδικά περιορισμένη εξωστρέφειά της, η απουσία εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής. (*Αργείτης Θ., Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ, 2020*)

Το επόμενο χρονικό διάστημα θα είναι κρίσιμο, ο άξονας του μετασχηματισμού είναι γνωστός: η παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση της οικονομίας, με βασικά χαρακτηριστικά τη μετατόπιση της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας και εντάσεως γνώσεων, και ο περιορισμός της εξάρτησης της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές για την ενδυνάμωση της αυτάρκειας της οικονομίας. Η πανδημία του κορονοϊού COVID-19 ανέδειξε ότι το μέλλον της παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας είναι η ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της εγχώριας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας.

Στόχος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής μέσω των εθνικών πόρων - Όραμα

Ο βασικός στόχος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής με την υποστήριξη των χρηματοδοτήσεων του ΠΠΑ 2021-2025 (που εν δυνάμει προσδιορίζει και το σχετικό όραμα για τη Δυτική Μακεδονία) είναι η κάλυψη των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις ετήσιες επαναλαμβανόμενες δράσεις που θεσμικά ανήκουν ή εκχωρούνται στην ΠΔΜ, σε ισορροπία με αναπτυξιακές δράσεις υποστήριξης της βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΜ (με την κατά το δυνατό μέγιστη δυνατή ενσωμάτωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των ΟΤΑ α’ βαθμού), σε συνέργεια με τις λοιπές συγχρηματοδοτούμενες δράσεις, με την αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε συνθήκες ταχείας μετάβασης λόγω της απολιγνιτοποίησης της περιοχής ως αποτέλεσμα των αποφάσεων για την καθαρή ενέργεια, η ΠΔΜ χαράσσει συνδυασμένες στρατηγικές ανάπτυξης με στόχο την κατά το δυνατό προσαρμογή της στο νέο περιβάλλον. Η ΠΔΜ εργάζεται μεθοδικά για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού μοντέλου περιφερειακής διακυβέρνησης τόσο για τη μετάβαση, όσο και για τις υπόλοιπες συνθήκες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών της, με στόχο ένα βιώσιμο περιφερειακό οικοσύστημα για τις επόμενες γενιές.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι και οι ειδικοί στόχοι του ΠΠΑ της ΠΔΜ ταυτίζονται με αυτούς του ΕΠΑ και αναπτύσσονται ως εξής: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών και Ενίσχυση Εξωστρέφειας.

Διάγραμμα 1: Οι αναπτυξιακοί και οι ειδικοί στόχοι του ΕΠΑ και του ΠΠΑ της ΠΔΜ

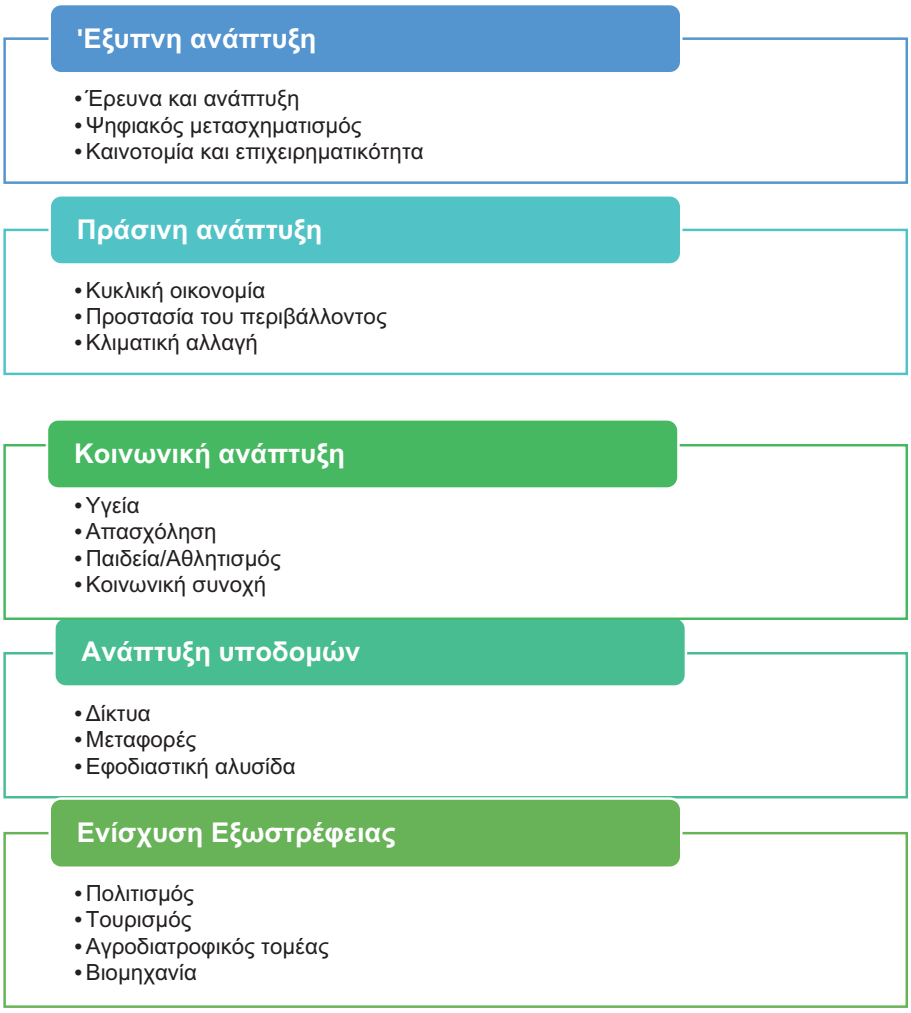

Οι πρώτοι δυο στόχοι, όπως και τμήμα του 5ου στόχου έχουν ευρύτερη στόχευση που αφορά πρακτικά στο σύνολο των οικονομικών κυρίως δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική τους διάσταση για τον πυλώνα 2, ενώ οι υπόλοιποι στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Τίθεται εξαρχής ως στρατηγική επιλογή της ΠΔΜ η προσπάθεια μιας <u>ισορροπημένης εφαρμογής δράσεων</u> που αφορούν στις τέσσερεις Περιφερειακές Ενότητες και στους πέντε στόχους ανάπτυξης, ακολουθώντας τη νέα λογική αξιοποίησης των πόρων του ΠΔΕ για την περίοδο 2021-2025. Από την άλλη και ενώ είναι αναγκαίες η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των δράσεων εντός κάθε πυλώνα, η πληθώρα των δικαιούχων και το νέο Σύστημα Ένταξης, Διαχείρισης και Ελέγχου που θα εφαρμοστεί, αναμένεται πως θα επιφέρει σημαντικές δυσκολίες εφαρμογής και απαιτείται εξαρχής σφικτή εποπτεία και διαχείριση των επί μέρους κατηγοριών των έργων και δράσεων που θα εντάσσονται προς χρηματοδότηση, για να υπάρχει η επιθυμητή, αλλά και απαραίτητη ισορροπία των αναπτυξιακών στόχων. Τεράστια βαρύτητα στον σχεδιασμό και στον Π/Υ του ΠΠΑ έχουν τα συνεχιζόμενα έργα για τα οποία λαμβάνεται υπόψη το 'ανεκτέλεστο' (προϋπολογισμός στο ύψος των συμβάσεων μείον τις πληρωμές προηγούμενων ετών), όπως και των ετήσιων επαναλαμβανόμενων δράσεων.

Αναγνωρίζεται εκ προοιμίου πως αναφορικά με την επιλογή και την προτεραιοποίηση των μείζονος σημασίας παρεμβάσεων που προβλέπουν στον αναπτυξιακό σχεδιασμό τους, τόσο η ίδια η ΠΔΜ ως οργανισμός, αλλά και κυρίως οι ΟΤΑ α’ βαθμού, αυτές αποτελούν ένα πολυσύνθετο πεδίο στρατηγικής του παρόντος σχεδιασμού, δεδομένων των εξής συνθηκών:

- Η περίοδος προγραμματισμού του νέου ΕΣΠΑ και του νέου ΠΕΠ 2021-2027 έχει μετακινηθεί λόγω της πανδημίας, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστές κατά την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος σχεδίου οι οριστικές επιλογές και οι κατευθύνσεις της επιλεξιμότητας των δυνητικών προς ένταξη πράξεων. Το γεγονός αυτό, δυσχεραίνει σε ένα βαθμό τις επιλογές των δράσεων του ΠΠΑ 2021-2025 που θεωρούνται ως μείζονος σημασίας και ταυτόχρονα πρέπει να τηρείται η συνθήκη, οι δράσεις αυτές να μην έχουν δυνατότητα χρηματοδότησης από συγχρηματοδοτούμενους πόρους και κυρίως αυτούς του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και των συναφών τομεακών προγραμμάτων του νέου ΕΣΠΑ.

- Βρίσκεται σε εξέλιξη και ο σχεδιασμός του νέου εθνικού επιχειρησιακού προγράμματος της Δίκαιης Μετάβασης, όπως και της ενδιάμεσης μεταβατικής περιόδου 2020-2023, ο οποίος επίσης θα αξιοποιεί εθνικούς και διαρθρωτικούς πόρους με ειδικά κριτήρια και συνθήκες επιλεξιμότητας για τις περιοχές που βρίσκονται σε μετάβαση.

Είναι λογικό και αναμενόμενο λοιπόν οι εν δυνάμει δικαιούχοι δράσεων του ΠΠΑ 2021-2025 να μην μπορούν να διακρίνουν με απόλυτο τρόπο, ποιες από τις δράσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού τους θα πρέπει με ασφάλεια να θεωρούνται ως δράσεις μείζονος σημασίας και ταυτόχρονα να είναι εν δυνάμει χρηματοδοτούμενες αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Για το λόγο αυτό στο παρόν σχέδιο αποτυπώθηκαν οι άξονες προτεραιότητας στους 5 αναπτυξιακούς στόχους με βάση τις υφιστάμενες προγραμματικές συνθήκες όλων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, όπως αυτές διαμορφώνονταν στο τελευταίο τρίμηνο του 2020.

ΑΝΆΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΉς ΠΕΡΙΦΈΡΕΙΑς ΑΝΆ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΌ ΣΤΌΧΟ – ΠΥΛΏΝΑ

Ακολουθεί η ανάλυση της στρατηγικής της Περιφέρειας ανά αναπτυξιακό στόχο – πυλώνα:

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 1: Έξυπνη Ανάπτυξη

Θεωρείται ως ιδιαιτέρως σημαντική για την ΠΔΜ, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της οι οποίες θα υποστηρίζονται επιτελικά με όλες τις

διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις και κάθε άλλο δυνατό μέσο (δομές υποστήριξης). Η ΠΔΜ επιδιώκει ένα μετασχηματισμό προς μια οικονομία μη επιβαρυντική για το κλίμα, προσφέροντας με ειδικό θετικό πρόσημο στην επίτευξη των στόχων της χώρας για το κλίμα και την ενέργεια του 2030, όπως περιγράφεται στο ΕΣΕΚ.

Η Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη & Καινοτομία (ΕΤΑΚ) αποτελεί το όχημα για την σταδιακή βελτίωση των παραγωγικών δεικτών, της απασχόλησης και της ανάπτυξης μιας περιφερειακής οικονομίας ουδέτερης ως προς τις επιπτώσεις της στο κλίμα. Για τον λόγο αυτό χρειάζονται συνεχώς συμπληρωματικές στοχευμένες επενδύσεις στην ΕΤΑΚ, πέραν των συγχρηματοδοτούμενων πόρων και από το ΠΔΕ και το ΠΠΑ.

Στοχεύοντας στα παραπάνω, η Δυτική Μακεδονία θα επιτύχει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της εκσυγχρονίζοντας και διευρύνοντας την παραγωγική βάση και τη δομή της, με παράλληλη προώθηση της (περιβαλλοντικής) Καινοτομίας, που θα ισχυροποιούν την ίδια την Περιφέρεια απέναντι σε υφέσεις και διαρθρωτικές μεταβολές και θα δημιουργούν νέες και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

Στη χρηματοδότηση πρωτοβουλιών για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, τα ειδικά προγράμματα του άρθρου 130 του ν. 4635/2019 μπορούν να αποτελέσουν ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την ΠΔΜ. Εξάλλου, πολλά από τα Ταμεία που έχουν παρόμοια μορφή στη χώρα μας και συγχρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς πόρους κατευθύνονται σε στήριξη καινοτόμων ιδεών σε αρχικές φάσεις επιχειρηματικότητας.

Η ΠΔΜ καλείται να ανταποκριθεί στις αναπτυξιακές ανάγκες που προέρχονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της μετάβασης στη Μεταλιγνιτική εποχή.

Σημαντική κρίνεται η εν δυνάμει συνεισφορά επενδυτικών προτεραιοτήτων στην κάλυψη της ανάγκης για αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος της περιφέρειας, καθώς και στην ανάγκη αντιμετώπισης των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης.

Στην ίδια κατεύθυνση βρίσκεται και η προτεραιότητα για την περαιτέρω προώθηση των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας στις επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να ενσωματώσουν αυτή τη γνώση στην παραγωγική τους πρακτική.

Τέλος, εντός του στόχου της έξυπνης ανάπτυξης βρίσκεται και η προσπάθεια συσσώρευσης και διάχυσης εφαρμογών ΤΠΕ που έχουν δημιουργηθεί για τις ανάγκες των αρμοδιοτήτων των 2 βαθμών αυτοδιοίκησης. Η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητη στη δημόσια διοίκηση, αφού προάγει την αποτελεσματικότητα του έργου που παράγει.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Συμπληρωματικές ανάγκες με άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα στο πλαίσιο ενίσχυσης δράσεων ΕΤΑΚ σε σύνδεση με την επιχειρηματικότητα, όπως καθορίζεται στην αναμενόμενη επικαιροποιημένη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΜ.

Στοχευμένες συμπληρωματικές παρεμβάσεις στην προσπάθεια μετασχηματισμού της οικονομίας της περιοχής.

Στρατηγικός εταίρος της ΠΔΜ θα είναι το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας στην κατεύθυνση της πράσινης εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας και της απευθείας σύνδεσης της έρευνας με την επιχειρηματικότητα.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια πράσινης ανάπτυξης της ΠΔΜ έχει η διαδικασία μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα και του οικονομικού μετασχηματισμού των τριών βασικών τομέων της οικονομίας. Οι σχετικές προτεραιότητες της ΠΔΜ περιλαμβάνουν ιδιαίτερες πρωτοβουλίες για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, σταδιακή απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αύξηση της χρήσης ΑΠΕ και τεχνολογιών συμπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Η απολιγνιτοποίηση του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με την ανάπτυξη παραγωγικών δομών που αξιοποιούν άλλες πηγές ενέργειας, αλλά και με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στους κάτοικους της ΠΔΜ που πλήττονται από τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης, βρίσκεται στο απόλυτο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΔΜ.

Η μετάβαση προς μια «καθαρή» ενεργειακά οικονομία στην ΠΔΜ αποτελεί μια οριζόντια στρατηγική επιλογή και κομβικό σημείο της προσπάθειας οικονομικού μετασχηματισμού για την ΠΔΜ στα επόμενα κρίσιμα χρόνια.

Η ΠΔΜ εστιάζει προγραμματικά και πολύ στοχευμένα σε στρατηγικές που δεδομένων των συνθηκών της απολιγνιτοποίησης μπορούν να αντιμετωπίσουν το ενεργειακό και το περιβαλλοντικό «κενό» που ήδη δημιουργείται με τη σταδιακή παύση της λιγνιτικής παραγωγής, μειώνοντας δραματικά, την (άμεση) επίδραση του τομέα της ενέργειας στην περιφερειακή οικονομία.

Η ΠΔΜ με βάση την εκ των πραγμάτων δραματική διαφοροποίηση της σχέσης της με τις δραστηριότητες από την εξόρυξη του λιγνίτη, θα προωθήσει περιβαλλοντικά φιλικές επενδύσεις δίνοντας παράλληλα, έμφαση στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας (δημόσια διοίκηση, επιχειρήσεις, πολίτες).

Οι προγραμματιζόμενες πράσινες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στοχεύουν στην προώθηση μιας φιλικής προς το περιβάλλον, ανταγωνιστικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της ΠΔΜ σε σχέση με την προστασία και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την ικανοποίηση του ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου.

Κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια πράσινης ανάπτυξης και αποτελεσματικής εφαρμογής πρωτοβουλιών κυκλικής οικονομίας της ΠΔΜ έχει η διαδικασία μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα που βρίσκεται σε εξέλιξη. Οι σχετικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τεχνολογιών συμπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας.

Επιδιώκεται η ομαλοποίηση της ζωής και της ανάπτυξης στην ΠΔΜ που επιφέρει η απολιγνιτοποίηση του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με την ανάπτυξη παραγωγικών δομών που αξιοποιούν άλλες πηγές ενέργειας, αλλά και με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την

ανάπτυξη άλλων ισοδύναμων οικονομικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στους κάτοικους των περιοχών που πλήττονται από τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης.

Ισοβαρή ρόλο στο θέμα της αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος έχουν και δράσεις για ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας, καθώς και πρωτοβουλίες για την ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς, ενώ τέλος δεν απουσιάζουν από τη στρατηγική δράσεις που αποβλέπουν στον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής. Ειδική μέριμνα θα ληφθεί κατά τον σχεδιασμό όλων των δράσεων - έργων για τις ευπαθείς ομάδες που ενδέχεται να πληγούν περισσότερο από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και να χρήζουν εξειδικευμένης αντιμετώπισης όπως τα ΑμεΑ.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης και κυκλικής οικονομίας στην κατεύθυνση της ενεργειακής μετάβασης, της ανάπτυξης σχετικών υποδομών, αλλά και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, όπως και της συμμετοχής σε επενδυτικά σχήματα για επιχειρηματικές δράσεις πράσινης ανάπτυξης.

Κρίσιμοι εταίροι στην προσπάθεια επίτευξης αξιόλογων αποτελεσμάτων του αναπτυξιακού στόχου της Πράσινης Ανάπτυξης είναι οι δήμοι της ΠΔΜ.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 3: Κοινωνική Ανάπτυξη

Ο μετασχηματισμός, η επίτευξη οικονομικής ισορροπίας και εν τέλει η μεγέθυνση της οικονομίας είναι επιθυμητή στον βαθμό που βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Βασική επιδίωξη της στρατηγικής της ΠΔΜ είναι η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης που επιφέρει η απολιγνιτοποίηση και η πανδημία.

Τομείς που διαχρονικά χρήζουν συνεχόμενων χρηματοδοτήσεων για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση) θα ενισχυθούν με συμπληρωματικές παρεμβάσεις μέσα από το ΠΔΕ της προγραμματικής περιόδου, πάντα με ειδικό πρόσημο ενίσχυσης των υποδομών που υποστηρίζουν τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Στις προτεραιότητες της κοινωνικής ανάπτυξης της ΠΔΜ μέσω του ΠΠΑ 2021-2025 εντάσσεται και η διατήρηση του περιβάλλοντος ασφάλειας και προστασίας, δεδομένου πως οι συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις στον τομέα αυτό είναι σχετικά περιορισμένες.

Ταυτόχρονα θα επιδιωχθεί η ενίσχυση τομέων που είτε δεν συγχρηματοδοτούνται από τους διαρθρωτικούς πόρους (αθλητισμός), είτε βρίσκονται χαμηλά στις προτεραιότητες άλλων προγραμμάτων.

Η κατάρτιση – επανακατάρτιση ειδικού τύπου ομάδων επαγγελματιών που πλήττονται από τη μετάβαση κατέχει επίσης ειδική θέση στη στρατηγική του στόχου 3.

Τέλος, θα υπάρξουν δράσεις στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσπάθεια επιστροφής επιστημόνων, ερευνητών και μη, που εργάζονται πλέον στο εξωτερικό, πολλοί εκ των οποίων έφυγαν τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης (brain gain). Στην ίδια κατεύθυνση, ειδική μέριμνα με πλέγμα δράσεων θα ληφθούν συμπληρωματικά στην προσπάθεια διεθνοποίησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες σε υποδομές υγείας, πρόνοιας, σε νέες δράσεις αθλητισμού και σε νέες ειδικές δράσεις για την τόνωση των πολιτικών απασχόλησης προς άρση των συνεπειών της βίαιης μετάβασης στη Μεταλιγνιτική περίοδο.

Συμπληρωματικές ανάγκες σε υποδομές εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων.

Νέες ανάγκες στήριξης των αστικών και αγροτικών περιοχών λόγω της απολιγνιτοποίησης.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη αρκετών από τις υποδομές της ΠΔΜ οφείλεται στις αναπτυξιακές δυνατότητες που προσφέρει η γεωγραφική θέση της στο σταυροδρόμι τριών χωρών, η οποία καθιστά τη Δυτική Μακεδονία εν δυνάμει σημαντικό ενεργειακό και εμπορικό κόμβο στα νοτιοδυτικά Βαλκάνια.

Προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας - Κοζάνη - όρια Νομού Λάρισας» για την περαιτέρω αύξηση της προσπελασιμότητας από και προς την ΠΔΜ και τη βελτίωση της σύνδεσης της, ενώ στρατηγικής σημασίας θεωρείται η ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος (Ε65, από Τρίκαλα μέχρι και την Εγνατία Οδό).

Το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο της ΠΔΜ, χρήζει περαιτέρω ποιοτικής αναβάθμισης και συμπληρώσεων προκειμένου να ανταποκριθεί στο νέο σύστημα μετακινήσεων που δημιουργούν τα μεγάλα οδικά έργα, αλλά και οι απαιτήσεις των οδικών εμπορευματικών μεταφορών στην προσπάθεια του οικονομικού μετασχηματισμού. Ταυτόχρονα έντονες παραμένουν οι ανάγκες βελτίωσης της πρόσβασης σε επιχειρήσεις του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα.

Μέσω της ψηφιοποίησης των μεταφορών, της ανάπτυξης του σιδηροδρομικού δικτύου και της πολυτροπικής κινητικότητας, μπορεί να μειώνεται το σημαντικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα των μεταφορών στην ευρύτερη περιοχή.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες δράσεων κυρίως της ανάπτυξης – βελτίωσης – εκσυγχρονισμού οδικών υποδομών και της ασφάλειας αυτών.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Ιδιαίτερη βαρύτητα στην αναπτυξιακή στρατηγική κατέχουν οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, καθώς αυτή η ενίσχυση αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του περιφερειακού παραγωγικού υποδείγματος.

Επιδιώκεται η πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Δυτικής Μακεδονίας όσον αφορά στο φυσικό περιβάλλον και στην πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει, με κεντρικό πυλώνα την αγροδιατροφή (προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ) σε συνδυασμό με τον αγροτουρισμό (ορειβατικός, θρησκευτικός και γαστρονομικός). Τα αγροτικά προϊόντα της ΠΔΜ θα πρέπει να διαφοροποιηθούν απέναντι στον ανταγωνισμό με βάση τα ποιοτικά και τοπικά χαρακτηριστικά τους, μιας και δομικά ζητήματα όπως ο εξαιρετικά μικρός (κατά μέσο όρο) αγροτικός κλήρος περιορίζει την κλίμακα παραγωγής, τη χρήση τεχνολογίας και την αύξηση παραγωγικότητας στον πρωτογενή τομέα. Προς αυτή την κατεύθυνση, επενδυτική προτεραιότητα αποτελούν και δράσεις που έχουν ως στόχο τη δημιουργία, την ενίσχυση και την προώθηση ενός περιφερειακού εμπορικού σήματος, στο πρότυπο άλλων περιφερειών με παρόμοια χαρακτηριστικά και προϊόντα.

Ειδική μέριμνα περιλαμβάνεται για την υποστήριξη σύγχρονων δράσεων αστικής ανάπτυξης των 5 μεγάλων πόλεων που στερούνται αξιόλογων συνδέσεων με διεθνή δίκτυα πόλεων, όπως και δράσεων ανάδειξης και υποστήριξης του πολιτιστικού αποθέματος, αλλά και του σύγχρονου πολιτισμού της ΠΔΜ.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες προώθησης προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, επενδύσεων στήριξης του παραγωγικού δυναμικού, ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων, δράσεων σύγχρονου πολιτισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΌς ΚΑΙ ΙΕΡΆΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΏΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΏΝ ΣΤΌΧΩΝ ΤΗς ΠΕΡΙΦΈΡΕΙΑς – ΑΝΤΙΣΤΟΊΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΎς ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΎς ΣΤΌΧΟΥς ΕΠΑ

Αναλύονται ακολούθως ιεραρχημένα οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι της ΠΔΜ. Παρουσιάζονται παράλληλα επίσης ιεραρχημένα: οι κύριες στρατηγικές επιλογές – κατηγορίες έργων και δράσεων, οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι και οι βασικές προτεραιότητες που επιλέγονται για το νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο της ΠΔΜ για κάθε ένα από τους 5 αναπτυξιακούς στόχους – πυλώνες και για τις ανάγκες του σχεδιασμού του ΠΠΑ 2021-2025.

Σημειώνεται πως υπάρχει **πλήρης ταύτιση – αντιστοίχιση** με τους αναπτυξιακούς και ειδικούς στόχους του ΕΠΑ.

Τονίζεται ιδιαίτερα πως η στρατηγική που παρουσιάζεται είναι προσαρμοσμένη στον ειδικό χαρακτήρα των δυνητικών χρηματοδοτήσεων δράσεων από το ΠΔΕ, **που λειτουργεί**

συμπληρωματικά στα προγράμματα που υποστηρίζουν παρόμοιες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις.

Επιλέγεται μια **αρκετά ευρεία ενότητα προτεραιοτήτων ανά αναπτυξιακό στόχο,** καθώς εξαιτίας της λογικής της **συμπληρωματικότητας** στις λοιπές συγχρηματοδοτούμενες δράσεις, θα πρέπει να υπάρχει επιχειρησιακά η δυνατότητα προσαρμογής, αλλά και διεύρυνσης των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν εν τέλει από το ΠΠΑ 2021-2025.

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 1: Έξυπνη Ανάπτυξη

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου – Κατηγορίες έργων και δράσεων

Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από την απολιγνιτοποίηση με την ενίσχυση ανταγωνιστικότητας – απασχόλησης ενόψει βιομηχανικού μετασχηματισμού με τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης και την στήριξη της ανάπτυξης επιχειρηματικής κουλτούρας, προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ σε ισόρροπη ανάπτυξη και άλλων στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ, ενίσχυση των προσπαθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

i. Έρευνα και Ανάπτυξη (ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών)
ii. Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα (ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ)
iii. Ψηφιακός μετασχηματισμός (εκμετάλλευση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις αυτοδιοικήσεις)

Επιλέγονται οι εξής προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρεις ειδικούς στόχους της έξυπνης ανάπτυξης:

Διάγραμμα 2: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου έξυπνης ανάπτυξης για την ΠΔΜ

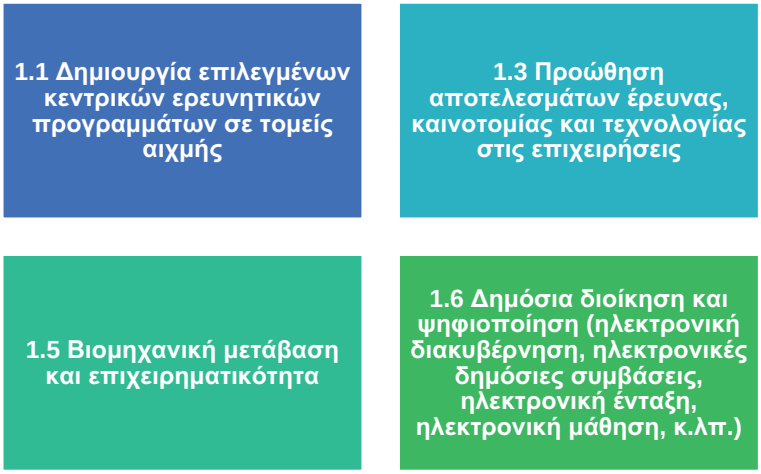

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
- Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)
- Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών προγραμμάτων σε τομείς αιχμής.
- Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων και μονάδων παραγωγής, ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους, βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών και χρήση ΑΠΕ, εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (όπως H_2 κ.ά.), προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ, προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ, στρατηγική διαχείριση δράσεων πολιτικής και περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ, δράσεις πράσινων πόλεων, ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ’ κατηγορίας και επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

i. Προστασία του περιβάλλοντος (σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας)

ii. Μετάβαση σε κυκλική οικονομία (ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία)

iii. Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής

Επιλέγονται οι εξής προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρεις ειδικούς στόχους της πράσινης ανάπτυξης:

Διάγραμμα 3: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου πράσινης ανάπτυξης για την ΠΔΜ

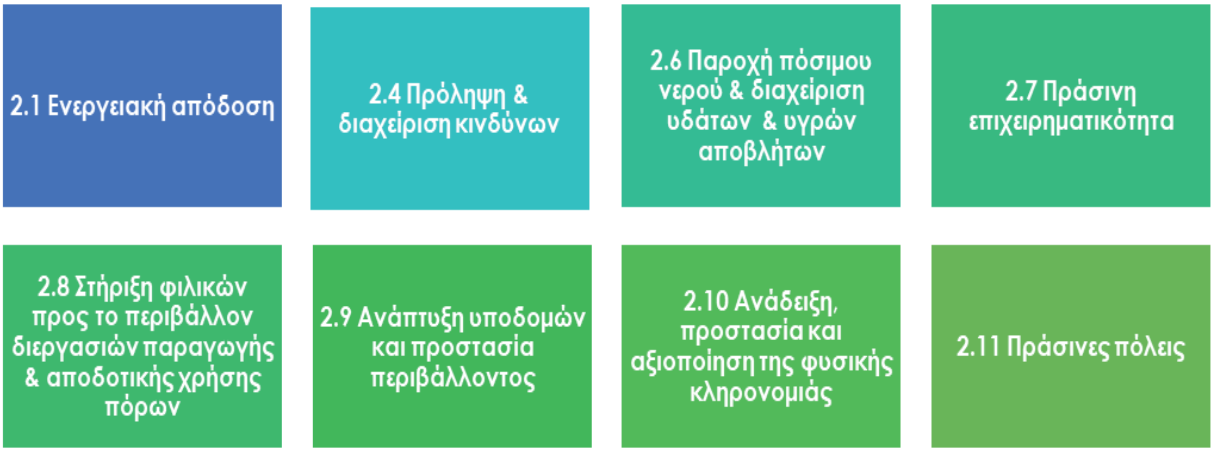

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα - ενεργειακή μετάβαση
- Πράσινη επιχειρηματικότητα (όπως επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)
- Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
- Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (όπως μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)
- Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή
- Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)
- Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
- Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (όπως βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)
- Ενεργειακή απόδοση

- Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
- Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 3: Κοινωνική Ανάπτυξη

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

3.α: Ολοκλήρωση των υποδομών και διεθνοποίηση του ΑΕΙ, βελτίωση και ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων, ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους, βελτίωση αθλητικών υποδομών.

3.β: Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων και κοινωνικών επενδύσεων, αναχαίτιση brain drain, δράσεις κατάρτισης εργαζομένων, ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού, στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία), καταπολέμηση φτώχειας, προστασία ευάλωτων ομάδων, προώθηση δια βίου μάθησης.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

i. Υγεία (εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης)

ii. Απασχόληση (ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών)

iii. Κοινωνική συνοχή (ενίσχυση δράσεων πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης ενεργειακής φτώχειας)

iv. Παιδεία (βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών)

v. Αθλητισμός (ενίσχυση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού)

Επιλέγονται οι εξής προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους πέντε ειδικούς στόχους της κοινωνικής ανάπτυξης:

Διάγραμμα 4: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου κοινωνικής ανάπτυξης για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Υγεία: υποδομές, εξοπλισμός
- Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (όπως προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)
- Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑμεΑ
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών και αγροτικών περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών
- Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)
- Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
- Διεθνοποίηση ΑΕΙ
- Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

Ολοκλήρωση κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας – Κοζάνη – όρια Νομού Λάρισας», ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος της Ε65, ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, βελτίωση λειτουργίας των δύο αεροδρομίων, ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής και βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ανάπτυξη δομών – υποδομών εξυπηρέτησης ΑμεΑ, δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας, ανάπτυξη συστημάτων ψηφιοποίησης μεταφορών.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

i. Δίκτυα (οδικά)

ii. Μεταφορές (βιώσιμες, ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, έξυπνες, ασφαλείς και διατροπικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα)

Επιλέγονται οι εξής προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρείς ειδικούς στόχους της ανάπτυξης υποδομών:

Διάγραμμα 5: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ανάπτυξης υποδομών για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Οδικές υποδομές
- Οδική ασφάλεια
- Πολυτροπική και αστική κινητικότητα

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

Προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, προώθηση τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος όπως και βελτίωση των συναφών υποδομών για την ανάδειξη της ΠΔΜ ως την Πράσινη Περιφέρεια των Λιμνών της χώρας, σύνδεση περιφερειακών και εθνικών πολιτικών – δράσεων με εκτεταμένες και στοχευμένες πρωτοβουλίες σε προγράμματα της ΕΕ, δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού και ανάδειξη τους, δράσεις προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού, Συμπληρωματικές σημειακές δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών και λοιπών συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα, ενίσχυση σχεδιασμού και εφαρμογής των Σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ, ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) με έμφαση στη στήριξη της μετάβασης ενεργειακών περιοχών.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

i. Βιομηχανία (μεταποίηση)

ii. Αγροδιατροφικός τομέας

iii. Τουρισμός

iv. Πολιτισμός

Που συνδυαστικά αφορούν στην:

- Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.
- Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Επιλέγονται οι εξής προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους δύο ειδικούς στόχους της ενίσχυσης της εξωστρέφειας:

Διάγραμμα 6: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ενίσχυσης της εξωστρέφειας για την ΠΔΜ

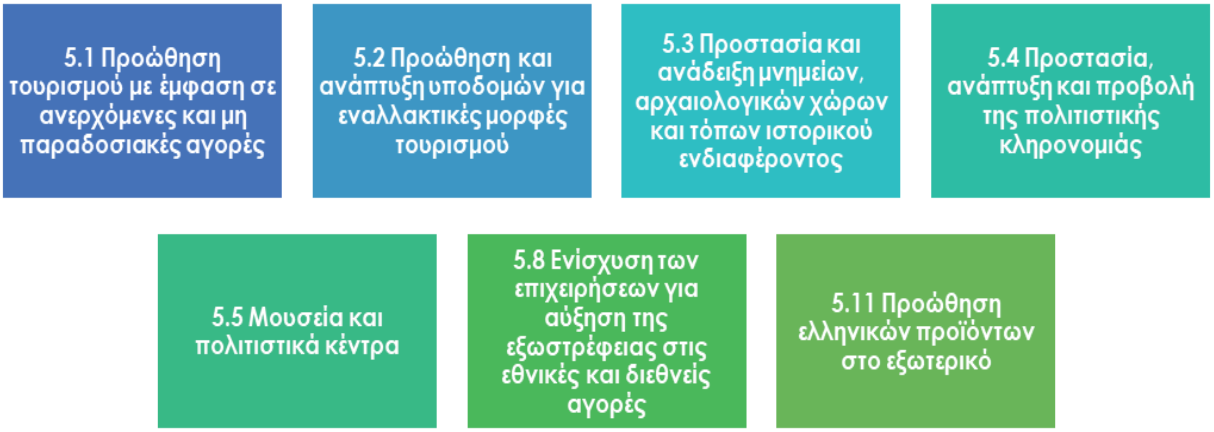

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
- Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (όπως συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)
- Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
- Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (όπως health & wellness, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)
- Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
- Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα

2. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΠΑ

Οι πέντε Αναπτυξιακοί Στόχοι του ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΜ ταυτίζονται με τους πέντε αντίστοιχους Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠΑ και περιλαμβάνουν όλους τους επί μέρους Άξονες Προτεραιότητας που επιλέγονται για τη Δυτική Μακεδονία.

Διάγραμμα 7: Αναπτυξιακοί Στόχοι ΠΠΑ 2021 – 2025 και Αναπτυξιακοί Στόχοι ΕΠΑ

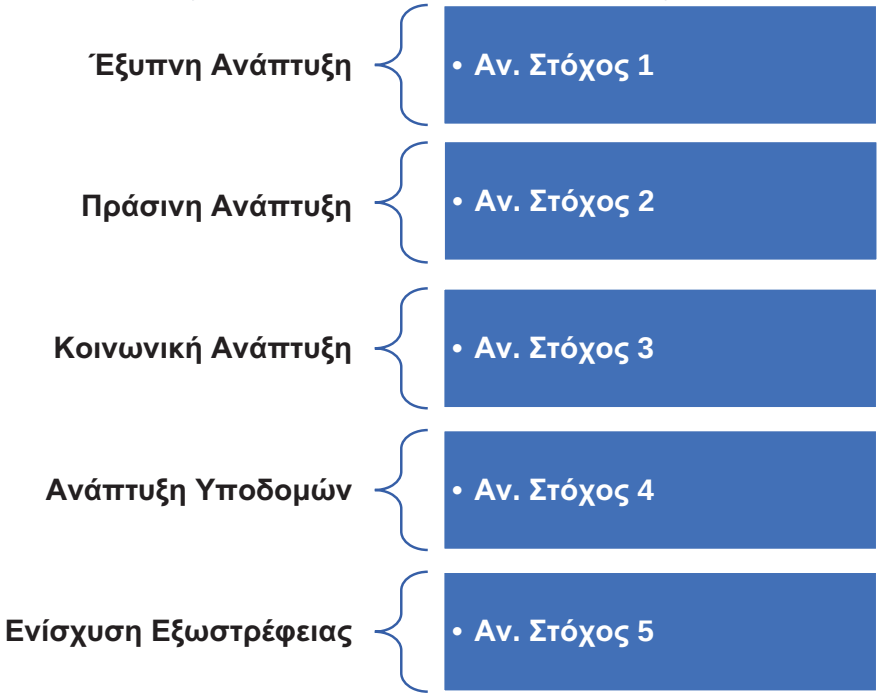

Στους στόχους αυτούς προστίθεται και ένας 6ος που αφορά στην υποστήριξη του προγράμματος.

Ακολουθούν πινακοποιημένα οι ταυτότητες των στόχων του προγράμματος συνολικά:

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Έρευνα & Ανάπτυξη (Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών) ΕΑΣ2: Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα (Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ) ΕΑΣ3: Ψηφιακός μετασχηματισμός (Εκμετάλλευση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις αυτοδιοικήσεις)
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Έξυπνη Ανάπτυξη
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Η Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη & Καινοτομία (ΕΤΑΚ) αποτελεί το όχημα για την σταδιακή βελτίωση των παραγωγικών δεικτών, της απασχόλησης και της ανάπτυξης της περιφερειακής οικονομίας και αυτά επιδιώκει ο Στόχος 1 μέσω των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν συμπληρωματικά σε λοιπές συγχρηματοδούμενες συναφείς πρωτοβουλίες.
Κατηγορίες Δράσεων:	Προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ σε ισόρροπη ανάπτυξη και άλλων στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ, ενίσχυση των προσπαθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Η ενίσχυση της φέρουσας ικανότητας επιχειρήσεων, επαγγελματιών και επιστημόνων να καινοτομούν και να μεγεθύνονται με στοιχεία καινοτομίας με την υποστήριξη της Περιφέρειας και του Πανεπιστημίου.

Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Προστασία του περιβάλλοντος (σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας) ΕΑΣ2: Μετάβαση σε κυκλική οικονομία (Ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία) ΕΑΣ3: Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Πράσινη Ανάπτυξη
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Προγραμματιζόμενες συμπληρωματικές πράσινες αναπτυξιακές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην προώθηση μιας φιλικής προς το περιβάλλον ανταγωνιστικής οικονομίας στην περίοδο της Δίκαιης Μετάβασης, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της ΠΔΜ σε σχέση με την προστασία και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την ικανοποίηση του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου.
Κατηγορίες Δράσεων:	Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων και μονάδων παραγωγής, ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους, βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών και χρήση ΑΠΕ, εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (Η2 κ.ά.), προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ, προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ, στρατηγική διαχείριση δράσεων πολιτικής και περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ, δράσεις πράσινων πόλεων, ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ’ κατηγορίας και επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Η προστασία του περιβάλλοντος με την φιλική προς αυτό συμπληρωματική εξυπηρέτηση όλων των συναφών υποδομών, η μετάβαση στην κυκλική οικονομία και ο μετασχηματισμός της περιφερειακής οικονομίας μαζί με την αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής αποτελούν θεσμικές υποχρεώσεις της Περιφέρειας και των εν δυνάμει δικαιούχων έργων και δράσεων.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α’ βαθμού και νομικά τους πρόσωπα

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Υγεία (Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης) ΕΑΣ2: Απασχόληση (Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών) ΕΑΣ3: Κοινωνική συνοχή (Ενίσχυση δράσεων πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης ενεργειακής φτώχειας) ΕΑΣ4: Παιδεία (Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών) ΕΑΣ5: Αθλητισμός (Ενίσχυση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού)
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Κοινωνική Ανάπτυξη

Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Υποστήριξη συμπληρωματικών έργων – δράσεων που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και τις συνθήκες διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού.
Κατηγορίες Δράσεων:	Συμπληρωματικά έργα και δράσεις : 3.α: Ολοκλήρωση των υποδομών και διεθνοποίηση ΑΕΙ, βελτίωση και ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων, ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους, βελτίωση αθλητικών υποδομών. 3.β: Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων και κοινωνικών επενδύσεων, αναχαίτιση brain drain, δράσεις κατάρτισης εργαζομένων, ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού, στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία), καταπολέμηση φτώχειας, προστασία ευάλωτων ομάδων, προώθηση δια βίου μάθησης.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις πέραν των επαναλαμβανόμενων ετήσια δαπανών στην Υγεία, σημειακά στην Απασχόληση, έντονα στην Κοινωνική συνοχή και στην Παιδεία όπως και έντονα παρεμβατικά στον Αθλητισμό.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α’ βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Μονάδες Υγείας και Πρόνοιας Δυτικής Μακεδονίας

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Δίκτυα (οδικά) ΕΑΣ2: Μεταφορές (βιώσιμες, ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, έξυπνες, ασφαλείς και διατροπικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα) ΕΑΣ3: Εφοδιαστική αλυσίδα
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Ανάπτυξη Υποδομών
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Υποστήριξη συμπληρωματικών έργων – δράσεων που βελτιώνουν τις βασικές υποδομές μεταφορών με επικέντρωση στα οδικά δίκτυα και στην οδική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων των ετήσιων επαναλαμβανόμενων δράσεων.
Κατηγορίες Δράσεων:	Σε πρώτο επίπεδο ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας και σε δεύτερο επίπεδο ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής και βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ανάπτυξη δομών – υποδομών εξυπηρέτησης ΑμεΑ, ανάπτυξη συστημάτων ψηφιοποίησης μεταφορών, ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη επενδύσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις πέραν των επαναλαμβανόμενων ετήσια δαπανών στις υποδομές των μεταφορών.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α’ βαθμού και νομικά τους πρόσωπα

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 5 «Ενίσχυση Εξωστρέφειας»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Βιομηχανία (μεταποίηση) ΕΑΣ2: Αγροδιατροφικός τομέας ΕΑΣ3: Τουρισμός ΕΑΣ4: Πολιτισμός
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Ιδιαίτερη βαρύτητα στους στόχους της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής κατέχουν οι συμπληρωματικές παρεμβάσεις ενίσχυσης τόσο της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, όσο και του πολιτισμού της, καθώς αυτή η ενίσχυση αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του περιφερειακού παραγωγικού υποδείγματος, αλλά και της ανάδειξης των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων.
Κατηγορίες Δράσεων:	Δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών και λοιπών συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα, προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, προώθηση τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος όπως και βελτίωση των συναφών υποδομών για την ανάδειξη της ΠΔΜ ως την Πράσινη Περιφέρεια των Λιμνών της χώρας, δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού και ανάδειξη τους, δράσεις προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις ενίσχυσης εξωστρέφειας και του πολιτιστικού αποθέματος της Δυτικής Μακεδονίας που έχει οπισθοχωρήσει από το 2010 και μετά λόγω άλλων προτεραιοτήτων.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α’ βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Επιμελητήρια

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 6 «Υποστήριξη Προγράμματος»

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	-
Τίτλος Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ:	Υποστήριξη Προγράμματος
Σύντομη περιγραφή ΑΠ:	Η Υποστήριξη του Προγράμματος στο πλαίσιο του ΠΠΑ αναφέρεται στην υλοποίηση ενεργειών που αφορούν ιδίως στον προγραμματισμό, στον σχεδιασμό, στην προετοιμασία, στη διαχείριση, στην παρακολούθηση, στην αξιολόγηση, στη δημοσιότητα, στην εφαρμογή και στον έλεγχο του προγράμματος, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Διαχείρισης της ΠΔΜ και των δικαιούχων για την υλοποίηση του προγράμματος.
Κατηγορίες Δράσεων:	Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης. Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ Διενέργεια Επιθεωρήσεων – Πιστοποιήσεων Πληροφόρηση και Δημοσιότητα
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας για την υποστήριξη του προγράμματος έχουν ιδιαίτερη σημασία για την 1η προγραμματική περίοδο του ΠΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, αναμένεται να προκαλέσει για την υπηρεσία διαχείρισης του ΠΠΑ, σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανόν νέα αντικείμενα εργασιών.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΠΤΑ της ΠΔΜ, ΟΤΑ α’ βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Ακολουθεί πίνακας με την αντιστοίχιση προτεραιοτήτων – ενδεικτικών έργων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες ανά αναπτυξιακό στόχο του ΠΠΑ, με βαθμονόμηση της συσχέτισης.

Πίνακας 20: Πράσινη Ανάπτυξη

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Έρευνα και ανάπτυξη	Ψηφιακός μετασχηματισμός	Καινοτομία και επιχειρηματικότητα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
1.1	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	●●●	●	●●			●	●●●			●●	●		
1.3	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	●●	●	●●●			●●●	●●●	●		●			
1.5	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	●	●	●●●	●●		●●●	●●●	●●	●	●	●●	●	
1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)		●●●	●		●●	●●	●●●						

Σημείωση: ●●● - πολύ ισχυρή συσχέτιση, ●● - ισχυρή συσχέτιση, ● - συσχέτιση

Πίνακας 21: Πράσινη Ανάπτυξη

		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Μετάβαση σε κυκλική οικονομία	Προστασία του περιβάλλοντος	Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
2.1	Ενεργειακή απόδοση	●●●	●●●	●●●	●		●	●●	●●●			●	●	
2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων		●●●	●●●	●				●●●				●	
2.9	Ανάπτυξη υποδομών προστασίας		●●●	●●●	●●				●●●		●		●	
2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	●●●	●●●	●●			●●	●●	●●●				●	
2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς		●●●	●●			●●		●●●			●	●●	●●●
2.7	Πράσινη επιχειρηματικότητα	●●●	●●●	●●●			●●	●●	●●●				●●	
2.11	Πράσινες πόλεις	●●	●●●	●●	●		●	●	●●●	●			●	
2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων	●●	●●●	●●●	●			●	●●●				●●	

Σημείωση: ●●● - πολύ ισχυρή συσχέτιση, ●● - ισχυρή συσχέτιση, ● - συσχέτιση

Πίνακας 22: Κοινωνική Ανάπτυξη

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Υγεία και αθλητισμός	Απασχόληση	Παιδεία	Κοινωνική συνοχή	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	●●●			●●	●●					●	●●●			
3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	●●●		●	●	●								●	
3.2	Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης		●●●	●	●●	●●●	●	●●	●		●●				
3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	●	●	●●	●●●	●●●		●							●
3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών		●●		●●●	●●●		●●	●		●●	●	●	●●	
3.8	Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης			●●●		●			●	●	●●				
3.10	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ		●	●●●				●●●			●●		●		
3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (brain gain)		●●	●●●		●		●●	●		●●			●	

Σημείωση: ●●● - πολύ ισχυρή συσχέτιση, ●● - ισχυρή συσχέτιση, ● - συσχέτιση

Πίνακας 23: Ανάπτυξη Υποδομών

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Δίκτυα	Μεταφορές	Εφοδιαστική αλυσίδα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού [illegible]	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
4.5	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός οδικών υποδομών		•••	••	•					•		•		
4.8	Οδική ασφάλεια		•••		••									

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 24: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Πολιτισμός	Τουρισμός	Αγροδιατροφικός τομέας	Βιομηχανία	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού [illegible]	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
5.1	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	••	•••	•				•					•	••	•••
5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	••	•••	•				•					•	••	•••
5.3	Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	•••	•••					•						•	•••
5.4	Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά - προστασία, ανάπτυξη και προβολή	•••	•••	•				•		•			•	•	•••
5.5	Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα	•••	••			•		•	•						•••

5.8	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές			●●●	●●●	●		●●●	●			●	●●		
5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό			●●●	●●●	●		●●●	●				●●		●

Σημείωση: ●●● - πολύ ισχυρή συσχέτιση, ●● - ισχυρή συσχέτιση, ● - συσχέτιση

ΤΕΚΜΗΡΊΩΣΗ ΤΗς ΑΝΆΓΚΗς ΧΡΗΜΑΤΟΔΌΤΗΣΗς ΑΠΌ ΤΟ ΕΠΑ Το ΠΠΑ υλοποιείται με εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Στο άρθρο 122 του ν. 4635/2019 περιέχονται όλες οι σχετικές προβλέψεις, που αφορούν στους πόρους, τις επιλέξιμες κατηγορίες και τους όρους κατάρτισης του προϋπολογισμού του ΠΠΑ. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι για τον καθορισμό των πόρων του ΠΠΑ λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι προοπτικές της οικονομίας για το χρονικό διάστημα προγραμματισμού, η συμπληρωματικότητα με συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις με στόχο την ενίσχυση του αναπτυξιακού αποτελέσματος, καθώς και η γενικότερη δημοσιονομική στρατηγική της περιφέρειας και της χώρας, όπως αποτυπώνεται στο ισχύον Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ). Σε ότι αφορά στη Δυτική Μακεδονία η μονοδιάστατη ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα στην ΠΔΜ κατέστησε την περιοχή τα τελευταία 60 και πλέον χρόνια εξαρτώμενη από αυτόν σε μεγάλο βαθμό και σε βάρος άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, με συνέπεια οποιαδήποτε αρνητική εξέλιξη στο συγκεκριμένο κλάδο (όπως παραγωγή ενέργειας με χαμηλό λιγνιτικό αποτύπωμα στην οποία οδηγεί η Συμφωνία των Παρισίων) να επηρεάζει έντονα αρνητικά το εισόδημα και την απασχόληση στην περιοχή, με οδυνηρές συνέπειες για το μέλλον της. Η ΠΔΜ έχει ανάγκη σημαντικών πόρων για την υποστήριξη της προσπάθειας μετασχηματισμού της οικονομίας της και ταυτόχρονα για την υποστήριξη της προσπάθειας διατήρησης της κοινωνικής συνοχής. Οι εν δυνάμει δικαιούχοι των πόρων αυτών (όπως αναλυτικά περιγράφεται σε άλλο σημείο του παρόντος) θα πρέπει πέραν των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων να ιεραρχήσουν τις ανάγκες χρηματοδότησης τους από το ΕΠΑ και το ΠΠΑ της ΠΔΜ, τηρώντας τις οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου για εξάντληση των πιθανοτήτων τα έργα που θα ζητούν προς ένταξη στο ΠΠΑ της ΠΔΜ, να είναι αδύνατο να μπορούν να ενταχθούν σε τομεακά προγράμματα ή το οικείο ΠΕΠ. Ως εκ τούτου, με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία από τα τρέχοντα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 και τις εν δυνάμει συνθήκες του σχεδιασμού της νέας περιόδου 2021-2027, οι δράσεις και τα έργα που θα περιγραφούν στα επόμενα κεφάλαια καλύπτουν τις συνθήκες αυτής της τεκμηρίωσης, καθώς ταυτόχρονα είναι και δράσεις που προκύπτουν από την ανάλυση της στρατηγικής που προηγήθηκε. Ο σχεδιασμός της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ και η πρόταση για επιμέρους έργα ή ομάδες δράσεων, λαμβάνει υπόψη το σύνολο των έργων – δράσεων που είτε υλοποιούνται, είτε έχουν ενταχθεί προς υλοποίηση, είτε βρίσκονται στη λογική του στρατηγικού σχεδιασμού της ΠΔΜ, εξετάζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τις συνέργειες και τις συμπληρωματικότητες για την κάλυψη των αποτυπωμένων αναγκών, με τις δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο του ΠΕΠ της ΠΔΜ 2014-2020, όπως και με αυτές που χρηματοδοτούνται από ιδίους πόρους της περιφερειακής αρχής. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω συνέργειες, παρακάτω παρατίθενται οι επιμέρους πτυχές τεκμηρίωσης της χρηματοδότησης των προτεινόμενων δράσεων από το ΠΠΑ σε σύνδεση με τις ανάγκες και ελλείψεις που έχουν διαπιστωθεί ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητες.

Οι χρηματοδοτικές δράσεις του ΠΠΑ στους Αναπτυξιακούς Στόχους καλούνται να συμπληρώσουν, αλλά και να επεκτείνουν με περισσότερους πόρους τις σχετικές δράσεις στο πλαίσιο του οικείου ΠΕΠ, προσδίδοντας περισσότερη ευελιξία και ταχύτητα, με παράλληλο γνώμονα την συμπερίληψη κατά το δυνατόν περισσότερων δικαιούχων και κατηγοριών έργων – δράσεων που δεν είναι εφικτό να χρηματοδοτηθούν βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας και αιρεσιμοτήτων του ΕΣΠΑ (όπως αρδευτικά έργα, τοπική οδοποιία κ.α.), καθώς και για έργα που η υλοποίηση απαιτεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από την περίοδο επιλεξιμότητας στο ΕΣΠΑ ή έργα των οποίων η αναγκαιότητα προκύπτει από έκτακτες καταστάσεις.

Έξυπνη Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης αποκλειστικά συμπληρωματικών δράσεων του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Έξυπνη Ανάπτυξη΄, προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογικής έντασης, τον μικρό αριθμό ΜμΕ και κλάδων με αξιόλογη συγκέντρωση ερευνητικού προσωπικού, τον πολύ χαμηλό βαθμό απασχολησιμότητας ερευνητικού προσωπικού σε επιχειρήσεις, την έλλειψη καινοτομικής – ερευνητικής κουλτούρας στις ΜμΕ, το χαμηλός βαθμό διείσδυσης ΤΠΕ στις παραγωγικές και καθημερινές διαρθρωτικών προβλημάτων της ΠΔΜ, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19.

Πράσινη Ανάπτυξη:

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Πράσινη Ανάπτυξη΄, προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με τις αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον από τη μετάβαση στη Μεταλιγνιτική εποχή, την γενικότερη κλιματική αλλαγή, την αύξηση συχνότητας εμφάνισης και έντασης ακραίων φαινομένων, την σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος, την υστέρηση στην ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, την μη προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του πλούσιου και διαφοροποιημένου φυσικού / οικολογικού αποθέματος, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19.

Κοινωνική Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Κοινωνική Ανάπτυξη΄, προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με τα υψηλότατα επίπεδα ανεργίας στους νέους και στο γενικό ανθρώπινο δυναμικό, στη συνεχή διαρροή εκτός Περιφέρειας εξειδικευμένου δυναμικού, με την ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών υγείας (κυρίως σε έκτακτες συνθήκες) και εκπαίδευσης, την στήριξη των ευπαθών ομάδων, την υποστήριξη αθλητικών υποδομών και την ενθάρρυνση αθλητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της χωρικής συνοχής, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19.

Ανάπτυξη Υποδομών

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Ανάπτυξη Υποδομών΄, προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με ελλείψεις στο οδικό δίκτυο που δημιουργούν ενδοπεριφερειακές ανισότητες, με σημαντικά προβλήματα οδικής ασφάλειας, με την ενδοπεριφερειακή ανισορροπία σε σχέση με υποδομές σχετιζόμενες με την εφοδιαστική αλυσίδα, με ελλείψεις σε υποδομές προώθησης της πολυτροπικής κινητικότητας, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19.

Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Ενίσχυση Εξωστρέφειας΄, προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογικής έντασης, με την έλλειψη καινοτομικής και εξαγωγικής κουλτούρας στις επιχειρήσεις, με έναν τουριστικό κλάδο που δεν καταφέρνει να αξιοποιήσει στο έπακρο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, την έλλειψη συμπράξεων - δικτύων - συνεταιρισμών που να στηρίξουν την εξαγωγική δραστηριότητα στον τομέα των αγροτικών προϊόντων και την ανεπαρκή προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού COVID-19.

Ακολουθούν ενδεικτικά οι κατηγορίες δράσεων που εξαιρούνται από τη δυνατότητα χρηματοδότησης στο υπό εκπόνηση νέο ΕΣΠΑ 2021-2027, για τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΤΑ, ΕΚΤ+ και ΤΔΜ, σύμφωνα και με τη 2η Εγκύκλιο του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Νοέμβριος 2020). Η εν λόγω παράθεση ενισχύει την τεκμηρίωση για την αναγκαιότητα χρηματοδότησης μιας σειράς έργων και δράσεων από το ΠΠΑ, τα οποία δεν θα δύναται να καλυφθούν από το ΠΕΠ της ΠΔΜ 2021-2027 ή τα εξής Τομεακά Προγράμματα:

ΕΤΠΑ και ΤΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΠΑ / ΤΣ, τα συγκεκριμένα ταμεία δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν:

- Την κατασκευή αεροδρομίων. Εξαίρεση αποτελούν οι δράσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας και της μετρίαση των περιβαλλοντικών επιδράσεων στα υφιστάμενα αεροδρόμια.
- Επενδύσεις σε ΧΥΤΥ/ΧΥΤΑ (landfills) με εξαίρεση τον παροπλισμό τους, την μετατροπή τους και αύξηση της ασφάλειας των υφιστάμενων, με την προϋπόθεση ότι δεν αυξάνεται η δυναμικότητα τους.
- Επενδύσεις για την αύξηση της δυναμικότητας των εγκαταστάσεων εναπομεινάντων αποβλήτων.
- Επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο), με εξαίρεση στις περιπτώσεις που αντικαθιστούν θέρμανση με τη χρήση του άνθρακα.

- Προμήθεια σιδηροδρομικού τροχαίου υλικού. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση που ο φορέας που έχει αναλάβει τον σιδηρόδρομο στην περίπτωση της πλήρους ιδιωτικοποίησης είναι νεοσύστατη επιχείρηση.

- Τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.

- Τις επενδύσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ5 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

- Την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.

- Τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 (L 187), εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις ή για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Επιπλέον, το Ταμείο Συνοχής δεν στηρίζει τις επενδύσεις στη στέγαση, εκτός εάν σχετίζονται με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης ή τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

ΕΚΤ+

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού για το ΕΚΤ+, οι κάτωθι κατηγορίες δαπανών δεν είναι επιλέξιμες:

- Η αγορά γης, ακινήτων και η υλοποίηση υποδομών.

- Η αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων, εκτός αν είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή αν αυτά τα είδη αποσβήνονται πλήρως, ή η αγορά τους συνιστά την πιο οικονομική επιλογή.

Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του σχεδίου του Κανονισμού ΤΔΜ, το συγκεκριμένο Ταμείο δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει:

- τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.

- την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.

- τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

- επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο),

Ακολουθεί πίνακας με την αποτύπωση της τεκμηρίωσης της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΠΠΑ για τα προβλεπόμενα έργα και δράσεις του. Τονίζεται εκ νέου πως η τεκμηρίωση αφορά και σε έργα – δράσεις του ΠΠΑ που μπορούν να ενταχθούν σε αυτό και με την προσθήκη συμπληρωματικών πόρων από άλλα προγράμματα.

Πίνακας 25: Πίνακας τεκμηρίωσης αναγκών χρηματοδότησης από το ΠΠΑ 2021-2025

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
1.1	*Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής*	*Προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ,* *Ανάπτυξη στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής,* *Ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ*	*Ανάγκη συμπληρωματικών πόρων πέραν των διαθέσιμων στο ΠΕΠ*
1.3	*Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις*	*Ενίσχυση των προσπαθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων*	*Ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης των ΜμΕ σε δράσεις ΕΤΑΚ*
1.5	*Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)*	*Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
1.6	*Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)*	*Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στην αυτοδιοίκηση & τους περιφερειακούς φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα*	*Ανάγκη συμπληρωματικών όρων πέραν των διαθέσιμων στο ΠΕΠ*
2.1	*Ενεργειακή απόδοση*	*Δράσεις πράσινων πόλεων*	*Συνεχείς αυξανόμενες ανάγκες ενεργειακών αναβαθμίσεων κάθε είδους*
2.4	*Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων*	*Διαχείριση δράσεων πολιτικής & περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ*	*Συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες περιβαλλοντικής προστασίας*
2.6	*Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων*	*Ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων,* *Επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης.*	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
2.7	*Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)*	*Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων & ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών & χρήση ΑΠΕ	*Συνεχείς αυξανόμενες ανάγκες ενεργειακών αναβαθμίσεων κάθε είδους*

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
2.9	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	*Συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες περιβαλλοντικής προστασίας & ανάδειξης*
2.11	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
3.1	*Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός*	*Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους*	*Μεγάλες ανάγκες σε υποδομές – εξοπλισμό υγείας*
3.2	*Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)*	*Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων & κοινωνικών επενδύσεων* *Καταπολέμηση φτώχειας* *Δράσεις κατάρτισης εργαζομένων*	*Ειδικές ανάγκες λόγω της απολιγνιτοποίησης*
3.4	*Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ*	*Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους* *Προστασία ευάλωτων ομάδων* *Καταπολέμηση φτώχειας*	*Μεγάλες ανάγκες υποστήριξης ευάλωτων ομάδων*
3.8	*Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)*	*Βελτίωση & ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων*	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
3.10	*Διεθνοποίηση των ΑΕΙ*	*Ολοκλήρωση των υποδομών & διεθνοποίηση ΑΕΙ*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
3.12	*Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)*	*Αναχαίτιση brain drain* *Ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
3.13	*Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού*	*Βελτίωση αθλητικών υποδομών*	*Δράσεις και έργα μη χρηματοδοτούμενες από το ΕΣΠΑ*

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
3.14	*Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών*	*Στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία)*	*Μεγάλες ανάγκες για την υποστήριξη των τοπικών πρωτοβουλιών*
4.5	Οδικές υποδομές	Ολοκλήρωση κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας – Κοζάνη – όρια Νομού Λάρισας», ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος του Ε65, ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
4.8	Οδική ασφάλεια	Δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
5.1	*Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές*	*Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
5.2	*Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)*	*Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
5.3	*Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος*	*Δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού & ανάδειξη τους*	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
5.4	*Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς*	*Δράσεις προστασίας & ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς*	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
5.5	*Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα*	*Δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού*	*Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027*
5.8	*Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές*	*Δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών κλπ. συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα* *Σύνδεση περιφερειακών & εθνικών πολιτικών – δράσεων με εκτεταμένες & στοχευμένες πρωτοβουλίες σε προγράμματα της ΕΕ*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*
5.11	*Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)*	*Δράσεις προώθησης προϊόντων ΠΟΠ & ΠΓΕ*	*Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ*

ΚΑΘΕΣΤΩς ΕΝΊΣΧΥΣΗς

Τα έργα και οι δράσεις του ΠΠΑ 2021-2025 θα τηρήσουν πλήρως το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων σε ότι αφορά τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Τήρηση της Πολιτικής Κρατικών Ενισχύσεων (άρθρα 107-109 ΣΛΕΕ): Γενική Αρχή: οι κρατικές ενισχύσεις, στο μέτρο που νοθεύουν/αποδυναμώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και απαγορεύονται
- Κρατικές ενισχύσεις ορίζονται ως: «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως»
- Κριτήρια (ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης):
    - Αποδέκτης/λήπτης να είναι «επιχείρηση»
    - Κρατική προέλευση χρηματοδότησης
    - Πλεονέκτημα (αποκτά η επιχείρηση)
    - Επιλεκτικότητα (μόνο συγκεκριμένη επιχείρηση)
    - Νόθευση ή απειλή νόθευσης ανταγωνισμού
    - Διατάραξη ενωσιακού εμπορίου
- Τήρηση όλων των κανόνων περί μη οικονομικών δραστηριοτήτων
- Τήρηση όλων των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων που θα εφαρμόζονται στο ακέραιο και σε εγκαταστάσεις (υποδομές) που εντός των ορίων τους ασκείται οικονομική δραστηριότητα π.χ.: αεροδρόμια

Όσον αφορά στην υλοποίηση δράσεων και πράξεων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων στο ΠΠΑ εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 138 του ν. 4635/2019.

Με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη μπορεί να ανατίθενται στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ. ΕΦΕΠΑΕ) καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούμενων από το ΕΠΑ.

Κατά την περίοδο εκπόνησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ και με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν και από τα μεταφερόμενα έργα, εκτιμάται πως δεν θα χρηματοδοτηθούν δράσεις ενίσχυσης ΜμΕ με την αξιοποίηση ενδιάμεσου φορέα για την 1η περίοδο προγραμματισμού 2021-2025.

ΔΕΊΚΤΕς ΕΚΡΟΏΝ

Ακολουθεί πίνακας με αναφορά των επιλεγμένων δυνητικών δεικτών εκροών του Προγράμματος τους οποίους θα παρακολουθεί η ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατά την εφαρμογή του από το 2021 και μετά με την υποστήριξη των στελεχών της Δομής Διαχείρισης του. Αναλυτικά η διαδικασία που επιλέγεται περιγράφεται στην Ενότητα ΙΙ.3 του παρόντος με αναφορά στους δείκτες ανά δράση - έργο.

Ακολουθήθηκαν οι οδηγίες του Υπουργείου με τις σχετικές προσαρμογές στις στρατηγικές επιλογές του Προγράμματος.

Πίνακας 26: Δείκτες Εκροών ΠΠΑ

Τίτλος Δείκτη	**Μονάδα Μέτρησης**	**Κωδικός Δείκτη**
Αριθ. έργων για την καινοτομία, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	Αριθμός	CO1.1
Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων	Αριθμός	SO030, T3002
Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα	Αριθμός	SO013
Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	CO22
Αριθμός δημόσιων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Αριθμός	1301
Μήκος καλωδίων ηλεκτρικής ενέργειας (εναέριων και υπόγειων)	Χιλιόμετρα	501
Αριθμός δημόσιων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Αριθμός	1301
Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
Αριθμός Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ενισχύονται	Αριθμός	4901
Αίθουσες διδασκαλίας προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατασκευάζονται - βελτιώνονται	Αριθμός	5101
Αριθμός Δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί, κ.λπ.)	Αριθμός	8714
Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων φυσικής κληρονομιάς	Αριθμός	9101
Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Αριθμός	9401
Μνημεία Αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται αναβαθμίζονται	Αριθμός	9402
Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9404
Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9405
Αριθμός Δράσεων για την ανάπτυξη εργαλείων και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης - καθοδήγησης επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ	Αριθμός	11313
Αριθμός δράσεων υποστήριξης ΑΜΕΑ	Αριθμός	11505
Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Αριθμός	12105
Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Αριθμός	12201
Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ)	Αριθμός	12306
Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις	Αριθμός	12307
Αριθ. έργων για την καινοτομία, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	Αριθμός	CO1.1
Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	Χιλιόμετρα	CO14
Ύδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Άτομα	CO18
Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	CO22
Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39

Αγορά εργασίας και κατάρτιση: Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση	Άτομα	CO44
Αριθ. οργανώσεων παραγωγών ή ενώσεων παραγωγών που ενισχύονται για σχέδια παραγωγής και εμπορίας	Αριθμός	CO5.1
Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων	Αριθμός	SO030, T3002
Μονάδες υγείας που βελτιώνονται	Αριθμός	T1626
Κατασκευή – βελτίωση – αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης	Χιλιόμετρα	T2104
Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
Αριθμός ωφελουμένων από δράσεις ενίσχυσης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Αριθμός	T4958

ΔΥΝΗΤΙΚΟΊ ΔΙΚΑΙΟΎΧΟΙ

Δυνητικοί δικαιούχοι του ΠΠΑ 2021-2025 με βάση το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο, όπως και την αναπτυξιακή στρατηγική του παρόντος προγράμματος είναι:

- ⇨ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Διευθύνσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Τεχνικών Έργων ΠΔΜ, οι 4 Διευθύνσεις Τεχνικών Υπηρεσιών των ΠΕ, οι 4 Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Π.Ε.)
- ⇨ Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης
- ⇨ Εταιρεία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας
- ⇨ Αναπτυξιακός Οργανισμός Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Αναπτυξιακές Επιχειρήσεις Καστοριάς και Φλώρινας
- ⇨ Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος

13 Δήμοι της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας:

- ⇨ Αμυνταίου, Άργους Ορεστικού, Βελβεντού, Βοίου, Γρεβενών, Δεσκάτης, Εορδαίας, Καστοριάς, Κοζάνης, Νεστορίου, Πρεσπών, Σερβίων, Φλώρινας

Δ.Ε.Υ.Α. & Δημοτικές Επιχειρήσεις

- ⇨ Δ.Ε.Υ.Α: Γρεβενών – Καστοριάς – Κοζάνης – Βοίου - Φλώρινας
- ⇨ ΔΕΤΗΠ Πτολεμαΐδας
- ⇨ ΔΕΤΕΠΑ Αμυνταίου
- ⇨ ΔΙΑΔΥΜΑ Α.Ε.

Επιμελητήρια

- ⇨ Τ.Ε.Ε. – Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας
- ⇨ ΓΕΩΤ.Ε.Ε. – Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας
- ⇨ Ο.Ε.Ε. – Περ. Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας

⇨ ΕΒΕ: Γρεβενών - Καστοριάς - Κοζάνης - Φλώρινας

⇨ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και Νομικά του Πρόσωπα

⇨ Κέντρο Περιβάλλοντος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

⇨ ΕΚΕΤΑ

⇨ Μονάδες Υγείας

⇨ 3η ΥΠΕ

⇨ Νοσοκομεία: Γρεβενών – Καστοριάς - Μαμάτσειο / Μποδοσάκειο - Φλώρινας

Οι δυνητικοί δικαιούχοι ανά στόχο απεικονίζονται στους πίνακες των ταυτοτήτων των στόχων που περιλαμβάνονται σε προηγούμενη ενότητα του παρόντος.

3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ)

Η επιλογή των δεικτών εκροών για την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ γίνεται για πρώτη φορά στηριζόμενη στα ισχύοντα παρομοίων παρεμβάσεων, των Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) σε σχέση με τους δείκτες των προγραμμάτων 2014 – 2020, όπως δόθηκε ως κατεύθυνση από το Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος. Με βάση την κατεύθυνση αυτή και με επισκόπηση του συνόλου των έργων – δράσεων του ΠΠΑ, έγινε η επιλογή των Δεικτών Εκροών που αναφέρθηκαν καταρχήν στην ενότητα: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - **ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ** - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ.

Το σύστημα δεικτών που επιλέχθηκε αποτελεί βασικό εργαλείο στο πλαίσιο της κατάρτισης και της παρακολούθησης κάθε είδους αναπτυξιακών προγραμμάτων, των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών και των συναφών εκθέσεων προόδου.

Οι βασικοί δείκτες που θα χρησιμοποιούνται για την **παρακολούθηση του ΠΠΑ** είναι **δείκτες εκροών**:

- **Δείκτες εκροών** (output indicators)

  Δείκτες που αποτιμούν το προϊόν που ευθέως παράγεται από μια πράξη και σχετίζεται άμεσα με τις δράσεις που χρηματοδοτούνται (όπως χιλιόμετρα οδικού δικτύου και επιχειρήσεις που ενισχύονται).Οι δείκτες εκροών μπορεί να είναι **κοινοί δείκτες** (common indicators) και **ειδικοί δείκτες** (programme specific indicators):

- Οι **κοινοί δείκτες εκροών** έχουν οριστεί στους Κανονισμούς των Διαθρωτικών Ταμείων, οι ορισμοί τους έχουν προσδιορισθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτιμώνται σε επίπεδο ΕΕ.
- Οι **ειδικοί δείκτες εκροών** καθορίζονται από τους φορείς σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στην περίπτωση που οι δράσεις δεν καλύπτονται από κοινούς δείκτες εκροών.

Οι δείκτες αυτοί αποτυπώνουν σε κάθε πρόγραμμα τις εκροές των παρεμβάσεων σύμφωνα με τη λογική της παρέμβασης και τους ειδικούς στόχους στους οποίους συμβάλλουν.

Η παρακολούθηση της εφαρμογής του ΠΠΑ από το 2021 έως το 2025 αποσκοπεί στην αποτύπωση της μεταβολής των τιμών των δεικτών ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί, μέσω του πλέγματος δεικτών εκροών. Αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για τη βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε συνεχή βάση και την προσαρμογή σε μεταβαλλόμενες ανάγκες και συνθήκες.

Ακολουθεί πίνακας με την αντιστοίχιση Δεικτών Εκροών ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025 με Ενδεικτικές Δράσεις/Έργα Μεγάλου Π/Υ ή Στρατηγικής Σημασίας (δεν συμπεριλαμβάνονται έργα επαναλαμβανόμενων δράσεων).

Πίνακας 27: Αντιστοίχιση Δεικτών Εκροών ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025 με Ενδεικτικές Δράσεις/ Έργα Μεγάλου Π/Υ ή Στρατηγικής Σημασίας

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ	**Δράσεις / Έργα (Μεγάλου προϋπολογισμού ή Στρατηγικής Σημασίας)**	**Τίτλος Δείκτη Εκροών**	**Κωδικός Δείκτη**
2	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ : ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Π.Δ.Μ. , ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΥΔΑΤΩΝ - ΕΡΓΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΗΣ ΥΔΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΟΛΑΒΑΣ	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	3403
2	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	3403
2	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου Βόρειας Ζώνης Πολυφύτου	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	12201
2	Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων Νέου Κομάνου	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	3403
2	Ενεργειακή αναβάθμιση Κλειστού Κολυμβητηρίου Γρεβενών	Αριθμός δημόσιων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	1301
3	Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	CO22
4	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	T4402
4	Κοζάνη – Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρειά	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	CO14
4	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	CO14
5	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς	Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα	SO013

5	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΣ	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	9404

4. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΡΓΩΝ/ΔΡΑΣΕΩΝ

Οι κατηγορίες ανά προτεραιότητα σε ότι αφορά στα νέα έργα – δράσεις του ΠΠΑ 2021-2025 (αυτά δηλαδή που εν δυνάμει θα ενταχθούν από το 2021 και μετά με το νέο ΣΔΕ) εκτιμήθηκαν στη φάση σχεδιασμού του παρόντος Προγράμματος πως μπορεί να είναι οι αναφερόμενες στον επόμενο Πίνακα, στη λογική της συνεισφοράς τους ως προτεραιότητες αναπτυξιακού χαρακτήρα για την κατά το δυνατό ολοκληρωμένη αναπτυξιακή διάσταση του ΠΠΑ 2021-2025:

Πίνακας 28: Πίνακας Νέων Έργων – Δράσεων 2021 - 2025

Αν. Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσης	Τίτλος Έργου	Π/Υ (€)
1	1.1	1.1.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ	150.000,00
1	1.3	1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΤΑΚ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	109.717,19
1	1.5	1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΚ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	500.000,00
2	2.7	2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	400.000,00
3	3.1	3.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	400.000,00
3	3.2	3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	100.000,00
3	3.4	3.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΜΕΑ	250.000,00
3	3.10	3.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ	250.000,00
3	3.12	3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΌ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	300.000,00
5	5.1	5.1.1	ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	500.000,00
5	5.11	5.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	250.000,00

Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης νέων έργων και δράσεων του ΠΠΑ της ΠΔΜ (μη ενταγμένα έως το 2020) περιλαμβάνεται στο επόμενο γράφημα και έχει σχετικά οπισθοβαρή λογική:

Γράφημα 42: Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Νέων Έργων & Δράσεων

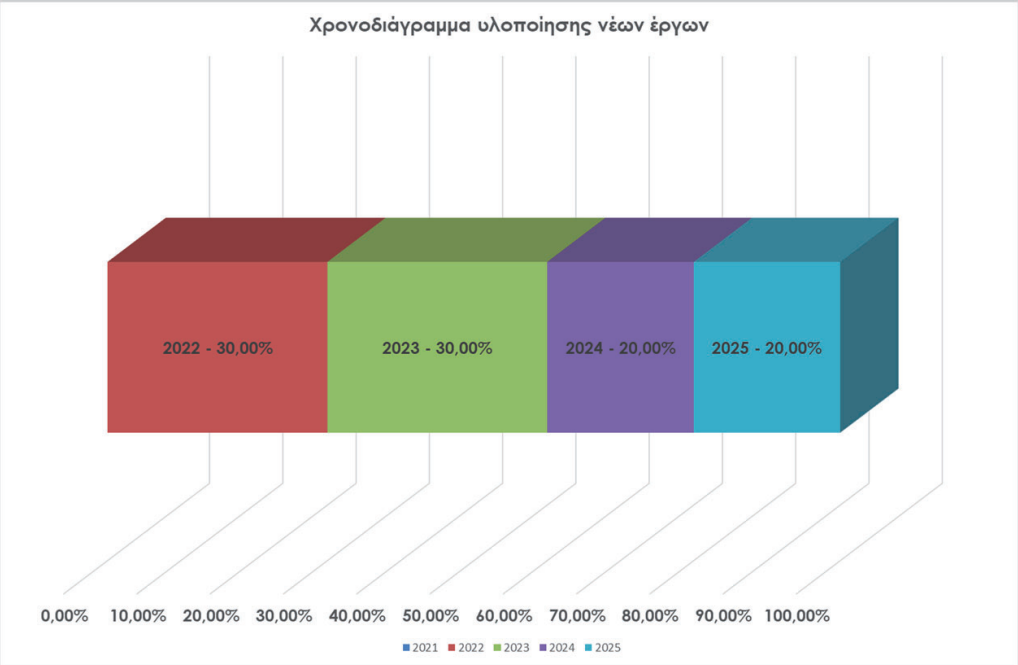

III. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Αντικείμενο – Στόχος

Η τεχνική βοήθεια που περιλαμβάνεται στον Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ 6: Υποστήριξη Προγράμματος στο πλαίσιο του ΠΠΑ αναφέρεται στην υλοποίηση ενεργειών που αφορούν ιδίως στον προγραμματισμό, στον σχεδιασμό, στην προετοιμασία, στη διαχείριση, στην παρακολούθηση, στην αξιολόγηση, στη δημοσιότητα, στην εφαρμογή και στον έλεγχο του προγράμματος, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Διαχείρισης της ΠΔΜ και των δικαιούχων για την υλοποίηση του προγράμματος.

Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας έχουν ιδιαίτερη σημασία για την 1η προγραμματική περίοδο του ΠΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, αναμένεται να προκαλέσει για την υπηρεσία διαχείρισης του ΠΠΑ, σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανόν νέα αντικείμενα εργασιών. Στο πλαίσιο αυτό είναι εύλογο να δημιουργηθούν σημαντικές απαιτήσεις: κατάλληλης στελέχωσης, αναζήτησης εξειδικευμένης γνώσης, εξοπλισμού, ανάπτυξης εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, δημοσιότητας, ενημέρωσης καθώς και εκπαίδευσης στελεχών, έτσι ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να ανταπεξέλθουν στις νέες προκλήσεις. Στα παραπάνω προστίθεται και η ανάγκη στήριξης των δυνητικών δικαιούχων των δράσεων / έργων, με στόχο και αυτοί να βελτιώσουν την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα, αναφορικά με την υλοποίηση των έργων.

Η ΠΔΜ εντάσσει στον προγραμματισμό του ΠΠΑ την υλοποίηση παρεμβάσεων τεχνικής βοήθειας οριζόντιου, αλλά και κάθετου χαρακτήρα, οι οποίες θα αφορούν και θα ενισχύουν ολόκληρη τη δομή

– πυραμίδα των φορέων υλοποίησης, των δικαιούχων όπως και της υπηρεσίας διαχείρισης - εφαρμογής του ΠΠΑ 2021-25. Οι παρεμβάσεις αυτές θα υποστηρίζουν το σύνολο των αναπτυξιακών στόχων και των προτεραιοτήτων του ΠΠΑ.

Παράλληλα, όπως προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 134 ν. 4635 (Α΄167), αλλά και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην υπ’αρ.. 95189/2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β’ 3961) «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Προγραμματικής Περιόδου 2021 – 2025», το ΠΠΑ περιλαμβάνει τον παρόντα στόχο προτεραιότητας υποστήριξης προγράμματος, με δράσεις που εξειδικεύουν τις ανάγκες τεχνικής βοήθειας – υποστήριξης, στο επίπεδο των επιμέρους χωρικών ενοτήτων παρέμβασης. Ειδικότερα, ο άξονας προτεραιότητας της τεχνικής βοήθειας περιλαμβάνει οριζόντιες και κάθετες παρεμβάσεις που υποστηρίζουν το σύνολο των στόχων και των προτεραιοτήτων του προγράμματος, υπηρετώντας τις ανάγκες του συστήματος διαχείρισης, καθώς και των δικαιούχων έργων - δράσεων, σε χωρικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, οι αντίστοιχες δράσεις του ΠΠΑ της ΠΔΜ λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις οριζόντιες παρεμβάσεις τεχνικής βοήθειας του προγραμματισμού του ΥπΑνΕπ.

Βασικοί στόχοι της διοικητικής υποστήριξης - τεχνικής βοήθειας είναι:

- αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του ΠΠΑ
- ωρίμανση έργων
- τεχνική υποστήριξη δυνητικών δικαιούχων έργων
- εξασφάλιση δημοσιότητας και πληροφόρησης φορέων και πολιτών

Τομείς δράσης

Τα έργα ως ενέργειες της διοικητικής υποστήριξης - τεχνικής βοήθειας του Προγράμματος αφορούν σε υπηρεσίες και προμήθειες:

- στον προγραμματισμό,
- στον σχεδιασμό,
- στην προετοιμασία,
- στη διαχείριση,
- στην παρακολούθηση,
- στην αξιολόγηση,
- στη δημοσιότητα,
- στην εφαρμογή και
- στον έλεγχο του ΠΠΑ,

καθώς και

- σε δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Διαχείρισης, όπως και των δικαιούχων για την υλοποίηση του.

Συνίστανται ιδίως στην προμήθεια αγαθών και λήψη υπηρεσιών, στην κάλυψη δαπανών, καθώς και σε κάθε άλλη απαραίτητη δαπάνη που αποσκοπεί στην ενίσχυση της υλοποίησης των στόχων του ΠΠΑ.

Στον παρόντα Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικές κατηγορίες ενεργειών που αφορούν ιδίως στα εξής:

- *Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης.*

  Ενδεικτικά:
  - Διαμόρφωση ειδικών θεσμικών / μεθοδολογικών / διαχειριστικών εργαλείων,
  - Ανάπτυξη / επέκταση συστημάτων πληροφορικής / διεπαφών / βάσεων δεδομένων

- *Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ*

  Ενδεικτικά:
  - προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού,
  - αγορά ή/ και ανάπτυξη λογισμικού,
  - δαπάνες μετακινήσεων,
  - δαπάνες εμπειρογνωμόνων,
  - εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και συμβούλων τεχνικής υποστήριξης της ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατά προτίμηση σε εξειδικευμένα θέματα,
  - δράσεις ανάπτυξης στατιστικών συστημάτων παρακολούθησης δεικτών
  - ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης,
  - μελέτες / εμπειρογνωμοσύνες για την εξειδίκευση - εφαρμογή του ΠΠΑ,
  - ενδιάμεση αξιολόγηση – αναθεώρηση του ΠΠΑ,
  - καταβολή ποσοστού 1% επί των πληρωμών που υλοποιεί το ΠΤΑ της ΠΔΜ,
  - παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων,
  - οργάνωση ή / και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια, κλπ.

  Στις ενδεικτικές δράσεις υποστήριξης της υλοποίησης του ΠΠΑ περιλαμβάνεται επίσης η στήριξη της επάρκειας των δυνητικών δικαιούχων:

- *Διενέργεια επιθεωρήσεων – πιστοποιήσεων*

  Ενδεικτικά: Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την πραγματοποίηση επιθεωρήσεων επαλήθευσης της υλοποίησης των δημοσίων έργων υποδομής (περιλαμβανομένης και της ποιότητας), που υλοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος, διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων / πιστοποιήσεων.

- *Πληροφόρηση και δημοσιότητα*

  Ενδεικτικά: παροχή πληροφόρησης και πρόσβασης για το ΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικών με την εξέλιξη της υλοποίησης του, ενημέρωση των δυνητικών

δικαιούχων σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Προγράμματος, τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία (ενδεικτικά, δημοσίευση προσκλήσεων – προκηρύξεων).

Επισημαίνεται ότι οι δράσεις του Αναπτυξιακού Στόχου ΠΠΑ: Υποστήριξη προγράμματος, εκτός από την τρέχουσα αναπτυξιακή περίοδο 2021-25, δύνανται να αφορούν και στην προπαρασκευή της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Ο Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 6 και στα δύο τμήματα – προτεραιότητες στα οποία χωρίζεται **6.1 Διοικητική Υποστήριξη και 6.2 Τεχνική Βοήθεια** περιλαμβάνει τις ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της υποστήριξης των εμπλεκόμενων διοικητικά υπηρεσιών, όπως και της τεχνικής βοήθειας, αλλά και των δυνητικών δικαιούχων. Θα υποστηρίζει την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων του ΠΠΑ στο σύνολό του, καθώς και τη λειτουργία του συστήματος και της δομής διαχείρισής του, ενώ τέλος δεν συσχετίζεται με προτεραιότητα του ΠΠΑ. Περιλαμβάνονται και τα ποσά που αναλογούν στο ΠΤΑ της ΠΔΜ ως υπόλογος για τη διαδικασία πληρωμών πλήθους έργων – δράσεων.

- *Προϋπολογισμός*

Ο προϋπολογισμός, του Άξονα Προτεραιότητας της Τεχνικής Βοήθειας στο πλαίσιο του ΠΠΑ, με βάση το εδάφιο 3 της παρ. 3 του άρθρου 134 του ν. 4635/2019 (Α’167) όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 83 του ν. 4849/2021 (Α’ 207) «καθορίζεται ως ποσοστό μέχρι 1% του προϋπολογισμού τους».

Στο πλαίσιο του παραπάνω μέγιστου ορίου, ο καθορισμός του προϋπολογισμού του άξονα τεχνικής βοήθειας έγινε με βάση τον προγραμματισμό / προτεραιοποίηση, από τη ΔΙΑΠ της ΠΔΜ, κατάλληλων δράσεων / ενεργειών που θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ενίσχυση της λειτουργικής της επάρκειας για στην επίτευξη των τιθέμενων αναπτυξιακών στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και δυνατότητες του ΠΠΑ της ΠΔΜ.

IV. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

Στο πλαίσιο του ΠΠΑ η Περιφέρεια εντάσσει στον Π/Υ του προγράμματός της όλα τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν μελλοντικά για την περίοδο αναφοράς από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ, όλα τα έργα που έχουν ενταχθεί το 2020 και όλα τα έργα που συγχρηματοδοτούνται ήδη από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ και έχουν εξορθολογιστεί με ενέργειες της ΔΙΑΠ σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο κατά το 2020.

Ειδικά για την κατηγορία των επαναλαμβανόμενων δράσεων έχουν γίνει ήδη οι όποιες απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις που είχαν στόχο την αποδέσμευση πόρων, διαθέσιμους πλέον για άλλες δράσεις – έργα.

Σε ότι αφορά στην κατηγορία αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών υπάρχει μια νέα προσέγγιση με βάση τις τρέχουσες συνθήκες και κυρίως τις κατευθύνσεις που προέρχονται από το νέο ΕΠΑ της χώρας.

Στην 1η αυτή περίοδο του ΠΠΑ ως θεσμοθετήθηκε, η ΠΔΜ έχει κάνει ετήσιες κατανομές, τόσο με βάση τις ανάγκες της, τις σχετικές προβλέψεις με βάση την εμπειρία των στελεχών της ΔΙΑΠ, όσο

και με βάση τις ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από τα υφιστάμενα έργα – δράσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται για την περίοδο 2021-2025 στα 105 εκ. €, εκ των οποίων τα ~101,79 εκ. € περίπου αφορούν σε συνεχιζόμενα έργα – δράσεις ενταγμένα έως 31/12/2020, ενώ τα περίπου 3,21 εκ. € αφορούν σε νέα έργα – δράσεις που αναμένεται να ενταχθούν εν δυνάμει με το νέο ΣΔΕ του ΠΠΑ.

1.1 ΚΑΤΑΝΟΜΉ Π/Υ ΑΝΆ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΌ ΣΤΟΧΟ ΠΠΑ

Το μεγαλύτερο ποσοστό της χρηματοδότησης των έργων – δράσεων (~83,00%) του ΠΠΑ με πόρους του ΕΠΑ εξυπηρετεί τους Αναπτυξιακούς Στόχους «Ανάπτυξη Υποδομών» και «Πράσινη Ανάπτυξη». Το 1% του Π/Υ του ΠΠΑ εξυπηρετεί τις ανάγκες για την Υποστήριξη του Προγράμματος, Διοικητική και Τεχνική Βοήθεια.

Πίνακας 29: Κατανομή Π/Υ ανά Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ	Προϋπολογισμός	Συμβολή στο ΠΠΑ
1. Έξυπνη Ανάπτυξη	784.904,39	0,75%
2. Πράσινη Ανάπτυξη	30.092.612,74	28,66%
3. Κοινωνική Ανάπτυξη	10.044.071,27	9,57%
4. Ανάπτυξη Υποδομών	57.779.105,46	55,03%
5. Ενίσχυση Εξωστρέφειας	5.249.306,14	5,00%
6. Υποστήριξη Προγράμματος	1.050.000,00	1,00%
Σύνολο	**105.000.000,00**	**100,00%**

Γράφημα 43: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του ΠΠΑ της ΠΔΜ στους Αναπτυξιακούς Στόχους

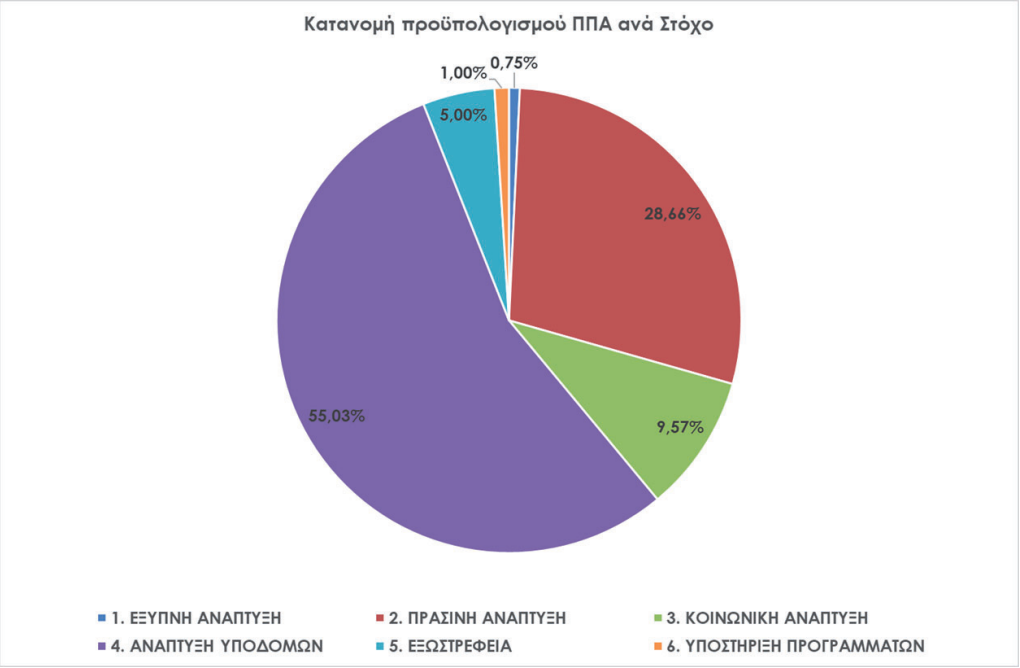

Οι κρίσιμοι Άξονες Προτεραιότητας ανά Στόχο Ανάπτυξης που συγκεντρώνουν για την ΠΔΜ τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση για την περίοδο 2021-2025, είναι κατά σειρά Στόχου:

- Στόχος 1: Προτεραιότητα 2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.) για την υποστήριξη του πρωτογενή τομέα, του φυσικού περιβάλλοντος και λοιπών τομέων με ~ 22,4 εκ €
- Στόχος 3: Προτεραιότητα 3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης για την συμπληρωματική υποστήριξη τους στα λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία με ~ 2,6 εκ €
- Στόχος 3: Προτεραιότητα 3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής των πολιτών με ~ 5,9 εκ €
- Στόχος 4: Προτεραιότητα 4.5 Οδικές υποδομές σε όλη την ΠΔΜ ως τη βασικότερη αναπτυξιακή δράση του έργου με αντίκτυπο σε όλες της αναπτυξιακές εκφάνσεις της με ~ 26,5 εκ €
- Στόχος 4: Προτεραιότητα 4.8 Οδική ασφάλεια σε όλη την ΠΔΜ επίσης ως τη βασικότερη αναπτυξιακή δράση του έργου συμπληρωματική της Προτεραιότητας 4.5 με αντίκτυπο σε όλες της αναπτυξιακές εκφάνσεις της με ~ 31,2 εκ €
- Στόχος 5: Προτεραιότητα 5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς ως κεντρικό σημείο παρέμβασης που αφορά στις προσπάθειες εξωστρέφειας της ΠΔΜ με προσέλκυση ειδικού τουρισμού με ~ 3,8 εκ €

Η ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων (άξονες προτεραιότητας) ανά Στόχο με βάση τη χρηματοδοτική βαρύτητα τους απεικονίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 30: Ιεραρχημένη Κατανομή Π/Υ των Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων του ΠΠΑ ανά Στόχο Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας ΠΠΑ	**Προϋπολογισμός**
1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	500.000,00
1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	150.000,00
1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	109.717,19
1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	25.187,20
Σύνολο Στόχου 1 – Έξυπνη Ανάπτυξη	**784.904,39**
2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	22.418.339,86
2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	3.048.990,74
2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	1.673.160,00
2.1 Ενεργειακή απόδοση	1.456.000,00
2.11 Πράσινες πόλεις	1.018.900,00
2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα	400.000,00
2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	39.200,00
2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	38.022,14
Σύνολο Στόχου 2 – Πράσινη Ανάπτυξη	**30.092.612,74**

3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	5.877.799,64
3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	2.634.892,94
3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	400.000,00
3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	300.000,00
3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	250.000,00
3.10 Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	250.000,00
3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	221.328,69
3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης	100.000,00
3.15 Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη	10.050,00
Σύνολο Στόχου 3 – Κοινωνική Ανάπτυξη	**10.044.071,27**
4.8 Οδική ασφάλεια	31.250.997,61
4.5 Οδικές υποδομές	26.528.107,85
Σύνολο Στόχου 4 – Ανάπτυξη Υποδομών	**57.779.105,46**
5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	3.778.913,94
5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	500.000,00
5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	394.700,00
5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	250.000,00
5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	145.500,00
5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	94.192,20
5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	86.000,00
Σύνολο Στόχου 5 – Ενίσχυση Εξωστρέφειας	**5.249.306,14**
6.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	581.000,00
6.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	469.000,00
Σύνολο Στόχου 6 – Υποστήριξη Προγραμμάτων	**1.050.000,00**
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**105.000.000,00**

1.2 ΕΤΉΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΉ Π/Υ

Στην 1η προγραμματική περίοδο εφαρμογής του ΠΠΑ η ΠΔΜ, όπως και κάθε φορέας, έχει τη δυνατότητα να ανακατανείμει χρονικά τον προϋπολογισμό που της αναλογεί, βάσει των αναγκών της, αλλά και των χαρακτηριστικών του προγράμματος της, καθώς αναγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα αυτής της περιόδου που προκύπτει από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών - δράσεων από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ.

Σε αντίθεση με την κρατούσα λογική της ετήσιας ισοκατανομής των οικονομικών πόρων που φαίνεται να αποτελεί γνώρισμα της πρακτικής των πολυετών προγραμμάτων, όπως για παράδειγμα το ΕΣΠΑ 2014-2020, η ΠΔΜ εφαρμόζει καταρχήν (συνεκτιμώντας τη σύσταση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης για την κατά το δυνατό εμπροσθοβαρή εκτέλεση του προγράμματος) τη λογική του αυξημένου προϋπολογισμού κατά την έναρξη του προγράμματος.

Δεδομένη ως προς την εμπροσθοβαρή προσέγγιση είναι και η ανάγκη για υποστήριξη της οικονομίας της περιοχής για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης και των νέων προκλήσεων λόγω της πανδημίας ήδη από το 2021.

Η εμπροσθοβαρής κατανομή του προϋπολογισμού του ΠΠΑ της ΠΔΜ παρουσιάζεται ανά έτος και ανά στόχο προτεραιότητας στον ακόλουθο χρηματοδοτικό πίνακα.

Πίνακας 31: Χρηματοδοτικός πίνακας με κατανομή ανά έτος και Στόχο Προτεραιότητας

	1. Έξυπνη Ανάπτυξη	**2. Πράσινη Ανάπτυξη**	**3. Κοινωνική Ανάπτυξη**	**4. Ανάπτυξη Υποδομών**	**5. Ενίσχυση Εξωστρέφειας**	**6. Υποστήριξη Προγράμματος**	**Σύνολα (Ποσοστ ετήσια κατανομή προϋπολογισμού Στόχο)**
2021	25.187,20	29.692.612,74	8.744.071,27	57.779.105,46	4.499.306,14	1.050.000,00	101.790.282,81 **(96,**
2022	379.858,60	200.000,00	650.000,00	0,00	375.000,00	0,00	1.604.858,60 **(1,53**
2023	379.858,60	200.000,00	650.000,00	0,00	375.000,00	0,00	1.604.858,60 **(1,53**
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 **(0,00%)**
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 **(0,00%)**
Σύνολα	**784.904,39**	**30.092.612,74**	**10.044.071,27**	**57.779.105,46**	**5.249.306,14**	**1.050.000,00**	**105.000.000,00 (100,**

Γράφημα 44: Ετήσια Κατανομή Προϋπολογισμού ΠΠΑ

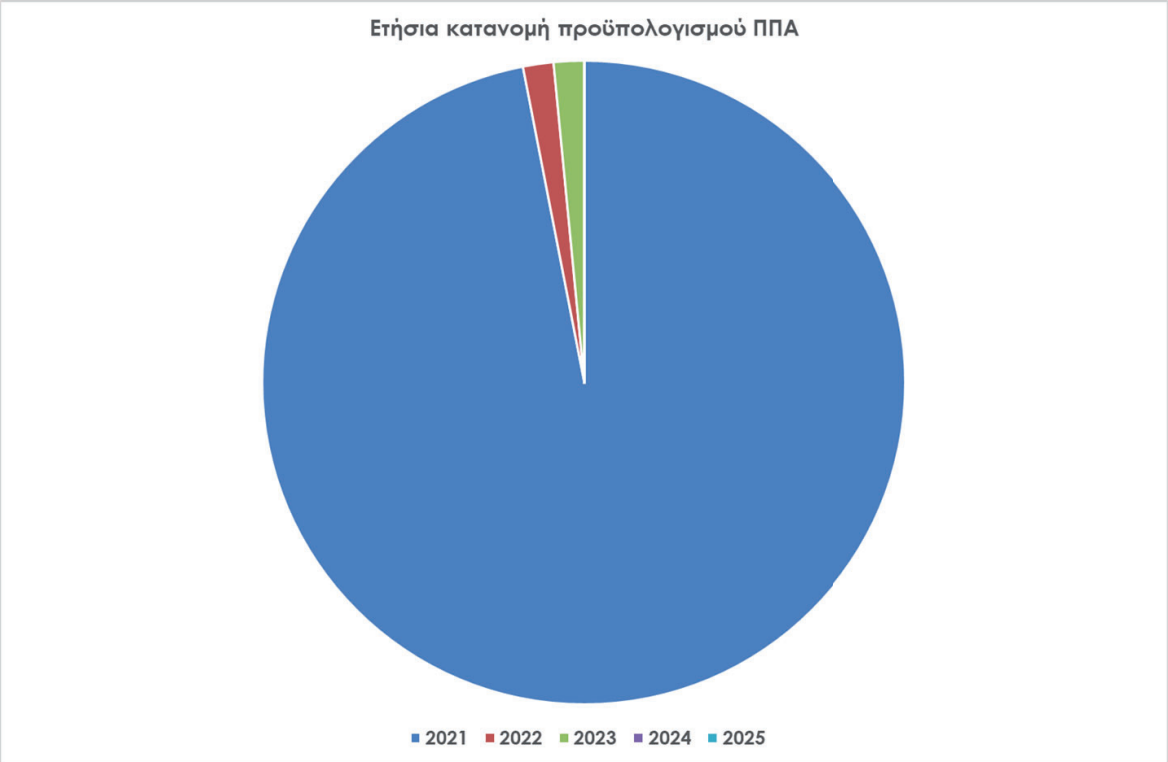

1.3 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΌς ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΌς ΠΊΝΑΚΑς ΠΠΑ

Πίνακας 32: Χρηματοδοτικός Πίνακας ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΜ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ[4] (σε ευρώ)					
Α/Α[3]	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ[1]/ *ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΠΑ/* *ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ[2]* *ΠΠΑ/*ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΤΗ					
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**ΣΥΝΟΛΟ**
1	***1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ***	25.187,20	379.858,60	379.858,60	0,00	0,00	***784.904,39***
1.1	***1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής***	0,00	75.000,00	75.000,00	0,00	0,00	150.000,00
1.1.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ						
1.3	***1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις***	0,00	54.858,60	54.858,60	0,00	0,00	109.717,19
1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΤΑΚ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ						
1.5	***1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα***	0,00	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	500.000,00
1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΚ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
1.6	***1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση***	25.187,20	0,00	0,00	0,00	0,00	25.187,20
1.6.1	Δράσεις ανοιχτής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 2016 - 2017 στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας						
2	***2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ***	29.692.612,74	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	***30.092.612,74***
2.1	***2.1 Ενεργειακή απόδοση***	1.456.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.456.000,00
2.1.1	Ενεργειακή αναβάθμιση Κλειστού Κολυμβητηρίου Γρεβενών						
2.4	***2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων***	1.673.160,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.673.160,00
2.4.1	Προμήθεια τριών μηχανημάτων έργου στην Π.Ε. Καστοριάς						
2.4.2	Καταπολέμηση κουνουπιών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας						
2.4.3	Πρόγραμμα περισυλλογής, διαχείρισης ή/και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων και κατασχεθέντων οστράκων και λήψη δειγμάτων εγκεφαλικού ιστού από νεκρά βοοειδή και αιγοπρόβατα						
2.6	***2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών***	39.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39.200,00

	αποβλήτων						
2.6.1	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΟΪΟΥ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ (π.κ. 2105550) (π.κ. 2001ΕΠ00530000)						
2.6.2	Βελτίωση εγκαταστάσεων αντλιοστασίων Δήμου Πρεσπών						
2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
2.8	***2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων***	3.048.990,74	0,00	0,00	0,00	0,00	3.048.990,74
2.8.1	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτημάτων Παλαίστρας - Μελίτης Π.Ε. Φλώρινας						
2.8.2	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτήματος Κρανιώνας Δήμου Καστοριάς						
2.8.3	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτήματος Αγ. Αντωνίου Δήμου Καστοριάς						
2.8.4	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΕΑΠ 2003						
2.8.5	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Σπάρτο ΠΕ Κοζάνης						
2.8.6	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Σισανίου ΠΕ Κοζάνης						
2.8.7	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Λουκαμίου ΠΕ Κοζάνης						
2.8.8	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Καισαρειάς ΠΕ Κοζάνης						
2.8.9	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
2.9	***2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)***	22.418.339,86	0,00	0,00	0,00	0,00	22.418.339,86
2.9.1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ						
2.9.2	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ						
2.9.3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ						
2.9.4	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ						
2.9.5	Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων Νέου Κομάνου						
2.9.6	Εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης Δ.Δ. Μικροβάλτου						
2.9.7	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Επέκταση αποχετευτικού δικτύου οικισμού Χιλιόδενδρου						

	Δήμου Καστοριάς"	
2.9.8	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Ύδρευση - αποχέτευση περιοχής Ιεράς Μονής Μαυριώτισσας"	
2.9.9	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΒΟΘΡΟΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΠΟΦΩΣΦΟΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ (π.κ. 2012ΣΕ44000017)	
2.9.10	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ - ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝΩΝ, ΑΜΟΙΒΩΝ ΟΡΙΟΔΕΙΚΤΩΝ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (ΕΝΟΙΚΙΑ, ΑΜΑΞΑΓΩΓΙΑ), ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΩΝ Κ.Α.	
2.9.11	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Π.Δ.Μ. , ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΥΔΑΤΩΝ - ΕΡΓΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΗΣ ΥΔΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΟΛΑΒΑΣ	
2.9.12	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	
2.9.13	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου Βόρειας Ζώνης Πολυφύτου	
2.9.14	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στη λεκάνη του ρέματος «ΚΑΤΙΝΙΣΤΗ» της κοινότητας Πλακίδας του Δήμου Βοίου	
2.9.15	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στην θέση Αμάρ Μπέη στην κοινότητα Λιβαδερού του Δήμου Σερβίων	
2.9.16	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Αγίου Γεωργίου	
2.9.17	Μελέτη αρδευτικού δικτύου Ασπροκκλησιάς	
2.9.18	Μελέτη για τον εκσυγχρονισμό αρδευτικού δικτύου ΤΟΕΒ Καστοριάς α)Αλιάκμονα β)Κορομηλιάς-Κολοκυνθούς και γ)Κορεστείων	
2.9.19	Μελέτη αρδευτικού δικτύου 1.000 στρ στο Τριγωνικό του Δήμου Σερβίων	
2.9.20	Μελέτες για την κατασκευή λιμνοδεξαμενών και αρδευτικού δικτύου στην περιοχή «ΠΑΤΑΤΟΧΩΡΑΦΑ» Καστανιάς του Δήμου Σερβίων	

2.9.21	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Βατολάκκου						
2.9.22	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Αγάπης						
2.9.23	Μελέτη διερεύνησης και εφαρμογής για την τοποθέτηση μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών παραγωγής κατάντη των φραγμάτων στην Π.Ε.Φλώρινας						
2.9.24	Μελέτη για την επέκταση αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Δασοχωρίου						
2.9.25	Μελέτη για την οριοθέτηση ποταμών Αλιάκμονα και Βενέτικου και των παραποτάμων τους						
2.10	***2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς***	38.022,14	0,00	0,00	0,00	0,00	38.022,14
2.10.1	Παροχή υπηρεσιών ειδικού επιστημονικού προσωπικού ειδικότητας Π.Ε. Αρχιτεκτόνων για την ωρίμανση της οικολογικής ανάπλασης του παραλίμνιου μετώπου του υγροβιοτόπου της λίμνης Καστοριάς						
2.10.2	ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (π.κ. 2009ΜΠ00580003 & 2011ΜΠ00520003)						
2.10.3	Μελέτη καθορισμού της βέλτιστης "εποχικής" στάθμης για τη λίμνη της Καστοριάς						
2.11	***2.11 Πράσινες πόλεις***	1.018.900,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.018.900,00
2.11.1	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων της Π.Ε.Καστοριάς						
2.11.2	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ						
2.11.3	Μελέτη για ενεργειακή αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του λεβητοστασίου για την αντικατάσταση μέσου καύσης (καύσιμο αέριο) του Νοσοκομείου Καστοριάς						
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
3	***3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ***	8.744.071,27	650.000,00	650.000,00	0,00	0,00	***10.044.071,27***
3.1	***3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός***	0,00	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	400.000,00
3.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						

3.2	***3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης***	0,00	50.000,00	50.000,00	0,00	0,00	100.000,00
3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
3.4	***3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ***	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
3.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΜΕΑ						
3.8	***3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης***	2.634.892,94	0,00	0,00	0,00	0,00	2.634.892,94
3.8.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ - Α.Π.Χ. – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ Α' ΘΜΙΑΣ & Β΄ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
3.10	***3.10 Διεθνοποίηση των ΑΕΙ***	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
3.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ						
3.12	***3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)***	0,00	150.000,00	150.000,00	0,00	0,00	300.000,00
3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΌ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ						
3.13	***3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού***	5.877.799,64	0,00	0,00	0,00	0,00	5.877.799,64
3.13.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ Δ.Α.Κ. (ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ) ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ						
3.13.2	Συντήρηση - επέκταση αποδυτηρίων και κερκίδων γηπέδου Τ.Κ. Αγίου Παντελεήμονα Δήμου Αμυνταίου						
3.13.3	Βελτίωση και εξοπλισμός "Πατουλίδειου" Αθλητικού Κέντρου Δήμου Πρεσπών						
3.13.4	Συντήρηση Αθλητικού Κέντρου Βελβεντού						
3.13.5	Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού						
3.13.6	Αναβάθμιση υποδομών εγκαταστάσεων γηπέδου ΕΠΣ Δήμου Κοζάνης						
3.13.7	Εξοπλισμός γηπέδων ποδοσφαίρου Δήμου Κοζάνης						

3.13.8	Εξοπλισμός στίβου στο ΔΑΚ Κοζάνης						
3.13.9	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ						
3.13.10	Ωρίμανση του έργου «Εκσυγχρονισμός και επέκταση εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Δήμου Καστοριάς»						
3.14	***3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών***	221.328,69	0,00	0,00	0,00	0,00	221.328,69
3.14.1	Πράξη Εφαρμογής Πτολεμαϊδας (π.κ. 2002ΜΠ00530023)						
3.15	***3.15 Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη***	10.050,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.050,00
3.15.1	Ανακαίνιση - συντήρηση αστυνομικού μεγάρου Πτολεμαϊδας						
4	***4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ***	57.779.105,46	0,00	0,00	0,00	0,00	***57.779.105,46***
4.5	***4.5 Οδικές υποδομές***	26.528.107,85	0,00	0,00	0,00	0,00	26.528.107,85
4.5.1	Κατασκευή γέφυρας στη θέση Σιούτσα του Τ.Δ Κατακαλής του Δήμου Δεσκάτης						
4.5.2	Απαλλοτριώσεις έργου "Λειτουργική ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Εγνατίας οδού Νίκη - Κοζάνη - όρια Ν. Λάρισας / λειτουργική ολοκλήρωση του τμήματος Φλώρινα - Κοζάνη (π.κ. 2006ΕΠ00530002)						
4.5.3	Βελτίωση οδού Σπήλαιο Πορτίτσα						
4.5.4	Αποκατάσταση, καθιζήσεων οδοστρώματος και προβλημάτων στην Ε.Ο. 2 Φλώρινας - Βίγλας Πισοδερίου "Χιονοδρομικό"						
4.5.5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΗ ΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ						
4.5.6	Αποκατάσταση του εθνικού οδικού δικτύου στην περιοχή της Τ.Κ. Μηλιάς της Π.Ε. Γρεβενών αρμοδιότητας Δ.Τ.Ε. (Έδρα)/Π.Δ.Μ.						
4.5.7	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης						
4.5.8	Κοζάνη – Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρειά						
4.5.9	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς						
4.5.10	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)- Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας						

4.5.11	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)- Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	
4.5.12	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)- Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	
4.5.13	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)- Δικαιούχος Δήμος Φλώρινας	
4.5.14	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)- Δικαιούχος Δήμος Αμυνταίου	
4.5.15	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)- Δικαιούχος Δήμος Πρεσπών	
4.5.16	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	
4.5.17	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Δήμος Γρεβενών	
4.5.18	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	
4.5.19	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Δήμος Δεσκάτης	
4.5.20	Οδοποιϊα στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου (π.κ. 2008ΣΕ44000020)	
4.5.21	Συμπλήρωση - επικαιροποίηση μελέτης για το έργο "Δυτ.Αξ.Ορ.Περ.Δυτ.Μακεδονίας- Μελέτη βελτίωσης οδικού τμήματος Φλώρινα - Ανταρτικό - Πρέσπες (τμήμα ΤΕΙ-Χιονοδρομικό)	
4.5.22	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΕΔΡΑ)	
4.5.23	Μελέτη βελτίωσης του οδικού τμήματος "Κοζάνη - Αεροδρόμιο", της Εθνικής Οδού Κοζάνης - Λάρισας (Ε.Ο.3)	
4.5.24	Μελέτη κατασκευής νέας γέφυρας στον ποταμό Μύριχο κατά μήκος της επαρχιακής οδού Εράτυρας Πελεκάνου Π.Ε. Κοζάνης	
4.5.25	Μελέτη αποκατάστασης τοπικών Φθορών στην οδό Βελβεντό -	

	Καταφύγι						
4.5.26	Μελέτες έργων οδοποιίας Π.Ε. Γρεβενών						
4.5.27	Μελέτη βελτίωσης οδού Χρυσαυγής - Τρίκορφο						
4.5.28	Μελέτες βελτίωσης οδού Νησί - Καρπερό						
4.5.29	Μελέτη για τη βελτίωση επαρχιακής οδού δικτύου Βυσσινιά-Βιτσίου						
4.5.30	Μελέτες βελτίωσης δημοτικής οδού Αγίας Παρασκευής - Βασιλίτσα						
4.5.31	Μελέτες βελτίωσης οδικού τμήματος Καισαρειά - Αιανή με κατασκευή γέφυρας στη θέση «ΧΑΝΔΑΚΑΣ»						
4.5.32	Μελέτη για τη βελτίωση οδού από Τ.Κ.Λιβερών προς Τ.Κ.Ασβεστόπετρας						
4.8	***4.8 Οδική ασφάλεια***	31.250.997,61	0,00	0,00	0,00	0,00	31.250.997,61
4.8.1	Προμήθεια οχήματος πολλαπλών χρήσεων - παρελκόμενων						
4.8.2	Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην Ε.Ο. 20 (Κοζάνης - Ιωαννίνων)						
4.8.3	Βελτίωση παράλληλων έργων στο αγρόκτημα Λιβαδερού						
4.8.4	ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΕΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - Ο.Κ.Ω. (π.κ. 2008ΕΠ04100000)						
4.8.5	Μελέτη εργασιών συντήρησης και αποκατάσταση βλαβών υψηλής γέφυρας Σερβίων						
4.8.6	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 4 Τμήμα "Τ.Κ.Δροσοπηγής- όρια Π.Ε. Καστοριάς						
4.8.7	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 21 "Τ.Κ.Αετού-Τ.Κ.Νυμφαίου"						
5	***5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ***	4.499.306,14	375.000,00	375.000,00	0,00	0,00	***5.249.306,14***
5.1	***5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές***	0,00	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	500.000,00
5.1.1	ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ						
5.2	***5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού***	145.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	145.500,00

5.2.1	Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιπατητικού μονοπατιού για την ανάδειξη του Γεωπάρκου στη θέση ”Μπουχάρια” της Τ.Κ. Μικροβάλτου						
5.3	***5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος***	394.700,00	0,00	0,00	0,00	0,00	394.700,00
5.3.1	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοίμησης Θεοτόκου Εράτυρας Δήμου Βοϊου						
5.3.2	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Διλόφου						
5.4	***5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς***	3.778.913,94	0,00	0,00	0,00	0,00	3.778.913,94
5.4.1	Αποκατάσταση πετρογέφυρου Ροδοχωρίου						
5.4.2	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΣ						
5.4.3	Μελέτη ανάπλασης Τ.Κ. Αγίου Αχιλλείου						
5.4.4	Μελέτη για την ανακατασκευή του Γεφυριού του Πασά						
5.5	***5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα***	94.192,20	0,00	0,00	0,00	0,00	94.192,20
5.5.1	Ανακαίνιση και αναβάθμιση παιδικής εφηβικής βιβλιοθήκης Βελβεντού - Β' Φάση						
5.8	***5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές***	86.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86.000,00
5.8.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗ - ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΡΟΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ						
5.8.2	Ανέγερση μουσείου και γραφείων διοίκησης - προμήθεια εξοπλισμού						
5.11	***5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό***	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
5.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ						
6	***6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ***	1.050.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	***1.050.000,00***
6.1	***6.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ***	581.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	581.000,00
6.1.1	Πόρος του Περιφ. Ταμείου (Πιν.Ο)						

6.1.2	Πόρος Περιφερειακού Ταμείου 1% άρθρου 55 παρ. 1 του ν. 2218/94 και κοινής υπουργικής απόφασης αρ. 45743/31-12-99 (και συνέχεια από 2001ΜΠ00530000)						
6.2	***6.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ***	469.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	469.000,00
6.2.1	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
6.2.2	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021 - 2025 ΤΟΥ ΠΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ							**105.000.000,00**
ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ							

V. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

1. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΠΑ ΜΕ ΕΠΑ

Για τη συμβατότητα της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ με το ΕΠΑ ακολουθούν σχόλια και με την ολοκλήρωση τους παρουσιάζεται ένα σχετικό επεξηγηματικό γράφημα.

Σε ότι αφορά:

1.α Στόχοι του ΠΠΑ

Ταυτίζονται πλήρως με τους στόχους του ΕΠΑ.

Ακολουθείται η λογική των 5 στόχων της νέας περιόδου με σκοπό την επί μέρους συμβολή του ΠΠΑ στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών με τη χρήση του ΠΔΕ.

1.β Ειδικοί στόχοι του ΠΠΑ

Ταυτίζονται πλήρως με τους ειδικούς στόχους του ΕΠΑ, προσαρμοζόμενοι στις περιφερειακές ανάγκες και στρατηγικές ανά στόχο.

Έχει τεθεί εξαρχής ως στρατηγική επιλογή της ΠΔΜ η προσπάθεια μιας ισορροπημένης εφαρμογής δράσεων που αφορούν στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες και στους πέντε πυλώνες ανάπτυξης, ακολουθώντας πλήρως τη νέα λογική αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων του ΠΔΕ για την περίοδο 2021-2025.

1.γ Προτεραιότητες ΠΠΑ

Το ΠΠΑ είναι πλήρως συμβατό με το ΕΠΑ σε ότι αφορά τον Στόχο 2 της Πράσινης Ανάπτυξης, καθώς περιλαμβάνει εν δυνάμει δράσεις σε όλες τις προτεραιότητες. Η ανάδειξη της πράσινης ανάπτυξης ως βασικού αναπτυξιακού στόχου της ΠΔΜ πηγάζει κυρίως από την ανάγκη για προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, η πράσινη ανάπτυξη συνάδει και με την προσπάθεια για πληρέστερη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας στα πρώτα χρόνια της μετάβασης στη Μεταλιγνιτική εποχή.

Σε ότι αφορά στον Στόχο 1 της Έξυπνης Ανάπτυξης, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει επιλεκτικά δράσεις σε 4 το πολύ από τις 11 προτεραιότητες του ΕΠΑ. Οι περιορισμένοι πόροι του ΠΠΑ που θα

κατευθυνθούν στον Στόχο αυτό θα εστιάσουν σε δράσεις υποστήριξης της προετοιμασίας της περιοχής για τον οικονομικό μετασχηματισμό της μεταλιγνιτικής περιόδου.

Σε ότι αφορά στον Στόχο 3 της Κοινωνικής Ανάπτυξης, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει επιλεκτικά δράσεις σε 9 το πολύ από τις 15 προτεραιότητες του ΕΠΑ. Οι δράσεις θα αφορούν αποκλειστικά αντικείμενα υποδομών και όχι σχετικές δράσεις που χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Σε ότι αφορά στον Στόχο 4 της Ανάπτυξης των Υποδομών, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις σε 2 το πολύ από τις 11 προτεραιότητες του ΕΠΑ, με προτεραιότητες στα δίκτυα και την ασφάλεια τους.

Τέλος, σε ότι αφορά στον Στόχο 5 της Ανάπτυξης της Εξωστρέφειας, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις σε 7 το πολύ από τις 12 προτεραιότητες του ΕΠΑ, με έμφαση στον πολιτισμό και τον τουρισμό.

Γράφημα 45: Συμβατότητα Προτεραιοτήτων ΕΠΑ και ΠΠΑ ανά Στόχο

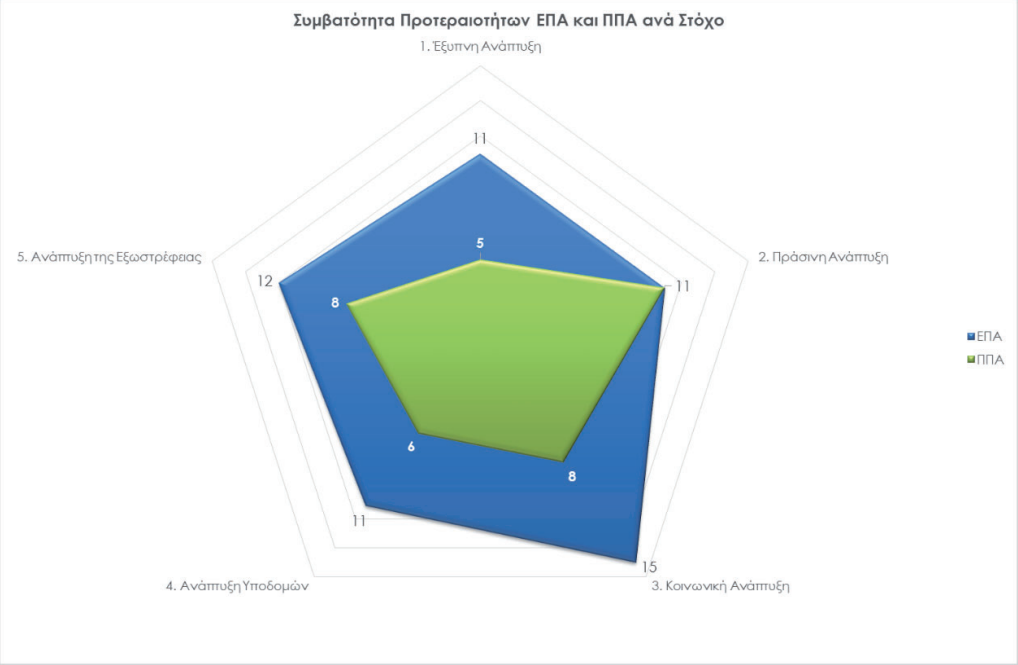

2. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ (ΤΕΤΡΑΕΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ 3852/10, ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑ κλπ.)

Ο σχεδιασμός της περιφερειακής πολιτικής της ΠΔΜ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 έλαβε υπόψη μία σειρά από παράγοντες του ευρύτερου εθνικού και ευρωπαϊκού πλαισίου, οι οποίοι περιλαμβάνουν το μακροοικονομικό περιβάλλον της ΠΔΜ καθώς και μια σειρά από πολιτικοοικονομικές και θεσμικές εξελίξεις που το προσδιορίζουν, όπως αυτές εξελίσσονταν στο εθνικό και το κοινοτικό περιβάλλον. Τέτοιες εξελίξεις αποτέλεσαν η έξοδος της χώρας από τα προγράμματα στήριξης και η είσοδος της στον θεσμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι δεσμεύσεις και οι μεταμνημονιακές υποχρεώσεις της, οι κατευθυντήριες γραμμές για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι νέοι στόχοι πολιτικής των Ταμείων και η εγκεκριμένη Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της χώρας.

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030», όπως αυτή εγκρίθηκε στο Eurogroup της 27ης Απριλίου 2018 αποσκοπεί στη μετάβαση σε ένα δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς αναπτυξιακό πρότυπο, με όρους κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, μέσα από την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση ενός πλέγματος μεταρρυθμίσεων και πολιτικών για την ενίσχυση του μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού δυναμικού της Ελλάδας, την τόνωση των επενδύσεων, την υποστήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία νέων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς και την αναβάθμιση του κράτους πρόνοιας. Η Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική στηρίζεται στους εξής άξονες παρέμβασης:

- Δημοσιονομική σταθερότητα: Δημοσιονομική σταθερότητα, με σταθερή ανάπτυξη άνω του 2%, και ανθεκτικότητα στις εξωτερικές κρίσεις.

- Βιώσιμη ανάπτυξη: Κύριοι στόχοι είναι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας, η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων, η δημιουργία περισσότερων και ποιοτικότερων θέσεων εργασίας, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας σε βασικούς κλάδους, η ενίσχυση των start – ups και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

- Ποιοτικές και προσβάσιμες υποδομές για την ανάπτυξη. Θα αναπτυχθούν στρατηγικές για τον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών και των εφοδιαστικών αλυσίδων, της ψηφιακής οικονομίας, της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου, της διαχείρισης των υδάτων, της προώθησης των διασυνοριακών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και υποδομών κλπ.

- Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη μέσω της ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, της κοινωνικής προστασίας, της καθολικής υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής και πράσινης οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της περιφερειακής και εδαφικής συνοχής και της ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, της συμπερίληψης της Νέας Γενιάς και της Πολιτικής για το Παιδί.

Περαιτέρω, οι Συστάσεις της Επιτροπής για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Εαρινού Εξαμήνου (Ιούλιος 2020) συνθέτουν ένα αναλυτικό πλαίσιο που προσδιορίζει το σύνολο σχεδόν των επιμέρους διαστάσεων του περιφερειακού προγραμματισμού. Στον πυρήνα των Συστάσεων για την Ελλάδα βρίσκονται η ανάγκη ώστε η χώρα να επιτύχει βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και να αντιμετωπίσει τις υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες, συνεχίζοντας και ολοκληρώνοντας τις μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις μεταπρογραμματικές δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωομάδας στις 22 Ιουνίου 2018 και να επικεντρώσει την επενδυτική οικονομική πολιτική στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών και της εφοδιαστικής, της περιβαλλοντικής προστασίας, της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των έργων διασύνδεσης, των ψηφιακών τεχνολογιών, της έρευνας και ανάπτυξης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων, της απασχολησιμότητας, της υγείας και της ανάπλασης των αστικών περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες και την ανάγκη διασφάλισης της κοινωνικής ένταξης.

Οι συστάσεις εξειδικεύονται σε μία σειρά τομείς, οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα τον σχεδιασμό της στρατηγικής της Περιφέρειας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Συνοπτικά, οι συστάσεις αυτές περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την ποιότητα των θεσμών, με στόχο την ενίσχυση των επενδύσεων και την προσέλκυση

επιχειρήσεων. Ειδικότερα η αύξηση των επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη θα συμβάλει καθοριστικά στη στήριξη πιο μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

- Αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς στην Ελλάδα, καθώς και για την άρση των αναπτυξιακών φραγμών σε καινοτόμους τομείς. Η προώθηση της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, με μεγαλύτερη συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η βελτίωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και η αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση είναι σημαντικές για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

- Παρεμβάσεις για τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης, την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και στην ενίσχυση των συνθηκών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, με έμφαση στους νέους και τις γυναίκες και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

- Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και στην ανάπτυξη κέντρων ημερήσιας φροντίδας. Η στήριξη των απόρων και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών που κινδυνεύουν από τη φτώχεια, των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των προσφύγων, με παράλληλη μέριμνα για την εξομάλυνση των γεωγραφικών ανισοτήτων, θα βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη στην Ελλάδα.

- Συνέχιση των επενδύσεων στον τομέα της πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

- Απαιτούνται νέες επενδύσεις για την αύξηση των πολυτροπικών μεταφορών και την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της αστικής ανάπτυξης. Ανάγκη μείωσης της εξάρτησης των μεταφορών από το πετρέλαιο, μείωσης του κόστους μεταφοράς, βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών και των προτύπων ασφαλείας και αύξησης της διείσδυσης των ευφυών συστημάτων μεταφορών.

- Η επεξεργασία των στερεών αποβλήτων και των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων είναι ο κυριότερος τομέας στον οποίον απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις προκειμένου να ευθυγραμμιστούν τα πρότυπα περιβαλλοντικής προστασίας της χώρας με εκείνα της υπόλοιπης ΕΕ. Οι επενδύσεις πρέπει να επιδιώκουν τον περιορισμό της υγειονομικής ταφή και της μηχανικής-βιολογικής επεξεργασίας και να ενισχύουν σύγχρονες τεχνικές. Επιπλέον είναι αναγκαία η αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων, ενώ απαιτούνται επίσης επενδύσεις για τη βελτίωση της επεξεργασίας των υδάτων, την καταπολέμηση της αλάτωσης των υπόγειων υδάτων, καθώς και μέτρα στήριξης για την πρόληψη των πλημμυρών και την αποκατάσταση της φυσικής ροής των ποταμών.

- Βελτίωση των ενεργειακών υποδομών για τη μείωση του ενεργειακού κόστους για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η περαιτέρω ανάπτυξη των εμπορικών υποδομών φυσικού αερίου θα συμβάλει στην ανάπτυξη της αγοράς.

- Επενδύσεις για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας και της κοινωνίας. Η χώρα πρέπει ιδίως να επενδύσει στην τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας, προκειμένου να καλύψει την από-επένδυση που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Παράλληλα απαιτείται βελτίωση της ευρυζωνικής συνδεσιμότητας υψηλότερης ταχύτητας για την υποστήριξη των δυναμικών επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό. Η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού αποτελεί τροχοπέδη για την εξεύρεση εργασίας και εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων.

- Συστήνονται ανανεωμένες στρατηγικές «έξυπνης εξειδίκευσης» σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών αδυναμιών του συστήματος έρευνας και καινοτομίας, για την τόνωση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη με γνώμονα την αγορά, οι οποίες παραμένουν χαμηλές και επηρεάζουν αρνητικά το αναπτυξιακό δυναμικό της Ελλάδας.

- Ζήτημα διατομεακού χαρακτήρα αποτελούν οι επενδύσεις για την ανάπλαση των υποβαθμισμένων αστικών, νησιωτικών και ορεινών περιοχών οι οποίες είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση της απώλειας και της υποβάθμισης της ποιότητας του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η βιώσιμη ανάπλαση μειονεκτουσών και/ή αποβιομηχανοποιημένων περιοχών στα τρία μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας και στα κυριότερα περιφερειακά αστικά κέντρα, είναι μια μεσοπρόθεσμη προτεραιότητα. Στις πιο μακροπρόθεσμες προτεραιότητες περιλαμβάνονται η ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων, η αναβάθμιση των συστημάτων κινητικότητας και ασφάλειας, η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η περιβαλλοντική προστασία και η βελτίωση της ανθεκτικότητας σε φυσικούς κινδύνους και κοινωνικοοικονομικές κρίσεις.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω στρατηγικών στόχων και κατευθύνσεων της ΠΔΜ για την επόμενη προγραμματική περίοδο, <u>το ΠΠΑ της Περιφέρειας είναι απολύτως συμβατό σε σχέση με:</u>

- Την Στρατηγική «Ευρώπη 2020».
- Το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014 -2020.
- Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ της περιόδου 2021-2027.
- Το πρόγραμμα Horizon Europe και τα λοιπά διαπεριφερειακά προγράμματα.
- Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (2020).
- Τις Εθνικές Στρατηγικές.

<u>Ειδική αναφορά στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020»</u>

Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» χρησιμεύει ως πλαίσιο αναφοράς για δραστηριότητες που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν θεσπιστεί οι κάτωθι στόχοι με χρονικό ορίζοντα το 2020:

- Απασχόληση: Να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών
- Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α): Να επενδύεται το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ στην Ε&Α

- Κλιματική αλλαγή και ενέργεια: να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Το 20% της ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές. Να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%.
- Εκπαίδευση: Να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την ανώτατη εκπαίδευση.
- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός: Να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Ειδικά για τη συμβατότητα, αλλά και για τη σύνδεση – συνέργεια της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ με το υπό εκπόνηση 4ετές επιχειρησιακό πρόγραμμα ν.3852/2010, όπως και του νέου ΠΕΠ 2021-2027, που θα ολοκληρωθούν αμφότερα στα μέσα του 2021, συμπληρώθηκαν οι ακόλουθοι πίνακες, αφού έγιναν οι απαραίτητες συγκρίσεις με τα διαθέσιμα στοιχεία από τη ΔΙΑΠ της ΠΔΜ και την ΕΥΔΕΠ του ΠΕΠ της ΠΔΜ (Νοέμβριος 2020):

Πίνακας 33: ΠΠΑ 2021 – 2025 και 4ετές ΕΣ ν.3852/2010

Ενότητες υπό εκπόνηση 4ετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος ν. 3852/2010	**Συμβατότητα – Σύνδεση – Συνέργεια – Αξιοποίηση υπό εκπόνηση ΠΠΑ**
1.Εισαγωγή	
Θεσμικό Πλαίσιο	-
Σκοπός και Στόχοι	-
Διαδικασία Κατάρτισης	-
Διάρθρωση - Περιεχόμενο	-
2.1 Περιγραφή – Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της ΠΔΜ	
2.1.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΉ ΤΗς ΥΦΙΣΤΆΜΕΝΗς ΚΑΤΆΣΤΑΣΗς ΤΗς ΠΔΜ	×
2.1.2 Βασικά χαρακτηριστικά ΠΔΜ ανά τομέα ανάπτυξης	×
2.1.3 Βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της ΠΔΜ ως οργανισμού	×
2.2 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	
2.2.1 Δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στην περίοδο 2015-2019	×
2.2.2 Αξιολόγηση οργάνωσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών της ΠΔΜ. Δυνατότητες και αδυναμίες	-
2.2.3 Κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης ΠΔΜ	×
Καθορισμός της Στρατηγικής της ΠΔΜ	

3.1 Εισαγωγή	×
3.2 Στρατηγική	×

Πίνακας 34: Συμβατότητα Στρατηγικής ΠΠΑ 2021– 2025 και ΠΕΠ ΠΔΜ 2021- 2027

Αποτύπωση παρούσας κατάστασης	Ταύτιση
Διάγνωση βασικών αναγκών	Ταύτιση
Ιεράρχηση κύριων στρατηγικών επιλογών	Συμπληρωματικότητα
Αποτύπωση οράματος	Ταύτιση
(5) Στόχοι πολιτικής ΠΕΠ – (5) Αναπτυξιακοί Στόχοι ΠΠΑ	Ταύτιση σε επίπεδο στρατηγικής & συμπληρωματικότητα σε επίπεδο δράσεων και έργων με χρηματοδότηση από το ΠΠΑ Συμπληρωματικότητα στον Στόχο Πολιτικής 5 για μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της
Βαρύτητα ανά στόχο πολιτικής & αναπτυξιακό στόχο	Διαφοροποίηση στους στόχους 1 & 5 – Το ΠΠΑ εστιάζει σε δράσεις – έργα των στόχων 2 – 3 & 4. Το ΠΠΑ δεν περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις που χρηματοδοτεί το ΕΚΤ

3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της ΠΔΜ, βάσει και της καταγραφής των αναγκών και των ελλείψεων που έχουν αναφερθεί ήδη στο παρόν, παρουσιάζει ένα συνεκτικό μίγμα πολιτικής και έργων - δράσεων, δίνοντας σημαντική έμφαση στην υλοποίηση και συντήρηση έργων ανάπτυξης υποδομών και πράσινης ανάπτυξης. Τα έργα υποδομών του προγράμματος έστω και αν δεν μπορούν να χαρακτηριστούν στην πλειοψηφία τους ως μεγάλα έργα με σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία (λόγω και του περιορισμένου Π/Υ του ΠΠΑ), επιφέρουν αξιοσημείωτες βελτιώσεις στο επίπεδο της χωρικής ενότητας που υλοποιούνται, προσδίδοντας ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στην τοπική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αφορούν ουσιαστικά παρεμβάσεις με ιδιαίτερα βαρύτητα, διότι έρχονται να καλύψουν ανάγκες που δεν κατέστη εφικτό να αντιμετωπιστούν με πρότερα χρηματοδοτικά πλαίσια.

Η υλοποίηση των εν λόγω έργων αναμένεται να έχει οικονομικές επιπτώσεις, με άμεσο αντίκτυπο σε τομείς όπως η εργασία, το εμπόριο, το εισόδημα και άλλες εν γένει οικονομικές δραστηριότητες. Επίσης, οι επιπτώσεις αυτές σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία, την χωρική κατανομή και εγκατάσταση των επιχειρήσεων, την βελτίωση της απασχόλησης, την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού και του πολιτισμού κ.ά., ικανοποιώντας με αυτό τον τρόπο το περιεχόμενο της στόχευσης για Έξυπνη Ανάπτυξη και Ενίσχυση της Εξωστρέφειας, στόχο με χαμηλά ή καθόλου μετρήσιμα αποτελέσματα τα τελευταία χρόνια.

Η προώθηση των έστω και περιορισμένων μεγάλων έργων εντούτοις, αναμένεται να επιφέρει και σημαντικά οφέλη στην κοινωνική διάσταση και συνοχή της Περιφέρειας, μιας και προφανείς επιπτώσεις επιδιώκεται να είναι η αναβάθμιση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής σε ένα πιο λειτουργικό αστικό περιβάλλον, όπως και σε ένα προστατευμένο φυσικό τοπίο, με μέριμνα για την αειφόρο διατήρηση τους κατά την περίοδο της μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή. Η ενίσχυση και διασφάλιση των βασικών υποδομών σε μια περιοχή συνδέεται οριζόντια (έχει εντοπισθεί σε

κάθε διεθνές παράδειγμα) με βελτίωση της κοινωνικής ζωής, της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης και της δυνατότητας αποδοτικότερης αξιοποίησης των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που είναι και το ζητούμενο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη κάθε χωρικής ενότητας.

Ως προς την παραγωγική δραστηριότητα:

Τα μεγάλα έργα που αφορούν μεταφορικές υποδομές επηρεάζουν σημαντικά τον βαθμό αλληλεπίδρασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στην περιοχή διέλευσής τους όσο και στο σύνολο των περιφερειών, ακόμα και σε εθνικό επίπεδο. Η βελτίωση της προσβασιμότητας των τοπικών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών ενισχύει την πρόσβαση στις αγορές. Η δυνατότητα αυτή διευκολύνει σημαντικά την διάθεση των τοπικών προϊόντων και υλών σε περισσότερα σημεία αυξάνοντας την παραγωγική διαδικασία. Βέβαια, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που δημιουργούνται από τη βελτίωση συγκεκριμένα των μεταφορικών υποδομών προϋποθέτει την ύπαρξη ανάλογης περιφερειακής στρατηγικής, αλλά και τη βούληση της επιχειρηματικής κοινότητας και των τοπικών κοινωνιών για να εξελιχθούν.

Επίσης, παραγωγικοί τομείς που θα μπορούσαν να ευνοηθούν μακροπρόθεσμα από την υλοποίηση ανάλογων μεγάλων έργων υποδομών είναι ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας, κυρίως μέσα από την παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων, αλλά και ο τριτογενής τομέας κυρίως μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών. Αυτός είναι και ένας λόγος για τον οποίο πολλοί τοπικοί παραγωγικοί φορείς πίεζαν διαχρονικά για την κατασκευή των έργων αυτών.

Ως προς την προσέλκυση επενδύσεων:

Η ολοκλήρωση των παλαιών και η δημιουργία νέων έργων υποδομών αναμένεται να συμβάλει συμπληρωματικά και στην προσέλκυση νέων επενδύσεων. Μεγάλα έργα όπως η ολοκλήρωση των οδικών αξόνων κ.α. είναι δυνατό να αποτελέσουν κίνητρο για την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων στην ΠΔΜ σε συνδυασμό με τα ειδικά κίνητρα που προβλέπει το ΣΔΑΜ. Επίσης, η δυνατότητα της γρήγορης πρόσβασης των τοπικών επιχειρήσεων απευθείας στις ευρωπαϊκές αγορές μπορεί να ενισχύσει την εφαρμογή νέων παραγωγικών μοντέλων και καινοτόμων μεθόδων επεξεργασίας, ανάπτυξης και προώθησης των προϊόντων.

Ως προς την προσέλκυση απασχόλησης:

Επιπλέον, δημιουργία έργων υποδομών και άλλων μεγάλων έργων είναι δυνατό η προσφέρει νέες αναπτυξιακές δυνατότητες στην Περιφέρεια με παράλληλη θετική επίπτωση και στην απασχόληση. Η κατασκευή αυτών των έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής όπου υλοποιείται κάθε έργο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επίσης, μετά την ολοκλήρωση των έργων, αναμένεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για επιμέρους παραγωγικούς κλάδους από την πιθανή προσέλκυση επενδύσεων και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

Όσο αφορά την ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας, η συμβολή των έργων υποδομών ήταν και παραμένει προφανώς πολύ μεγάλη. Η συνολική βελτίωση του οδικού δικτύου εκτιμάται ότι συντελεί ουσιαστικά στην προσέλευση επισκεπτών και τουριστών, κυρίως του εσωτερικού, με συνέπεια την ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και του περιφερειακού εισοδήματος.

Δεδομένου του περιορισμένου αρχικού Π/Υ για την πενταετία 2021-2025 και των μεταφερόμενων έργων που καλύπτουν σημαντικό ποσό εξ’ αυτού, δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα μεγάλα έργα, με πολύ σημαντική πραγματικά επίδραση στην οικονομία της Περιφέρειας.

Έργα με μικρότερης κλίμακας επίδραση στο οικονομικό περιβάλλον θεωρούνται τα ακόλουθα με κύριο κριτήριο τον αναπτυξιακό τους χαρακτήρα και τον Π/Υ τους > 800.000 € (στα έργα αυτά δεν περιλαμβάνονται οι επαναλαμβανόμενες δράσεις).

Πίνακας 35: Μεγάλα έργα του ΠΠΑ και επιπτώσεις στην περιφερειακή οικονομία

Α/Α	Έργο ή Δράση	Στόχος	Αναμενόμενες επιπτώσεις
1	Ανέγερση μουσείου και γραφείων διοίκησης – προμήθεια εξοπλισμού	5	Ενίσχυση προσπαθειών εξωστρέφειας & ενδυνάμωσης του μοναδικού προϊόντος του Συνεταιρισμού Κρόκου
2	Ασφαλτόστρωση δρόμου Κλεισούρα - Βλάστη	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε δύο τουριστικά δημοφιλή χωριά της ΠΔΜ
3	Βελτίωση οδού Σπήλαιο Πορτίτσα	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε δημοφιλή τουριστικό προορισμό της ΠΔΜ
4	Αποκατάσταση καθιζήσεων οδοστρώματος και προβλημάτων στην Ε.Ο.2 Φλώρινας – Βίγλας Πισοδερίου «Χιονοδρομικό»	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε χιονοδρομικό κέντρο της ΠΔΜ
5	Αποκατάσταση του εθνικού οδικού δικτύου στην περιοχή της Τ.Κ. Μηλιάς της Π.Ε. Γρεβενών αρμοδιότητας Δ.Τ.Ε. (Έδρα)/ΠΔΜ	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε κτηνοτροφική περιοχή
6	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας – Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή
7	Κοζάνη – Ρύμνιο / κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρειά	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή
8	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς	5	Στήριξη επιχειρηματικών υποδομών Δήμου Καστοριάς
9	Ναυταθλητικό Κέντρο Καστοριάς	3	Ενίσχυση αθλητικών – τουριστικών υποδομών Δήμου Καστοριάς
10	Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή

4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ / ΟΡΓΑΝΩΝ

Το ΠΠΑ της ΠΔΜ αποτελεί σαφέστατα συμπληρωματικό χρηματοδοτικό εργαλείο και μάλιστα μικρής σχετικά κλίμακας με βάση την αναμενομένη ετήσια κατανομή έως το 2025, το οποίο λειτουργεί και συνεργεί στη λογική αυτή με τους συγχρηματοδοτούμενους πόρους από την ΕΕ, όπως και με λοιπούς εθνικούς πόρους.

Έχει μνημονευτεί και ανωτέρω πως για λόγους καλύτερης διαχειριστικής παρακολούθησης τόσο της συμπληρωματικότητας με τις πολιτικές των Ευρωπαϊκών Ταμείων – Οργάνων, όσο και συνολικά της επιχειρησιακής στρατηγικής της ΠΔΜ την περίοδο 2021-2025, υπάρχει ταύτιση των στόχων του ΠΠΑ με αυτούς της στρατηγικής της ΕΕ 2021-2027 με τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής για τη

συνοχή, η οποία αποτελεί τη βασική επενδυτική πολιτική της ΕΕ και μία από τις πλέον απτές εκφράσεις της αλληλεγγύης.

Τεκμηρίωση συμπληρωματικότητας

Περισσότεροι από τους μισούς χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ διοχετεύονται μέσω των πέντε (5) Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), τα οποία διαχειρίζονται από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ. Στόχος αυτών των Ταμείων είναι η συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη διασφάλιση βιώσιμων και υγιών συνθηκών τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στο περιβάλλον. Τα ΕΔΕΤ εστιάζουν κυρίως σε 5 τομείς:

- Έρευνα και καινοτομία
- Ψηφιακές τεχνολογίες
- Στήριξη της οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- Μικρές επιχειρήσεις

Τα ΕΔΕΤ (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία) είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη και επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - τους εργαζομένους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία.
- Το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το οποίο χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος σε χώρες στις οποίες το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το οποίο εστιάζει στην επίλυση των ιδιαίτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), το οποίο βοηθά τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών.

Όσο αφορά τη συμπληρωματικότητα του ΠΠΑ με τις πολιτικές των ανωτέρω ευρωπαϊκών ταμείων εντοπίζονται τα εξής:

Ως προς το ΕΤΠΑ παρουσιάζεται έντονη συμπληρωματικότητα μεταξύ Περιφερειακών και Εθνικών Δράσεων για την ανάπτυξη της Έρευνας και Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Στο ίδιο πλαίσιο θα αξιοποιηθούν οι αντίστοιχοι πόροι του ΕΠΑ και των ΠΠΑ, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των ΜμΕ για την μετάβασή τους στο νέο μοντέλο ανάπτυξης, καθώς και η προώθηση επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια, με την ταυτόχρονη ενίσχυση των αναγκαίων υποδομών.

Εντοπίζεται επίσης συμπληρωματικότητα για δράσεις προώθησης της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ σε τελικούς τομείς ενεργειακής κατανάλωσης, την ανάπτυξη «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο καθώς και τη βελτίωση της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων και προστατευόμενων ειδών. Ομοίως και με έργα ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα με έργα υποδομών και δικτύων που διευκολύνουν τη μετάβαση μεταξύ των ενοτήτων της περιφέρειας αλλά και έξω από αυτή.

Ως προς το ΕΚΤ παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα μεταξύ εθνικών δράσεων ενεργητικής απασχόλησης και δράσεων για ανέργους με δράσεις του ΕΠΑ για την εκπαίδευση ανέργων ώστε να ενταχθούν εκ νέου στην αγορά εργασίας καθώς και μεταξύ δράσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Τέλος, ως προς το ΕΓΤΑΑ εντοπίζεται συμπληρωματικότητα σε δράσεις αναγκαίας στήριξης της αγροτικής παραγωγής με στόχο την αποφυγή επέκτασης της υποβάθμισης των εδαφών και της ερημοποίησης της υπαίθρου της ΠΔΜ.

Ειδικότερα σε ότι αφορά στην Περιφερειακή Ανάπτυξη και Συνοχή μετά το 2020: αποτυπώνεται το νέο πλαίσιο με μια ματιά, και μνημονεύονται τα σημεία όπου το ΠΠΑ της ΠΔΜ θα λειτουργήσει συμπληρωματικά σε αυτή.

Έμφαση δίδεται σε πέντε επενδυτικές προτεραιότητες, όπου η ΕΕ βρίσκεται σε καλύτερη θέση για να παράγει αποτελέσματα. Οι επενδύσεις της ΕΕ την περίοδο 2021-2027 θα καθοδηγούνται από πέντε κύριους στόχους:

Οι περιφερειακές αναπτυξιακές επενδύσεις θα εστιάσουν περισσότερο στους στόχους 1 και 2, ενώ το ΠΠΑ εστιάζει περισσότερο στους στόχους 2 & 3.

Το 65 % έως το 85 % των πόρων του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής θα κατανεμηθεί σε αυτές τις προτεραιότητες, ανάλογα με τον σχετικό πλούτο των κρατών μελών. Οι 5 στόχοι είναι:

- μια εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια πιο πράσινη Ευρώπη χωρίς ανθρακούχες εκπομπές, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια πιο κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

Μια προσέγγιση προσαρμοσμένη στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση 3 κατηγορίες (λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες σε μετάβαση, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες).

Η μέθοδος κατανομής των πόρων εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Προστίθενται νέα κριτήρια (όπως η ανεργία των νέων, το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, η κλιματική αλλαγή καθώς και η υποδοχή και ένταξη των μεταναστών) ώστε να αντικατοπτρίζεται καλύτερα η πραγματικότητα του τόπου. Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες θα εξακολουθήσουν να λαμβάνουν ειδική στήριξη της ΕΕ.

Η πολιτική συνοχής στηρίζει περαιτέρω τις αναπτυξιακές στρατηγικές που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και ενισχύει τον ρόλο των τοπικών αρχών στη διαχείριση των κονδυλίων. Ενισχύεται επίσης η αστική διάσταση της πολιτικής για τη συνοχή, καθώς το 6% των πόρων του ΕΤΠΑ διατίθεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, και καταρτίζεται ένα νέο πρόγραμμα δικτύωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τις αστικές αρχές, η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά στην ενίσχυση του ρόλου των αστικών αρχών για αστικές παρεμβάσεις μικρής κλίμακας, μη χρηματοδοτούμενες από το ΠΕΠ.

Απλούστευση: συντομότεροι, λιγότεροι και σαφέστεροι κανόνες

Για τις επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες που επωφελούνται από τη στήριξη της ΕΕ, το νέο πλαίσιο προσφέρει λιγότερη γραφειοκρατία και απλούστερους τρόπους αξίωσης πληρωμών με τη χρήση απλουστευμένων επιλογών κόστους. Για τη διευκόλυνση των συνεργειών, ένα ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων καλύπτει πλέον 7 ταμεία της ΕΕ τα οποία αποτελούν αντικείμενο από κοινού διαχείρισης με τα κράτη μέλη («επιμερισμένη διαχείριση»). Η Επιτροπή προτείνει επίσης λιγότερο επαχθείς διαδικασίες ελέγχου για τα προγράμματα με ιστορικό καλών επιδόσεων, καθώς και αυξημένη προσφυγή στα εθνικά συστήματα και επέκταση της αρχής του «ενιαίου ελέγχου», ώστε να αποφεύγονται οι διπλοί έλεγχοι.

Ένα πιο ευέλικτο πλαίσιο

Το νέο πλαίσιο συνδυάζει την αναγκαία σταθερότητα στον προγραμματισμό των επενδύσεων με το κατάλληλο επίπεδο δημοσιονομικής ευελιξίας για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων γεγονότων. Μια ενδιάμεση επανεξέταση θα καθορίζει αν απαιτούνται αλλαγές στα προγράμματα για τα δύο τελευταία έτη της περιόδου χρηματοδότησης, με βάση τις νέες προτεραιότητες, τις επιδόσεις των προγραμμάτων και τις πλέον πρόσφατες συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ).

Εντός ορισμένων ορίων, θα είναι δυνατή η μεταφορά πόρων στο πλαίσιο των προγραμμάτων χωρίς να απαιτείται επίσημη έγκριση της Επιτροπής. Ειδική διάταξη καθιστά ευκολότερη την κινητοποίηση πόρων της ΕΕ από την πρώτη ημέρα σε περίπτωση φυσικής καταστροφής.

Ενισχυμένη σύνδεση με το ευρωπαϊκό εξάμηνο και την οικονομική διακυβέρνηση της ένωσης

Η πολιτική συνοχής στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις για ένα περιβάλλον φιλικό προς τις επενδύσεις, όπου οι επιχειρήσεις θα μπορούν να ακμάζουν. Στην νέα περίοδο θα διασφαλίζονται η πλήρης συμπληρωματικότητα και ο συντονισμός με το νέο, ενισχυμένο πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά στην κατεύθυνση αυτή.

Interreg: εξάλειψη των διασυνοριακών εμποδίων και στήριξη διαπεριφερειακών έργων καινοτομίας

Θα διευκολυνθεί η διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία χάρη στη νέα δυνατότητα των περιφερειών να χρησιμοποιούν μέρος του δικού τους μεριδίου κατανομής πόρων για τη χρηματοδότησε έργων οπουδήποτε στην Ευρώπη από κοινού με άλλες περιφέρειες.

Η νέα γενιά προγραμμάτων διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας («Interreg») θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τα διασυνοριακά εμπόδια και να αναπτύξουν κοινές υπηρεσίες. Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός νέου μέσου για τις παραμεθόριες περιοχές και τα κράτη μέλη που επιθυμούν να εναρμονίσουν τα νομικά τους πλαίσια, τον Ευρωπαϊκό Διασυνοριακό Μηχανισμό.

Βασιζόμενη σε μια επιτυχημένη πιλοτική δράση την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία των διαπεριφερειακών καινοτόμων επενδύσεων. Περιφέρειες που διαθέτουν ισοδύναμες δυνατότητες «έξυπνης εξειδίκευσης» θα λαμβάνουν ενισχυμένη στήριξη για τη δημιουργία πανευρωπαϊκών ομάδων σε τομείς προτεραιότητας, όπως τα μαζικά δεδομένα, η κυκλική οικονομία, η προηγμένη μεταποίηση και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά σε έργα κυρίως διασυνοριακής διάστασης.

Ενισχυμένοι κανόνες για την καλύτερη απόδοση των επενδύσεων της ΕΕ

Όλα τα προγράμματα θα εξακολουθήσουν να έχουν ένα πλαίσιο επιδόσεων με ποσοτικοποιημένους στόχους (αριθμός νέων θέσεων εργασίας ή πρόσθετη πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες). Το νέο πλαίσιο καθιερώνει μια ετήσια επανεξέταση των επιδόσεων, με τη μορφή διαλόγου πολιτικής μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τα προγράμματα και της Επιτροπής. Οι επιδόσεις των προγραμμάτων θα αξιολογούνται επίσης και κατά την ενδιάμεση επανεξέταση. Για λόγους διαφάνειας, και προκειμένου οι πολίτες να μπορούν να παρακολουθούν τη συντελούμενη πρόοδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν κάθε δύο μήνες όλα τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την υλοποίηση, οπότε και η πλατφόρμα ανοικτών δεδομένων για τη συνοχή θα επικαιροποιείται αυτόματα.

Το ΠΠΑ θα λειτουργήσει επίσης στη λογική αυτή.

VI. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σε όλα τα στάδια υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ θα λαμβάνονται υπόψη και θα συνεκτιμώνται οι προσδιοριστικοί παράγοντες της βιώσιμης ανάπτυξης, κατά το σκέλος και το μέγεθος που εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΠΔΜ σε εναρμόνιση με τον εθνικό και ευρωπαϊκό σχεδιασμό.

Η χώρα, ακολουθώντας τις πρωτοβουλίες των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) (https://sdgs.un.org/goals & https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/greece) έχει ξεκινήσει από το 2019, τη διαδικασία εκπόνησης του Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής για τους ΣΒΑ, το οποίο θα αποτυπώνει, μεταξύ άλλων, το σύνολο των κεντρικών και μακροπρόθεσμων μέτρων πολιτικής που έχουν ή πρόκειται να υιοθετηθούν από τη χώρα μας, προκειμένου να εφαρμοστεί, με ισόρροπο και ολοκληρωμένο τρόπο, το σύνολο των ΣΒΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία αποκτά για τη χώρα μας, η αξιόπιστη ποσοτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που επιφέρουν οι πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο σύνολο της κοινωνίας. Προς την κατεύθυνση αυτή, ο αρμόδιος φορέας έχει προχωρήσει κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης με τα αρμόδια Υπουργεία και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) [συμπεριλαμβανομένης της 4ης συνάντησης του διυπουργικού συντονιστικού δικτύου που διεξήχθη στις 13/3/2019], στην υιοθέτηση μιας δέσμης εθνικών δεικτών, με τους οποίους θα παρακολουθείται η πρόοδος εφαρμογής των ΣΒΑ κατά τα επόμενα έτη. Οι εν λόγω δείκτες, οι οποίοι θα επικαιροποιούνται και θα προσαρμόζονται, κάθε φορά, ανάλογα με τις εξελίξεις σε επιμέρους πολιτικές προτεραιότητες και τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα, έχουν επιλεγεί τόσο από το σύνολο των 232 υιοθετηθέντων από τον ΟΗΕ σχετικών δεικτών, όσο και από το αντίστοιχο πλαίσιο των 100 δεικτών της Eurostat.

Η επιλογή των δεικτών έγινε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Συμβατότητα με την ελληνική πραγματικότητα, υφιστάμενες συνθήκες και ανάγκες.
- Συνάφεια με τις 8 Εθνικές Προτεραιότητες για τους ΣΒΑ, τις οποίες υιοθέτησε η χώρα μας, σε υψηλό πολιτικό επίπεδο το 2017, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών, και οι οποίες καλύπτουν το σύνολο των 17 ΣΒΑ, και απηχούν, με ολοκληρωμένο τρόπο, και τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), και
- Διαθεσιμότητα στατιστικών δεδομένων από την ΕΛΣΤΑΤ, τα Υπουργεία και το σύνολο των Φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος.

Οι εθνικές προτεραιότητες για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

Μετά την ολοκλήρωση της χαρτογράφησης και προτεραιοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) από τα υπουργεία και με τη συνεισφορά προτάσεων από τους κοινωνικούς εταίρους και ενδιαφερόμενους φορείς, η κυβέρνηση κατέληξε στο παρακάτω πλαίσιο εθνικών προτεραιοτήτων, οι οποίες συνδέονται με αντίστοιχους ΣΒΑ, και για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί ή πρόκειται να αναπτυχθούν οι κατάλληλες δράσεις, πολιτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις.

Α. Εθνικές προτεραιότητες προσανατολισμένες στα αποτελέσματα (outcome oriented)

- Προώθηση μιας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8, 9).
- Προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8).
- Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΣΒΑ 1, 2, 3).
- Μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους (ΣΒΑ 10, 5).
- Προώθηση μιας υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4).
- Ενίσχυση της προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάση για κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλού άνθρακα (ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15).

Β. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στις διαδικασίες (process oriented)

- Οικοδόμηση αποδοτικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών (ΣΒΑ 16,17).
- Ενίσχυση και προώθηση ανοιχτών, συμμετοχικών και δημοκρατικών διαδικασιών (ΣΒΑ 16,17).

Συμπερασματικά, σε σχέση και με τους στόχους που εξυπηρετούν οι στόχοι προτεραιότητας του ΠΠΑ της ΠΔΜ, προκύπτει με σαφήνεια ο υψηλός βαθμός της συμβολής του προγράμματος στους στόχους που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο για την βιώσιμη ανάπτυξη.

Αναλυτικότερα:

Η ΠΔΜ, με βάση την τυπολογία της «Ευρώπης 2020» για τις περιφέρειες, κατατάσσεται σε αυτές «που δεν καθοδηγούνται από την Επιστήμη και την Τεχνολογία» όσον αφορά στην Έξυπνη Ανάπτυξη, **στις «αγροτικές περιφέρειες πλησίον αστικών περιφερειών», όσον αφορά στη Βιώσιμη Ανάπτυξη** και στις περιφέρειες με μέτρια απόδοση όσον αφορά στην Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς.

Αναγκαία προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη δημιουργία φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και για την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής αποτελεί ο χωροταξικός και πολεοδομικός Σχεδιασμός. Σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχει το περιφερειακό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού, το οποίο θεσμοθετήθηκε το 2003-2004 και σήμερα βρίσκεται σε φάση αναθεώρησης (όπως προβλέπει ο ν. 2742/99). Η αναθεώρηση λαμβάνει υπόψη την ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή συνέργεια του χωρικού σχεδιασμού, αξιοποιώντας μεταξύ άλλων, τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής των υδατικών διαμερισμάτων και τα σχέδια διαχείρισης πλημμυρών.

Το ΠΠΑ θα συμβάλει στην προσπάθεια για βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΜ με τις δράσεις - έργα που θα υλοποιηθούν, καθώς θα ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή των πράξεων οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η αποδοτικότητα των πόρων, ο μετριασμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σε αυτήν, η ανθεκτικότητα σε καταστροφές, όπως και η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

Δεδομένου ότι η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στην κατάρτιση του προγράμματος αποτελεί επιταγή, εφαρμόζεται η Οδηγία 2001/42 /ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001 (L 197) (εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων - ΣΠΕ) σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην κατάρτιση και την υλοποίηση του ΠΠΑ. Η εν λόγω Οδηγία 2001/42/ΕΚ και γενικότερα η αρχή της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης εμπεριέχουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό στο παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνεται και η αρχή της «Αναμενόμενης Επίπτωσης στο περιβάλλον».

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του Προγράμματος 2021-2025, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση αποτελεί μια διαδικασία «παράλληλη και συμπληρωματική» με την εκπόνηση του.

Σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου (Σεπτέμβριος 2020) όλα τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΠΑ απαιτείται να υποβληθούν σε διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, σύμφωνα με την υπ’ αρ. 107017/ 2006 κοινή απόφαση των Υπουργών (Β΄125). Υπεύθυνη για την εφαρμογή της παραπάνω ΚΥΑ είναι η Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Σε κάθε περίπτωση η ενσωμάτωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης έχει ληφθεί υπόψη κατά το σχεδιασμό του ΠΠΑ και συγκεκριμένα:

1. Κατά την εκπόνηση του ΠΠΑ, λήφθηκε υπόψιν η υφιστάμενη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΣΜΠΕ του ΠΕΠ 2014-2020 και η υπό εκπόνηση αντίστοιχη μελέτη του ΠΠΑ 2021-2025.

2. Η ΣΜΠΕ του ΠΕΠ 2014 -2020 έχει ολοκληρώσει πλήρη διαβούλευση με τις περιβαλλοντικές αρχές της χώρας για την τήρηση της και το ίδιο θα ισχύσει και για τη ΣΜΠΕ του ΠΠΑ 2021-2025.

3. Κατά την εξειδίκευση των κριτηρίων επιλογής των πράξεων σε σχέση με τη συμμόρφωση στη ΣΜΠΕ (του ΠΕΠ 2014-2020 κατ’ επέκταση και του ΠΠΑ) ανά στόχο προτεραιότητας θα συμπεριλαμβάνονται στο ΣΔΕ του ΠΠΑ και θα εγκρίνονται αρμοδίως.

Το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο περί περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων λαμβάνει πλήρη μέριμνα «δέουσας εκτίμησης» σύμφωνα με την Οδηγία οικοτόπων και πτηνών, το ν. 4014/2011 αρ. 10 και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ’ επιταγήν αυτού.

Η συνολική αντιμετώπιση σε σχέση με την τήρηση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης θα εφαρμόζεται κατά περίπτωση και ανάλογα με τη φύση των έργων - δράσεων.

Τέλος, σε ότι αφορά στη **Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) των αστικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας,** αναφέρεται ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020 προβλέπει τη χρηματοδότηση Στρατηγικών ΒΑΑ στα πέντε αστικά κέντρα, της Δυτικής Μακεδονίας: Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Πτολεμαΐδας και Φλώρινας. Οι Στρατηγικές των ΒΑΑ αξιολογήθηκαν θετικά από την ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σύμφωνα με κριτήρια που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ. Με απόφαση του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας (27-03-2018) εγκρίθηκαν οι στρατηγικές ΒΑΑ των Δήμων και ορίσθηκαν ως ενδιάμεσοι φορείς οι δήμοι για την κάθε μια από τις αστικές περιοχές, στην οποία αναγράφονται τα καθήκοντα / αρμοδιότητες που τους ανατίθενται. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία προόδου <u>όλα τα εγκεκριμένα ΕΣΣΒΑΑ έχουν επιδείξει πολύ μικρή πρόοδο στην υλοποίηση των προβλεπόμενων παρεμβάσεων</u> και για το λόγο αυτό σε ότι αφορά στο ΠΠΑ οι σχετικές συμπληρωματικές παρεμβάσεις θα αφορούν μόνο σε ώριμες μελετητικά δράσεις – έργα υψηλής προτεραιότητας.

2. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί γενική αρχή, οι δύο ουσιαστικές πτυχές της οποίας είναι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς, ιδίως, στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικογενειακό βίο.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε μια νέα διάταξη προκειμένου να ενισχύσει την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που συνδέεται άμεσα με την ισότητα των ευκαιριών. Το άρθρο αυτό προβλέπει τη δυνατότητα λήψης από το Συμβούλιο των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου, χάρη στο πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και συμπληρώνει τις ενέργειες των κρατών μελών για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2000, περιλαμβάνει κεφάλαιο με τίτλο «Ισότητα», το οποίο προβλέπει τις αρχές της

απαγόρευσης των διακρίσεων, της ισότητας ανδρών και γυναικών και της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας. Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται επίσης στα δικαιώματα του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

Αναλυτικότερα παρουσιάζονται:

Η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης

Η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης έχει ως στόχο τη διασφάλιση ισότητας στη μεταχείριση των ατόμων ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου, φυλής, ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Η απαγόρευση κάθε διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας προβλέπεται στο άρθρο 12 (πρώην άρθρο 6) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η συνθήκη του Άμστερνταμ περιέλαβε στη συνθήκη ΕΚ ένα νέο άρθρο 13, για να συμπληρώσει την εγγύηση της απαγόρευσης των διακρίσεων που προβλέπεται στις συνθήκες και να την επεκτείνει στις άλλες περιπτώσεις που προαναφέρονται.

Η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

Από το 1957, η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας καθιέρωσε την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών. Το άρθρο 141 ορίζει ότι παρέχεται ίση αμοιβή στους άνδρες και στις γυναίκες για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία. Από το 1975, έχει εκδοθεί σειρά οδηγιών που επεκτείνουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην επαγγελματική προώθηση με στόχο την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης στον χώρο εργασίας και, εν συνεχεία, στους τομείς της κοινωνικής ασφάλισης, των νομικών καθώς και των επαγγελματικών καθεστώτων.

Η Επιτροπή προσέθεσε στα πολυετή προγράμματα προώθησης της ίσης μεταχείρισης, τα οποία εισήχθησαν τη δεκαετία του 1980, μια κοινοτική στρατηγική (2001-2005), με στόχο τη θέσπιση πλαισίου δράσης, στο οποίο όλες οι κοινοτικές δράσεις να μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της εξάλειψης των ανισοτήτων και της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ έχει ως στόχο τη συμπλήρωση του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του άρθρου 141 (που αφορά μόνο την ισότητα της αμοιβής), ενσωματώνοντας την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών στο άρθρο 2 της συνθήκης ΕΕ, στο οποίο απαριθμούνται τα καθήκοντα της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2000, ορίζει ότι: «Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, περιλαμβανομένων της απασχόλησης, της εργασίας και των αποδοχών».

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Με την ευκαιρία της 50ής επετείου της οικουμενικής διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Δεκέμβριο 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (3-4 Ιουνίου 1999) αποφάσισε να αναλάβει εργασίες με σκοπό την εκπόνηση ενός Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως στόχος τέθηκε η συγκέντρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που ισχύουν σε επίπεδο Ένωσης σε ένα μόνο κείμενο ώστε να καταστούν αυτά περισσότερο σαφή.

Ο Χάρτης καθορίζει, μέσω των 54 άρθρων του που συγκεντρώνονται σε επτά κεφάλαια, τα θεμελιώδη δικαιώματα όσον αφορά την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την ιδιότητα του πολίτη και τη δικαιοσύνη. Περιλαμβάνει δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από

την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Πρόκειται ιδίως για τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία των δεδομένων, τη βιοηθική ή το δικαίωμα ορθής διαχείρισης.

Ακολουθεί περιγραφή προβλέψεων για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την αποφυγή των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της υλοποίησης του προγράμματος, και ιδίως αναφορικά με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων στοχευόμενων ομάδων που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα παρόμοιων διακρίσεων, και ιδίως τις απαιτήσεις για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.

Τα Κ-Μ της ΕΕ οφείλουν να διασφαλίζουν την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την πρόληψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής του κάθε προγράμματος (συγχρηματοδοτούμενου ή μη), ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων - στόχων που κινδυνεύουν από διακρίσεις και, ιδίως, τις απαιτήσεις για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες.

Η καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και η προαγωγή της ισότητας ευκαιριών, καθώς και η διασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ, διατρέχει οριζόντια το ΠΠΑ, ενώ επιπλέον υπάρχει η πρόθεση να λαμβάνονται συγκεκριμένες ενέργειες για την:

- ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση
- προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας
- καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Οι κύριοι στόχοι για την προώθηση των ανωτέρω μέσα από το ΠΠΑ είναι:

(α) προώθηση της κοινωνικής ένταξης, πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και όλων των μορφών βίας και διακρίσεων

(β) ένταξη σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας

(γ) καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων και έμφυλων στερεοτύπων

Στο πεδίο της αποτροπής της μη διάκρισης και την ενίσχυση της προσβασιμότητας, οι κύριοι στόχοι του ΠΠΑ καλύπτουν:

α) ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας

β) ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση

γ) προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

δ) καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού

Σκοπός των ειδικών δράσεων είναι η παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους χωρίς διακρίσεις.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν σημαντική συμβολή και όλοι οι δικαιούχοι έργων – δράσεων θα δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων.

Προτεραιότητες που επιδιώκεται να εξυπηρετηθούν μέσω συμπληρωματικών δράσεων και έργων από το ΠΠΑ είναι:

1) η λειτουργία δομών και η διεύρυνση παροχής υπηρεσιών σε άτομα που αποτελούν τις ευάλωτες και ειδικές ομάδες που ειδικά στην περιφέρεια οι ανάγκες αυτές εντοπίζονται κυρίως σε ηλικιωμένους οι οποίοι αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν, σε άτομα με αναπηρία, σε άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενο αλλά και σε άτομα με οικονομική αδυναμία συγκεκριμένα σε γεωγραφικές περιοχές των ορεινών όγκων της ΠΔΜ.

2) δράσεις κοινωνικής φροντίδας και προστασίας

3) η συνέχιση της λειτουργίας δομών πρόνοιας και η δημιουργία νέων

4) η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας προωθώντας την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους (όπως με την προώθηση της γυναικείας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας) με ιδιαίτερη μέριμνα για όσες εκ των γυναικών αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις (όπως γυναίκες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις γυναίκες – γονείς ατόμων με αναπηρία κ.λπ.), ώστε να ενισχυθεί η γυναικεία απασχόληση σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην ΠΔΜ.

Τέλος, κατά τη διάρκεια εφαρμογής του ΠΠΑ προβλέπεται η ανάληψη πρόσθετων πρωτοβουλιών για:

- την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια διαβούλευση και σε περιφερειακές αναπτυξιακές ημερίδες
- τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του ΠΠΑ και των ειδικότερων δράσεων του.
- τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβασιμότητας, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων. Τηρώντας και εφαρμόζοντας τις σχετικές διατάξεις για την ισότητα των ευκαιριών και την κατάργηση των διακρίσεων θα υλοποιηθούν δράσεις στο πλαίσιο εφαρμογής του ΠΠΑ της ΠΔΜ και κυρίως σε ότι αφορά στον Στόχο 3 του προγράμματος.

3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναγνωρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ, η ισότητα των φύλων αποτελεί πολιτικό και αναπτυξιακό στόχο, τόσο σε επίπεδο χάραξης και εφαρμογής εθνικής πολιτικής, όσο και σε επίπεδο έργων των οποίων η υλοποίησή τους χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρχή των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες εμπεριέχεται ως στόχος στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ήδη από το 1988.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει ότι λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις όλων των γενικών μέτρων και παρεμβάσεων στην αντίστοιχη θέση των γυναικών και των ανδρών κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

Η έννοια αυτή καλύπτει επίσης τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ειδικών συμπληρωματικών μέτρων και παρεμβάσεων με στόχο να προωθηθεί η ισότητα και να δύνανται οι γυναίκες να συμμετέχουν και να ωφελούνται εξίσου με τους άνδρες. Στην Ελλάδα, μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις σε πολλά επίπεδα έχουν ήδη διαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο για την de jure τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης στη βάση του φύλου σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των πολιτών.

Επιπλέον, μια σειρά από μελέτες και έργα έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των ανισοτήτων ανάμεσα στα φύλα, σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι επίσημες στατιστικές που τηρούνται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ενσωματώνουν τη μεταβλητή του φύλου προκειμένου να είναι εφικτή η συγκριτική τους μελέτη.

Ακολουθεί περιγραφή της συμβολής του ΠΠΑ της ΠΔΜ στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και, κατά περίπτωση, ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε επίπεδο ΠΠΑ και πράξης.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Καν. (ΕΕ) τα κράτη-μέλη διασφαλίζουν την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τα στάδια της προετοιμασίας, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης όλων των προγραμμάτων που υλοποιούν.

Οι κύριοι στόχοι για την προώθηση της ισότητας των φύλων μέσα από το ΠΠΑ της ΠΔΜ καλύπτουν τους ακόλουθους τομείς:

(α) ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας

(β) προώθηση της κοινωνικής ένταξης των γυναικών, πρόληψη και καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας και όλων των μορφών βίας λόγω φύλου

(γ) ένταξη της διάστασης του φύλου σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας

(δ) στήριξη της οικογένειας, και της εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής

(ε) ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια ζωή και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων

(στ) καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου και των έμφυλων στερεοτύπων

(ζ) ένταξη της ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές, παρακολούθηση και αξιολόγησή τους.

(ι) ιδιαίτερη μέριμνα για όσες εκ των γυναικών αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις όπως γυναίκες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις, γυναίκες - γονείς ατόμων με αναπηρία, γυναίκες μετανάστριες, κ.λπ.

Η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ άλλων και μέσω:

- της ενίσχυσης των προγραμμάτων που διασφαλίζουν τη στήριξη και προστασία της οικογένειας και συμβάλλουν στην ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας με διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε ομάδες που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό
- της ενίσχυσης και ενθάρρυνσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης με χορήγηση διοικητικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών κινήτρων και τη δημιουργία δομών επιχειρηματικής συμβουλευτικής,
- της υποστήριξης της συλλογικής γυναικείας επιχειρηματικότητας (γυναικείων συνεταιρισμών),
- της στήριξης κοινωνικών δράσεων και κοινωνικής επιχειρηματικότητας, και την προώθηση του εθελοντισμού

Όλα τα παραπάνω μπορούν να ενισχυθούν μέσα από δράσεις προβολής, προώθησης και παροχής κινήτρων όπως:

- διοργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων για την προβολή των προϊόντων και δραστηριοτήτων των γυναικείων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών,
- εκστρατείες ενημέρωσης εργαζομένων και επιχειρήσεων με θέμα την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών,
- ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων για την αντιμετώπιση διακρίσεων με βάση το φύλο ή συνδυασμό του φύλου με άλλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας, καθώς και διαφορών στους μισθούς και στις συντάξεις ανάλογα με το φύλο,
- ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στήριξης της γυναικείας απασχόλησης επικεντρώνοντας στις μακροχρόνιες άνεργες γυναίκες και τις γυναίκες που βιώνουν πολλαπλές διακρίσεις.
- βελτίωση των δεξιοτήτων και χρηματοδοτική ενίσχυση των επιχειρήσεων για την απασχόληση των γυναικών σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης.

Ο συνδυασμός ορισμένων από τα παραπάνω θα έχει σαν αποτέλεσμα την βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και προοπτικών των γυναικών και τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στη δημόσια ζωή και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προώθηση της ισότητας των φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια προετοιμασίας και υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ περιλαμβάνουν:

i. Την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια διαβούλευση και σε περιφερειακές αναπτυξιακές ημερίδες στη διαδικασία σχεδιασμού, αρμόδιων δημόσιων φορέων και κοινωνικών οργανώσεων

ii. Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση, τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης, όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της

iii. Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων για συγχρηματοδότηση (όπου είναι εφικτό).

Τέλος, η συμμετοχή φορέων ισότητας στη διαδικασία σχεδιασμού είναι διασφαλισμένη και εφαρμόζεται στο πλαίσιο της διαβούλευσης στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στην Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων η οποία εκπονεί το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ισότητας των Φύλων 2014-2020.

Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιηθούν δράσεις κυρίως σε ότι αφορά στον Στόχο 3 του Προγράμματος.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν σημαντική συμβολή και όλοι οι δικαιούχοι έργων και δράσεων θα δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων.

4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο πλαίσιο της ισόρροπης ανάπτυξης, η οποία αποτελεί ευρωπαϊκό και εθνικό στόχο σύμφωνα με τα σχετικώς οριζόμενα στην υπό αρ.οικ. 107017/2006 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β΄1225), πριν από την υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων, είναι απαραίτητη η αξιολόγηση και η εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται αυτά να έχουν στο περιβάλλον, ώστε να προωθούνται η αειφόρος ανάπτυξη και μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά στην αποτελεσματική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων και τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) σχεδίων και προγραμμάτων, η εθνική νομοθεσία έχει προσαρμοστεί, πλήρως στο σχετικό ενωσιακό δίκαιο. Δεδομένου ότι η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στην κατάρτιση κάθε είδους Προγράμματος αποτελεί επιταγή, θα εφαρμοστεί ο σχετικός νόμος που εφαρμόζει την οδηγία 2001/42 σχετικά με την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ορισμένων Σχεδίων και Προγραμμάτων, όπως έχει εναρμονιστεί στο εθνικό δίκαιο καθώς αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην κατάρτιση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων 2021-2025 και στην αναζήτηση αειφόρων λύσεων.

Για την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό της συλλογής, διαχείρισης και ανταλλαγής δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, αλλά και την εύκολη πρόσβαση του πολίτη στην περιβαλλοντική πληροφορία ενσωματώθηκε η Οδηγία INSPIRE στο εθνικό δίκαιο και διεξάγονται παράλληλες δράσεις για την αναζήτηση και μεταφόρτωση στατιστικής

και γεωχωρικής πληροφορίας. Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει συσταθεί Γραφείο Πράσινων Συμβάσεων και Περιβαλλοντικών Προτύπων, με σκοπό την ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικών κριτηρίων στις Δημόσιες Συμβάσεις. Για την αποτελεσματική εφαρμογή των πράσινων δημόσιων συμβάσεων έχει εκπονηθεί ένα εθνικό σχέδιο δράσης, το οποίο λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες προμηθειών του δημοσίου, την ετοιμότητα της ελληνικής αγοράς και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το περιβάλλον κατέχει κεντρική θέση στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΠΠΑ της ΠΔΜ για την περίοδο 2021-2025. Στο επίπεδο της προστασίας του περιβάλλοντος συνεχίζεται να προωθούνται κάποιες δράσεις που έχουν σκοπό να αντιμετωπίσουν την αρνητική επίδραση που έχει προκαλέσει η μακροχρόνια δραστηριότητα της ΔΕΗ και που αφορούν στην παρακολούθηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, των εδαφών και του υδροφόρου ορίζοντα στις προσβεβλημένες περιοχές, στην αποκατάσταση ανενεργών λατομικών χώρων. Μεγάλη βαρύτητα δίνεται και σε δράσεις περιβαλλοντικής παρακολούθησης, αλλά και βελτίωσης των υφιστάμενων συνθηκών στα αστικά κέντρα και στις κοντινές βιομηχανικές περιοχές, όπου και εντοπίζονται τα εντονότερα περιβαλλοντικά προβλήματα. Στο επίπεδο του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπόψη και το ανεκμετάλλευτο δυναμικό της ΠΔΜ, προωθούνται δράσεις για την αποκατάσταση, διατήρηση και αξιοποίηση των εδαφο-υδατικών πόρων και της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των τόπων NATURA 2000, καθώς και δράσεις για την προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς με παράλληλο στόχο την ανάδειξη τουριστικών προορισμών και την αύξηση της επισκεψιμότητάς τους.

Στο επίπεδο της ορθολογικής χρήσης και απόδοσης των πόρων λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ο εκ των πραγμάτων επαναπροσδιορισμός της σχέσης της ΠΔΜ με τις ελάχιστες πλέον δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη, με παράλληλη μεγάλη αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα παραγωγής ενέργειας. Προς την κατεύθυνση αυτή προωθούνται δράσεις για την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας (βιομάζα / βιοαέριο, βιοκαύσιμα, συστήματα αξιοποίησης χαμηλής θερμότητας, αξιοποίησης υποπροϊόντων, αποβλήτων, αζώτου, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών) καθώς και δράσεις που στοχεύουν στην βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας (ανάπτυξη - επέκταση δικτύων τηλεθέρμανσης, αξιοποίηση φυσικού αερίου, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού και αναβάθμιση ενεργειακού κελύφους σε κτίρια, δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης) σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται επίσης στην απαίτηση για συμπληρωματικές δράσεις αντιμετώπισης των υδάτινων πόρων (Σχέδια Διαχείρισης σε επίπεδο Λεκάνης Απορροής και προώθηση ενεργειών για την ορθολογική χρήση τους (παρακολούθηση ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών, οριοθέτηση υδατορεμάτων, κατασκευή φραγμάτων / λιμνοδεξαμενών, εξοικονόμηση και επαναχρησιμοποίηση νερού, οικονομική αποτίμηση χρήσεων ύδατος), καθώς και για την αποδοτικότερη αξιοποίηση των εδαφικών πόρων στον πρωτογενή τομέα μέσω της μείωσης των εισροών και της χρήσης καταλληλότερων καλλιεργειών.

Στο επίπεδο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, παράλληλα με τις προαναφερόμενες δράσεις που αποσκοπούν στην εξοικονόμηση των διαθέσιμων ενεργειακών και φυσικών πόρων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση τεχνολογιών για την μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε υφιστάμενες δραστηριότητες, στην ανάπτυξη δράσεων με βάση το υδρογόνο καθώς και στην ανάπτυξη συστημάτων δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα και αξιοποίησης του ως βιοκαυσίμου.

Στο επίπεδο της πρόληψης των κινδύνων και της διαχείρισης καταστροφών σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου υπάρχει πρόβλεψη για δημιουργία Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης, με κεντρική διαχείριση, για όλα τα έργα φυσικών καταστροφών των Περιφερειών. Επομένως δεν υπήρξε ανάγκη τη περίοδος εκπόνησης του ΠΠΑ να ληφθούν αυτές υπόψη προϋπολογισμό τους.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η συνολική συνέπεια των έργων υποδομών και λοιπών δράσεων του ΠΠΑ αναμένεται να είναι από ουδέτερη έως και θετική τόσο για το φυσικό περιβάλλον, όσο και για την ποιότητα ζωής των ανθρώπων.

Ο Αριθμός Πρωτοκόλλου της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΠΑ της ΠΔΜ, που υποβλήθηκε προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας την 19/8/2021 προς έγκριση, είναι 125901.

VII. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΥΠΗΡΕΣΊΑ ΔΙΑΧΕΊΡΙΣΗς ΤΟΥ ΠΠΑ ΚΑΙ ΚΎΡΙΕς ΑΡΜΟΔΙΌΤΗΤΈς ΤΗς

Προτείνεται ως Υπηρεσία Διαχείρισης για το ΠΠΑ η Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) της ΠΔΜ, η οποία θα αναλάβει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019, με την ανάλογη/κατάλληλη τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου που τη διέπει.

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΌ ΠΛΑΊΣΙΟ

Για την προετοιμασία, αλλά κυρίως για την υλοποίηση και εξέλιξη του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της ΠΔΜ για την περίοδο 2021-2025, είναι απαραίτητο ένα σύνολο κανονισμών και οδηγιών. Οι κανονισμοί και οι οδηγίες αυτές έχουν σκοπό την ορθολογική, χρηστή και σωστή υλοποίηση του ΠΠΑ, με κανόνες, για την μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων από την υλοποίησης έργων και δράσεων του.

Μνημονεύονται ακολούθως οι κανονισμοί, οι οδηγίες, η νομοθεσία και εν γένει το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τον τρόπο δράσης του ΠΠΑ της ΠΔΜ 2014-2020.

- Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (98).
- Ο ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87/Α/7-7-2010).
- Ο ν.4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»].
- Ο ν.4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις».
- Η υπ’ αρ. 95189 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β’ 3961) Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 – 2025.

VIII. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ

Η διαχείριση και ο έλεγχος του ΠΠΑ της ΠΔΜ, καθώς και των έργων – δράσεων του από τους αρμόδιους φορείς περιλαμβάνει τις εξής γενικές κατηγορίες ενεργειών, οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω στο ΣΔΕ του προγράμματος.

Ενεργοποίηση ΠΠΑ, προσκλήσεων, ανακοινώσεων και ένταξη έργων - δράσεων

- Για την ένταξη έργων – δράσεων προς χρηματοδότηση από το ΠΠΑ εκδίδεται πρόσκληση από τον Περιφερειάρχη, η οποία περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης των έργων - δράσεων.

- Για την ένταξη συγκεκριμένων έργων – δράσεων ή έργων στρατηγικής σημασίας δεν απαιτείται πρόσκληση και αρκεί η ανακοίνωση της πρόθεσης χρηματοδότησης προς τον φορέα υλοποίησης του συγκεκριμένου έργου - δράσης.

- Οι προτάσεις αξιολογούνται από την Υπηρεσία Διαχείρισης, σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής που ορίζονται στην πρόσκληση ή στην ανακοίνωση της πρόθεσης χρηματοδότησης και κατηγοριοποιούνται, κατ’ ελάχιστον, στις ακόλουθες «ομάδες κριτηρίων», οι οποίες εξειδικεύονται στο ΣΔΕ σύμφωνα με το άρθρο 129 του ν. 4635/2019:

  α) πληρότητα και σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και τήρηση του θεσμικού πλαισίου,

  β) σκοπιμότητα του έργου,

  γ) ωριμότητα του έργου και

  δ) επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου.

Τα κριτήρια επιλογής προσδιορίζονται από την υπ’ αρ.62564/04.06.2021 ΥΑ του ΣΔΕ του ΕΠΑ (Β’ 2442/2021).

IX. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Δεν αναφέρονται ειδικά και άλλα θέματα.

X. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.

Σημαντικά βήματα – milestones στην πορεία υλοποίησης του σχεδιασμού είναι τα εξής:

- Παρακολούθηση 1ης ενημερωτικής ημερίδας και λήψη των παρουσιάσεων σχετικά με την παρουσίαση του ΕΠΑ, την ιστοσελίδα του, τις ενέργειες της μεταβατικής περιόδου, στο προτεινόμενο αρχικό ΣΔΕ, τις αρχικές διαδικασίες ΤΒ και το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας σχεδιασμού του ΕΠΑ, των ΤΠΑ και των ΠΠΑ (Νοέμβριος 2019).

- Ενημέρωση επί της εγκυκλίου οδηγιών για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2020 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2021 – 2023 (Φεβρουάριος 2020)
- Ενημέρωση σχετικά με την 1η εγκύκλιο κατάρτισης του ΕΠΑ (Μάρτιος 2020)
- Ανταπόκριση στην αποστολή του υλικού (με κεντρικό έγγραφο το σχετικό συμπληρωμένο δομημένο ερωτηματολόγιο στρατηγικής) που όριζε η 1η εγκύκλιος για λογαριασμό της ΠΔΜ προς το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Απρίλιος 2020).
    - Το ερωτηματολόγιο περιείχε κείμενο θέσεων με συνοπτική παράθεση των κύριων στρατηγικών επιλογών της ΠΔΜ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ, για την περίοδο προγραμματισμού του ΕΠΑ 2021 – 2025, αναφορά των προβλημάτων, εμποδίων ή αστοχιών που η ΠΔΜ έχει αντιμετωπίσει κατά την υλοποίηση της χωρικής πολιτικής της στο εθνικό ΠΔΕ, καθώς και αρχικές πληροφορίες για τις ανάγκες χρηματοδότησής της ΠΔΜ για την 1η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ.
- Συμμετοχή σε ενημερωτικές τηλεδιασκέψεις για την πορεία του σχεδιασμού του ΕΠΑ 2021-2025 (Μάιος – Αύγουστος 2020)
- Επί τόπου διαδικασίες διαβούλευσης - ενημέρωσης επί των αναγκών των τοπικών κοινωνιών & των εν δυνάμει δικαιούχων του ΠΠΑ 2021 – 2025, μέσω 13 θεματικών ημερίδων ή εσπερίδων στα δημοτικά συμβούλια όλων των δήμων της ΠΔΜ και συγκέντρωση προτάσεων έργων για τον σχεδιασμό του ΠΠΑ (Ιούλιος 2020)
- Λήψη της απόφασης – εντολής για την «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021-2025» (Σεπτέμβριος 2020).
- Ανάθεση σε σύμβουλο τεχνικής υποστήριξης με επιλογή από τους καταλόγους προμηθευτών και παρόχων υπηρεσιών της ΕΑΣ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με τίτλο Υπηρεσίες Συμβούλου Τεχνικής Υποστήριξης της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την κατάρτιση, την ενημέρωση και το σχεδιασμό του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025» (η σύμβαση υπογράφτηκε στις 3 Νοεμβρίου 2020).
- Κυλιόμενες διαδικασίες ενημέρωσης επί των αναγκών των δικαιούχων του ΠΠΑ 2021-2025 μέσω τηλεφωνικών & διαδικτυακών επικοινωνιών λόγω της πανδημίας και των σχετικών περιορισμών δια ζώσης συναντήσεων (Οκτώβριος – Νοέμβριος 2020)
- Κυλιόμενες εβδομαδιαίες συσκέψεις συνεργασίας για την πρόοδο της εκπόνησης και την καταγραφή της στρατηγικής στο γραφείο του Περιφερειάρχη με τη συμμετοχή της ΔΙΑΠ, υπηρεσιακών στελεχών της περιφέρειας και κατά περίπτωση εκπροσώπους του αιρετού πολιτικού προσωπικού (Οκτώβριος – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2020)
- Ολοκλήρωση εκπόνησης της 1ης έκδοσης του ΠΠΑ (Ιανουάριος 2021)
- Εκπόνηση της 2ης έκδοσης του ΠΠΑ με ενσωμάτωση νέων στοιχείων με βάση τις πρόσθετες οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου (Μάρτιος 2021)
- Ανοικτή δημόσια διαβούλευση του ΠΠΑ (Απρίλιος – Μάιος 2021)

- Έγκριση ΣΠΕ ΠΠΑ
- Υποβολή στην ΕΑΣ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων της τελικής έκδοσης

Στη διάρκεια εκπόνησης του παρόντος:

- Διερευνήθηκε το αναπτυξιακό περιβάλλον και το θεσμικό πλαίσιο όπως αυτά επηρεάζουν τις σχεδιαζόμενες πολιτικές της ΠΔΜ, με κεντρικό γνώμονα την μεγαλύτερη δυνατή συμβολή στους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους.
- Μεθοδεύτηκε η λεπτομερής διάγνωση αναγκών και προκλήσεων που συμπληρωματικά θα καλύψουν έργα – δράσεις ενταγμένα στο ΠΠΑ και κάτω από το νέο πλαίσιο που θα πρέπει να εφαρμοστεί από το 2021, όπως και των προβλημάτων, των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των αναπτυξιακών στόχων της περιόδου μετάβασης της περιοχής, ώστε να καταλήξει σε μια συνεκτική και πλήρως επικαιροποιημένη ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη της οικονομικές, κοινωνικές και χωρικές ανισότητες, όπως και την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.
- Προσδιορίστηκαν οι αναπτυξιακές προοπτικές της ΠΔΜ προσαρμοζόμενες στους αναπτυξιακούς στόχους που τίθενται σε εθνικό επίπεδο από το ΕΠΑ 2021-2025 και λαμβάνοντας τον κατάλληλο επιμερισμό στους σχετικούς Στόχους του ΠΠΑ.
- Σχηματοποιήθηκαν οι χρηματοδοτικοί πίνακες ανά στόχο με τις επιλεχθείσες ετησίως κατανομές.
- Προσδιορίστηκε το μείγμα των δεικτών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.
- Επιλέχθηκε η υπηρεσία διαχείρισης και τέθηκε το σχετικό πλαίσιο – σύστημα διαχείρισης.

Λεπτομέρειες και υλικό από τη συνολική διαδικασία περιλαμβάνεται στην Έκθεση Διαβούλευσης που συνοδεύει ως Παράρτημα το παρόν.

Πηγές

- ΕΛΣΤΑΤ https://www.statistics.gr/
- Eurostat https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=1-2_demo_r_d2jan
- Σχέδιο MASTERPLAN Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (2020)

- ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Οι επιπτώσεις της μετάβασης στη μετα-λιγνιτική εποχή - Η περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2020)
- Eurostat https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do
- https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=18-2_nama_10r_2gdp
- Στοιχεία 2017 – Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=18-2_nama_10r_2gdp)
- (https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=11-2_lfst_r_lfe2emprt)
- https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/

www.sate.g

- https://interactivetool.eu/RIS/RIS_2.html#a
- Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019
- https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/
- https://www.seve.gr/wp-content/uploads/2019/12/%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%A6%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%91_2014-2018_Short-Version.pdf - μελέτη των ΣΕΒΕ (Σύνδεσμος Εξαγωγέων) και ΙΕΕΣ (Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών) «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα, Περίοδος 2014 - 2018»
- http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/, Οκτ. 2020
- https://sdgs.un.org/goals & https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/greece

www.sa

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2021

Ο Υφυπουργός

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

www.sate.gr

www.sate.gr

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α΄ 131 και π.δ. 29/2018/Α΄58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

• Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο www.et.gr.

• Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• **Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:**

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ’ εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

• Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (www.et.gr). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα	Ιστότοπος: **www.et.gr**
ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054	Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ **Πωλήσεις - Συνδρομές:** (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180) **Πληροφορίες:** (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000) **Παραλαβή Δημ. Ύλης:** (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)	Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**
Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30	Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

02055820112210184